

ት ሕ ዝ ተ

1

1. ደብገራዊ ክፍል ስርዓት	78
2. መግለጫ ስርዓት	1
3. ፖለቲካ ታሪክ	6
4. ኢኮኖሚያዊ ፍጥነት	13
5. ሕግና ፍትሕ	19
6. ሕግና ፍትሕ	26
7. ታሪክ ገደል ስርዓት	33

2

1. ፖለቲካ ትምህርት ስርዓት	56
2. በወራ ስርዓት ዕለታዊ	58
3. ጸሐፊዎች ፈተነና ግንኙነት	69
4. በረታዊ ተገደሉ	74
5. ግላ በወራ	83
6. በሀሳዊ በወራ	92
7. ገርግጥን ስራ ታሪክ	96
8. ኢትዮጵያ	109
9. ፖለቲካ ኢኮኖሚ	121

ት ሕ ዝ ተ

1

1. ምገሬይ ዓገዳጃን ኣክፍላን ኢርትሬ	78
2. መዓል ሀዘቢ ኢርትሬ	1
3. ፖለቲካ ታሪኽ	6
4. ኢኮኖሚያዊ ትሕዝቶ	13
5. ሕብረተሰባዊ ምክፍፋል	19
6. ታሪኽ ገደሊ ኢርትሬ	26
	33

2

1. ፖለቲካ ትምህርትን ኣድላይነትን	56
2. ሰው ሀዘቢ ኢርትሬ ዐላማኡን	58
3. ጸላኢትናን ፈተናትናን መገ' ዓፄ	69
4. ባረታዊ ተገደሎና	74
5. ዓላ ሰውሬና	83
6. ባህሰዊ ሰውሬና	92
7. ገርጭትን ኣፈታትሕኩን	96
8. ኢትዮጵያ	109
9. ፖለቲካ ኢኮኖሚ	121

ፖሊቲካ ገህልደ ኩነታት ናይ ናብራገ ኢኮኖሚያዊ ኣተሃናሽገ
 ገበአገ ሕገውገ ብመገባር ገመሕባር ኣገጥተውሉ ጂላ ኢዮ፡፡ ናይ
 ዘቡነ ይኹን - ገንሰት፡ሰልፊ፡ወይ ውጣዊ ውሽጣዊ ገሕዝታን ቅርጽገ
 ዕለጣገ መዋርሕገ ዘገልጽ፡ፖሊቲካኡ ኢዮ፡፡ ኣብ ርክሱ፡ፖሊቲካ
 ኣብ ቀደሚ ሕይወት - ገንሰታዊ ስርዓት ዘሉ ሸገርገ ናይ ሃገር ኣመቓ
 ባደራገ፡ናይ ደርብታት መሪሕነትገ፡ናይ ሰልፍታት ታልሰገ... ወዘተ፡፡
 ዘሕፃኒ ኢዮ፡፡ ከመውገ ኣብ - ገገ ሃገራትን - ገንሰታትን ዘሉ
 ዘመድና ብናይ ነፍሰ ውክፍ ሃገር ወይ - ገንሰት ናይ ወጽኢ ገዛይ
 ዘመልከት ፖሊቲካ ይገለጽ፡፡ ተጽሑውገ ፖሊቲካ ናይ ደርብታት -
 በረታዊ ጥቕግ ደሊትን ዘሕሉ ስርዓት፡ግለት ናይ 'ት ኣብ - ገገ
 ደርብታት ዘሉ ዘመድና ነጸበራፍ ኢዮ፡፡ ኣብ - ገገ ዘተፈለለዮ ደ
 ርብታት፡ - ገዛኡትን ተገዛኡትን፡ ጠባባትን ጠባባትን፡ - መዘውዘትን
 ተዘውዘትን ዘሉ ዘመድና ፖሊቲካዊ ቀመገ፡ከብ ኢኮኖሚያዊ ብታ
 ከዎ ብፍለ ኢዮ፡፡ በዚ - በረታት ኣዚ ዘቡነ ይኹን ኩነታት ናብራገ፡
 ኢኮኖሚያዊ - በረታት /ወይ ዘመድና /፡ወይ ደግ ኣገባብ መሕባር ገ
 መልዮጥ ዘገባር ታልሰ ፖሊቲካዊ ኢዮ፡፡ ገኣብነት፡ታልሰ ሀዘባራ
 ርታ፡ገባዕባዊ - ገዛኡትን ጭናገ ኢኮኖሚያዊ መግዛዝ ናይ - ገ
 ገሰት ኢትዮጵያን ሃጸይነትን ይመሰሰብ ሃገራዊ ፈብራሪያዊ - ገገ
 ሰቲ ገመጃ ቀደም ብሰለጣዊ - ገገ፡ ሕገ ደግ - ብሕይወት በረታት ተ
 ሰገዮ-ዘዛዊድ ዘሉ ፖሊቲካዊ ታልሰ-ኢዮ፡፡

[illegible]

ፖሊቲካ ያልሰ ለወደ ዛፕርገ ኪሃገጽ ዘክሳልገ ሃጢ ላይሊ
ኢቶ፡፡ አዚ ከክውገ ገገ አቴ ፖሊቲካ-ያልሰ ነቴ-ገጠረገብባዊ
ዎበባለ ዘይሊ ነገራት ኩቱ ብትክሳል ከገጸባርቾ አለያ፡፡ አገጽርዛ፡
ያይ ኩቱ አድርሳርቱ ፖሊቲካ ገዎበባለ ያይ ከገሰሰ ሕ/በበ
ይዕገቀጽ፡ ሰለዎገያይ ነቴ ሀልው-ኩነታት ዘዕቅብገ፡ አገጽር አቴ
ያይ-ብሓቴ ገዎበባለ ዘይሊ ነገራትን ዘክይዳገ ኢቶ፡፡

የግዴታ ሰልፍና ከሐክት ገስገሰት ውደባችን ገህልው ኩነታችን
ርገሶችን - በረት ብግባር ዚመለሰ ኢዮ፡ - በረትና ሰውነት
መበላለን ከምዘክተል ዲግ ጥርጥር የሰጠን፡ አብ ባይገባሉት ዜተ
- ሮከሽ ፖሊቲካና እብ ሕገታት ሕ /በባድ መበላለ ዚመስረት ኢዮ፡
ገሳዩ ገገጃ ምሕሰ ሕብረተሰቦና ዛውክል ኮይት ከአ ይኾርበ፡ ገ ብ
የላይ ዲግ ገረብሷ ያይት ዚበሸሸ ሮ ሂጸበላሽ ሀዘቢ ኢርት፤ ዛውክል
ኢዮ፡ . በዚ መኻንያት እዚ ኮላ በውራና ካብ ሓረሽ ሀዘቢ ዛውክል

ጊገና ይረከብ፡፡ እነሆ ከአ ውቅዕ ሀዝብና፡ በብዙይ ሰበይቲ፡ ግ
አበይ ሽግገላ ከይተባህላ ሰጂሩ ይሃልኩን ከቦር ደግ ዓናሰሱን
ሀይወተ ይሰውኩን አሉ፡፡

ሰልፍና ነጥ አባ ናይ ጽባሕ ኢርትራ ዚሰረት ዚተብላዊኸ ኢብ
 ኖሚያውን ፖሊቲካውን ሰርዓትን ዚከክል ሓጺባ በህልን ሀዘባዊ ብወ
 ገባር በገሰገሶ ስነ-ሓሳብ ጥሉ ነዚህሉክባ በዓለ ወሰዋኑት ሄጂ
 ይዖ ኣሉ፡ ኣገጽር ኣጊዳርሓፊ ፖሊቲካን ስነ-ሓሳብን ከኣ በብክባት
 ይቃሰስ ሉ፡ ሃገሪ ይወከረሰያዊ ሰልፍና ዚገናጽፍ ዘሉ ዓወት
 ብመሀሃድ ውልባዊ ሰራጺባ ጽባሕ ቅኑዕ ፖሊቲካና ዚተረኽበ ኢዩ፡፡
 ኣዚ ርገጽነት ዚ-ገገዛኣ ርክሶ ወሰከር ናይ ሓቅነትን ቅገዓናን ፖ
 ሊቲካና ኢዩ፡፡ በዚ ወሽገያት ኣዚ ከኣ ኢዩ ሰልፍና ትገብራትን
 ነጊሪፎውትን /ጣድርሰ/ በፖሊቲካዊ ንጥህርተ ዚሃገጽ፡፡ ከወሰ
 ውን ኣብ ዘወጽኦ ገዚ ሰልፍና ኣናይገኖባን ናጻ ዘውጽኦ ወረት ኣና
 ገፈሓን በዝከሪ፡ ገወሒ ሓፊኸ ሀዘባና ፖሊቲካዊ ንጥህርተ ከወዘበ
 ጽሑ ኢገባር ኢዩ፡፡

እብ'ዚ ደረጃ'ዚ ዘወሃብ ፖሊቲካዊ ኮሚሽን ኣብ ከልተ ዘ
 ፍለ ዚከፍለ ኢዩ፡፡ እቲ ተፃፃፆ ሕጽር ዘበለ ከፍት ዚነበረገ
 ዘሃብ ኮነታት ኢርትራ-ብፍላፅ ብዘዓበ ፖሊቲካዊ ፓርቲ፡ ጃገገፊፍ፡
 ሕብረ-ኢኮኖሚያዊ ኢኖቸዋገ ፀገልጽ፡፡ ተጽሑፊ-ውገ ብዘዓበ ዘሕለፈ
 ተፈጥሮ ተገሪብ ህገዚ ኢርትራገ በጻጸፍ ዘሮ ደረጃገ ደረጃ፡፡
 እብ ርክሱ-ውገ ብዘዓበ ናይ ኢርትራ ኢኮኖሚያትገ-ውረጃትገ እ
 ገፃታትገ ህገዚታትገ ባህልታትገ... ወ.ዘ.ተ. ተገሪብረ ብዘበለጸ
 ህገዚ ብፍላገ-ውረጃ ብፍላገባን ብፍላገባ፡፡ ናይ ፍልጠኡ
 መገቢ ዘኪፍ፡ ፀብኣለ ኢዩ ተገብሮ ብፍላገ ተገብሮ፡፡ ናብ ፃ
 ወት ብፍላገ ከት ተፃፃፎ ኢረላይገ ወበገገ 17ሮ ቀደም ብዘነበረገ
 ብህልው ኮነታትገ ሙሉ-ውደባዊ ሰራሕ ከወሃሂቲኣብ እብ ገብራ-ሙሉ ተ
 ወራሮ ሰለዘብነ፡ኣዚ ከፍል'ዚ ኣዚዩ ኣገፃፃ ኢዩ፡፡

ከተ ካለሁ በቀል ይግ ብቸዋውነት አይሰፈት በይናዎ ዚተረክዮ
ሐረባውን ፍሉይን ገበጋሪ ዐላግን ስገመትን ዘገልሉ ዓገተጸት፤ ከመ-
ውን ብዛዐባ ፍይ በሰፍና ወርገሉ ዘበርቦ፤ መስተፋፍልጠት ከህቡ
ሃክሶን ፍይ ፖሊቲካ ዓገተጸት ዘመረ ሊዩ፤ ገበጋሪ ርክቆተ ዓለ
ውን ነቸሏትን ፍይ ተገደላት በጥቅም ወላዝናት እናበፍሏት እናገዳቸን
ወታ። ከገደቡ፡ በሰፍና ነዚ ፍይ ፖሊቲካ ትመረቅ ተረላግ ወዕረፍ ነሐ
ረሽ ሀዘቢ ዘውከላ ፖሊቲካውን ኢኮኖሚውን ከሰበ ሐሰባት እናፈለፍ ነሐ
ወሰ ወዐበሰናን ተከሮን በሰፍና በበደረግኩ ከቻሉ ሊዩ፡

1. ምዝገባዊ ደረጃና አገልግሎት ሲገኝ:

ኢርትራ ኢብ ምዝገባዊ ወገን ናይ ክፍለ ዓለም ኢርትራ ኢትር ከብ: ብምዝገባ ምስ ተጽኦ ባሕሪ: ብሰሜንን ብምዕራብን ምስ ቡዳን: ብደቡብ ምስ ኢትዮጵያን ምስ ዓርባ-ዓሳን: /ዲቡት/ ኢትዮጵያን ሃገር ኢያ::

ኢርትራ ብምዝገባዊ ደረጃና አገልግሎት ኢብ ከብባን ዋላን ኢትዮጵያን ምስ ኢትዮጵያን ምስ ቡዳን ምስ ቡዳን ምዕራባዊ ወገንን ዋላ: ኢትዮጵያን ምስ ኢትዮጵያን ምስ ቡዳን ምስ ቡዳን ከብ ምዝገባ ከይት ከብባ ተባሂሉ ይጽዋዕ:: ኢብ ኢርትራ ሃይ ጫናታዊ ምስፍሕፍሕ ብሕፈባ ምስት ምዝገባዊ ደረጃና አገልግሎት ዚተዛ ወይ ስለዝኾነ: ኢትዮጵያን ኢብ ከብባ ምዝገባዊ ኢርትራውያን ምዝገባት ከም ኢብ ከርሰትና ዚህምት ከብት ኢንከለው: ኢትዮጵያን ዋላታት /መታሕት/ ኢርትራ ምዝገባዊ ደረጃና አገልግሎት ወይ ዓርጋ ከሎም ኢብ ምዝገባዊ ደረጃና አገልግሎት ኢያ:: በቲ ኢርትራውያን ምዝገባት ዚህ ገጽጽ: ኢርትራ ኢብ ምዝገባት ኢትዮጵያን ኢትዮጵያን: ከብባ - ምዝገባ: ስራዓን: ኢከለግዘይን ምዝገባና ከይት: ኢት ዋላታት ምዝገባ ባሕሪ-ባሕሪ: ስምሃር: ደገከል ከኢዝ ከሉ: ምዕራባዊ ዋላታት-ሰገሕትን: ባርካን ተባሂሉ ይጽዋዕ:: ስፍሕት ናይ ዋላ ታት ኢርትራ 3/4 /ሰለስተ ርብሃ/ ናይ ስፍሕት ሃገርና ኢብሉ ይኸውን ኢዩ:: ምዝገባዊ ደረጃና አገልግሎት ኢርትራ ዓቢ ስትራተጂካዊ ኢንፎርሜሽን ስለ ዘለዎ: ባዕዳውያን ጠብገቲ ብናይ ሰባዕ ዓይኒ ከም ዚተመትዎ ኢብ ዓለም ብሩህ ኢዩ::

ስፍሕት ኢርትራ ቀደሚ 1935 ዓ.ም.ፈ. 118,609 ኪ.ሜ. ትርብላት ነበረ:: ኢንተርኒ: ኢትዮጵያን ተታሒዞ ኢነ በረ ኢብ መገን ራህያታን ዓር ኢልዋን ዘሉ ቦታ ኢብሉ ምስ ተ ጸገበረ: ስፍሕታ 124,320 ኪ.ሜ. ትርብላት ነነ:: ከምኡ ውን ጉዳና ከብ ምዝገባ ምዕራብ ኢስታት 480 ኪ.ሜ.: ተመታ ከኢ ከብ ሰሜን ገደቡ ኢስታት 850 ኪ.ሜ. ኢብሉ ይኸውን::

ኢብ ሰባሊ ከምዝተጠቀሰ: ኢርትራ በቲ ዝጸገሰን ሕጂ ዘሉን ባዕዳዊ ምዕራባዊ ኢንፎርሜሽን ኢብ ምዝገባት ኢትዮጵያን: ኢዚ ኢከፋፍላ'ዚ ንገ ባዕዳውያን ምዝገባት ምዕራባዊ ከተሞም ኢሎም ዚገባርዎ ደኡ: ምዕራባዊ ምዝገባዊ ኢትዮጵያን: ብዚኾነ: ኢ ውራዊ ማለት ሕይወት ብዘሕት ወረዳታት /ወይ ኢንፎርሜሽን/ ምዝገባና ከፍላ ሃገር: ብኢንፎርሜሽን ዘመሓደረ ኢዩ:: ስለዚ ናይ ሃ ገርና ኢብ ብዘሕት ምዕራባዊ ኢትዮጵያን ምዝገባና ኢትዮጵያን: ከብ ኢከፋፍላ'ዚ ኢትዮጵያን ኢንተርኒ ኢትዮጵያን: ኢትዮጵያን ኢትዮጵያን::

ኢትዮጵያን ኢርትራ ምዕራባዊ ኢትዮጵያን

1. ሕግ	-ኢስመራ	5. ባርካ	-ኢትዮጵያ
2. ሰራዊ	-መገደራ	6. ባሕሪ	-ናቕሩ
	/ዓፄ ወገሪ/	7. ሰምሃር	-መጽዋዕ
3. ኢከለግዘይ	-ዓፄ ተጽኦ	8. ደገከል	-ዓሰባ
4. ሰገሕት	-ከረገ		

ኢትዮጵያን

ኢስመራ	ከብ	ጽፍሒ	ባሕሪ	2347	ኢትር
መገደራ	"	"	"	1080	"
ዓፄ ተጽኦ	"	"	"	2390	"
ከረገ	"	"	"	1392	"
ኢትዮጵያ	"	"	"	615	"
ናቕሩ	"	"	"	1750	"
መጽዋዕ	"	"	"	0-10	" /ብገምት/
ዓሰባ	"	"	"	0-10	" "

1. ኢትዮጵያን ሕግ: ብገምት 3000 ኪ.ሜ.² /ኢስመራ ኢትዮጵያን/ ኢስፍሕታ 15 ወረዳታት ዘለውኡ ኢያ:: ንባተን ከኢ:-

1. ዓከለዘን ዓረ	9. ሰሜን ዓገሰባ
2. ሰሜናዊ ካርኒኸም	10. ደቡብ ዓገሰባ
3. ደቡብ ካርኒኸም	11. ተከለ ዓገባ
4. ሉጎጭ/ከብባ ጭ/	12. ደምበዘን
5. ደቲ ተሸም	13. ሰሜን ባሕሪ
6. ከባቢ	14. ደቡብ ባሕሪ
7. ለምዘ ሰሐርቲ ወቐርቲ	15. ገርገር ግላ
8. ሚናብ ዘርኢይ	

ውራዳት ዓይነታት:- ኢስፍሕታ: ዓከለዘን: ሕግ: ጽዓዘን: ሕግ: ደቲ ባሕሪ: ደቡብ: ዓፄ ገሩ: ምዝገባ: ዓይነት... ወ.ዘ.ተ.

2. ኢትዮጵያን ሰራዊ:- 8886 ኪ.ሜ.² ኢብሉ ኢስፍሕታ ብዘረከታ ደረጃ ከብ ብገምት ኢትዮጵያን ኢትዮጵያን ኢትዮጵያን ኢትዮጵያን: ወረዳታት ሰራዊ ኢትዮጵያን ኢትዮጵያን:-

1. መደራ ረሳቢ	2. ኩናረዓኦ	3. ደቲ ኢይታብ
4. ዓፄ ገነድ	5. ዘይደኣከሎ	6. ጽዓዘ
7. ለፍኦ	8. ዓፄ ገረገር	9. ኢረሳባ

10. ተላ ሰፈዓ	11. ቸላ	12. መሬት
13. ደብረሰ	14. ደብረ	15. ገሰጽ
16. ደቲ ደገና	17. ትወዘክ	18. ዓናገር
19. ለባገ	20. ተፈክሮ	21. ሐበላ
22. ከደረሰህ	23. ሚስት	24. ግዳጃ
25. ጽሕፈት	26. ደቲ ሰብሪ	27. አገዳዝ ግዳጃ
28. ገንደት	29. ዓለላ	30. ወደ ወደ ሰበረ

ወደቃት ዓድታት በፈዳ:- ላረዘ: ከደረሰህ: ዓዲገንገት:
ደባርዋ: ተፈክሮ: አገራዊ: ገንደት... ወ.ዘ.ተ.

3. አውራጃ አከለ ገዛይ:- 10492 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዘሰፍሷት
አባ ደገን ወይደገን የላገ ዘሰፍሷት ከፍላታት ተፈክሮ አትርከብ አውራጃ
ኢያ:- 32 ወረዳታትን 26 አገዳታትን አለው:- ገባቱን ከአ አዘገ
ዘሰባ ኢያ:-

1. መረታ ሰበገ	2. ተደረር	3. ላረት
4. ሐይቅ	5. ጽገዳገላ	6. ደቲ ደገና
7. መጽሐፍ	8. አገላለጽ	9. ርብረ 10. ደቲ ገብረ
11. ደቲ አዳዳፊ	12. ጸገገናካ	13. አገላ ሐይቅ
14. መረታ ተይሕ	15. ዘባውገት	16. ደረወገ
17. ደቲ ዘርኢሰናይ	18. ዓዲ ጉልት	19. መስላ ወደከለ
20. ዘባገ 1ይ 2ይ 3ይ	21. ደቲ ትሕሽታ	22. ላዕላይ አገረፍ
23. ታሕታይ አገረፍ	24. ሱገ ሰርዓ	
25. ሃዳድ ወዳሉ	26. አዋባትገላባ	27. አገዳ ሳሽ
28. ደገገ	29. ደገገ ወገሬ	30. ዘርከሰ

አገዳታት:- አገዳ ግለት: በዙፍት ሰድፊታት ከባ ሐይቅ ዘመለ
ደግሞ በሐይቅ ዘሰፍሷት ሰርዓትን ተፈክሮ ዘሰበረ ኢያ:-
አባ አከለገዛይ አዘገ ዘሰባ አገዳታት ይርከባ:-

1. ዓባዊታ	2. ጦርዓ ቤት ሰፈሕ	3. ቤት ሰፈሕ
4. ዓባ ለባገ	5. ዓባ ከሪ	6. ፍጥርታ
7. ቤት ፈጅከ	8. ዓባ ባርታገ	9. ሐባባት
10. አገገገ	11. ሰርዓረ	12. ሪዛ ግረ
13. ዓባዋ	14. ዓናገላ	15. ገዳባ
16. ሐዘ	17. ደብረ መባ አላደስ	
18. ደብረ ላባሃል	19. ከታቡ	20. ሚፈሪ
21. ፈጅት ሐረክ	22. ዓባደላ ሐረክ	23. አላላሽ
24. ዘይላላረ	25. ሰባቱ ዓረ	

ዓበይቲ ዓድታት:- ጉረዓ: ደገባ: ሰፈይ: አገረ: ግዕረባ: አፈሰ
ቸገገዓ: ዓናገደዎ: ግናክሰይታ: ሐባ: በፈጅት
ኮርባርያ: ዓዲ ነባሪ... ወ.ዘ.ተ.

4. አውራጃ ሰገሐት:- ሰፍሷት 12,000 ኪ.ሜ.² አቢሉ ይሽ
ው:- በከባትን: ሐላ በገዕን: አገግላገ: ከጽውገ በዘፈክቲ መሰላገ
በልታገን በባዓይነቱ አትከልትን-ሃባታ ኢያ:-

አገዳታት ሰገሐት:-

1. ዓዲ ወረዓ	2. ዓዲ ረዛዕ	3. ዓዲ ገብሽያ
4. ዓዲ ሰመረወገ	5. ጽገገረገ	6. ሰዎይሪ
7. ገገረይ	8. ዓዲ ሐረሽ	9. ዓገሽ
10. ዓዲ ሐይቅ	11. ዓዲ ዘግት	12. ቤት ገብረ
13. ሰከነይቲ	14. ዓዲ ኢደላ	15. ዓዲርባ
16. ደብረሰና	17. ደቲ ዓገዳ	18. በቸክ
19. ግርያ ጸላዎ	20. ግርያ ተያሕ	21. መገባዕ ቤት አባርሂ
22. መገባዕ ቤት ገሕታገ		... ወ.ዘ.ተ.

ዓበይቲ ዓድታት:- አተገ አውራ ሰዎይት አዘገ ዘሰባ

ኢያ:-
ወገርክ: ሐልሐል: ሐላውገታል: የሰዎባ: ሐይሽ ዓዲ... ወ.ዘ.ተ.

5. አውራጃ ባርካ:- በገዳት ሰፍሷት 44,996 ኪ.ሜ.² ዘባውገ
በከባቲ ከባ ከላገ አውራጃታት ኢርትፊ ዘሃባቱት ኢያ:- አባዘ ከፍላ
ዘ በባዓይነቱ አትከልትን-ዘፈክቲ መሰላገ በልታገን ግጥ ዘፈርዓሉ
ግክለያ ዘይባሉ ዓዳታት አሉ:-

አገዳታት ባርካ:-

1. ዓዲ ሸሽ ጋራቤት ኢገባ	2. አልገደገ
3. በደፈፍ	4. ባርያ
5. አፈላገዳ	6. ዓዲ ያዕዋብ
7. አባሐሽላ	8. ታረብኪናብ
9. ሐላገገ	10. በሐው
11. ሐላገገ	12. ሐሽሽ
13. ደርወሽ	14. ቤት ዓወድ
15. ለባት	16. ኮፍግ
17. በፍኩርያ	18. ወሐደፍሆ
19. አሰረዳ	20. ቤት ግዕላ
21. አልገደገ	22. ቤት ሃግ
23. ናታብ ... ወ. 31 ታ. ዓልሂት ከፍብ	32. ዓዲ አሕመድ አዋድ

ዓበይቲ ዓድታት:- አውራ ሰዎይት አዘገ ዘሰባ ኢያ:-
ኮሐደር: ገለጽ: ዓዲባርያ: ግዳጃዕዳ ... ወ.ዘ.ተ.

6. አውራጃ ባሕል:- ሰፍሷታ 13,949 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዚገመት
በብታት: ጠለባቸው: አገጣጥሞ ሃብታም ዘገነት አውራጃ ኢያ::

አገገታት ባሕል:-

1. ዓድ ሸክ	2. ዓድ ተሸለሰ	3. ዓድ ተግርያም
4. ዓድ ጸውራ	5. ቤት ጫላ	6. ቤት አስገደ
7. ርገባት	8. አሰጣጥ	9. አሰፈጥ
10. ዓድ ግላሎ	11. ሳፈብሰ	12. አሰጠታሪ
13. ዓድ ሸግገላ	14. ዓሳውርታ	15. አገላጭ
16. ጸብግት	17. ሰብላላት	18. ተረብ ከናብ
19. ራሽግ... ወ.ዘ.ተ.		

ዓበይት ዓድታት:- አቶም አውራ ስድስት ዓድታት ወይ ተሸታት
1:- አፍግበት: ያርፈ: መባኢ... ወ.ዘ.ተ.

7. አውራጃ ሰጥር:- ሰፍሷታ 12,000 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዚገመት
ራጃ ኢያ:- አብ ማከል ተይሖ ባሕሪ ከብ ጦሪ 55 ኪ.ሜ.
ቆ-ቢላገ ዚርከባ አርፍጥላገ ወይ አኩባት ደቡታት ዓህላክ ዚሃላ
52 ኪ.ሜ.² ዘሰፍሷትን አላፍ: ዚርከባ ከብ ጥቅር ከሰራ
ህላክ ዓበይ / አኩባላ 900 ኪ.ሜ.² ዘሰፍሷታ ኢያ::

አገገታት ሰጥር:-

1. ዓድ ዓሳከር	2. ዓድ ደርቴ	3. ዓድ አሳ
4. ዓድ ሸግ	5. አፍላገጥ ዓድ ዓቢይ	
6. አፍላገጥ ዓድ ዕጽል	7. አፍላገጥ ዓድ ናሰር	
8. ቤት ታዲ	9. አዲገ	
10. ቤት ሸሊፍ	11. ቤት ታወከል	
12. ገጽ ቢከታ	13. ዓድ ፈር	14. መስላት
15. ነቢራ	16. ጦር ዓበትሸ	17. ዓራ ... ወ.ዘ.ተ.

ዓበይት ዓድታት:- ከብታት አብዚ ከፍላ'ዚ ዚርከባ ዓድታት
ተታ አውራ ስድስት አዘገ ዚሰባ ኢያ:- ገገጽ: ደገፍ: አገሱ:
መባረር: መርገብ: ገጽታ: አሰሰ: ዓይላት... ወ.ዘ.ተ.

7. አውራጃ ደገከል:- ሰፍሷታ 19,007 ኪ.ሜ.² አቢሉ ዚገ
መት ዓርጋ ኩሉ ወገናት አጽዋክ ዘገነት አውራጃ ኢያ:: አብዚ አውራ
ፍ'ዚ ከጦ አሳልገ አባገሪን አገጣጥሞ ዚመሰሰ አገሰባታት ይርከባ::

አገገታት ደገከል:-

1. ዓድ ያሜራ	2. አገባላ	3. በሉዕሉ
4. ዓሂላ	5. ዓመሳይታ	6. ዓሃ ቡሪ

7. ሳላይት	8. ሳሃቢል /ደናከልቡ/	
9. ሳላርፍ	10. በግላ	11. አላሊት
12. በይይትላ	13. ዓሳከር	14. ባርሊት
15. ደራይ	16. ገጽታ	17. ሳሳይላ
18. ኢባርት	19. ሳሳይ	20. ናሳል
21. ሸክሳ ... ወ.ዘ.ተ.		

ዓበይት ዓድታት:- ጢያ: ዕገ: ባራብላ: በይላል:
ቡራ ወ.ዘ.ተ.

2. መባላ ህዝቢ ኢርትራ

ሀ. መዳከ ሳሃወያገን በሃወያገን.

አቶም ናይ ኢርትራ ወረዳ ተግባራዊ አብዚ ሕጂ ሰዓገ ዘበሃል
ደቡባዊ ወገን አብ ያላ ጋሽን ስቲን ዘካታ ዘይተገኘ ሰባ::
ገባቶ ደግ-አዘዎ ሕጂ ባርያገ ባዘን ተባሂሎ አብ ኢርትራ ዘርከቦ
ብሂራት ኢዮም:: ብድሕሪት አዘዎ ሳሃወያገን ዘበሃሉ ነገሩ ከብ ሰዓገ
ሰዓገ መዳከ ገሰሰ ዘሕጸዎ ከብ ዓይዎ ክላቴን ዝተረፈ አብ ሕጂ
ገዛኡ ኣካ ተወያዎ:: ብድሕሪት ዚህዝብ ሰዓገ ዘበሃሉ ከብ ደቡብ ዓ
ረብ ሰገረ:: አቶም ከብ ሰዓገ ሰዓገ ዘመሉ ሳሃወያገን አቶም ከብ
ከገር ባሕሪ ዘመሉ በሃወያገን ተገኝሎ ደግ ሳይ ህዝቢ ኮይኖም አብ
መላኡ ኢርትራ ፍሕ በሉ:: አዘዎ ከብቶ ቅድሚኡ ዘነበሩ ህዝቢ
ዘሓሸ ፍልጠትን ኣካዳሚያን ዚነበሩ በሃወያገን: ነቶም ቅድሚኡ
ዘሓገሉ ሰባት ዓብላሎም: ኣብሎም ርክሲ ከተማ ብመገባር ኢገዛኩ ይፈራ::

ድሕሪት ዚህዝብ: ጸሓፊ: ሳሃወያገን ዘበሃሉ በሃወያገን ከብ ደቡብ
ዓረብ መዳከም በሃወያገን ደገጽ ነክዝን ተገኝሎ ተገኝሎ ተረፈ::
አብ 6ይ ዘመን ዱ.ሰ.ክ. ኣዕራብ ገዝሶም ወረረዮ: መብዛኛኦም
ሳሃወያገን /በሃወያገን/ ከብ መብራቕ ገዝሶም በሃወያገን ሰዓገን ሰዓገን
ደፍኩ: ናብ ኢርትራ ብመዳከ ነቶም አብ በሃወያገን ከብባን ዓርከን ዘ
ነበሩ በሃወያገን ገዝቦባ ደፍኦም:: አቶም አብ ከብባ ዘነበሩ በሃወያገን
ደግ ብገዛኦም ገጽታት ወረሮም ነኣብሎም ዘይብዘገዙ ገጽታ ደፍኦ
ም:: ብመብራቕ መስ-ባሕሪ ደገ ዘነበሩ ርክብ ብድሕንያት ሸፍኑት
ናይ ሳይ ከልተ ዓላታት ብመብራቕ: ብደቡብ ደግ ዘወረሮት ዓላታት
ብመብራቕ ፖሊቲካ ገዝባትን ናይ ኣብሎም ወደፍ::

ሕሸባ ዘበሃሉ ሳይ ዓላት ከብቶ ከብ ደቡብ ዓረብ ቅድም ገገ
መገም ኢርትራ /በተ ገዛ'ት ናይ ኮሽ መረት ዘበሃል / ዚተባገረ ብ
ባወያገን ኢዮም:: ዓላት ሕሸባ ኣገገተረዮ ሳሃወያገን ኣገገላለብ
ብዘመደ ደቡብ ወሰናትን ገገም ባሕሪ ኢርትራ ግራይ ከይተወሰኑ: ሳዕላ
ገዝባን ከብባ: ከመብራቕ አብዚ ሕጂ ኢትዮጵያ ዘበሃል ዘሉ ነገራይን
ዓይ አምሳይን ሳሃወያገን ኣሰራረፍሎ:: ከብባ ሕጂ ዘርኢ ዓላት ሕሸባ
አብ ኢርትራን አብ ኢትዮጵያን ተዘርጊሖ ይርከባ::

አባ 14 / 15 ዘመን፡ ቀዳሜ አገው ዝበሃሉ ሕግውያን ከባ ላለታ፡ ተጸሎት ደግ ሕበባ ከባ-ደብዳቤ ትገራይን ማዕከል፡ ገንጠሎ በግውያን ሰገኙ፡ ገንጠሎ አባ ንሕት ገዝኦት ኣኣተውዎ፡፡ ብደሕር፡ ዘ፡ ከባ ከበባ ገጃላ ከባ ቀላ ደግ ገከበባ ተለዋዋጪ ወረር ኣገጃተገበረ፡ ሕይወት ገዝ ኣኣተ ዘወርር ኢዕብራይ ኣገከቡ ሕይወት ገዝ ደግ ተዋሕዶ ይተርፍላሉ፡ ኣብተ ዘመናት ኣኣተ ዝነበረ ውሽጢ ይርቀታት ገባዕዳዊ ወረር ይኸሰሰሉ፡ ብ1575 ደ.ል.ክ. ተርከውያን ገግገግ ባሕሪ ኢርትራ ከሕቱ ኣገከለዎ፡ ሩገን ዝበሃሉ ዓለታ ደግ ከባ ሱዳን ኣገጃገሩ ወረር ይፍጽሙ ነበሩ፡፡

ለ፡ ብዝሒ ህዝቢ

ኣኣተ ብገመት 3 ሚሊዮን ኣብሉ ዘሸውገ ህዝቢ ኢርትራ ብዝሒ ዎስተ ስፍሓት ወረት ዝተዘነገ ኣይኮነን፡፡ ኣኣተ ኣብ ከበባ ዘርከብ ህዝቢ ከመቲ ጸቢብ ስፍሓት ወረት ዘይኮነ ብዝሒ ከባ ፍርቲ ህዝቢ ኢርትራ ገላዕሊ ኢዩ፡፡

መዝገብ ኣኣተ ስራሕ ቀላታት ዎዕረብን ገግገግ ጽዑክ ስለዝኾነ ኣተም ኣብሉ ዝኹሙ ህዝቢ ውሕዳት ኢዩ፡፡

ህዝቢ ኢርትራ ገግገግ ዝተገብረ ሕይወት ጸቢብ ኣይ ኣገተዘዩልቦ፡ ከመቲ ብ1957 ዓ.ም.ፈ. ዝተገብረ ጸቢብ፡ ብዝሒ ህዝቢ ኢርትራ ባብ ኣውራጃቱ ከመዞ ዝሰዕብ ኢዩ፡፡

ሕግብን	24.7 %	ስራዩ	15.7 %
ኣከለጃዘይ	15.3 %	ባርካ	17.5 %
ባገሒት	8.3 %	ባሕል	7.9 %
ደገከል	5.4 %	ባዎሃር	5.2 %

ሐ. ሃይማኖት ህዝቢ ኢርትራ

ኣተም ኣብ ኢርትራ ዘርከቡ ተገፂ ሃይማኖታት ከርስትናን ዎስልምናን ኮይኖም ገረኽቦም፡፡ ከርስትና ኣብ ሃገርና ብ48 ክፍለ ዘመን ከኣኦት ኣገከሉ ዎስልምና ምህ ብ78 ክፍለ ዘመን ኣተዎ፡፡ ኣዞም ደሕርን ቀዳሚ ኮይኖም ኣብ ሃገርና ዝኣተዉ 2 ሃይማኖታት ከባ ግህከላይ መሰረቶ ዘነገሩ ኢዩም፡፡ ኣብዚ ሂ.ዘ. ቀላ'ኳ ተጽርፎ ኣዝዮም ውሕዳት ኣገተኾኑ ኣብ ዝኾነ ይኹን ሃይማኖት ዘይኣውት ኢርትራ ውያን ውገ ኣለው፡፡ ከመኹወን ከልኮት ኣዝዮም ውሕዳት ኣብ ናይ ዝኾኑ ኣብሓገታቶ፡ ግፍፍሰት ዘኣውት ኣለው፡፡

ከርስትና ብመኽገያት ዝተፈላለዩ ፍልስፍናታት ኣብ ብዙሓት ቡፍልታት፡ ከመ ተዋህዶ፡ ከተለከ፡ ከኒባ ... ወ.ዘ.ተ.፡ ተኸረፈሉ ገረኽቦ፡፡

ኣዚ ጥይት፡ ሃይማኖት ናይ ገላ ደኣመበር ናይ ሕባር ከመይኮነ ብኹሎም ሃገራውያን ሰውራውያን ከስትውዓል ኣለዎ፡፡ ሃገር ጥራይ ኢያ ናይ ሕባር፡ ብግዕርነት ከኣ ገኹሎም ደቂ ሃገር ሕገት ክብ ጽሑ፡፡ ፖለቲካዊ ታሪኽ ኢርትራ ኣገተ ተወልከትና፡ ባዕዳውያን ወረርትን ገዝኦትን፡ ከመኹ'ውን ከደዓት ደቂ ሃገር፡ ኣብ ሃገርና ገዘለው ዝተፈላለዩ ሃይማኖታት ናይ መፈላለዩን መዝመዝን መባርሒ ገርፎ ከመዝተመኾሎም፡ ገና'ውን ኣዚ ስራሕ ዘ.ናይ ኣዲሳይሕርትን ተበለጽትን ዐጥቲ ከመ ዝኾነ ገፍጻኦ ኢዩ፡፡ ኣብታ ብበውራ ኣትገደፍ መጻኢት ኢርትራና፡ ኣዚ ነገር ዘ ከተ ኣይከደገመን፡ ኣይከህሉን ከኣ ኢዩ፡፡ ሃይማኖት ናይ ውልቅና ገርፍ ብፖለቲካዊ ሕገጽጽና ነመራሕ፡፡

መ. ቋንቋታት ህዝቢ ኢርትራ፡-

ኣብ ኢርትራ ከባ ትሸዓተ ዝበዝሖ ቋንቋታት'ኳ ኣገተሩ፡ ኣተን ዝበዝሖ ህዝቢ ኢርትራ ዘዛረበለን ቋንቋታት ትገርኛን ትገረን ኢዩ፡፡ ኣዚን ቋንቋታት ኣዚኣተን ከባ ንኣዝ ዝተወርባ ሰግውያን ቋንቋታት ኢዩ፡፡ ከልኮት ከባ ገዕዝ ዘይተወርባ ቋንቋታት፡ ቢል፡ ባዘ፡ ባርያ ባህ፡ ደገከል፡ ኣለት / ኣሚት / ኢዩ፡፡ ናይዚን ኣብ ኢርትራ ዝርከባ ቋንቋታት ዝርዝር'ኳ ከመዞ ዘሰዕብ ኣገተኹ፡ ብሕረባዊ ኣዘፈርባ ህዝቢ ኢርትራ ኣብ ከልተ ዝተከፍለ ኢዩ፡፡ ኣኣተ ኣብ ከበባ ዝርከብ ህዝቢ መዝገብ ቋንቋታት ትገርኛ ከመኹን ኣገከሉ፡ መዝገብ ኣብ ገግገግ ባሕርን ቀላን ዝርከብ ህዝብና ቋንቋ ትገረ ኢዩ ዘዛረብ፡፡

1. ትገርኛ፡- ኣተም ነዚ ቋንቋ ኣዚኣ ዘተመላ ደተባት ኣብ ከበባ ኢርትራ ዘርከቡ ብሕረ ትገርኛ፡ መዝገብ ኣብ ከርስትና ዝተመቐ ከኾነ ኣገከለው፡ ኣብ ዎስልምና ዝኣውት ከመ ደበርቲ ደቂ ከበባ ውገ ኣለው፡፡ ትገርኛ ኣብ ኢርትራ ጥራይ ዘይኮነን ኣብ ትገራይ ኣት ብሃል ብሚናይት ኣውራጃ ኢትዮጵያ ዝርከቡ ህዝቢ ውገ ይዛረቡ ኢዩም፡፡

ኣብ ኢርትራ ዝርከብ ትገርኛ ዘዛረብ ህዝቢ ብሕረ ከበባ ወይ ደቂ ከበባ'ኣና ተባህሊ መጽዋዕ ተለሚቶ ይርከብ ኣሉ፡፡ ገን፡ ከበባ ግላት ኣተማመባ ወረት / በሪኽ ወረት / ዘገልጽ ደኽገራሕዊ ታል ደኣመበር ናይ ብሕር ስመ ከመይኮነ ከነስተውሉ ይገባኦ፡፡ ኣኣተ ህዝቢ ብሕረ ትገርኛ ኢዩ ዘበሃል፡፡

2. ትገረ:- አቶም ነዚ ታገድ ክዚ ዘተመላ ደብቅት ኣብ መበረጃዊ ገጣገጦን መዕረባዊ ጥላን ዝርከብ ብሕረ-ትገረን ከምኡውን በገጻዎርገ መገባዕን ኢዮም፡፡ ዝበዛሉ ካብዘዎ ታገድ ትገረ ዘዛረቡ ደብቅት ኣብ መሰልዎና ዝኣመነኩ ኣገተኩት፡ኣብ ክርስትና ዝኣመኑ /ከመገባዕ / ኣብ መበረጃዊ ባገሒት ዝርከቡ ደብቅት ይወለዱ ኢዮም፡፡ ኣብ መበረጃዊ ቦታን ኣውን ታገድ ትገረ ዘዛረቡ ኣለዎ፡፡

3. ባህ:- አቶም ክዚ ታገድ ዘዛረቡ ኢርትፊውያን ኣብ መበረጃዊ ኣከለገዘይን ሰሜናዊ ሰማሃርን ይርከቡ፡፡ መበዛሕ ትኩም ኣብ መሰል ዎና ዝኣመኑ ኩነት ኣገተኩት በዚ ታገድ ዘዛረቡ ወሑዳት ኣብ ክርስትና ዝኣመኑ ዓላታትውን ኣለው፡፡ ክዚ ታገድ ከመ ባሕርት ታገድታት ኣብ ኦርትዶ ጥሬይ ከይተሰጸረ ኣብ ሰሜናዊ ዶብ ኢትዮጵያ /ኢርብን ሳዘን / ዝርከቡ ዓላታትውን ይዛረቡ ኢዮም፡፡

4. ዓረርኛ:- አቶም ነዚ ታገድ ዘዛረቡ ደብቅት ኣብ ኣውራጃ ደገከል ዘገብሩ ከቡት ኣገከለዎ፡ኣብ መሰልዎና ዝኣመኑ ህዝቢ ኢዮም፡፡ መበዛሕ ትኩም ነዚ ታገድ ዘዛረቡ ዓላታት ኣብቲ መስ ኣውራጃ ደገከል ዝፃወበ ወገን ኢትዮጵያን ኣብ ጂቡቲን ዝርከቡ ሓይ ሓይ ዓላታትን ኢዮም፡፡

5. ቢላ:- አቶም ነዚ ታገድ ዘዛረቡ ደብቅት አቶም በገሰ ዝበሃሉ ኣብ ኣውራጃ ባገሒት ዝርከቡ ዓላታት ከኹት ኣገከለዎ፡ ፍርጥም ኣብ፡ መሰልዎና ፍርጥም ኣብ ክርስትና ዝኣመኑ ዘጋታት ኢዮም፡፡ መሰረት ናይ ዘዚ ታገድ ካብ ኣገዎ ሰላ ዝኹነ፡ ነዚ ታገድ ዘመሰሰ ሰላ ዝዛረቡ ኣገው ዝበሃሉ ዓላታት ኣብ ኢትዮጵያ ይርከቡ ኢዮም፡፡

6. ቢዳ:- አቶም ነዚ ታገድ ዘዛረቡ ደብቅት አቶም ኣብ ሰሜናዊ ባሕልን መዕረባዊ ጥላን ዝርከቡ ባዳ ዝበሃሉ ወሑዳት ዓላታት ከቡት ኣገከለዎ፡ኣብ መሰልዎና ዘኣመኑ ዓላት-ኢዮም፡፡ መበዛሕ ትኩም ነዚ ታገድ ዘዛረቡ ዓላት ኣብ መሰልዎና ቦታን ዝርከቡ ቦታዎያን ኢዮም፡፡

7. ቢዛ:- /ኮናጣ / አቶም ነዚ ታገድ ዘዛረቡ ዘዘውተሩ ደብቅት አቶም ባዛን ዝበሃሉ ዓላት ከቡት ኣገከለዎ፡ ኣብ መዕረባዊ ጥላ፡ ኣብ መገጉ ገሽገሽ ስቲን ይርከቡ፡፡ ቢዛ ተጽርፎ መስ ባገቅላ ኢዮ፡፡ ወሑዳት ኣብ ክርስትናን መሰልዎናን ዘኣመኑ ኩነት ኣገተኩት ዘበዛሉ ሃይማኖት ዘይበሉ ኢዮም፡፡

8. ባርያ:- ኣብ መዕረባዊ ጥላ /ኣብ ሰሜናዊ ገሽ / ዝርከቡ ህዝቢ ዘዛረቡ ታገድ ኢዮ፡፡ ከመ ባዛን ወሑዳት ኣብ ክርስትናን መሰልዎናን ዘኣመኑ ኩነት ኣገተኩት ዘበዛሉ ናይ ዘቡን ይኹን ሃይማኖት ኣመነት ዘይበሉ ኢዮም፡፡ ባርያ ተጽርፎ መስ ባገቅላ ኢዮ፡፡

9. ኢሊት:- አቲ ኦዚ ታገድ ዘዛረቡ ወሑዳ ዘጽጹ ህዝቢ ኣብ መገጉ ባርያን ባዛን ዝርከቡ ኢዮ፡፡

ከዘይባዛን ዘመጥሰና ዓገ ታገድታት ዘዛረቡ ኢዮም ወሑዳት ዘቡት ኣብ ገጣገጦ ባሕል ዝርከቡ ዓረብኛ ዘዛረቡ ዘይተፃፉ "ደብዳቤ" ዘበሃሉ ዓላት ኣለው፡፡

ኣብ ኢርትዶ ብሓረብ ከመ መበዛሕ ናይቲ ታገድታትን ሓረገን ዘይኮነ፡ ህዝቢ ኢርትዶ ሓይ ህዝቢ ከመ መገት መገት ኣብዮ ቦታታትን ኣብ ብዛሕ ኣውራጃታትን ካብ ሓይ ዘበዛሕ ታገድ ኣፍዘውተሩ ኢረፃጵኣን ኢበዓመዐን ዘኸከል ህዝቢ ኢዮ፡፡

ከበዛን ዘመጥሰና ዓገ ናይ ህዝቢ ኢርትዶ ታገድታት፡ አተን ናይ ገዛኡ ርክሳን ጽሑፍ ዘለወን ታገድታት ትገርኛን ትገረን ኢዮ፡፡ ኦዛን ታገድታት ኦዛን ባገን ነዕዝ ዝተወርሰ ስለዝኾነ ፊደላትን ውገ-ፊደላትን ገዕዝ ኢዮ፡፡ ታገድ ገዕዝ ቀደሚ ኣጣኦታት ዓመታት ዚዘረብን ዘጽሓፍን ዚነበረ ታገድ ኢዮ፡፡ ገዕዝ ትገርኛን ትገረን ሓይገ-ገዳፍ ተገዲ መሰረሩ ቤተ ክርስትያናትን ቅዱሳት መጻሕፍትን ከይኮነ ስለዚተረፈ ብልዮ ኢዮ፡፡ ኦዚ ጣለት ኣደባቢትን ኣብያተ ክርስትያንን ደኣ ኢያተን ዘተጥሉ ኣመበር፡ ኣብ ዕለታዊ መገባብርቲ ዘዘውትርን ዘተመሰገሱ ዓልበን፡፡ ገን ከመ ሃይማኖታዊ ታገድ ጥሬይ ዘይኮነ፡ ከመ ታሬባዊ፡ጣዛን ዘለዎ ታገድ ኢዮ፡፡

ኢርትዶ ብፈደራሊ መስ ኢትዮጵያ ኣብ ዚተጥርነትሉ ገዛ፡ ናይ ታገድታት ባገር ኣብ ኢርትዶ ገጭታሕ ሕቡረት መገንስታት ሓላፍነት ወሰዮ፡፡ አቲ ውደብ አቲ ኩሉ ውስኒታት ኣብ ሃይማኖታዊ ፍልልይ ዓመርኩሰ ስለ ዝነበረ፡ ነቲ ኣብ ክርስትና ዘኣመኑ ብትገርኛ፡ ነቲ ኣብ መሰልዎና ዘኣመኑ ደግ ባረብኛን ገጭጥር ብዝመጠፍ መሰረት፡ ናይ ኢርትዶ ወገንዮ ታገድታት ትገርኛን ዓረብኛን ኩይት ጸኒሑ ኣሉ፡፡

ኸኸኪ ኣብ ብዛሕ ታገድታት ዘዛረቡ ሃገር ናይ ወገንዮ ታገድ ተደላይነት ኣዚዮ ከብ ዝለሰ ኣገተኩት፡ ኦዚ ታገድ ዘዛረቡ ዘይደልዩ ከቡትን ኣይገባኡን፡፡ ሓይ ካብቲ ገሓደ ታገድ ናይ ሓይ ሃገር ወገንዮ ታገድ ከገብሮ ዘኸከል ጣዛን ብበዛሕ ህዝቢ ነቲ ታገድ ቲ ዘዛረቡን ዘተመሰገሱ ኢዮ፡፡ ገሰገሰ ሰውሬ ውደብ ወይ መገንስቲ ገደታዊ ናይ መግዕበልን መረኸብን መረፃዳክን መሰርሒ ገይሩ ደኣ ኢዮ ዘተመሰገሙ፡ ከመኡ ኣይጸሓፍቲ ዚገብርዎ ገመዝገንን ገመዝገንን

አይተውሉን ኢየሱስ፡፡ በዚ መከፋፈል ዘኢ ሕዳ በውረዳ ገሱም
ሃገራዊን ታገታት ገህዕብሉ መሰረታዊ ዕለቶች ብወገባር አብ ኘር
ገራው አሰራርዎ ዘሉ፡፡

በ. ባህልታትን ልዎልን ህዝቢ ኢርትራ

አብ ባህልን ልዎልን አገተደኣ መጽሐፍው፡ ህዝቢ ኢርትራ በብዓሊ
ተገ በብኣውራሽቱን በብታገታትን ዘተረፈላላዩ ባህልን ልዎልን 'ደ አገተ
ኣለዎ፡ ሓፈሽዩ ፍልሰይ ባህልን ልዎልን ኢርትራዊ ሕብረ ተሰብ፡ ወስ ቲ
ኢኮኖሚያዊ ሕዝብን፡ ፖሊቲካዊ መዕባሊን፡ ታሪኽን፡ ጥንታዊ ኣካፋዩ
ላን፡ ናይ ሃይማኖት አዎነትን ዝተኣባሰረ ስለዘብኡ፡ ኣቲ ኣብ ከበባ
ዘርከብ ህዝቢ ዝተቐረበ ባህልን ልዎልን ከህልዎ ኣገከሉ፡ ኣቲ ኣብ
ጥላታት ዘርከብ ህዝቢውን ነፍተ ባህልን ልዎልን 'ደ ሓይ አገተዘይኮ
ነ፡ ብሃይማኖት ዘተመረ ወይ ዘተቐረበ ባህልን ልዎልን ኣለዎ፡፡

ህዝቢ ኢርትራ፡ ከመ ኩሎም ህዝባታት ናይ ስልኮት ሃገራት፡ ከመዚ
አብ ላዕሊ ዘተመቐሰ ዓይነት ፍልሰይ 'ደ አገተለዎ፡ ናይ ሓባር ታሪኽን፡
ኢኮኖሚያዊ ፖሊቲካዊ ሕዝብን፡ ናይ ባህልን ልዎልን ዝመደባ ሙ
ውስባን፡ ነዊሕ ዓመታት በዕዳዊ ጥቅናን መዝግዘን፡ ነቋሕቶ ኣናተመጣ
ረን ኣናተኣባሰረን ስለዘመጽ፡ ብዝኾነ ይኹን መኽንያት ፈጽሞ ዘፈለላን
ከመቐቐልን ዝኸኸለ ሕ/ብኣ ኣይኮነን፡፡ መጥመሪኡ ከኣ ናይ ኢርትራ
ውነት ሃገራዊ ስሞዒት ኢዩ፡፡ ኣዚ ናይ ሓይማኖት መጥመሪ ፍረ ኢዩ፡፡

ኣቲ ኣብ ከበባ ዘርከብ ህዝቢ፡ ወስኦም ኣብ ኢትዮጵያ ዘርከቡ
ከርስትያን ሃይማኖታዊ ዝመደባ ይህልዎ ይኸውን፡፡ ከመኹ 'ውን ወስኦም
ትገራይ ዝኣመሰሉ ወስ ኢርትራ ዝዓወባ ኣውራጃታትን ትገርፍ/፡
ብሓይ ሓይ ናይ ባህልን ልዎልን መባዓትን ዝተቐረበ ይኸውን፡፡ ከመ
ኣብ ታሪኽ ዝዘገውን ወስኦ ብሉይ ናይ ኣኸሎም ገንብት ዝተኣባሰረ
ታሪኽ ይህልዎ፡፡

ከመኹ 'ውን ኣቲ ወስ ሃገር ሱዳን ዝዓወባ ህዝቢ ኢርትራ ብሃይማ
ኖትን ታገታትን ብሓይ ሓይ ናይ ባህልን ልዎልን መባዓት ከመኹ 'ውን
ብብሉይ ታሪኽ ወስኦም ኣብ መገራቕ ዝርከቡ ዓለታት ሃገር ሱዳን ይዛ
መደን ይተፈረብን ይኸውን፡፡

ኣቲ ኣብ ገመገመ ሰሐራ ኢርትራ ዝርከብ ህዝቢ ኢርትራ 'ውን ብባ
ሕሪ ገመገመ ባህልን ልዎልን ተረባኩ ስለዝኾነ፡ ከብ ኣብ ካልኣ ቦታ
ታት ኢርትራ ዝርከቡ ዓለታት ወይ ብሓይት ኢርትራ ወስ ሰገር ባሕሪ
ዝርከብ ሃገራት ኣዕፈብ ዝበለጸ ፍልጥ ይህልዎ ይኸውን፡፡

አብ ኣፍሪካዊት ኢርትራ ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ሙሉ ዓለም ብሓይት፡
ናይ ኣብ ደባት ዝርከቡ ህዝባታት ዝመደባ መቐረብን ኣሉ፡፡

ከብተ ናይ ደባት ዝመደባ መቐረብን፡ ናይታ ሃገር ውሽጣዊ
ዝመደባ መቐረብን ዝሰፍሰን ዝበርከቡን ስለዘኾነ፡ ህዝቢ ኢርትራ፡
በባዕዳዊ መገዛኦቲ፡ ብሕልፊ ዲሞ ናይ ኢኮኖሚ ሃይማኖት፡ ኣብ ኢርት
ራ ብረሃጽ ደቲ ኢርትራ ተመጽኦ ከተማታትን መገዳታትን መገዳ
ባሕራትን ወይባትን ሃኒዮ፡ ንደቲ ኢርትራ ከባዩ ኩርናዕ ብርቲ፡
ኣብ ኣብያተ ዕዮ ኣናኣዕሰሉ ብመዝግዘን፡ ተመባሰሉ ታሪኽን ወሕ
ሰባርን ፈጠረሉ ኣሉ፡፡ ዝመደባ ህዝቢ ኢርትራ ኣብ ወለዶ ምተ
ዳር ወይ ዲሞ ዓለት ንመጽብዳብ ዘይኮነስ ኣብ መሰረታዊ ኢኮኖሚ
ያዊ ታሪኽ ዘተነደተ ኢዩ፡፡

መዝገብኡ ኣብ ደብ ሱዳን ዝርከብ ህዝቢ ኢርትራ ወስ ኣብ
ሰገር ደብ ሱዳን ዝርከብ ህዝቢ ኣገተ ኣመጣመትናዩ ከብ ዘበላ
ንቐሳታ ዘሓዘ ኩይት ገረኽቦ፡፡ ከመኹ 'ውን ኣቲ ኣብ ጥቕ ደብ
ኢትዮጵያ /ደባክል፡ ከበባ ... ወዚቲ / ዝርከብ ህዝቢ ኢርትራ
ወስ ህዝቢ ኢትዮጵያ ብመሉኡ ኣገተኣመጣመትናዩ ኣዝዩ ዘሰልጠነ
ህዝቢ ኢዩ፡፡

ከመኹ ኣብ ኢርትራ ሃገርና ዘሉ ጥንታዊ ኢኮኖሚያዊ
ፖሊቲካውን ሃይማኖታውን ታገታዊን ያታዊን ፍልሰይ፡ ኣብ ኢትዮጵያ
ኣብ ሱዳንን ኣውን ኣሉ፡፡ ብሓይት፡ ኣቲ ኣብ ኢርትራ ዘሉ ሕ/
ሰባዊ ፍልሰይ፡ ኣብ ካልኣት ሃገራት ዘሉ ልዎልን ገባርን ባህሪ
ሰላ ዝኾነ፡ ዘሕፍርን ገሓደነት ሓገሪ ኢርትራ ዘሰከን ኣይኮነን፡፡
ኣቲ ኣውራ ከነሰተውዑ ዘገባኡ ገን፡ ኣብ ሕ/ባባት ናይ ሓይ ሃገ
ር ዘርከብ ዝተረፈላላዩ ባህልታት፡ ከመ ናይ ሃይማኖት፡ ታገታ፡ ዝኣመሰሉ፡
ገጽላኦትን ገሓደሓርባትን ናይ ጥቅናን በለጽን መባርሒ ከኹት
ከመ ዘኸኸሉ ኢዩ፡፡

ኸሕደ ሃይማኖት ሓይ ከብተ ከብ ዓባርተ ዝበዝሖ ናይ ኢርትራ
ሕ/ባባ ባህሊ ባሕታታት ኣገተኸነ፡ ኣቲ ብብዙሕ መባዓት ኣብ ከልተ
ከሰራዕ ዝኸኸለ ኢርትራዊ ሕ/ባባ ነፍተ ሃይማኖትን ስለዘለዎ
ኣቲ ዘሉ ፍልሰይ ናይ ኣሰላጣን ከርስትያንን ጥራይ ኢዩ ዘመሰል፡፡

ኣዚ ናይ ሃይማኖት ፍልሰይ ኣውራ ዲሞ ዝርከባዩ ዲሞ በዕዳ
ውያን ወተገብን ተበለጽተ ደቲ ሃገርን ወሕነት ብሓይታዊ ረብሐኦም
ሰኣዘገነን፡ ከመዝኸነ ከገርዶኹን ከገንዘብን ይገባኡ፡፡ ኣቲ
ቶኦ ኣረኣኣያ ናይ መከፍፍላ ህዝቢ ኢርትራ ገን ደርባዊ ሕዝብ
ኢዩ፡፡ ህዝቢ ኢርትራ፡ ገባር /ሓይነትን ሰበካባገጃን /፡ በተሉ፡
ገሱሰ ብርጅዋን፡ ጥክከላይ ብርጅዋን ይርከቡዎ፡፡ ኣዚኣቶ ከኣ ከ
ብ ከላን ሃይማኖታትን ብሓይትን ኣተጽኦኦ ኢዩ፡፡

ተገዳ ዕላማ ናይ 'ዚ ኣብ ላዕሊ ተዘርዘረ ዘሉ ትገታኒና፡
ሰረተ ናይ ኢርትራ ሕብረ ተበባዊ ፍልሰይ ሃይማኖት ከመዘይኮነን፡
ሓይነት ሓገሪ ኢርትራ ገመገሞን ገመገሞን ኢዩ፡፡ ነዚ ሓይ 'ዚ
ኣሉ ዘባሉ ወይ ሃገር ወይ ወዳኦተኛ ገን፡ ዘይፈለጥ ወይ በለጽ፡፡

ወይ መሰረታዊ ኢዮ፡፡

3. ፖሊቲካዊ ታሪክ

ሀ. ጥገታዊ ታሪክ

ቀዳሚ ብዙም ዘመናት፡ እዚ ናይ ሥራ ኢብ መገኘት ሃገራት ዘሉ ሕገጽ ናይ ፖሊቲካ ደባት ኣይነበረ፡፡ ኢርትራ ዲሞክራሲያዊ ከባቢ ሥራ ሕገጽ ናይ ፖሊቲካ ደባት ዘለወገ ሃገራት፡ ኢገተ ቮነት፡ ከመ ስልኮት ሃገራት፡ ብፍላይ ዲሞ ሃገራት ኣፍሪታ፡ ከባቢ መበል 19 ክፍለ ዘመን ኣብ ብሔራዊነትን ሰልጣናትን ዝገዛእ ኣው ራቓታት ተጠቒላ ትመልደ ዝነበረት ሃገር ኢያ፡፡ ከመ ሃገር መገ-ናታ ፍላይ ታሪካዊ መሰባሰብ ዘሉ ኢያ፡፡ ኢርትራ ከመ ሓገተ ጥብርቲ ሃገር እዚ ሥራ ዘሉ ሕገጽ ደባት ዚሓዘት ብ1890 ኣብ ንጹሕ ተዘኣት ጥልገን መሰ ኣተወት ኢያ፡፡

ለ. መቐለታል መገዛኦቲ፡፡

መገሰቲ ኣብኡ ሕሰ ወደቅ ኣብ መበል 14 ክፍለ ዘመን ሰትራቲካዊ ተደላይነት ኢርትራ በሪሁ ተፈኦ፡፡ ብ1557 ዓ. ም.ፈ. ተርካውያን ንመገራጃዊ ክፍለ ኢርትራ ብመውራር ተፃዕኑ ገዛ ኦት ኩኑ፡፡

ብ1869 ዓ. ም.ፈ. መትረብ ሰወጽ ተኸፍተ፡፡ ተይሕ ባሕሪ ተገዲ ናይ ገንደ መትረ ኮነ፡ ኦስትራቲካዊ ኣገዳስነት ገግገመ ኢርትራ ዲሞክራሲያዊ ፖሊቲካ፡፡ ብ1872 ዓ. ም.ፈ. ዲሞክራሲያዊ ነቲ ብተርካውያን ተታሒዙ ዚነበረ ክፍልታት ኢርትራ ሓዘዘ፡፡ መሰራውያን ኣብ ኢርትራ ዝነበሮም ሰልጣን ከሰራሕኛቲ ብዘገገ፡፡ ብ1876 ዓ. ም.ፈ. ኣብ ፖሊቲካ ብመሰራውያን ሓሳባታዊ ተፈረጸ፡፡ ተርካውያን ይኹኑ መሰራውያን ብተፈውሙ ህዝብና ነዛ ናይ ሥራ ኢርትራ ኣሕቢሮም ኣብ ንጹሕ ሰልጣን መቐለታዊ ከኣትውዮ ኣይከኣሉ፡፡ በዚ መቐለታ ትዚ ሽኣ ሓይሎም ኣብ መበራቓውን መሰራባውን ወፃገ ጥፈይ ጽዒቑ ነበረ፡፡ ብመቐለታዊ ተርካውያን ኣብ ኢርትራ ኣስታት 300 ዓመት ከጸገሉ ኣገባሎም ንብጻውያን ክኣ ገዳበርቶ ዓመት ጸገሉ፡፡

ሐ. መገዛኦቲ ጣልያን፡፡

ኣብ ኦጋ መዓኣታ 19 ክፍለ ዘመን፡ ልክዕ ከመ ስልኮት ናይ ኢውሮጳ ናይ ብርጅዮ መገሰታት፡ ኢጣልያውን ሓደሽ መራት ገመዝ

ኣብቲ ዓውዲ ታልሰን ፍብከርን ኣተወት፡፡ ብ1882 ዓ. ም.ፈ. ኢጣልያውያን ደቡባዊ ደገደሰ ባሕሪ /ዓሰብ/ ብመውራር ሃገርና ገመጃውያን ገዛ ናይ ኢውሮጳ ብርጅዮ ወታሰቢ ኩነት፡፡ ዲሕራ ዲሞ ብ1885 ዓ. ም.ፈ. ሰልጣናዊ ከባቢ መጽዋዕ ዘርገሉ፡፡ ብ1890 ዓ. ም.ፈ. ዲሞክራሲያዊ ኢርትራ ኣብ ንጹሕ ተዘኣት ኣኣተወ፡፡ ከባቢ ንደሓ ናይ ኢርትራ ናይ ፖሊቲካ ሕገጽ ደባት ተፈላጡ፡፡ ርክሲ ከተማኦ ኣስመራ ብመገባር ግኣከላይ መገሰቲ የይ፡ ኢርትራ ገመጃውያን ገዛ ከመሓገተ ሃገር ኩይና ተወሰነት፡፡

ቮሕዲ ህዝብና ኣገዳር ወፈር ጥልገን ኣጸቢቑ ዘይተወደበ ተፈውሎ ኣርከዮ ኣገተነበረ፡ ኢጣልያ ንኢርትራ ብሓይላ ውገኣ ጥፈይ ኣይሓዘታ፡፡ ኣብ መገኘት ህዝቢ ኢርትራ ዝነበረ ናይ ሃይማኖትን ተበላታትን ፍልልያትን ገርፍታትን ኦት ዘዓበዩ ጥልገን ሃገርና ገመዝ ዚተመቐሙ መሰባሰብ ነበረ፡፡ ህላዊ ተርካውያንን መሰራውያንን ኣብ ከባቢ ንዘርከብ ህዝቢ ኢርትራ ከመ ዓቢ ሓይል ኩይት ሰለኣ ተፈኦ፡፡ ግላት ኣገዳር ሃይማኖት ዝኾና ሃገራት ወፈረን ገኣ መነታን ባህሉን ከይገህባ ይሰገኡ ሰለዚነበረ፡፡ ብመጠኑ ናይ ኢጣልያ ንኢርትራ መሓዝ ደጋፊ ነበረ፡፡ እዚ ከባቢ ኢጣልያ ንኢርትራ ብፍላይ ከትሕዝ ዘኸኣላ መቐለታት ሓይ ከኸውን ከሉ፡ ኦት ክልኣይ መቐለታት ዲሞ ኦት ኣብ መገኘት ኣብ ተላታት ዝነበረ ህዝቢ ኢርትራ ዝነበረ ናይ ዓላታት ባሕሲ ኢዮ፡፡ ኢጣልያ ነዚ ሰለተፈኦት መሰ ገላ ዓላታት ተሰማዒዓ ንክልኦት ኣብ ንጹሕ ተዘኣት ኣገደደት፡፡ በዚ መገዲ ዚኣብ ተዘኣት ዝነበረ ናይ ኢርትራ ሕብረተሰብ፡ ገመዳኢ ወፈር ብመገልጋል፡ ንኢርትራ ኣብ ንጹሕ ናይ ኢጣልያ ባርነት ከመትኣት ገበረ፡፡ ህዝቢ ኢርትራ ገመዳኢ ናይ ዚ ሸገር ዚዘተረ ድኻ ደሓ ኢዮ፡፡

ናይ ኢጣልያውያን ንኢርትራ መሓዝ ዕላማ ኦዚ ሰዕብ ኣብ ገብሪ ገመዳል ነበረ፡-

1. ናይ ኢጣልያ ብርጅዮ ኣብ ኣፍሪታ ገዛኣት ገመዳው ዘለዎ ዕላማ ገመገገጽ ቀድሞ ንኢርትራ ብመሓዝ ግሕስ ገመትኣል፡፡
2. ኢርትራ ሰፊሕ ጥረ ሃብትን ጥቅኡ ከለዓን ስለ ዘሉ ገዝያን ህዝቡም መቐመ ኬትኩፍ ኬቐርብዎ፡፡
3. ንኢርትራ ገዛኣታ ብመገባር ባህርያዊ ሃብታ፡ ግላት ሕርቢ፡ ኣገሰባታት፡ ዓዕዲናት ኢርትራ ከመዝመዝን ከዘርፋን፡ ብሓይ ወፃገ ከኣ ናይ ጥልገን ዚተበርሕ ኣቐሉት ሸቀ ወይ ዕገን ኢገባርዮን ኢገባርዮን፡፡

൧൧ ൧൧൪൪൪൪ ൪൪::

3. 7A the 16h

U. ၇၇၁၉ ၁၈၆၆

ቅጂ ብዙ ዘመናት ኦዚ ናይ ሎሲ ኣብ መገን ሃገራት ዘሉ ሕገጽ ናይ ፖሊቲካ ደባት ኣይነበረገ፡፡ ኢርትራ ጊዮ፡ ሓገሪ ካ ብዘገ ሎሲ ሕገጽ ናይ ፖሊቲካ ደባት ዘለወገ ሃገራት 'ድ. ኣገተ ሽነት፡ ከመ ካልኦት ሃገራት፡ ብፍላጪ ጊዮ ሃገራት ኣፍሪያ፡ ከባብ መበል 19 ከፍላ ዘመገ ኣብ ብፈሕስታትን ቦልጣናትን ዝገዛኣ ኣው ፈቓታት ተጫላ ትመሓረ ዝነበረት ሃገር ኢያ፡፡ ከመ ሃገር መ ገ. ናታ ናብ ፍላጪ ታሪኻይ መሪባላ ዘሉዮ ኢያ፡፡ ኢርትራ ከመ ሓገሪ ተመሪት ሃገር ኣዚ ሎሲ ዘሉዮ ሕገጽ ደባት ዚሓዘት ብ1890 ኣብ ሕሕት ዝዘላት ጥላዕገ መስ ኣተወት ኢያ፡፡

၁. နေရာတော် - ၇၄၈ တံး :

ግንባት አክሱም ሐሰ ወደፖ አብ ጦብል 14 ከፍለ ዘግ
ስትፈተዊባዊ ተደላጅነት ኦርትዲ በሪህ ተፈከየ፡፡ በ1557 ዓ.
ጾ.ፈ. ተርከውያን ገጠረፏዊ ከፍለ ኦርትዲ በጾውሬር ተፋዎት ገዛ
ከተ ኩነ፡፡

በ1869 ዓ.ም.ፈ. መኒበር ሰወጽ ተክፍተ፡፡ ተፈሪ በሕገ
 ተገዳ ናይ ገገድ መኒኒ ኮነ፡ አስከፊተካዊ ኣገዳስነት ገዳገዎ
 ኦርኬፈ ደዓ ኣዘዞ ገልጠ፡፡ በ1872 ዓ.ም.ፈ. ደዓ ገባጽውያን
 ነቲ ብተርካውያን ተቃሕዞ ዚነበረ ከፍለታት ኦርኬፈ ሓዙ፡፡ ወሰ
 ፊውያን ኣብ ኦርኬፈ ዝነበርዎ ሰልጣን ከሰሩኡፍቱ በዝጀመሩ፡ በ1876
 ዓ.ም.ፈ. ኣብ ጉፊዕ ብዎሰዓርዎ ሓሰባቶ ተጀረጸ፡፡ ተርካውያን
 ይኹኑ ዎሰፊውያን ብተገዎ ሀዘብና ነዚ ናይ ሎኢ ኦርኬፈ ኣሕቢሮ
 ኣብ ኸኔት ሰልጣን ዎተዳርዎ ከኣትዎ ኣይከላጥ፡፡ በዚ ዎቪንያ
 ትኣ ዝኣ ሓይሎ ኣብ ዎብፊገውያን ዎፊባውያን ገፊይ ጸገፋ
 ነበረ፡፡ ብጠቓላላት ተርካውያን ኣብ ኦርኬፈ ኣስታት 300 ዓመት
 ኪጸገሉ ኣገባሉ ገባጽውያን ኩኣ ገዳበርተ ዓመት ጸገሉ፡፡

ᐃ. ᐅᐃᐅ ᐅᐃᐅ:

ኢብ ኦጋ መፃኢታ 19 ከፍለ ዘገ፡ ልከዕ ከፍ ከልኮት ናይ ኢወርሳ ናይ ብርጅዋ ግንባታት፡ ኢጣልያውን ሓዲሽ ጦራት ንግዝ

አባት ዓውዳ ቃልበገ ፍክርበርገ አታውት፡፡ ብ1882 ዓ.ም.ፈ. ኢጣልያውያን ደቡባዊ ደገይሱ በሕሪ /ዓሰበ/ ብጭውፈሮም ሃገርና ገጠመርያ ገዢ ናይ ኢሮፍላ ብርጅዋዚ ወታላቢ ኮነት፡፡ ዲሕሪኩ ዲሞ ብ1885 ዓ.ም.ፈ. ሰልጣኖም ከሰብ ጽዋዕ ዘርገሑ፡፡ ብ1890 ዓ.ም.ፈ. ዲሞ ገመሉኩ ኤርትራ አብ ጎሕቲኦም አካተውዋ፡፡ ከብኩ ገደሓር ናይ ኤርትራ ናይ ፖሊቲካ ሕገጽ ደባት ተፈለሙ፡፡ ርክሱ ከተማኩ አሳሪው ብጭዛር ማክሳይ ወገንሰት ያይጡ፡፡ ኤርትራ ገመመርያ ገዢ ከመሓባት ሃገር ኮይና ተወሰነት፡፡

ሽብር ሀዘብና አገጽ ወሬ ጥልገን አጸቢኙ ዘይተወደበ ተኝ
ወዞ አርከኖ አገተበረ፡ ኢጣልያ ገሥርት፤ ብጩላ ውገክ ጥሬይ
አይቆዘዘታን፡፡ እብ ወገን ሀዘቢ ኦርት፤ ዘነበረ ናይ ሃይማኖትን
ቀቢላታትን ፍልልያትን ገርጭታትን እቲ ዘጋበዩ ጥልገን ሃገርና
ገመቅዘ ዚተጠቐመሉ ወሰናዊ ነበረ፡፡ ሀላዊ ቱርካውያንን ሙስሊሙ
ያንን እብ ከበባ ገዢከብ ሀዘቢ ኦርት፤ ከዎ ጻቢ ሕይወት ኮይት
ሰለክተፈኦ፡፡ ጥላት አገጽና ሃይማኖት ዝኾና ሃገሪት ወሬረን ገኝ
ወነትን ባህሶን ከይገህባ ይበገኝ ሰለክነበረ፡፡ ብመጠኑ ናይ ኢጣልያ
ገሥርት፤ ወዞዛ ይገፈፍ ነበረ፡፡ ኦዚ ካብቲ ኢጣልያ ገሥርት፤ ብኙ
ሊሶ ከትሕዛ ዘኸኣላ ወኸገያት ሕይ ከኸውን ከሶ፡ እቲ ካልአይ
ወኸገያት ይጥ እቲ እብ ወገን እብ ተላታት፡ ዘነበር ሀዘቢ ኦርት፤
ዘነበረ ናይ ጻላታት ባክቢ ኢኖ፡፡ ኢጣልያ ነዚ ሰለተረኡት ወሰ
ገላ ጻላታት ተሰማጭጻ ገኻልኦት እብ ትሕሒ ኪነታው ኣገደረት፡፡
ብዚ ወገን፤ ዚ እብ ቲ፡ ገዢቲ፡ ዘነበረ ናይ ኦርት፤ ሕገረ ተብብ፡
ገወጽኢ ወሬ ብመገልገል፡ ገሥርት፤ እብ ትሕቲ ናይ ኢጣልያ ባርነት
ከዎኹን ተገራ፡፡ ሀዘቢ ኦርት፤ ገወጽኢት ናይ ዚ ኢጣልያ ሸገር፡ ዚ ዘተረ
ዱኮ ይጠር ኢኖ፡፡

ናይ ኢጣልያውያን ገራት ጸብኦ ዕለጻ ኦዚ ሰዕብ ኣብ ገብሪ
ገጽ-ጸብ ነበረ:-

1. ናይ ኢባልያ ብርጅዞ ኣብ ኣፍሪኃ ገዝኣት ገምጃው ዘለዎ ዕለጻ ገጦርገጽ ቅድመ ገኢር ትፈ ብጦሒዝ ጥሕሰ ገጦትባል፡
2. ኢር ትፈ ብፊሕ ጥረ ሃብትገ ጦቕኦ ከለጻገ ሰለ ዘሉጥ ገዝያገ ሀዘቦጦ ጦቕጦጦ ኪትኩናጦ ኪቐርብዎ፡
3. ገኢር ትፈ ገዝኣ ተጦ ብጦገባር ባህርያዊ ሃብታ፡ጻለት ሕርቫ፡ ኣገሰባታት፡ጻዕድናት ኢር ትፈ ኪጦዘጦዘገ ኪዘርፋ፡ገ፡ብሒደ ወገን ከኣ ናይ ጥልያገ ዚተሰርሕ ኣቐሕት ቮቕ ወይ ዕጻገ ኪገብርጥ፡ኪገብርጥ፡፡

4. ገሥት መገቢ መደበ ጠገብ: ገሥት ሊትዮስያን ሰማሊያን አፈላጊው አብ መገቢቱ ሊቆሪት ዓቢይ ሃጻያዊ መገባት ገመደረገ፡

ወ. መገባት አገገላዝ፡

በ1941 ዓ.ም.ፈ. አገገላዝ ገሥት ሊትዮስያን ሰማሊያን አብ ኤፍትደ ዝነበረ ገዛትን ሕልዎታትን ተጀረ፡፡ ዲሕሪ ናይ 50 ዓመት ናይ ኤፍትደ መገባት ደግ ኤፍትደ ገዓሰርተ ሓይሳን ዓመት አብ ሕልዎ መገባት አገገላዝ ተቐርብ፡፡ ናይ ኤፍትደ ስትራቴጂካዊ ኢኮኖሚክስ አገገላዝን አመራርን ገጥሞ ረብሐኢን ከብላ ዲሕሪ ከሰላይ ውገኡ ዓለም አብ ዘርካይኦ ናይ ስሕዕ መገባትን ተረጋገጸ፡፡ ኦት ዲሕሪ ከሰላይ ውገኡ ዓለም በዛዕባ'ቲ አብ ሕልዎ ኤፍትደ ዝነበረ ህዝብታት ዝተገብረ ስመዕ ናይ ገዛኡ ርክሱ ዕድል ባዕሉ ይወሰን ዝበል'ዉ አገተነበረ፡፡ ኦዚ ዕድል ኦዚ ገህዝቢ ኤፍትደ ብሰገኪ ናይ አገገላዝን አመራርን ናይ ፖሊቲካ ጸውቲ አብ ገብሪ ከይወጥሉ ሓቐ፡፡-ናይ አገገላዝ መደብ ነጻነት ረብሐኢን ረብሐኢ ሊትዮስያን ብሓይ ዝኣስርን ነብረ፡፡ ስለዚ፡ መታ-መደባ ከልወ፡፡ ገህዝቢ ኤፍትደ ቅድሚ ኤፍትደ አብ ዝነበረ ፍልሰይ ናይ ሓይሳን-ጽልክን ገመደረገ ቦነ ኤፍትደ ተጥተ፡፡ በዚ ዚሰባ ስልትታት ደግ ተጠቐሙት፡-

ሀ. መስ ሊትዮስያን ብመኸገገዝ ብክርስትያን ጥፈዚካዊ ማሕበር ኣገደነትደረፈኦ ከዎ ዚቐውም ገበረት፡፡

ለ. ገዓሰላዊ ዘውከል ካል ረቢባ ካል ኦሰላዊ ዘብል ማሕበር ገዢውም ደረፈኦ ገዢውም ይል ኣተወት፡፡ ነዘን ከልተ ናይ ሃይማኖት ማሕበራት-ብመጀመሪ ነቲ ዝነበረ ናይ አብ-መገን ኣሰላዊ ክርስትያንን ፍልሰይ መገራሕ ዕላማ ገመደረገ ተጥተ፡፡

በቲ አገገላዝ ዚፈጠረቶ ፍልሰይን መፍሕራን መሰረት፡፡ በ1949 ዓ.ም.ፈ. አብ መገን ኣሰላዊ ክርስትያንን አብ ከተማ ኣሰራጊ ከባቢን ናዕቢ ተላሊሖ ሓይሳን መቐትታል ኣኸተለ፡፡ ከመኹ'ውን አብ መሓሊ ኤፍትደ ናይ ጽልኢ መገራሕ አብ መገን ዓለታት መታ ከልደር፡፡ ገላ ሰባት ናይ ሰርቀን መቐተልትን ሰርሓት ገዢውም ኣተባበሩት፡፡

ሐ. በፍላይ መገን ገፍሓት ገዢውም በባት በዓሊን ገዢ ኤፍትደ ብሓይ ገመደረገ ኣብ ከተማታት ብዘሓት ተወገ ደርቲ ማሕበራት ኢሞክ ኣተባበሩት፡፡

መ. ኤፍትደ ነብሳ ከሊላ ከትመደር ዘይትኸከል ሃገር ገርካ ኣብ ቅድሚ ህዝቢ ዓለም ገመደረገ፡፡ ናይ ኤፍትደ ኢኮኖሚ ገመደረገ ቦነ ኤፍትደ ተጥተ፡፡ በዚ ደግ ገዢውም ማክከሉትን ረብሐኢታትን ናይ መላሊዕ ናውትን ናብ ካልኦት ሃገራት ብመሸጥ፡ ከመኹ'ውን ኣኸሓት ከብቲ ብህይወቱን ገመደረገ ብመልክብ ብወገዒ ገሥት ኤፍትደ ኣፍረሰት፡፡

ነዚ ከመኹ ዲሕሪ መደባ፡፡ አገገላዝ ብዛዕባ ኤፍትደ ዘለዎ መደብ ገሕቡራት መገባትን ኣቐረበት፡፡ መደባ ደግ ገሥትደ ኣብ ከልተ መፍልከ፡ መዕረባዊ ጥላ መስ ሰዓን ይሕወስ፡ ከለባን መገራሕ ጥላ ደግ መስ ሊትዮስያን ይተሓወስ ዚኣል ነበረ፡፡ መስ-ኦዚ ከመኹ ስልትታት መደባ ብህዝቢ ኤፍትደ ቅቡል ቦይት ስለዘይተረከበ ገን፡አብ ገብሪ ከተወሰሩ ኣይከኣሉትን፡፡

በ. ፈረረሽ፡

ፈረረሽን አገታይ ማለት ኤፍ? ፈረረሽን ከልተ ወይ ካብ ከልተ ገላዕሊ መገባትን ወይ ሃገራት ነፍይ ገዢ ርክብን ውሽጣዊ ናጽነት ሃልዎ፡፡ ናይ ሓባር ረብሐኢ ብፍተትን ማዕርነትን ዝገበርኩ ስመ መሕዳዩ ኤፍ፡፡ ኣብ መገን ኤፍትደን ሊትዮስያን ዝተገብረ ፈረረሽን ገን፡ ገጥሞ ሃጻያውያንን-መስፍኒት-ሊትዮስያን-ገመደረገ፡፡ በዚ መፍሕራን ሓይሳንን-ህዝቢ ኤፍትደ፡፡ ብሕቡራት-መገባትን ዚተበግኑ ኤፍ፡፡ ገህዝቢ ኤፍትደ ከልተ ገረብሓኩ ዘይሕሩ መደባት ጥፈደ ኤፍ ተረፍሩ፡፡ ኦዚ ከልተ መደባት ከኣ፡-

1. ከመኹ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ፡፡ ገሥትደ ኣብ ከልተ መፍልከ፡ ፍርታ መስ ሰዓን፡ ፍርታ ሽኣ መስ ሊትዮስያን መሕዳዩ፡፡ ነዚ ነጥብ'ዚ፡ ኤፍትደውያን ሰሚሮ ኢታወቃ ኣገከሉ፡፡ ከመኹ ባዕዓውያን ተጠቐሩት ገን-ደገፍዎ፡፡

2. መስ ሊትዮስያን ብፈረረሽን መሕዳዩ፡፡ ኤፍትደውያን ናጽነት ገመደረገን ገሕስ ስለዘይነበሮ ነዚ ነጥብ'ዚ ተገዳዶም ተቐበለዎ፡፡

ውፊት ሃጻያውያንን-መስፍኒት ሊትዮስያን ከመኹ ዝሰበባ ነበረ፡፡-

ሊትዮስያን ናይ ሓይሳን ወደባት ስለዘይብላ ናይ ኤፍትደ ወደባት ከጥጽዮ ኣሉኒ ዘብል ስሕዕ ነበረ፡፡ ኣብዚ መገባትን ኣመራርን ናይ ሊትዮስያን ስሕዕ ዘርደ ናይ ተገኦል መደብ ኣቐረበት፡፡ ነቲ ኣብ መገን ከልተ ዓበይቲ ናይ ፖሊቲካ ማሕበራት ማሕበር ኣገደነትን ፈቢባ ኣሰላዊያን / ዝነበረ ፍልሰይ ብመርኻኡ፡ ኣመራርን ኤፍትደ-ብፈረረሽን መስ ሊትዮስያን ከትሓብር ኣለዎ ዚብል ሓባብ ኣብ ሕቡራት መገባትን ኣቐረበት፡፡ ኦዚ ሓባብ'ዚ ኦት ኦቲብላሉ ዚነበረት ማሕበር

በባዕዳውያን ተጽዕኖ፡አብ ትሕቲ ናብ ሃጻይውያን ተጽጋላ ዚባኑ ኢኮሚ ተጽፎ ይርከብ፡፡

እንተብኑ ን፡ሎ ካብቲ ኣገጽር'ዚ ነጂን ጫርገ ዚባኑ ባዕዳዊ ዊኖና ዚገብር ዚነበረ ተጅዎ ነጂ፡ኣነህ ንባዕዳዊ ዊኖ ናን ባዕዳዊ ተገ ይዎሱ፡ናጽነት ወበጡ፡ኢኮኖሚያውን ባህሉን ንኸግ ዕብጺ ተፃፂፍ ኣሉ፡፡

4. ኢኮኖሚያዊ ትሕዝቶ

ኢርትፊ በባህርያዊ ሃብቲ ናይ ጫርገ ዚፈኣትን ግዕዳናትን ኣገሰባታትን... ወ.ዘ.ተ. ርክባ ዝኸኣለት ሃገር ኣኳ ኣገተ ጉነት፡ጠባሕቲኡ ህዝባ ገና ኣብ ምዕባል ዚርከብ ካብ ሕርባ ወገሰ ከብትን ዝነበር ኢዩ፡፡ ሃብቲ ሃገርና በባዕዳውያን ተግዚዞሉ ስለዝኸይድ ን፡ሕዝቢ ኢርትፊ ካብ ኢኮኖሚያዊ ምዕባል ናይ ሃገሩ ተሓራው ኣብ ደብነት ይነበር ኣሉ፡፡ ኣቲ ኣብ ከበባ ዚርከብ ህዝቢ ዝተጫወተ ሕብረተሰባዊ መነባብር ናይ ጫርገ ኣለዎ፡፡ ኣቲ ኣብ ገግገም ባሕሪን ተላታት ኢርትፊን ዚነበሩ ዘገታት ደግ ሰበብ ባገም ኮይኖም ካብ ቦታ ናብ ቦታ ኣናተገላግዙ ዚነበሩ ህዝቢ ኢዩ፡፡ መረት ናይ ሕ/ሰባዊ ዊኖና ኢኮኖሚያዊ ሕጻን ምዃን፡ ባዕዳውያን ወጥነት ነቲ ካብ ኢርትፊ ዝመዝገዙ ሃብቲ ከይ ተርፍዎ ብምባል፡ ንህዝብና ብናይ ሃይማኖታውን ሃላታውን ወገናት ፍልልይ ኣናተጠቐ፡ ከፍፊሎም ከምዘላገጹሉን ከላገጹሉ ህርዱን ከምዘብሉሉን ታሪኽ ባዕሉ ሃብ ምስክር ኢዩ፡፡

ሀ. ትሕዝቶ ዋገነት መረት፡

ጠባሕቲኡ መረት ኢርትፊ ብሕልፈ ከኣ በምህር፡ ይገከል፡ ባሕል፡ ባርካ፡ በሚኖውን ደብዳቤን ባሕሪን መረት ባህገ፡ ይግኣል ወይ መረት ግንብት ተገላጽ ይጽዋዕ፡፡ እዚ ከባድነት ከልወጥን ዘይከኣል ብናይ ግንብት ዋገነት ዚካየድ ኢዩ፡፡ "ሰብ ከም ደላዩ ይሕረስ" ዝብል ናይ ግንብት ኣዋጅ ጋግ ዝኣበረ ኣኳ ኣገብብ፡ ሰብ ከም ከኣለት ደኣ ኣምበር ከምደላዩ ስለዘይሕርስ፡ኣቲ ገባር በቲ ዘለዎም ናውትን ተሪትን ግንብትን ዚርከብ ተረ ገንዘብን ተወ ሲኖም ሳፍዎም ተደቐሱ ይነብር፡፡ እዚ መረት'ዚ ናይ ኢጣልያ-ባዕዳዊ ገዛኢ ገደቲ ሃገር ሰጉጉ ባዕዳውያን ንኸሸፍሩሉ ንዝሕበበ ወዲት ኣብ ንብረተኣውዕሉ ስልቲ ዝተግህዘ ኢዩ፡፡ ባዕዳውያን ብሕልቢ፡ ንኸሉ ኣቲ መረት ናይ ግንብት ገር፡ኣብ ዘይልዩም ገዛ ተጽዕኖም-ገዳስት ሰባት ደቲ ሳይም-ይዕደልያ ነበሩ፡፡ ንኣብነት ኣኳ ንኸገግ ኣስመራ ዘመናዊት ገር፡ኣብ ከሰርሑ፡ ብዚሕበቡ፡ ነቲ ደብት መረትም ዲባ ኣገባሩ ነቲ ሕጂ ናይ ኣስመራ ሕጻብርቲ ወይ ከምብሸታት ዝበህል ዘባ፡ "ከም ሰታት" ወይ ሚካ ግንብት ኣሉ

በምዩ፡ ንገዛኡ ርክቡ ወነኖ'ም ርብኖት ሰርሓሉ፡፡ እዚ ከባብ ሎ ኣብ ፈቐደ ቦታታት ኢርትፊ ዚርከብ ብገጽሰዮነታት፡ወይ ናይ ኣብ ልገ ከብትን ፍረታትን ኣሕመልትን ዘመናዊ ገርህ

በኸምዚ ዚኣመሰለ ኣገባብ ኢዩ ተወሲዑ፡፡ ኣብ ኣከባቢ ኣስ መራ፡ ጽዕረት፡ ከረገ፡ ኣቐርደት፡ ኣብ ሂሳብርዕድ፡ ሕልሓለ፡ ስምሕጽር፡ በሚኖውን ደብዳቤን ባሕርታት፡ ሃላገድር፡ ዘላ...ወ.ዘ.ተ. ከምዚ ዝኣመሰለ ገርህ ይርከብ፡፡ ተረብ ገዚ ይገብር ከኣ፡ እቲ ንገልገል ገሕ ተላይ /በምሃር/ ዘስቲ ዝነበረ ወሓዚ ብናይ ኢጣልያን ናይ ኢርትፊ በኸምዚ ን፡/ናይ ቤት ጽሕፈት/ ር/ጣላውያንን ናይ ኢትዮጵያ መባኖነትን-ኣብ ጊዳዕ ተጸልዒሉ ተጽዕኖ፡ ነቲ ደቲ ሳይ ግይ ከልከልዎም ይርከብ ኣሉ፡፡ በዚ ምባንያት እዚ ገሕ ኣቲ ደቲ ባት ከይፈተው ናብቲ ሕዲኽ ናይ ጊዳዕ ሕርባ ገራት ብወዕለት ተቐረጽዎ ብሕሰር ዋጋ ይሰርሑ ኣለው፡፡ ኣቲ ኣብ ከበባ ኢርትፊ ዘሉ ዝሕረስ መረት፡ በዘይካ ኣብ ኣውራጃ ሰራዊት ከምኡ ወገ ኣብ ገላ ተረብ ኣገዳታት ወይ ተጸታት፡ ናይ-ካልኦት ኣውራጃታት-ዲባ ኢዩ፡፡ ዲባ ግለት ከኣ፡ ደቲ ሳይ ወይ ከኣ ኣባላት ናይ ሕገቲ ተሸት፡ ንዝተወሰነ ገዚ /5-7-ዓመት/ ብግዕርነት ነቲ መረት ናይቲ ሳይ ተሸራሎም ይሕርስዎ ግለት ኢዩ፡፡ ሳይታት ብዝኣገለ ገሕ ኣገደገና ኣቲ መረት ይብወዝ ኣም ኣብ ተጽሪ ኣቲ ደቲ ኣቲ ሳይ ኣቲ ግዕርነት ብዕጣ ይመተል ወይ ይግባሕ፡፡ ኣቲ ኣብ ተላ ዘሰፍር ምዝቢ ንገ ብመሰረት ካብ ቦታ ናብ ቦታ ኣናተዘዋወረ ጤላ በገዕን ከብትን እገግልን ኣናጊሰዩ ይኖርብ፡፡

ለ. ሕርባ፡

ኣቲ ገብ ኢርትፊ ዚባኹሉ ሳይነት ዚፈኣት ኣዘም ዝሰበሱ ኣዎም፡፡ ካብ ኣከባል ከም ሰርናይ ሰገም፡ ጠፍ፡ ሳገገ፡ ዕሩገ፡ ግብላ፡ ብልተገ...ወ.ዘ.ተ.፡ ካብ ተረታት ከም ሳተር፡ ሳይነግተር ባልደገገ፡ ኣፋገ፡ ብርሰን፡ ሰበረ... ወ.ዘ.ተ.፡ ካብ ኣትከልቲ ከም ሱገ፡ ጠፍ፡ ወይነ፡ ፓፓዩ፡ ለዲገ፡ ጠፍ፡ ወይነ፡ ብር ተረገ፡ በለሰ...ወ.ዘ.ተ. ኢዩም፡፡

ኢርትፊ በሕል ገዛኡ ኣትከልቲን ኣሕመልትን ዘሰትዩ ውሩ ያት ወሓይዝ ኣገተዘይብላ፡ ከምኡ ወገ በሕል ኣብ ገላኡ ከፍልታት ብዚሕ ዝኖብ ዘይወቐን ኣገተኹ፡ ኣቲ ጉሉ ናይ ሕርባ ከፍላ ዘበለ

በገባብ ናይ ዘመናዊ ሰልጣኔ እንተዘተሳሰበ ንገዛኡ ይኸባ ከኣላ ገወጽኪ ከትልክኻ ምሽካላት፡፡ ውሕድ መረብ ኣብ ከገዲ ኣገተር ቲሩ ገመረት ቦዓገ ዝሰልፍ ከምቲ ናይ ተሰነይ ሕጽቢ ኣፍገብር ባ ፈቐደ መገገቱ ኣገተዘበገት ንክገደይ ሰፍሕቲ ጫታት፡፡ ወስተ ዓ ኣዎ ከብኣኦም ብዘክኡ ኣተት ከርከብ ምሽካላ፡፡ ከምኡ ውገ ብዘወገ ውሕድ ባርካገ ካልኦት፡፡ ኢርትራ ሉጪ ጊዛ ብፍረታ ትገ ኣሕመልትን ንገዛኡ ነብሳ ከኣላሰ ገወጽኪ ሃገራት ውገ ትሰደድ ኣላ፡፡ ንገ ኣሕመልትን ፍረታትን ከምኡ ውገ ኣኸለ ኣተ ከበልዕ ዝኸኸል ደኣ ኢዩ ዝበልዕ ዘሉ ኣመብር ኩሉ ኣተ ከበልዕ ዝደሊ ኣይኮነን፡፡ ኣብታ ናይ ጽባሕ ሓፈ ኢርትራ ንገ ሕርቫ ማዕቢሉ ሙላኡ ሀዘቢ ኢርትራ ካብቲ ኣተት ተኸፊሉ ንዘተረፈ ደግ ገወጽኪ ከልክኻ ከምዘኸኸል ተርጉር ናብሉን፡፡

ወሓይዝን ኣፍላጋትን ኢርትራ፡

ናይ ሓይ መረት ናይ ሕርቫ ዕድሉ ምስ ዝረከበ ሃመታዊ ዝናብን ከምኡ ውገ ከህልውዎ ዘኸኸሉ ወሓይዝን ከፍት ሰለዝከ ኣል፡ ኣብ ሕርቫ ከገገተሙ ኣገኸኸል ወሓይዝ ኣለውደ፡ ንዘብ ል ተገገዩ ከይተመለሰሉ ከገሓልፍ ኣይ ግባኣን፡፡

ኢርትራ ኣዝኖም ብዕብዓትዎ ዘሰዎዩ ወሓይዝ ወይ ኣፍላጋት ናብላን፡፡ ዝርካበው ከኣ ከፈግት ከብርትዕ ኣገከሉ ማኖም ይበ ዝሕ፡ ብኣዋገ ሓጋይ ንገ ይወሕዝ ወይ ይነጽፍ፡፡ ሓጽብታት ኣ ፍገብርካ ብመገዓብን መትረብ ገርካ ናብ ገርሁ ብመቐናዕን ንገ ንብዘክ ከፍላ ናይ ኢርትራ ካብዚ ሕፂ ዘለገ ናብ ፍርዖም ለዎ ለዎነት ከልወጥ፡ ይኸኸል ኢዩ ፡፡

ባርካ፡— ኣዚ ውሓዚ ኣዚ፡ ካብ ምዕራባዊ ገማገማ በራዩ /ደብረ መርዮርዮስ/ ዘርከቡ ክፍልታት ተፃህሉሉ፡ ብዓግነ ጸ ጋሙዝጽገብርዎ ወሓዝቲ ኣፍተመሊኡ፡ ኣብቲ ሰጥ ዝበለ ከፍላ ምዕራባዊ፡ ዋላ ናብ ኣቅርቂት ምስበጽሑ፡ ንሰጪን ኣቢሉ ይገወ፡፡ ካብ መረት ኢርትራ ከይወጸ ኣገከሉ ድር ማኖ ኣፍወሓዚ ብዝኸደ ኸኣ፡ ኣብ ተይሕ ባሕሪ ከይበጽሑ ኣብቲ ደቡባዊ ከፍላ ናይ ቡዋ ኪገ ዝርከብ ተኩር ዝበሃል ናይ ቡዓን ቦታ ኣብ ሕጻ ተሰትዩ ይተርፍ፡፡

መረብ፡— ኣዚ ውሓዚ ኣዚ ካብ ኣመባጠፍሬ ተወላቶ ብመገን

ኣብለ ገዛይን በራዓን ኣቢሉ ይወሕዝ፡፡ ኣብቲ ደቡባዊ ከፍላ ናይ ደብ ኢርትራን ኢትዮጵያን ምስበጽሑ ደረተ—ደረት ተመውዮ ንምዕራባዊ ዋላ ይሓልፍ ኣዎ ኣብዚ ጋሽ ተባሂሉ ይጽዋዕ፡፡ ካብዚ ኸኣ ተጸሉ ገመረት ቡዓን ምስሓለፈ ኮር—ኢልጋሽ ተባሂሉ ኣብቲ ሰጪዩዊ ምዕራብ ከበላ ዘሉ ሕጻ ምስኣኦ ተጸገፊፍ ይ ውዓኦ፡፡

ዓገባባ፡— ኣዚ ውሓዚ፡ ካብ ዝባን ሓጻዪን ተወላቶ ንቦ ጫን ኣቢሉ ይወሕዝ፡፡ ድሕሪ ነጭ መገገዲ ኣብ ውሕድ ባርካ ተጸገቢ ክልቲኦም ብሓባር መገገዶም ብዝቐጸሉ ከምቲ ኣብ ላ ዕሊ ዝበልፍዮ ኣብ ተኩር ዘበሃል ከፍላ ሃገር ቡዓን ምስ በጽሖ ኣብ ሕጻ ይሰተ፡፡

ፈለገ ቦቲት፡ኣዚ ፈለገ ኣዚ ካብ ኢትዮጵያ ተኩዝ ተባሂሉ ይወላድ፡፡ ኣብ ኢርትራ ምስ በጽሖ ቦቲት ይበሃል፡፡ ካብዚ ተጸሉ ንምዕራብ ባቢሉ ብመውሓዝ ካብ ኢርትራ ይወጽኦ፡፡ መረት ቡዓን ምስ ረገጸ ኣገባባ ተባሂሉ ተጸሉ ናብ ፈለገ ኒል ይጽገበር፡፡ ኣተ ንቦ ዘሓልፈሉ ብፍራታት፡ ንዘፈኦትን ጉሰነትን ምሕ ኮይት ይርከብ፡፡ ፈለገ ቦቲት ኣይነጽፍን ኢዩ፡፡ ብዘይከ ኣዘም ኣብ ላዕሊ ዝሰመፍዮም ካልኦት ግኣስ ዝበሉ ወሓይዝ ውገ ኣለው፡፡ ገላ ካብኣኦም ከኣ ኣዘም ዚሰዕቡ ኣዮም፡—

- ሀ. ዕገዓሊ ወይ ፈጋሊ፡— ካብ ሹመፍና ላከለገዛይ / ተወላቶ ኣብቲ ጠዋም ዝኾነ ጫ ናይ ዓዲ ደገከል ዝፈሰሰ፡
- ለ. ሓዓስ፡— ካብ ዓዲ ተይሕ ተወላቶ ምስ ዓሊገዶ ተጸ ገቢሩ ኣብ ቪጋቲን ዙላ /ብመሃር/ ዝፈሰሰ
- ጸ. ወሓዚ ደቡትን ወፂርን፡— ካብቲ ብመብራቓዊ ገማገማ ዘለው ክፍልታት ዝተፃህሉሉ፡ ኣብ ወገን ተይሕ ባሕሪ ዝፈሰሰ፡፡
- ሙ. ወሓዚ ላብካን ምጋን ፈልክትን፡— ካብ ኣኸፈን ባሕል ተፃህሉሎም ኣብ ከፍላ ተይሕ ባሕሪ ዝፈሰሰ፡፡
...ወ.ዘ.ተ.

ወሓይዝ ኢርትራ ኣተ ተገዲ ናይ መብዓሎም ስም ኣገከለገም ኣብ ኣገረ መገገዶም ዝበዝሑ ጊዛ ካብቲ ዝሓልፍሉ ቦታ ካልኦ ስም ላቢም ይርከቡ፡፡

ሷ. መርባሕ ከብት /መጋቢ/ :-

አብ ኢርትራ ብግልፋናት ዝኸፈረ ከብትን ኣገግልን ጠለቢ
 ዐገ መጽዓናትን ኣለዎ። ኢርትራ ኣብ ርክሲ'ት በኣካል ዘመ
 ጽኦ ማክከላይ ሃብት መሀላዎ፡ ዘላብሉ በብዓይነትም ኣገሰባታት
 ውገ ኣለዎ። ከብት ኢርትራ ኣብ 3 ዓለት ይመተላ፡ ገባተን
 ከኣ:- 1. ዓፈዶ 2. ባርካ ወይ ብጋይት 3. ዓረብ ይበሃሉ።
 ዓፈዶ ዝበሃላ ሕጽር ዝበላ'ዎ ኣውሬ ኣብ ዝበገ ከበባ ዚነበፈ፡
 ኣተን ብጋይት ጉልቡታት'ዎ ኣብ ክፍልታት ባርካን ጋሽን ቦቲትን
 ዚነበፈ፡ ዓረብ ከኣ ሕጽር ዝበላን ከበባትን'ዎ ከብ ዓፈ ዓረብ
 ዘመበተለን ኣውሬ ኣብ ናይ መብሬጅደ ተላ ክፍልታት ዚነበፈ ኢ
 ዓገ። ኣተን ብስጋን በጽባን ዝበለጸ ኩይነን ዚርከባ ዓለት ብ
 ጋይት ኢዓገ። መቐላላ ናይ ጸባን ስጋን ኣተት ከብት ንገርና
 ኣገተተዓዘብና፡ ከመ መገ ብዝሕገ-ዝነኣዓ ኣይኮናገ። ስለዚ
 መስ ከልኮት ዝበለጸ ዓለት ወደጅላን ኣብ ዝመጽኦ ገዢ ናይ ገ
 ዱን ኣይላዊ ኢዩ። ኣተን ድር ኣብ ኢርትራ ብገላ ብሕታውያን
 ሰብ ሕርብ ተፃፂላን ዘለዎ ከብት ዝነኣድ ናይ ጸባ ኣተት ይህባ
 ኣለዎ። ኣብ ኢርትራ ከብት ከልተ ገላዕላ ኣብ መዓልቲ ኣማኣት
 ት ከብት ዚሕረዓሉ በወጽኦ ተኛታት ዘውነን ናይ ስጋ ፋብሪካታት
 ኣሉ። ደርባትን ስጋን ብብዝሕ ገወጽኦ ከብ ኢርትራ ይለኣብ
 ኢዩ። ብዘሓት ኣብዑር ዲግ ገሕርብ ገልገሉ።

አብ ኢርትራ በብዓይነትም ኣፈጃትን ኣገሰባታት ዘገዳዎን
 ኣለው። ገመረዲኦ ከብኣቱ ነዘመ ዚሰዕቡ ጥሬይ ክገጽበሉ፡-

ከብ ዓበይቲ ኣፈጃት:- ኣገበባ፡ ነብፈ፡ ሓርግዝ፡ ዝብኢ፡
 ሕርገጽ፡ ገግረ... ወ.ዘ.ተ.

ከብ ኣገሰባ ዘገዳዎ:- ዓጋዘገ፡ መፍለስ፡ ዕገቹ፡ ጠለቡ፡
 ሰሰሓ... ወ.ዘ.ተ. ይርከባ።

ኣዚኣቱ መብዝሕትኦም ኣብ ክፍልታት መብሬጅውን መፈባውን
 ዋላ ኢዩም ዚርከቡ፡ መብገጸት ሸኣ'ኣብኩ ጊና ብዘሕ ሰብ ዘይ
 ዘርመ ወካታትን ባዕሬም በታታትን ስለዘለው ኢዩ። ከብ ዓለት
 ኣዕዋፍ:- ዘገፈ፡ ደኒሕ፡ ብርገሂ፡ ሰር ኒሕ፡ ባረቶ፡ ዋሪ፡
 ከመብሬዚ፡ ገገጊ፡ ኣባገገባሕ፡ ይኸ...ወ.ዘ.ተ.
 ኣለው።

ሕግም ከብት:- ብዛዕባ፡ ናይ መርባሕ ከብትን መቐላላ ኣገ
 ሰባታትን ዝመጽኦ ዕድል ጽቡቕ መጀሰካ ገዕኩ ዝዕገቅሉ
 ነገሬት ዘይመጥታሰ ገብኦ ኣይኮነ። ሕግም ከብት ብዘሕ ዓይ
 ነት ኢዩ። ኣገተብኝ ገን ኣተም ኣብ ሃገርና ኣውሬ ፍሉጣትን
 ድገተኛታትን ዚኮነ ነፍርገ ጉልሓይን ሕግም ባገብኣን ኢዩም።

ነፍሪ ዝሓዘ ከብት መብላዕ ይኣቢ። መሓውሩ ፈጥፈጥ ይ
 ብሉ። ውሽጢ ኣፍገጣኩ ይጽል። ጸገሩ ይኸዩ። ገኣኩ ገከ
 ትከላብል ነቲ ሕግም ከብት ገበይት ወጊካ መክገኺት ዓድሊ።
 መፍልባት ኣገተም ተኸኣ ከሉ ኣካላት ኣብ ጉድጓድ ኣኣቲኻ ሰብ
 ሊግተ ዘብሃል ወደሃኒት ነስኒሰካ ይቐበር። ነቲ መስ'ት
 ሕግም ዝጋሰዩ ዝነበረ ከብት ከኣ ባዕረ-ግዳም ክትቅይረሎም
 ይገባኦ።

ጉልሓይ መብዝሕትኦም ገዢ ኣብ ዓበይቲ ከብት ኢዩ ዝርከ።
 መልክተ ነቲ ከብት ከብ ገርረኩ ኣትሒዞ ከባብ ውሽጢ ከብተ
 ተረው ተረው ኣናበላ ይርብጽ፡ ረስኒ ዓለዕለሉ፡ ዓላህልህ፡
 ብዘሕ ዓጽፆ፡ መፃት ዝኾነ ልዛይ ዓለዝዩ፡ ብርቱዕ ወጽኣት
 ዓወጽኦ... ወ.ዘ.ተ.። ገኣኩ ገከ ትከላብል ኣፍጻሚ ነቲ
 ሕግም ከብት ከብ ብጽተ መፍላይ፡ ኣብት ወደቅሰ ከብት ከኣ ፈ
 ውሽ መገሰናሰገ ገላ ከብቱም ከብት ዝምተ ኣገተሉ ከኣ ኣብ
 ውሽጢ ጉድጓድ ይቐበረ ዓድሊ። መጽኦ ጉልሓይ ከውረ ኣገከ
 ሉ ነተገ ዘይቲኸትባ ከብት ተቐላጢፍካ መኸታብን ናይ ገዱን
 ኣይላይ ኢዩ።

ሕግም ባገብኦ ነቲ ከብት ድረቕ በዓል ዓስዕሉ፡ ግይ መስ
 ብተዩ ሕዕ ሕዕ ዓብሉ። ገዕኩ ገኸትታውም ነቲ ባገብኦ ናይ መው
 ት ከብት ኣብ ውሽጢ ጉድጓድ ይቐበረ ዓድሊ። ኣብ ርክሲ'ዚ
 ሸኣ ነተገ ዝሓመዓ ከብት መርፍኦ መውጋኣን ዓድሊ። ኣቲ ናይ
 ከብት ሕግም ናብ ባብ'ውን ክለዝብ ይኸኣል ስለዝኾነ ከብ ስጋ
 ገ ጸባን ናይ ሕግምት ከብት መውጋብ ክገተጠብ ይገባኣና።

ወ. ኢገዳስትሪ /ኣብያተ ዕዳ/

አብ ኢርትራ ዓበይቲ ወይ ከበድቲ ኢገዳስትሪታት ዓለው።
 ኣተም ዚርከቡም ኣብት ሃገር ዘለው ነኣሽቱ ፋብሪካታት ከኣ
 መብዝሕትኦም ብይቲ ወጽኦ ዘውነት ኢዩም። ገባቱም ከኣ ከመ
 ናይ መገብን ክፃውገትን ወግታትን ናይ መገጣጠሚ ኣፍሓትን .
 ወ.ዘ.ተ. ኢዩም። ኢርትራ ጠጥ ዝበቐላ ከመኩውን ብኸ

ሓ. መርባሕ ከብተ /መገሰ/ :-

አብ ኢርትራ በሚገኝ ተቆጣጣሪ ከብተን አገጣጠን ጠለባን
 ዕገ መጽሐፍታችን አለዋ፡፡ ኢርትራ አብ ርክሱ ተባብሮ ዘመ
 ጽኑ ማክከላይ ሃብተ መሀለፍ፡ ዘህሸሉ በባህይነቱ እንሰባታት፡
 ውገ አለውዋ፡፡ ከብተ ኢርትራ አብ 3 ዓለት ይመተላ፡ ገባተን
 ከአ፡- 1. ዓፈይ 2. ባርካ ወይ ብጋይት 3. ዓረብ ይበሃሉ፡
 ዓፈይ ዘበሃላ ሕጽር ዘበላ፡ ዓለት ዓለት ዓለት ከባባ ዘነብራ፡
 እተገ ብጋይት ጉልባታት ዓለት ከፍልታት ባርካን ጋሽን ባትትን
 ዘነብራ፡ ዓረብ ከአ ሕጽር ዘበላን ከባባትን ዓለት ዓለት
 ዘመበተላን አውራ አብ ናይ መብራቻዊ ተላ ክፍልታት ዘነብራ ኢ
 ዓገ፡፡ እተገ ብሰጋን ብጸባን ዘበላጽ ኮይነን ዘርከባ ዓለት ብ
 ጋይት ኢዓገ፡፡ መቐላላ ናይ ጸባን ሰጋን እተገ ከብተ ሃገርና
 እንተተሃዘባና፡ ከመ መገ ብዘሕገ ዝነኣፍ ኣይኮናገ፡፡ ስለዚ
 መስ ከልኮት ዘበላጽ ዓለት ዓለት ዓለት ዓለት ዓለት ናይ ገ
 ድገ ኣይላዊ ኢዓገ፡፡ እተገ ድር አብ ኢርትራ ብገላ ብሕታውያን
 ሰብ ሕርባ ተፃፂላን ዘለዋ ከብተ ዝነኣፍ ናይ ጸባ እተገ ይህባ
 አለዋ፡፡ አብ ኢርትራ፡ ከብተ ከልተ ገላዕላ አብ መዓልተ አማካታ
 ት ከብተ ዘሕረዓሉ ብወጽኦ ተፃፂታት ዘውነን ናይ ሰጋ ፋብሪካታት
 አሉ፡፡ ዋርባትን ሰጋን ብብዘሕገ ዝወጽኦ ከብ ኢርትራ ይለኣሽ
 ኢዓገ፡፡ ብዘሕት ኣብዓር ይግ ገሕርባ ገልገሉ፡፡

አብ ኢርትራ በባህይነቱ ኣፈደትን እንሰባታት ዘገገዎን
 አለው፡፡ ገመረዱ ከብኣቱ ነዘመ ዘሰዕቡ ጥራይ ክገጽገጽ፡-

ከብ ዓበይተ ኣፈደት፡- ኣገባባ፡ ነብሪ፡ ሓርማዝ፡ ዝበኢ፡
 ሕርገጽ፡ ገግረ... ወ.ዘ.ተ.

ከብ እንሰባ ዘገገዎ፡- ዓጋዘገ፡ መፍለስ፡ ዕገቹ፡ ጠለባ፡
 ሰሰሓ... ወ.ዘ.ተ. ይርከባ፡፡

እዚኣቱ መብዘሕትኦም አብ ክፍልታት መብራቻውን መዕረባውን
 ዋላ ኢዓገ ዘርከቡ፡ መብገያት ገሕገገኦም ገና ብዘሕ ሰብ ዘይ
 ዘርመ ወከታትን ሰዕራም ቦታታትን ሰለዘለው ኢዓገ፡፡ ከብ ዓለት
 አዕዓፍ፡- ዘገፈ፡ ዋሕ፡ ብርገሂገ፡ ሰርኒኡ፡ ባረተ፡ ዋሪ፡
 ከመብራዝ፡ ገገፈ፡ ኣባገገባሕ፡ ደቨ...ወ.ዘ.ተ.
 አለው፡፡

ሕጻን ከብተ፡- ብዘዕባ፡ ናይ መርባሕ ከብተን መቐላላ እን
 ሰባታትን ዘመጽኦ ዕድል ጽቡቕ መጀሰካ ገዕኑ ዘዕገቅሉ
 ነገራት ዘይመጥታሰ ገብኦ ኣይኮነን፡፡ ሕጻን ከብተ ብዘሕ ዓይ
 ነት ኢዓገ፡፡ እንተኾነ ገን እቲ ዓለት ሃገርና አውራ ፍላጣትን
 ድገተኛታትን ዘብኑ ነፍርን ጉልባይን ሕጻን ባገብኦን ኢዓገ፡፡

ነፍሪ ዘሓዘ ከብተ መብላዕ ይኣሲ፡፡ መሓወሩ ፈጥረጥ ይ
 ብሉ፡፡ ውሽጢ ኣፍገጣኦ ይጽል፡፡ ጸገሩ ይሸዋፍ፡፡ ገኣኦ ገከ
 ትከላብላ ነት ሕጻን ከብተ ገበይት ወጊካ መክገብኩ ዓድሊ፡፡
 መፍልባት እንተተ ገኣኦ ከሉ ኣከላተ አብ ጉድጓድ ኣኦ ቲካ ሰብ
 ለግተ ዘባሃል መድሃኒት ነስኒሰካ ይቐበር፡፡ ነቲ መስ ት
 ሕጻን ዘገሰፍ ዝነበረ ከብተ ከአ ባዕረ-ግዳም ክትቅይረሎም
 ይገባኦ፡፡

ጉልባይ መብዘሕትኦ ገዛ አብ ዓበይተ ከብተ ኢዓ ዝርከኦ፡፡
 መልክተ ነት ከብተ ከብ ገርረኦ ኣትሒዞ ከባባ ውሽጢ ከብተ
 ተረው ተረው ኣናበላ ይርብጽ፡ ረስኒ ዓለዕለሉ፡ ዓለሀልሀ፡
 ብዘሕ ዓጽዕ፡ መፍት ዘብኦ ልዛይ ዓለዘዋ፡ ብርቶ ወጽኣት
 ዓወጽኦ... ወ.ዘ.ተ.፡፡ ገኣኦ ገከ ትከላብላ ኣፍሪካ ነት
 ሕጻን ከብተ ከብ ብጽተ መፍላይ፡ ኣብተ መደቕስ ከብተ ከአ ፈ
 ውሽጢ መገሰናሰገ ገላ ከብቱ ከብተ ዘመተ እንተሉ ከአ አብ
 ውሽጢ ጉድጓድ መቐባረ ዓድሊ፡፡ መጽኦ ጉልባይ ከውረ እገከ
 ሉ ነተገ ዘይቲኮከ ከብተ ተቐላጢፍካ መብታብን ናይ ገድገ
 ኣድላይ ኢዓገ፡፡

ሕጻን ባገብኦ ነት ከብተ ድረቕ በዓል ዓስዕሉ፡ ግይ መስ
 በተዓ ሕዕ ሕዕ ዓብሉ፡፡ ገዕኦ ገብትኦም ነት ባገብኦ ናይ መው
 ት ከብተ ኣብ ውሽጢ ጉድጓድ መቐባረ ዓድሊ፡፡ አብ ርክሱ ዘ
 ገኣ ነተገ ዘሓዘ ከብተ መርፍኦ መውገኦን ዓድሊ፡፡ ኦት ናይ
 ከብተ ሕጻን ናብ ሰብ ውገ ከለገብ ይኸኣል ስለዘኾነ ከብ ሰጋ
 ገ ጸባን ናይ ሕጻን ከብተ መውገብ ክገብሩ ይገባኦ፡፡

ወ. ኢገባስትሪ /ኣብያተ ዕዓ/

አብ ኢርትራ ዓበይተ ወይ ከበድተ ኢገባስትሪታት ዓለው፡፡
 እቲ ዘርከባኦም ኣብተ ሃገር ዘለው ነኣሽተ-ፈብሪካታት ከአ
 መብዘሕትኦም ብይተ ወጽኦ ዘውነት ኢዓገ፡፡ ገባቱ ከአ ከመ
 ናይ መገባ ከፃውገትን ወጽኣትን ናይ መገባጠጫ ኣፍሓትን .
 ወ.ዘ.ተ. ኢዓገ፡፡ ኢርትራ መቐላላ ከመኩ-ውገ-ገብ

5

1

h

h

h

h

h

- h

h

h

አብ ተለታት ዘሰፍሩ ኢዮም፡፡

መበዛሕኹም ገባር ኦርትዶ ካብ ናይ መስፍናዊ ሕ/ባብ ናይ ኢኮኖሚ ዝመድፍ 'ሒ ኣገተደሓኑ፡፡ ግላት ሸሕቢ ኣተም ናይ ተደም ፈክስታትን ሰልጣናትን ሓበይቲ መሰናበትን ካብ ናይ ኦርትዶ ናይ ኢኮኖሚ መዝግዞም ደረሰ ኣገተሓልገሱ ናይ ኦርትዶ ሓረስተት ቦቲ ናይ ኢባልደገ ኣገገላዝን ኣብ መዓኣታ ሽኢ መገዛኦቲ መስፍናዊት ኢትዮጵያን ዘመጽኦ ናይ ኢኮኖሚ ሕ/ባብ ባዊ ለውጥን መጽተትን ተገባ ተቐበልቲ ስፊይ ኮይኖም ይነበሩ ኣለው፡፡ ናይ ኢኮኖሚ ወጽዕኦም ኣዛዩ ብዛሕ ኢዮ፡፡ ብገባር ን ብመሕበር ዋጋ ናይ ዘፍረይዎ ኣተትን ብናይ ዘዕድገዎ ኣቕ ሕ ዋጋ ወሰኽን ብሓረጣን ... ወ.ዘ.ተ. ይመዝመዙ፡፡ ኣቲ ገመረት ኦርትዶ ከዲገዎ ዝነበረ ኣገፈብ ገሕርባን ንነጻነት ህገጸታትን ተባሂሉ ተፃራሩ ስለ ዝበረሰ፡ ኣቲ መረት ጥፊሖ ተፈሩ ብዝናበ ኣገጸተገርፈ ይፍገርን ይረቅቅን፡፡ ጭላ ገረብ ጭላ ዝናብ ስለዘመጽኦ ኣተት ሕርባ ኣናወሓይ ይኸይድ፡፡ ነዚ ነገር ዚ ተገባሩ ዘዕሪ መገንስቲ ኣብ ኦርትዶ ከተ ኣይተፈኣየን፡፡ ባዕዳዊ መገንስቲ ኢትዮጵያ ንገባር ኦርትዶ ናይ ሕክምና ይኹን ናይ ኵምህርቲ ወይ ናይ ሕርባ ቅገጣብ ሕገዝ ከዓወፈዮም ኣብ ሓፃመት ገዝኦም ኣናወሕኩሙ ገብሪ ይገሕጥ ኣሉ፡፡ ኣወ.!

መሰናበቲ ኢትዮጵያ ብዛሕኹ ናይ ጦር-ብፈዊትን ፖለቲካ ወተሃደራት ኣብ መረት ኦርትዶ ኣስፈርሞ ይርከቡ ኣለው፡፡ ኣቲ ገባር ውገ መበዛሕኹ ንደምዝ ዘመተሃደራትን ፖለቲካ ንመሰባሰቢ ስምን ይጥቀሱ ኢዮም፡፡

ጠቓሚ መገንስቲ ናይ መረኹ ናይ ከብቲ ናይ ኣጣሉ ናይ ኣድገ ባቕሊ፡ ናይ ኵምህርቲ፡ ናይ ሕክምና ገብሪ ኣናበለ ካብ ገባራይን ካብ ኩሩ ርሂሶ በለዕን ዓፃት ገንዘብ ይሓፍስ፡፡ ከገይዖ ቤት ኵምህርቲታት ካብ ገዚ ፈረረባን ምዃሩ ብመገንስቲ ተሰራሕ፡ ከገይዖ ሆስፒታላትኩ /ተፃጽወ ኣኳ ይኣ፡ ደተሞሓረ ንኣብነት/ ከገይዖ ገባር ብሞኩ ኣብ ናይ መገንስቲ ሆስፒታላት ተሓከሞ፡፡ ፃላኳ ናይ ሆስፒታል ናይ ኵምህርቲ ኣናበልካ ገንዘብ መካከብ ይኣ ኣገታቶ ተገታትኩ፡፡ መዝግዞም፡፡ ኣዚ ገብሪ' ዚ ተኣኪብ ንገ ሓህመር ፖለቲካ ገደብ ሰፈረትን ኢዮ ዘኸውን፡፡ ግላት መዋኒ ህዝቢ ኢዮ ዘኸውን፡፡ "ስጥሊን ብጠጠገ" ዘብል መሰላ ዓዘበረና፡፡

ናይ ኦርትዶ ገባር መዝግዞም በዚ ጥፈሕ ኣይወሰነን፡፡ ሓድገ በሕርን ጸሕርን ኢኦም ዘሓረሱን ኣብልገ ዘመጽኦም ጠሰዎን

ኣብ ዕፃጋ ከተማታት ነጋይ ወይ ካልኦት ተጠቀሙት ብሕቡር ዋጋ ይገዝኡ፡፡ ሓረስተት ብሕልፊ ኣተቶም ብገዚ ተወዒ'ዮም ዘሸጡ፡፡ በዚ ገዚ'ዚ ከኣ ኣተም ገሕሉ ነጋይ ብዚገባርዎ መሸጣርገ ብተም ሓረስተት ዚገባር ናይ ሃወሽ ተገባርን ገዚያዊ ዋጋ ኣካል ለጠቐ ይበል፡፡ ናይ ሓረስተት ኣተት ከኣ ብበላሽ ይገሓፍ፡፡ "በዚ ዋጋ'ዚ ትሸይጥ ኣገተኹንካ ኣገካ ኣገተዘዓሉ ተዛወር ይፍጠረልካ" ብዚብል ናይ ኣሸካዕላል መልሲ /ትዘዝ/ ተመሲመዎ ዘረ ሃጽሉ ኣተት ብልበም ኣናነበው ይገሕፍዎ፡፡ ወዩ ኣብ ሊ ኣብ መቐዘን ነጋይ ኣተቶ ተኸዚት ንመሸጣ ኣብ ዘመጽኣሉ ገዚ ንገባርን ንሸጋሉን ሓዊ ይከፃጽዎ፡፡ ንገባር'ዎ ሽኢ ካልኣይ ገዚ ኢዮ ተጠውዮ ብኹይገዒት ዘዘበሞም፡፡ ሓፂይ ኣብሊ ንቐለ ብገ ዘርኢን ኪገዝኩ ናብ ከተማ መስ ጽዱኣት ዋጋ ሰማይ ቦ ጸሐ ይጸገሞም፡፡ ብፀ ቅርቢ ዘሸጥዎ ኩገታል ዕፋን ናይ 18 ቅርቢ ተርኒ ኣብ ተሓ "ፋፍ" ትብሎም፡፡

ናይ ሓረስተት መዝግዞም በዚ ጥፈሕ ኣይወሰነን ኢዮ፡፡ ኣብሊ ገዘርኢ ስኢኖም ገንዘብ ውገ ኣብዘይረኽቡሉ ገዚ ካብ ሰብ ድኳን /ነጋይ/ ኣብሊ ብጸኒኡ ወይ ብሓረጣ ይዕድጉ፡፡ ተወዒ መጽኢ ዕፃኦም ኣብ ዘኸፍሉሉ ገዚ ወዩ ዋጋ ኣገተፈተሉ ይጸገሙ ኩገታል ዕፋን /ወይ ስገም ወይ ጣፍ/ ተለቲሞ ዘሪኦም ሓዲ ሓበርተ ኩገታል ኣገተሓረሱ ዋጋ ሓገቲ ኩገታል ብገዚ ተወዒ ሓዲ ርብዒ ወይ ሓዲ ሲባ ናይቲ ብገዚ ዘርኢ ኣሸዘ/ ዋጋ ስለዘኸነ፡ ዕፃኦም ኣብ ዘኸፍሉሉ ገዚ ካብ ስለስተ ወይ ኣርባዕተ ኩገታል ዘይወሕድ ይሸጡ፡፡ ወይልኩ ሓረሲ፡ ወይልካ ገልጋሊት፡ ወይልኩ ይከዕቲ፡ ወይልካ ጸህዓይቲ፡ ወይልኩ ሓጽድቲ፡ ወይልኩ መቐዘን፡ ኣብሓታ ተወጪካ ንነጋዳይ!

ገባር ካልኣ ናይ መዝግዞም ዓፃት ውገ ይወርደዎ ኢዮ፡፡ ኣቲ ካብ ከተማ ዘረኽብዎ ኣቕሙ፡፡ ግላት ድስቲ፡ ኩስኩስቲ፡ ሸኩር፡ ተጠፍ፡ ላምባ፡ ጠርተ ጦርቲ፡ ጠው፡ ፈውሲ... ወ.ዘ.ተ. ኣብ ሓፃመት ዋጋኩ ኣናዘቐበባ ዓብገርም፡፡ ዋጋ ሃላሺ ኣቕሙ ካብ ገዚ ናብ ገዚ ኣናተፃጸፈ ይወስኽ ኣሉ፡፡

ሓፂይ ኣብ ፈቐደ ቤት ፍርዲ ብቐፊሶ መረትን ናይ ታላት ሀልባን /ጸርፊ/ ከምንት ገዚኩን ገንዘብን ገዳ ዓጥፍኦ፡፡ ሓፂይ ፍትሕን ስርዓትን ጉላልዎ ብገባ ዘገዛገ ይበል፡፡ ኣብ ጉዳያታት ኣዲስ ኣበባ ከይተረፈ ከገይዖ ኦርትዶዊ ሓፂይ ኢዮ

"ፍትሕ" ከባል ዘውዕል፡ ናይ ከገደይ ሓረስተት ሰብ ነገር ገርህን ከብትን ስፊኡን ኢዩ ዓፂ ዘውዕል ዘሉ፡ ከገደይ ገባር ብሰገኪ ዘገዳዩ ዘከብቱ ተሓረፁ፡ እወ ብሽዎዚን ብወፂኡ ብሽዎዚን ናብ ዕፃጋ ዘመዳ ከብቲታት ኢዩ ናይ ኢገደይ ናይ ሰጋ ፋብሪካ ዘካየድ፡ ብዘሓት ከብቲ ኢርትፊውያን ብህይወቱን ናብ ወጻኢ ይሸፍጹ፡ ኩላን ታሪኹን ኣገተዚነገፈ ኣውያት ናይ ዋናታ ተገ ተደግጦረ ሙረት ይነቐነቑ፡ ፈፈደን መበቓታትን ካልኦት ናይ ቤት ጽሕፈት ሽማግሌትን ሃብታማትን ካብ ዘካየድ ሓረስተት ወፃት ዘግኡዎ ዘይብሉ ሃብትን ጥሪትን ይሓፍሱን የጥርቡን፡

ጸሓፊ ኣብ ዓላታትን ከበባን ዘርከቡ ደብተ ሓረትፈ ኣብ ዘድልዎ ገዛ ብምብገን ናገልዎን ኣናገደይ ብጥይት ኣናረፒን ካብ ምዝማዛ ሓላፊ ብህይወቱ ይከሓስዎ ኢዩ፡ ምዝማዛ ገዛኢ ኢትዮጵያ፡ ሓይ ገባር ኢርትፈ፡ ዓጋ ዘይብሉ ፍጹር፡ ኣብ ዝሸነ ይኹን ገዛ ከገዛኡን ከቐተልን ዘገብኩ ሰብ ኢዩ፡ ዘባል ጽሓፊ ላተሓሳስባ ኢዩ ዘሉ፡ ብሕይወቱ ኣገከሉ ተመዝግዞ፡ ኣገተተቓ ወፍ ተደምሳሲ ፍጹር ኢዩ፡

ለ. ገብት፡

መዝገብኡን ሰብ ዓላ ሰብ ከብቲ ኢዩ፡ ቅድመ ኣብሉ ይገብር፡ ከባዕ 500 /ሓሙሽተ ሚኒት/ ከብቲ ዘውገት ነበሩ፡ ኣብዚ ዘሓለፈ ተረብ ዓመታት ነገ፡ ብግፍፍኣረጫዊ ወኪሪ ህዝቢ መገነሳት ኢትዮጵያ፡ ብሰሜ ኣብ ዓላታትን ዘፈነ ምድርባይ ከይተ ረፈ፡ ኣብ ሰብን ኣገሰባታትን ብዘኸ ህልቲት ወሪዶ ኢዩ፡ ሰብ 500 ከብቲ ዘነበሩ ሰብ 100 - 150 ከብቲ ኩይኖም ይር ከቡ ኣለው፡

ሐ. ሽታሉ፡

ር/ማል ርክስማላውያንን ሽታሉን ፈጠረ፡ ብዘመናዊ ናይ ኢላክትሪክን ናይ ናፍታን ዘገተባቸባ መካይን ዘ ዝውረወገን ዘህልይወገን ዘወርወገን ዘሰርዎገን ሽታሉ ይለዓ፡ ከምዚ ኢሉም ከኣ ካብቲ ናይ ኢርትፈ ናይ ሕርቫ ማሕበራዊ ናብፈ ተፈገጠሎም ብዘሓት ደቲ ኢርትፈ ኣብ ፋብሪካታትን ቤት ዕድታትን ኣባይትን መገንቲታትን ... ወ.ዘ.ተ. ገመሰፊኡ ተሰርዑ፡

ሽታሉ ኢርትፈ ኣብ ክልተ ዓበይቲ ክፍላ ይኸፈሉ፡ ኣቶም ብገልብት ዘሰርዎ ማለት፡ ነደቐቲ፡ ኣተባበልቲ፡ ተሸከሞቲ፡ መካኒክ፡ ጸረብቲ ሓጺንን ሌክን፡ በዓድቲ፡ መሬት መካይንን ሓገዝቲን፡

መሬት ባቡር ምድርን ባሕርን ሓገዝቲን፡ ናይ ጠርቲ ጉልፍ፡ ጠጥን ፈትልን መካይን ዘካይዱን ዘወርዱን /ወይ ዘካይዱን ዘወርዱን/ ፍተጥተጥትን ባዓድትን ኣልሓምትን ሓውገ፡ ናይ ኢላክት ሪክን ፈድዮን ሰዓትን፡ ከምኡ ወገ ናይ ተለፍን ኣቐፍን መካይ ነገ ሓረይትን፡ ከምኡ ወገ ኣብ ቤት መገብን ኣብ ሆስፒታልትን ቤት ሸሂታትን ቤት መዘናገዲን ዘኸሸኩን ዘተባበሉን፡ ኣብ ፈቐ ደ ኣብያተ ዕዮ ዘለኣኹን ዘሆሰትሩን፡ ናይ ከተማ መጽረይትን፡ ኩስተርትን ሓለፍቲ ነዋትን፡ ኣብ ዓበይቲ ፋብሪካታት መገብን መስተን ዘሰርዎ ... ወ.ዘ.ተ. ኢዩ፡ ሓይላይ ገዛ ኣቶም ኣብ ቤት መገብን ቤት መስተን ... ወ.ዘ.ተ. ዘሰርዎ ወልወ ልቲ ሓውሲ ሽታሉ ይበሃሉ ኢዩ፡ ኣብ ርክሲ ዘገኣ ማክላያ ዘይብሎም ደቲ ኢርትፈ ዲዛ ማለት ስፊኡ ስኢኖም ዘወገ ዘብሉ ሽታሉ ተለብ /ሽታሉት ወይ ስፊኡ ዘሓርብሎም/ ኣብዚ ናይ ሽታሉ ደርቢ ኢዩም ዘመደቡ፡

ኣብቲ ናይ ካልኣይ ክፍላ ከኣ ኣቶም ጸዕፃ ተግባራዊ ገርም ዚያፃ ኣብ ሓገገል ዘተመርኮሰ ናይ ጽሕፈት ስፊኡ ኣብ ናይ መገነሳት ቤት ጽሕፈትን ምዝግባርን ኣብ ናይ መገነሳትን ናይ ባሕትው ካምፓኒታት ዘጽሕፉን መሃዲባትን መሃረጎን ... ወ.ዘ.ተ. ኢዩ፡ ኣብ ክልቲኦም ክፍልታት ዘለው ሽታሉን ኣገልገ ልትን ናይ ርክሰ-ማላውያንን ነጋደን መስፍንትን ተሸከሞቲን ተመዝመዝትን ኢዩ፡ ር/ማላውያን ዘዓኸሰሎም ሽታላይ ኣብ ኣፍ ደገ ቤት ዕድታትን ቤት ነገደዎን ኣዓቕርቡን ኢዩ፡

መገብረኛህ ሽታሉ፡- ሽታሉ ኢርትፈ ሸሕፊ ኣብ መገን 1 1952.9.ወ.ፈ. 1970 9.ወ.ፈ. ዘሉ ገዛታት ብዘኸ መገን ቅስታሰንጽድኣዮ፡ ብዘሓት ኢርትፊውያን ሽታሉ ብናይ ኢትዮጵያ መገዛክቲ ዘመጽኦ ናይ ኢኩኖሚ ውድታት ናብ ኢትዮጵያን ናብ ሱዳንን ሃገሬት ኣዕፈብን ስለ ዝተሰፋ፡ ኣቶም ዘተሰፋ ሸኣ መዝገብኡን ኣቶም ናይ ፖለቲካ ነቐሓትን፡ ናይ ባዕዲ መገዛክቲ ዘሰከሓከሙን ስለዝነበሩ፡ ኣቲ መገብረኛህ ሽታሉ ገደብ፡ ብዘሓት ካብቲም ዘተሰፋ፡ ብናይ ኢትዮጵያ ዘመጽኣተ ናይ ኢኩኖሚ መጽተጥቲ፡ ብሸቐለተልብነት ዝተጠቐሙ ኢዩ፡ ብ1958 9.ወ.ፈ. ናይ ኢርትፈ ሽታሉ ነገሬሎም ተገሰኩም ነርክስማላውያንን ገሓላሉ ባዕዲውያን ኢትዮጵያውያንን ኣገተጥተዎም፡ ናይ ኢርትፈ ናይ ሽታሉ መገብረኛህ ሸሕፊ ኣገተዘሓሉ፡ ገደላ ኢርትፈ ብገባር ተጽጦረ ይካየድ ስለዝነበረ ኣቲ መገብረኛህ ተደገሉ

ደካ ነቢ ሀገር አዳዲስ፡፡ ኣብ ናይ 1974 መገብረኤል ናጽነት ኣብ ከተማታት በታሉ ኢርትራ ብርቶ ተፈ ሓዘ፡፡

ከነታት ናብፈ በታሉ፡- መገክኑ ኢትዮጵያ፡ ገረብሓ ኢርትራ በታሉ ከብቲ ናይ መስፍናዊ ኢትዮጵያ ዘፈቐ ሕጋዊ መገንታኒት ኣናገራዊ ክደ፡፡ ከብ በግተ ሰዓት ገላዕሊ ብዘይ ሃብኡ ይሰርሑ፤ ዓመታዊ ዕረፍቱም ከብቲ "ሕጊ" ዘፈቐ ወይ ኣብ ኢትዮጵያ ናይ ዘርከቡ በታሉ ገምገማ ዘተሓተ ኢዮ፡፡ ይዞ ይዞ ገብሮት ኣናገራዊ ኣብ ዘሰከረከረ መዝግዘ ወፊቕ ይርከቡ፡፡ ብሓጽጽ፡ ብሰብዓገ-ሓሸተገ ባገቲም ገመገሞት ወሰላት መሰረሕ ኣብ ኢርትራ ልዑጅ ቀበሌን ኢዮ፡፡ ኣዚ ቨኣ ንሕቲ ኣቲ "ሕጊ" ዘፈቐ ናይ ሓይ ቅርቢ ገመገሞት ይዞ ይዞ ኢዮ፡፡ ኣብ ፈቐደ ቤት ዕዮ ጠገን ዓለባታትን፡ ኣብ ቤት ዕዮ ከርቢትን ኣብ ናይ ሀገሩ ሰፊሕን ዘሸቀሉ፡ ብሓጽጽ ከኣ ደቲ ኣገሰትዮ ኣዚዮ፡ ሕሰር ብዘኩነ ዓጋ ኢዮም ዘገዝኩ፡ ናይ ሕክምና ኣፃኢ ንሕሰብ፡፡ ተርፊዱ ዝኾነ መገንታኒት ኢትዮጵያ ገን፡ "የህከምና ታክስ" ብዝበል ሕገደል መገንታኒት ኣሸባት ቅርቢ ከብ ኢዱ በታሉ ኢርትራ ይዘመት፡ ደቲ ኣገሰትዮ ኣብ ዘሓርሰሉ ገዢ ዘመሃብን ዕረፍቲ ኣዚዮ ውሑድ ኢዮ፡፡ ኣብ ገላኡ ቦታታት ከኣ ይዞዝን ኣይከፈለንን ኢዮ፡፡ ኣገደገና ገኽይመለባ ኣወገ ኣብ ገላኡ ቦታታት ዕድል ይገፈገግ ኢዮ፡፡

ከታት ኢርትራውያን ገጸለዎት ኣፍሪታውያን ለጠቐ ብዝበለ ናይ ዓለት ኣረክኣገን ወከገ ኣተሓሕዘን ዘግሓድርዎም፡ ገዝኦት ደቲ ኢትዮጵያ ከኣ ገደቲ ኢርትራ ብኸመኩ ኢዮም ዘመሓደርዎም፡፡ ዓለትነት ገንዘብ ርክሱ ናይ ኣከናዊ ኣፈጻጸም ጠባይ ዘገልጽ ነጸብፈቐ ኢዮ፡፡ ዓለትነት ናይ መስፍናታትን ናይ ሊርከሰ ግልነትን ጠባይ ኢዮ፡፡ ኢትዮጵያ ሕገ ኣብ ናይ ሊርከሰ ግልነት ኣከናዊ መደብ ንክርከብ ሃገር ስለዝኾነት፡ ገኽዞ ዘኣመሰለ ጠባይት ኣብ ገብራ ከም ኣተወሰደ፡ ስነ ሓሳባዊ ርክዕታን ኣብ ገብራ ዝወሰደ ዘሉ ተራርገን ይመስከር ኢዮ፡፡ ብገብራ ኣብ ተራርገን ይርከ ከም ዘሉ፡ ኣብ ኢትዮጵያ ኣብ ልዕሊ በታሉ ኢርትራውያን ዘገበር ናይ ሰፊሕ ዕድልን ናይ ሕገ ኣድልዎን፡ ናይ ዘድሓር ናይ ኢትዮጵያ ሕ/ሰብ ጠባይ መረጋገጽ ኢዮ፡፡ ኢርትራውያን በታሉ ነቲ ሕጽዞ ዚዝገቡሉ፡ ኣኣጋርዎ ዘመህሉ፡ ኢደዎ ዘቐተጥሉ፡ ዘለው ናይ መዝግዘ ናብፈኦም፡ ከም ወጻብብቲ ተቐላርዎ፡ በኸፈኣ ዓይኒ ዮም ብህዝቢ ኢትዮጵያ ዝርከብ፡፡ ከገደይ ናይ ኢትዮጵያ ግደሰተፈት ኢዮም ገሓርትራውያን ኣይትቐጽሩ

ኣይተሰርሑ ኣናበሉ ዘይመኸሩን ትኣዛዝ ዘዳመሰለላቶ! ከገደይ ሰብ-ሰልጣን ናይ ኢትዮጵያ ኢዮም መስ ባዕዳውያን ር/ግላውያን ተመብጠሮም ንናይ ኢርትራውያን በታሉ ይዞዝን ተጽርገ ለጠቐ ገኽብል ዘይተሰማመዑ! ርገጽ፡ ዮ ኣዘመ በግመንቲ ኣዚኣቶ ዘገብርዎ፡ ገንብን ገኽመኩ ዘኣመሰለ ናይ ገዝኦ ርክሰም ሰሰዕ ድልዩትን ከረኽቡ ብመባል ኢዮም፡፡ ገን ናይ መገንታኒት ኢትዮጵያ ቅዋም ናይ ዘመ መገደልሃቸቲ ሰሰዕ ድልዩትን ከተ ኣይፍለገ ኢዮ፡፡ ገሱ ኣቲ መገንታኒት ብኣታቶ ዘገመ ኢዮ፡፡ ኣቲ መገንታኒታዊ ቅዋም ይዞ ብዘመ ፈገገር ኣዚኣቶ ዘጸደቐ ኢዮ፡፡

ተዘዋዋሪ ገብሪ፡- ኣዚ ውገ ሓይ ዓይነት መገንታኒት ናይ መዝግዘ ኢዮ፡፡ ናይ በታሉ ከልኣይ ጸላኢ ደድሕሪ መዝግዘ ናይ ኣስፈሒ ኣቲ ኣብ ሃላኪ ኣገሕብ ብመገንታኒት ዘሰዕብ ገብሪ ወይ ተረጽ ኢዮ፡፡ ኣቐሑ ዘቐርቡ ር/ግላውያን ተረጽ ስለዝተወሰኹ መመከሰም መታን ከይተርፍዎ ዓጋ ኣቐሑት ሰማይ ይሰቐልዎ፡፡ ይዞኦ ህዝቢ!

ወ. ነጋደን በታዎን፡-

ኢርትራውያን ነጋደን በታዎን በሕደ ር/ግላው መስቲ ተጽርዎ ዘይመዘገን ኣዝዮ ውሑድ ኣገኸኩ፡ ኣቲ ተጽርዎ ኣብ መዕባይ ኢዮ ዘርከብ ዘሉ፡ ቅድሚ "መጻታት" ኢትዮጵያ፡ ኣብ ዘዓይነት ሰፊሕ ኣዚ ተሰሪዖም ዝነበሩ ተጽሪ ደብባት ኣዚዮ ውሑድ ነበሩ፡፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘገበር ናይ ሃላኪ ኣቐሑት መመከሰት ር/ግላው መታን ብመደቡ፡ ደብባት መስ ወጻኦ ተፍታት ተወፃኢሮም ከነበሩ ወይ ሰፊሕ ከኸፍተ ዝሓበ ዕድል ኣሉ፡፡ ኣብቲ ናይ መልካሽን መጻኣክን ኣቐሑት ገን ብርክት ዝበለ ር/ግል ስለዝኾነ፡ ደብባት መስ ወጻኦ ተፍታት ር/ግላውያን ከወፃደሩ ዓቕም ኣይፍተደሉም፡፡ ስለዚ፡ ተጽሪ ኣቶ ዘመጽኩገ ዝልክብን ደብባት ኣዝዮ ውሑድ ኢዮ፡፡

ናይ መገንታኒት ኢትዮጵያ ቢርከፈትሰ /ናይ ቤት ጽሕፈት ሃብታማት/ ከም ተገብን ነቐዝን ግሕፊ ዓይነት መገንታኒት ኣብ ርገፍ ስለዝርከቡ፡ ናብፈኦም ኣብ ገብን ስርቅን ኣመስሪቱም፡ ገን ነጋደን ገኽታዎን ይዘመትዎም፡፡ ነጋደን በታዎን ውገ ነቲ ብገብን ብወደደርገ ዘመስርዎ ከሰፊ ገመብፈን ከላሉ ብተፈኦም፡ ዓጋ ኣቐሑ ዓከብሩም ብባዕቢት ሓረሰታይን በታላይን ኩሉ ኣቲ ደዝ ህዝብን ይሰቐ፡፡

ደካ ነቢ ሀገር አይመክርም፡፡ አብ ናይ 1974 መገባደጃ ናብ ካብ ከተማታት በታሉ ኤርትራ ብርቱ ተፈ ሓዘ፡፡

ከነታት ናብፈ በታሉ፡- መገዛከት ኢትዮጵያ፡ ገረብሳ ኤርትራ በታሉ ካብቲ ናይ መስፍናዊ ኢትዮጵያ ዘፈኸሉ ሕገዊ መገንታት ኣናገሩሉ ክደ፡፡ ካብ በግተ ሰዓት ገላዕሊ ብዘይ ሃብኻ ይሰርሑ፤ ዓመታዊ ዕረፍቶ ካብቲ "ሕጊ" ዘፈኸሉ ወይ ኣብ ኢትዮጵያ ናይ ዘርከቡ በታሉ ገገጋዊ ዘተሓተ ኢዮ፡፡ ይዞ ይዞ ገገጋተል ኣናገሩሉ ኣብ ዘሰከሙኦም ወገኖም ይርከቡ፡፡ ብሓዘን፡ ብሰብዓን-ሓዘን ብገብሩ ገገጋዊ ንዓልቲ ወዕላት ወሰራሕ ኣብ ኤርትራ ልዑጅ ቀበልን ኢዮ፡፡ ኣዚ ቪካ ንሕት ኣት "ሕጊ" ዘፈኸሉ ናይ ሓይ ቅርብ ንዓልቲ ይዞ ይዞ ኢዮ፡፡ ኣብ ፈቐደ ቤት ዕዮ ጠገን ዓለባታትን፡ ኣብ ቤት ዕዮ ከርቢትን ኣብ ናይ ሀገሩ ሰፈሕን ዘሸቅሉ፡ ብሓዘን ከኣ ደቲ ኣገሰትዮ ኣዚዮ፡ ሕሰር ብዘኩነ ዓጋ ኢዮም ዘገዝኩ፡ ናይ ሕክምና ኣገላ ንሕሰብሉ፡፡ ተርጓሚ ዝኾነ መገንታት ኢትዮጵያ ገን፡ "የህከምና ታክስ" ብዘበል ሕገጋዊ መገንታት ኣሸቅት ቅርብ ካብ ኤድ በታሉ ኤርትራ ይዘዞ፡፡ ደቲ ኣገሰትዮ ኣብ ዘሰርቡ ገዢ ዘወሃብን ዕረፍቲ ኣዚዮ ውሑድ ኢዮ፡፡ ኣብ ገላኡ ቦታታት ከኣ ይዞዝን ኣይከፈለንን ኢዮ፡፡ ኣገደገና ገዢ ይዞላብ ኣወን ኣብ ገላኡ ቦታታት ዕድል ይገፈገግ ኢዮ፡፡

ከታት ኤርትራውያን ገገጋዊ ኣፍሪታውያን ለጠቐ ብዘበለ ናይ ዓለት ኣረካክያን ወካን ኣተሓሕዘን ዘግሓድርዎ፡ ገዛከት ደቲ ኢትዮጵያ ከኣ ገደቲ ኤርትራ ብኸመኩ ኢዮም ዘመሓደርዎ፡፡ ዓለትነት ገዛከር ክሰሩ ናይ ኣካላዊ ኣፈጻጸም ጠባይ ዘገልጽ ነጸብፈኛ ኢዮ፡፡ ዓለትነት ናይ መስፍናታትን ናይ ለርክብ ግልነትን ጠባይ ኢዮ፡፡ ኢትዮጵያ ቲካ ኣብ ናይ ለርክብ ግልነት ኣካላዊ ውድብ ንክርከብ ሃገር ስለዝኾነት፡ ገዢ ዘካሙሰሉ ጠባይት ኣብ ገብራ ከም ኣተወዕል፡ ስነ ሓሳብን ክክፍትን ኣብ ገብራ ዝወዕል ዘሉ ተኩርን ይመስከር ኢዮ፡፡ ብገብራ ኣብ ተኩር ይርከ ከም ዘሉ፡ ኣብ ኢትዮጵያ ኣብ ልዕሊ በታሉ ኤርትራውያን ዘገበር ናይ ስፈሕ ዕድልን ናይ ሕገዊ ኣድልዎን፡ ናይ ዘድሐር ናይ ኢትዮጵያ ሕ/ሰብ ጠባይ ወረገገጽ ኢዮ፡፡ ኤርትራውያን በታሉ ነቲ ሕጽንዎ ዚዘገቡሉ፡ ኣኣጋርዎ ዘመህሉ፡ ኢዮ ወዘቐተሉን ዘለው ናይ ወገኖም ናብፈኦም፡ ከም ወጻብብቲ ተፈላርዎ፡ ብኸፈኑ ዓይኒ ዮም ብህዝቢ ኢትዮጵያ ዝርከቡ፡፡ ከገደብ ናይ ኢትዮጵያ ዲሲኦተሪት ኢዮም ገዢ ኢትራውያን ኣይትፈሩ፡፡

ኣይተሰርሑ ኣናበሉ ዘይመኸሩን ትኣዛዝ ዘዳመሰሉሉ! ከገደብ ሰብ-ሰልጣን ናይ ኢትዮጵያ ኢዮም መስ ባዕዳውያን ር/ጣላውያን ተመክሮም ንናይ ኤርትራውያን በታሉ ይዞዝን ተጽርን ለጠቐ ንክበል ዘይተሰማመዑ! ርገጽ፡ ዮ ኣዘመ በግመንቲ ኣዚኣቶም ዘገበርዎ፡ ገንብን ገዢዎኩ ዘኣመሰሉ ናይ ገዛከር ክሰሩ ስላዕ ድልዩትን ከረከቡ ብመባል ኢዮም፡፡ ገን ናይ መገንታት ኢትዮጵያ ቅዋም ናይ ዘመ መገደልሃቸቲ ስላዕ ድልዩትን ከተ ኣይፍለገ ኢዮ፡፡ ገሰ ኣት መገንታት ብኣታቶም ዘገመ ኢዮ፡፡ ኣት መገንታታዊ ቅዋም ይዞ ብዘመ ፈገገር ኣዚኣቶም ዘጸደቐ ኢዮ፡፡

ተዘዋዋሪ ገብራ፡- ኣዚ ውገ ሓይላት መገንታት ናይ ወገኖም ኢዮ፡፡ ናይ በታሉ ካልኣይ ጸላኢ ይድሕሩ ወገኖም ናይ ኣስፈሒ ኣት ኣብ ሃላኪ ኣገሕ ብመገንታት ዘሰዕብ ገብራ ወይ ተረጽ ኢዮ፡፡ ኣገሕ ዘቐርቡ ር/ጣላውያን ተረጽ ስለዝተወሰኹ ወ መክሰቦም መታን ከይተርፍዎ ዓጋ ኣገሕት ሰማይ ይሰቐልዎ፡፡ ይዞ ህዝቢ!

ዓ. ነገደን በታዞን፡-

ኤርትራውያን ነገደን በታዞን በሕጌ ር/ጣላውያን መስቲ ተጽርዎ ዘይመዛዘን ኣዘዮ ውሑድ ኣገተኹ፡ ኣት ተጽርዎ ኣብ መዕባይ ኢዮ ዘርከብ ዘሉ፡ ቅድሚ "መገንታት" ኢትዮጵያ፡ ኣብ ዘዓይነት ሰፈሕ ኣዚ ተሰሪዖም ዝነበሩ ተጽሪ ደብባት ኣዚዮ ውሑድ

ነበረ፡፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘገበር ናይ ሃላኪ ኣገሕት ይመሸገዩ ር/ጣላውያን መታን ብመሪኩ፡ ደብባት መስ ወጻኦ ተፈታት ተወጻኢዎም ከነበሩ ወይ ሰፈሕ ከኸፍተ ዝሓበ ዕድል ኣሉ፡፡ ኣብቲ ናይ መልካሽን መጻኣክን ኣገሕት ገን ብርክት ዝበለ ር/ጣላውያን ስለዝኾነ፡ ደብባት መስ ወጻኦ ተፈታት ር/ጣላውያን ከወጻደሩ ዓገዎም ኣይፍተደሉዎን፡ ስለዚ ትኩሩ ኣቶም ዘመጽኩን ዝልክቡን ደብባት ኣዘዮ ውሑድ ኢዮ፡፡

ናይ መገንታት ኢትዮጵያ ቢርከፈትሰ /ናይ ቤት ጽሕፈት ሃብታማት/ ከም ተገብሩ ነገዞን ግሕፈታ መገንታት ኣብ ዎርጋፍ ስለዝርከቡ፡ ናብፈኦም ኣብ ገብን ስርቅን ኣመስሪቶም፡ ነገደን በታዞን ይዘመኹዎም፡፡ ነገደን በታዞን ውገ ነቲ ብገብን ብወድደርን ዘመስርዎ ከሰፈ ንመፈሩን ከላሉ ብተፈሎ፡ ዓጋ ኣገሕት ዓክብራዊ-ብሰባብሰት ሓረስቲያን በታዞን ኩሉ ኣት ደዛ ህዝብን ይሰቐ፡፡

[illegible]

ሀ. ኢንጻር ባዕዳውያን ከሰብ 2ይ ውጊኦ ዓለፀ

ኢጣልያውያን 'ውገ ገሥርትል በውገክ ኣገሰተነ ለዛጠዋ፣ ኣገታይይካ ቀይሞ ሙስዓና ሎ፡ ደሳሪ ብዓይ ገገዱ ኩባገያታቶ /ኣብነት ሩባቲና ናይ ገገኡ ኩባገያ / ብሙልክሽ ገሥርትል ኣብ ኣይሞ ኣኡከተዋ፡ ኣዚ ዘኩባነ ዋና ሙባገያት ኩኣ 1ይ ራይ በተ ገዛ፣ ቲ በቶም ቀይሞታዊ ዘሙፉ በዓዓውያን ገዝኡት /ተርባገ ትገራይገ / ሀዘቢ ኣርትል ደቡባ ሕልናኡ ኣዋፊኡ ብሙጻናሙ 2ይ ኩኣ ኣዚ ጻሕሬይ በዓዓይ ፖዚኢ ጣልያን ሓርሰ ትያን ብሙቢት ኣ ብቶም ሙፊሕት ሃይጣናት ከርሰትናን ሓይ ሓይ ሙባገያን ገገ ብተፈኩሞ ብናተ ሙጻጻኣ ብሙሕጓይሞ ነበረ፡፡

ጣልያን ልከዐ ከፀተ ኢት አንከላ ገሥርገራውያን ስላሩ
ዘይካተዉ፡ ከወጽኦ አንከላውን በናይ ሥርገራውያን ፖሊቲካዊ
ወይ በረታታ ታላሲ ተፈፋዮ ዘይኮነስ በናይ ኪሳን ወተሃፈፈት
ሳይሊ ተሰፃሩ ኢፍ ዘወጸ፡፡

1941 - 1952

ሃጻደ ወገን ስት ጣልያን ንኢትዮ ኣብ ኣፍሪታ ናይ ገዝኣት ዎስፍረኡ -ወይር ኪኩፍ- ከፀኸኸል ብመዛዞ ሽኣ ዘተርብኦ ከፀኸኸል ዎስ ኣረጋገጸ ጭፍናት ለረታት ብፀፍባሉ ዘመናዊ ከጥታት ወይባት ጽርገያታት ወገንባ ባቡራት-ኣህነጻ፡፡ ዓባይቲ ር/ላላዊ ናይ ሕርባ ገርሁን ኣብያተ ዕዓን ወሰቱተ፡፡ ሰፊሕ ናይ ዎይርን ባሕርን ኣዊርን ቲላኩ-ኒከባን ወፊሽቢ መርባብ ውን ዘርገሕ ነዚ ኩሉ ብመገባር ኢርትዲ-ጉልበት ብሕርቡ ወሃደ ኣናመዘመ ብዘሓት ኢርትዲውን ሰለዝፀረፈ ብሕርቡ ገዛ ኣገዛ ኢርትዲ ብፀሓ፡፡ ብሕራፊ ኣብ ከበሳን ከባቢ ወደባታን ኣኪናጭሪን ሕ/ሰባውን ዎይይር ተገባረ፡፡

በፍላጭ ላብ ከተማታት ሀዘቢ ኤርትራ አገጻር ገዝላት ጥዕላ ኢትዮጵያ ታላቅ ተጽላ። ነዚ መገባደጃን ነዚ ገመገሞ ነፍ ላ ገዝላት ኢትዮጵያ አናከረረ ከደ። መስዊዝ ላብ ወሽጪ ሃገር ዘነበረ መገባደጃን ወገ ላብ ወጻኢ ተሰዳይቦ ብዝነበረ ሃገራዊ ላብ ባይተ ሕቡራት መገባደጃን ብዘኣከረ ናይ ጽሑፍ ፕሮግራም ኣብ ትታይ ይፍርብ ነበረ። ጻሕብር ሕቡራት መገባደጃን ትታይ ብደልዩት ሃጻውያንን ከፊደላትን ዚተባብሩ ባይተ ስለዘነበረ ገዳም ኤርትራውያን ጽግዎ ኣዘኒ ሃቡ።

እዚ ተፈላጊ ኣዚ ብተርኩ ገንባብት ሀዘቢ ኤርትራ ገፍቶ ዘሰገም ከይት ተረኸቡ። ሀዘቢ ብሰላማዊ መገባደጃ ጥሬይቶ ከዕወት ከመዘይከኣል ኣረጋገጸ። ኣገባብን ገንዘብን ነቲ መገ ቅስጽብን ትመርሕ ዝነበረት መስመራዊት ጻሕብር መሬት ናይ ብረታዊ ተጋድሎ ላብ ከገላ መሪገ ላብ ሓይል ይደ ሓይል ኣገን ወተሃደራዊ መገልባጥ ዝኣዎን መሬትን ስለዘነበረ መስታ ናይ ብረታዊ ተጋድሎ ከሕውን ኣይከኣለን። ላብ ወጻኢ ዝነበረ ደቲ ሃገር ነቲ ናይ ኤርትራ ብረታዊ ተጋድሎ ብመርሕ መስከረም 1961 ብጉነጽ ሚሮም ገመሰብርም "ጀብሃ ኣልታሕሪር ኣል ኤሪትሪያ" ዝበል ሰዎ ሂሞ ላብ ወጻኢ ከይኖም ገደል ከካይቶ ጀራ።

፡. ተፈላጊ ብረታዊ ተጋድሎ "ጀብሃ" 1961-70

በናይ ጸላኢ ገፍዕን መዝመዝን ዝተደፍኦ ሀዘቢ ኤርትራ ኩር ከብ በዘይኮነ ኣገባብ ብ1961 ዓ.ም.ፈ. ብረታዊ ታላቅ ጀራ። ኣዚ ታላቢ ዚ ኣብ ዝጀመሩ ገዚ ታሪኻዊ መዕባሊ ሕብረተሰብ ኤርትራን ድሕር ዝኮነ ኣተሓሳስባን ነዚ ታላቢ ዚ መሬት ከይት ዝመርሕ ሓይል ኣካል ነፍታዊ ኣዳናቲን። ብገ ጽር ሰውሬዊ ኣረኣኣኝ ዘይተጸገዐ ላብ ሰውሬዊ መተካላት ዘይተ መስረተ ገመሰኡ ሀዘቢ ብሓይ ዘይጥርገፍ ሰልፊ ናይ ዓወት ቅ ሕሰነት ስለዘይብሉ ኩሉ ገዚ ወጻኢ ኢዩ። ናይ "ጀብሃ" ብረ ታዊ ተጋድሎ ብሓይ ከልተ ላብ ወጻኢ ዝነበረ ተበላጽቲ ተጠኒቡ በዘይ ሓይ ሰሪዕ መስመር "ገሕኖ ብረት ነመጽኣልኩም ንሰኻ ትኩም ከኣ ተጋደሉ" ተባሂሉ ብጉነጽ ዝተጀመረ ስለዘነበረ ደግ ኣገሆ ናተ ሰሉሉ ከሰብ ሎሚ ዕገቅሩት ናይ ዚ ኣብ ኤር ትራ ዘሉ ሰውሬዊ ገዕዞ ከይት ገረኸቦ።

ኣቶ ብ1961 ብረታዊ ተጋድሎ ዝጀመረ መሬት ላብ መ ሰፍኖ ዚተሓሳስባ ዝመለቶ ብመገባርም ዋና ዕላማ ናይ መጀማ ሮም ላብ ዝሓጸረ ገዚ ሕቡራት መገባደጃን መካገቲ ከሰመዑ ወይ ሃላቕታ ከገባረ ውሑድ መያይት ታሕታሕ ኣብልካ ገባቶ ከመ ወከልቲ ናይ ሀዘቢ ኤርትራ ከይኖም ላብ መረጸዘታት ሕ/መገን ሰታት ከፍ ኤልካ ብመጠኒት ናጽነት ኤርትራ ተተክቡሎም መሬት ናይ ናጽ ኤርትራ ገመሪን ኢዩ።

በዘይከኣ ዚ ብዘሓት ከባቶም ገጻታቶም ዝሰዕቡ መሬት ን ላኡም ናይ ኤርትራ ሕብረተሰብ ዘይፈልጡ ገላኡም ወተሃደራዊ ጽራራታት መስታል ከመ ዕላማኦም ገርም ዝወሰኑ ገላኡም ነጂኡ ናይ ሸፍትነት ታሪኽ ዘሕለፉ። ገላኡም ከባ ናይ ሰጻን ሰፊዊት ዝመሉ ኤርትራውያን። ገላኡም ገገደላ ናይ ብሕቶም ገርም ዝር ከፍ ኣብ ርክሲ ብመገባርምን ኣቲ ንኮላቶም ብላዕሊ ገልቢቶ መግርምም ዝነበረ ነገር ላብ ሃይማኖታዊ ድርቅና ዝተመርኮሰ ኣተሓሳስባ ስለዘነበረን ናይ ዚ መገረሰ ዚ ዋና መኸገያት ደግ ኣቲ ላብ ገዚ ገዝላት ኣገገላዝ ተዘራኩ ዚነበረ ናይ ሃይማኖት ገርግት ኢዩ።

ኩሉ ዚ ብነገበይት ሕብረታት ዘርኦ ዚነበረ መስፍኖዊ ባ ሀርያት ከባ መፈለጾታ ገተጋድሎ ሀዘቢ ኤርትራ ከባ ሃገራዊ መስመራ ኣልገሱ ከገፍፃ ጀመረ። ናይ ኣተሓሳስባኦ ነጸብፊቕ ደግ ኣብ ዕለታዊ ተገባፊት ይርከ ነበረ። ገሰውሬዊ ሕተ ኣብ ከገላ ብሰውሬዊ መገባደጃ ዘፈኸ ብድሕር ኣፈራጭ መገባደጃ ከዕሪ ሀርዱን በለ።

ኣቶም ገሓደኡም ዝወጻደሩ ዝነበሩ ተበላጽቲ መሬት ሕመ ተቶም ገልቢቶ ናብ ደላዮም ዘብጽሑም ብልሓት ዓለታውን ወገናውን ሰብከት ብመገባረ በቲ ሕብረተሰብና-ዝርከቡሉ ድሕር ኩነታት ኣናተመቐነቶም መስካቶም ዝነበረ ተገደልቲ ላብ ዓለታትን ዝመ ድናገዝ ዝተመርኮሰ ሰብከት ብመዝውታር ላብ ብዘኣ ገፍላታት መቻ ቸልዎ።

ኣቲ ብኩሉ ዓቕሙ ሓገዝ ከበርከት ቅሩብ ዝነበረ ሀዘቢ ደረፃ ገፍሓትን ድሕር ኩነታትን ላብ ከገላ ሃገራውን ፖለቲካ ወገ ኣሕተመሀሮታት ኣናሃብካ መቐያረን መብሰሉን ገፍላቲካዊ

መበለጸ ተወሲቶ ኢብ ሃይማኖት መስልዎና ዝተመርከበ ሰብከት ስለዝተገብረሉ ነቲ ሰራሕ ሃገራዊ ጉዳይ በጸባብ ናይ ሃይማኖት ጩራ ኪርከቶ ጀመረ፡፡

በወርሒ መስከረም 1964 ዓ.ም.ፈ. "ኮር" ኢብ ዝተባህሉ ቦታ ኢብ ዝተገብረ ኢሉ ሕጻኖች ዘበሁ ተፈኪዮ፡፡ ገዛይ ክልተ መሬት ናብይቲ ቦታታት ገሽጽኦ ክበል ኡት ዝነበረ ሰራዊት በወገናዊ /ዓሊታዊ/ መገገዳ ኢብ ክልተ ዓበይቲ ጉዳታት ተጠቐሉ፡፡ ኢብቲ ገዛ'ቲ ዝነበረ ሓይሊ ከብ መዕጸባዊ ክፍሊ ኢርትፈ ዝተኣሸሸበ ስለዝነበረ ኡት ፍልልይ ሃይማኖት ዘይተሓወደ ናይ ዓሊትን ብሄርን ፍልልይ ነበረ፡፡ መሬት ጀባሃ ገበሬዊ ዝኾነ ነገራት ገገዲኒ ገዳኖም ሃገራዊን በውራውን ዝኾነ "ሮሕታት ኣኪ ይዝመረ ኣገተነበረ ገመገሙ ዝገልጽ ዝነበረ ኡት ዝወሰዱዎ ዝነበረ ስጉምታት ኢዩ፡፡ ነተሓሰባባ መሬት ጀባሃ ኣጸቢቑ ከብርሃ ዝኾነሉ ደግ በ1965 ዓ.ም.ፈ. ብኣውራጃዊ ኣረኣኦይ ገበሬዊት ሓርነት ኢርትፈ ኢብ ክፍልታት መከፍሩሉ ኢዩ፡፡ ብተጽፊ ኣኖወሰሽ ዝኾይዱ ዝነበረ ሰራዊት ሓርነት ኢርትፈ ገን ዓይነታዊ ለውጢ ፈጽሞ ኣየርኣዩን፡ ስለዚ ብተሓሰባባ ከብቲ ቀደም ዝነበር ኣይወሰሽን ጥላት ኢዩ፡፡

ፍሉይ ሸተታት ዘለዎ ሕገጽጽ ወተሃደራዊ ስትፈተዊ ዘይዎ ገባሩ ጥሬ ዘይኾነ ኡት ብተመከር ዝወረሰዎ ሸፍትነታዊ ኣከይዳ ኢብ ገበሪ ውጥሉ ጥክክልነት ብዘይብሉ ወተሃደራዊ መሕፃናዊ ኪገተዳኹ ጀመረ፡፡ ሸሕዱ ዓበይቲ ወተሃደራዊ ስርጩታት ብመገባር ዓወት ጭፍጽዎ ኣገተነበረ ነብሲ ወከፍዎ ገወደደር ከበል ስሙ ገመገናን ተጽፊ ሰዓብተ ገመዝሕን ዝፍጽዎ ወተሃደራዊ ተገባራት ብመገባር ውልዕ ኢሉ ዝቐህሙ መዕባሊ ነበረ፡፡

ኢብ ጣዳ ዝነበር ዝነበረ ናይ ኣሕሉባን ተፈ ወተሃደራዊን ናይ መነባብር ፍልልይ /ዘበዝሕ ኣገን ኢብ ኣለባባባን መገባን ወ.ዘ.ተ. / ናይ ገልጃን ጉይታን ዝመደፍ ዝነበር ኡትም ኣሕሉባቶ ብገገ ክልኮት ድልዩቶም ዘርወይሉ ቦታ ሱዳን ስለዝነበረ ኢብ ከተማታት ሱዳን ከፍ ኣናበሉ ዓገይሱን ይጻውታን ነበረ፡፡

ኡትም ኢብ ወጻኢ ዝነበረ " ዓበይቲ መሬት" ኢብ ደገደገ ጥሬይ ብመቐማመ ብጻግ ናይቲ ኢብ ጣዳ ዝነበረ ብረታዊ ተገደሉ ናይ ብሕቱም ረብሓ ገመርካብ ስለዝነበረ ኡት ኢብ

ወሽጢ ዝነበረ መሪር ኩነታት ስለዘዓስተማቸርዎን ከስተማቸርዎ ስለዘይደለዩን ነተ ኢብ ወሽጢ ዝነበረ ኩነታት ናይ ገዛኡ ፍኣት ኣብም ረብሓ ዘተቶ መገገድታት ገመርካብ ኢሞ ዝበልሓት ዚነበረ፡፡

ኡት ኢብ ጣዳ ዝነበረ ኩነታት ኣጸቢቑ ከሕገን መስ ጀመረ ኡትም ኢብ ወጻኢ ዝነበረ መሬት በ1965 ኢብ ጣዳ ኣትፍሞ ሓልዮት ተገደሉ ኢብ መሓኡ ኢርትፈ ዘርገኡ ኢብ ዝሰፍሐ ቦታ መስፈሕን ገመላኡ ሀዘቢ ኢርትፈ መሰላፍን ብዝበል ገልባብ፡ ናትም ቦታ ገመርገኡን ብናይ ስልጣን ውድድር ድጋሰ ገዝሰኣት ወተሃደራት ድልዩት ኣርወፍዎ ናይ ነብሲ ወከፍዎ ሰዓቢ ገመገራይ ነቲ ዝነበረ ሓይልታት ኢብ ኣርባዕተ መቐጥሞ ሓገቲ ከብ ጣዳ ኢርትፈ ወጻኢ ኣብ ከበላ / ኮይና ኣትከዩዱ "ቀያዳ በውራዓ" ወይ "በውራዊ መሬት" ተባሂሉ ኣትሰሙ ወተሃደራዊት መሬት ነት ገርዎ ገባቶም ብኢድዮኒኖም ዝልዓሉ ሰብ ስልጣን ናይ ጀባሃ ኮይኖም ብላዕለዮይ ባይተ ተበግሞ ናብ ዙፋኖም ተመልሱ፡፡ ኡዚ ተገባራት ኡዚ ነቲ ዝነበረ ዓሊታዊ ፍልልይ ኣገነና፡ ነፍሲ ወከፍ መሬት ከፍሊ ሓይሊ ኪተብን መስ ክልኮት መሬት ገመድዳር ስለዝሕልገን ደግ ወተሃደራዊ ተገባራት ዘሕተሉ፡፡ ኡት ዝነበር ዝነበረ መገታስታስ ደግ ጥክክልነትን መስገገዝን ዘይነበር ኢብ ርክሲ መገባሩ ሓይ ተወዳዳሪ መሬት ብዓወት ናይ ሓይ ክልኮት መሬት ይገሂ ብሰዕረታ ደግ ይሕገሰ ነበረ፡፡ መስ ዚበት በት ከብ ሀዘቢ ዝወጽኡ ሓይታት ሓይ ከብቲ መስ ዚናይ በለጽ ስለዝነበረ ሀዘቢይ ሀዘቢን ደብይ ደብካ ዝበል መገራሰ ተዘራኩ ኢብ ወሽጢ ሀዘቢ ሕጻኖች ሰሚዒት ኣሕደረ፡፡

ኡት ገሽጹ ጣዳ መሬት ነኺውን ዝገብሩ ዝነበረ ኣክል ደግ ከብ ጣዳ ኢርትፈ ርሒቑ መገባሩ ጥሬ ዘይኾነ ኢብቲ ዝነበረ ጸይቅን ውድድርን ተፈ ስለዝነበር ኢብ ከገዳ መክራዊ ነቲ ነገር ኣናበራትገን ኣናሰፈሕፍሕን ስለዝኾነ በውራ ኢርትፈ ኢብ ሩሳል ዝኾነ መስሪ ዘይብሉ ናይ መስፍንቲ ገዝኣታት ተጠቐሙ፡፡

መስ ዚኾኑ ኩነታት ዚኾኑ ነቲ ዝነበረ ኢብ ከገዳ መክራዊ ኢብ መዓኣታ ናይ 1966 መስርሒ ገመገባርን ድልዩት ናይ ሓይ ክልተ ተበለጽቲ ገመፍጻዎን "ገክርስትያን" ብዝበል መስፈታ ኢብ ርክሲ ኡትን ዝነበረ ኣርባዕተ ወተሃደራዊ ክፍልታት ሓገቲ ሓመብይቲ ተወሰሸተ፡፡ ኡዚ ስጉምቲ ዚኾኑ ነቲ ዝነበረ

ተሰማዎ:: ስለዚህ እኔ ባለሃይ ሸገሬት ጥሬ ሀይል ዘይብኝ ወሰኑ ላይ ባለሃይ /ተሰማዎ/ ሸገሬት ገደሉ ዘይብኝ 2ይ ክፍሉ እተሳ ልገገ ገሬሕ ኣገቢባ 131.7.68 ዓ.ም.ፈ. ተጽዕኖ::

እብ ኣገቢባ ተረባት ከይኖመ ብዘሄድዎኹዎን፡ ብዘይ ብቐዕ ወሸገገያት ኣገቢባ ዘሸነሱ ባልኡ ጥጽፈኛ ሸገገብር ወሽታታዎን ናይ ተሳወይትን ባልኡይትን ክፍልታት ሰባባት ብ1.8.68 ተገልጸ:: ኣቶም ብገብኡ ኣብ ኣከባ ዘተረኹሩ ናይ ባልሰይትን፡ ሪባዓይትን፡ ሰባባይትን ክፍልታትን ሳይልታትን ሳይገዝን ወይበር ታዕሊምን ብዚ ተገረ፡፡ ወሰረታዊ ሰባባታዊ ብዚ ከይተሳተፈ ኣኣባባ 31.8.68 ከሆውን ተሰማዎ:: ኣገባብን ገን ሕጽውን ኣተገ ከልተ ክፍልታት ኣይተቐበሉን፡ ስለዚ ሸኣ-ገባልባይ ገዚ 10.9.68 ኣመሳሳላዊያው ገዚኡ እተገ ክልተ ክፍልታት ተቐበልቲ ወሲላን ተፈኣያ፡ ኣገባብን ገን ኣብ ቲዕለት ቲ ኣውን ብገብሪ ኣይተቐበሉን ብኣገዳሩ 2ይክፍሉ ኣገዳሩ ኢት ዓጽያ ገብትዓጋኡ ወይበት ሕብ ቲ ገዚ ቲ/:: ኣብዚ ኣቶም ዘተረኹሩ ኣገባባይታት ናይ ወሰረታዊ ወሰኒኡ ኣኣባባ ኪገ በር ኣዎ ኣኣቶ ታልሲ ብኡር ኣብ ኣገባብ ወክላት ሳይልታት ከሰ ወርገ ሳይ ሳይባዊ ወሰኒኡ ኣይልታት ኪቐውን ገኪሙን ተ ገብረ:: ኣኣቶ ገሰደረት ዘዕገቅፍ ዘነበረ ናይ ተበለጽቲ ሳይ ሳይ ናይ ገሰሰ ብርጅዋን ናይ ወሰኖንን ከዎ ዘሸነ፡፡ ኣገተ ፈለሙ ኣቶም ኣብ ኣገቢባ ዘተቐበሉ ሰደረት ኣብ ገብሪ ከውዕል ከወዘለዎን ብድሕሪኡ ዘገበር ታልሲ ደግ ወክላት ሳይባዊ ሰደ ረት ከሆውን ከወዘለዎን ተረድኦ:: ብሽመዚ ኣገባብ ባልሰይትን ሪባዓይትን፡ ሰባባይትን ክፍልታትን "ገዚያዊ ሰደረት ተገደሉ ኦር ትፈ" ብዚባል ሰዎ ሰወፈ:: ኣኣቶ ዚነበረ ሰደረት በቲ ባልኡ ወገን ናይ "ሰላስተ ሰደረት" /ዓሕፃ ሰላስያ / ዘበል ናይ ወሽመጭ ሰዎ ተቐህቦ::

ድሕሪ ወሽመጫት ሰዎር ሳይሉ ዘተረኹሩ ናረ ኣገታይ፡፡

ናይ ሰደረት ድምጺ ኣብ ህዝቢ ሰዎ ሳይ ኣኖበላ ከፈ:: ኣብ ውሽጢ ክልተ ክፍልታት /1ይን 2ይን / ገዢከብ ተገዳልጎ ህዝብን ብዚፈ:: ነቲ ሰደረት ተጽይ ዘሸነ ገደሉ ዓቢ ናርሕ ኣኣቶሉ:: ኣዚ ስለዘሸነ ደግ ገሰደረት ሳይሉ ብሳይሉ ክቐን ጽሑ ሰባባይትን ኣገባብን ገን ሳይሉ ዓዛን ኣብ ሰዎር ሳይሉ ሰላ ዚነበረ ኣብ ዘብሪ ከውዕል ኣይከላኣን:: ድሕሪ ዚ ኩሉ ኣኣቶ ሰደረት ዘተረፈ ሳይልጎ ተሰባብሮተን ሰዎር ሳይልታት ከ ብትን ዓላታዊ፡ኣውራጃዊ፡ብሄራዊ፡ ሃይማኖታዊ ዘሸነ ሰልተታት ተጠ::

ተጠፎ:: ሕጽውን ኩሉ ፈተኖሎ ወይኖ:: ኣብ ውሽጢ ኦር ትፈጎ ሰላገን ገዢከብ ህዝቢ ወንቅስታሎ ወታን ኪፈርብሳይሉ፡፡ ኣገተጠፎ:: ኣብ ከገላ ወተረፍ ብዘበለጽ ሰላዘብልሕ ወይቡ ኣብ ዝበሪ ገከውዕል ባልኡ ኣገባብ ወሸታል ከወዘለዎ ሰባባይ::

ኣኣቶ ዘተረኹሩ ናይ ወክራዎ ወንቅስታሎ ሰገዎቲ ኢትዓጽያ ዓቢ ጸገዎ ከወዘለገለላ ተረድኦት:: ስለዚ ነዚ ሳይሉ ዚ ገዎ ድምባስ ዘሉ ሳይሉ ተጠፎት:: ከብ ወሽመጫት ወርሕ ወገቢት ከባቢ ወዓኣታ ወርሕ ዓፄዝያ 1969 ዓ.ም.ፈ. ነዚ ሳይሉ ዚ "ናይ ኣገባብካ ወይምባስ" ሰልቲ ተጠፎ ከተጥፍኦ ፈተ ነት:: ኣገባብን ገን ሰዎር ሳይሉ ብዓረፍ ነት ገውድባን ገህዝ ቦን ብወዘለገለላ ዓቢ ገደኣት ኣብ ልዕሊ ተሳወይ ጸላኢ ስለዚ ወረደ:: ጸላኢ ገደኣት ከወላስ ገላ ሸኖ:: ኣዚ ኩኖት ዚ ህዝቢ ኣብ ሰዎር ሳይሉ ገዚነበር ኣወነት ኣብ ርክሲ ወርገጋ ጽ ኣብ ገደኢ ሰዎር ሳይሉ ብዘበለጽ ከዎ ዘሰለፍ ገበር::

ውሽጣዊ ኩነታት ሰዎር ሳይሉ:-

ሰዎር ሳይሉ ከብቲ ቀደሚኡ ዚነበረ ሳይልታት ብዓይነት ዚተፈልዩ ከወዘነበረ ኣሉ ዘይበሃል ሳይ ኢኖ:: ኣገባብን ገን ኣተሰባስባኡን ብሰለተን ኣተሃናገዳኡን ወላኡ ብዘይወገባሩ ከ ብኡ ዘደሉ ዚነበረ ናረ ብወላኡ ኣኣቶ ሳይሉ ኣኣቶ ኣዓብርከተን:: ገደላታት ደግ:-

1. ገደላታት ወላኡን ገገታት ኣራውን ናይ ህዝቢ ፊተውሬ ከይት ዘሰገዙሉ ወሰኒኡን:: ወሰኒኡን ኣይነበርገ::
2. ኣተሃናገዳ ወሰኒኡን:: በቲ ቀደም ዚነበረ ኣገባብ ነቶ ቀደም ዚጸገሉ /ዚነበረ / በባት ኣብ ወሰኒኡ ኣገደገኖ ወክታው:: ገላኣቶ ኣብ ወሰኒኡ ናይ ሰዎር ሳይሉ ዚተሰባስ ከብለሉ ብወባል ደኣዎበር ከብ ሰውሬ ወገደሰ ነፎሎ ኣይከብኑ::
3. ኣብ ከወዘ ዘኣመሰለ ኩነታት ብኣራዊ ወንቅስታሎ ዚ ውሰድ ሰገዎቲ ቅዕን ጽዕን ከሆውን ዘለዎ ከነሱ:: ኣብ ወሰኒኡ ሰዎር ሳይሉታት ገን ናይ ገሰሰ ብር ጅዋ ኣተሰባስባ ዘለዎ ተበለጽቲ ተሰባስባ ነበረ::

ኣብ ከወዘ ዘኣመሰለ ነቲ ሰዎር ሳይሉ ፊተውሬ ከይት ዘወርሱ:: ኣድላይ፡፡ ኣገተነበረ ወሰኒኡ ቲ ኣዚ ሳይሉ ዚ ከወሰረት ኩሉ ዘገወዎ ሸገሬት ናይ ገሰሰ ብርጅዋ በለጽጎ ናይ ወሰኖንን ኣተሰባስባ ወሰኒ ናይ ጸላኢ ወሸባባን ወይምባስን ከሆውን ኣይ ከኣለገ::

ሐ. አብ ዋገት ህዝብን ሰውሬዊ ሰፈዊትን ዘሉ ዝዎ
ድና ኪሕገጽጽ፡፡

4. ከልተ ሕጋዊ ኣካላት ኪጃጃ ዝተወሰደ ውሳኔ፡-

ሀ. ንወርሒ ነሐሴ 1970 ዓ.ም.ፈ. ዚገበር ሃገ
ሬዊ ዝባኡ ኣተዳሉ ኣሰናዳዊት ሽግግሩ ይጃጃ፡፡

ለ. አብ ሃገሬዊ ዝባኡ ዝኾርብ ብጀብሃ ኣብ ልዕሊ
ህዝቢ ይኹን ኣብ ልዕሊ ተጋደልቲ ዚተገብሩ 7
በናት ኣኪባ ኣተዳሪ ሽግግሩ ይጃጃ፡፡

5. ንሓይልታት ዘርኢ ውሳኔ ንሰፈዊት ሓርነት ሓናፊርካ
ናይ ፖሊቲካውን ወተሃደራውን ትምህርቲ ወይብ ይደላው፡፡
ከፍተኛውን ብዚበለጸ ሃገሬውን ሰውሬውን ከይት ሃይ
ነት ይኾን፡፡

6. ኣብ ውሽጢ ሓይላት ሃገሬዊ ዝባኡ ከዋዚገበር ኣዚ
ሽኢ ከሰብ ወርሒ ውሰከረዎ 1970 ዓ.ም.ፈ. ከሽ
ውገ፡፡

በዚ ኣገባብ'ዚ ናይ ሓይላት ሃገሬ ውሰከረዎ ዝዘነ
በቐገዕና ዘይተመርጸት ውሰከረዎ ተግባሩ፡፡ ኣብ ልዕሊ ናይ
ወርሒ ሃገሬ ዚገበረተ ይገመገሙ ኣርሒቖ ዚርከቡ ተጋ
ደልቲ'ኳ ሃገሬባታዊ ኣገተዘይኩነ ኣብ ብገርህነት ኣርሒቖ
ከይመውት ይደሕሩ ሰፈረት ዝገቡ ዚበረሩ ህዝብን ተጋደልቲን
ጥርጣረን ናይ ሓይላት ይገባኦን ፈጠረሎ፡፡ ወደ ውሳኔታት
ዝባኡ ዓይባሓ ተፈሰሱ ከልተ ወርሒ ከይሓለፈ ብወሰከነት
"ቅዳሳኣዊ" ሓይላት ናይ ተደጋጋሚ ኣተሓሳስባ ኣብ ንብሪ ንዎ
ውፃል ኣዚ ዚሰዕብ'ኣብ ንብሪ ኣውፃላት፡-

1. ብወገናዊ ውሳኔ ገላ ኣባላት ውሰከነት ኣሰረት ንነ
ብሲ ወከፍ ሰጉምትታት ዝታወቁ ደግ ተሰባስቦ ሰጉምት
ከዋዚውሱ ኣኖለጠት፡፡

2. ሃገሬውያን ንዝኾኑ ተጋደልቲ ብወቐገጽ፡ ንፍሉያት
ወተሃደራት ብርተዎ ኣውራፃ ንሰዓን ዝበገጉዎ ወተ
ሃደራት ኣብ ከልተ ወርሒን ፈረጃን 400 በጽሑ፡፡
ከፍተኛውን ብሃይማኖታዊ ኣርኣኢያ 250 ዝኾኑ ተጋ

ደልቲ ኣብ መደበራት ታዕሊዎ ኣኪባ ተተለት፡፡

3. ኣብ ሰዓን ንዚሰበሩ ገላ ሃገሬውያን ሓረፈት፡፡

4. * ወሰኔ ተገዳሊ ብወገነን ንተጋዳሊ ርክይተኹን
ነቐፈታኹን፡ ጥርዓትን ዘሰን ከዓቕርብ ብወቐገጽ፡
ኣብ ከገዳኹ ሓይልን ወቐገጽብን ብፈጠረታዊ ዝኾነ
ወተሃደራዊ ሕገ ተጠጅግ ናይ ሓይላት፡ ሀይማኖት፡ ኣ
ውራኽን፡ ብሕርን ፍልጻይ ኣብ ዋገት ተጋደልቲ ብዎ
ኣታው ንተጋደልቲ ከብ ነገሓዲዎ ከወዘረሓቑን
ፍሕ ብትን ከወዘኣትዎን ይገባር፡፡

5. ውድባውን ዲሞክራሲያውን ወሰኔ ህዝቢ ብወገነን፡ ኣተ
ናይ ተደጋጋሚ ደብሃዊ ልወዳ ንህዝቢ ወክሰር፡ ከብ ህዝ
ቢ ወሰኔ፡ ወውጃ፡ ወፍርሒን ወቐገጽብን ኣብ ንብሪ
ብወውፃል ከወዘይታወግ ገበረት፡፡

6. ኣብ ናይ ኣርትፊ ሕ/ብብ ህልው ኩነታት ብወወርኪስ
ሃይማኖታውን ሓይላውን ኣውራኽውን ብሂረውን ዝኾነ
ናይ ፍልጻይ መሰርጢ-ብወጥታዎ ንህዝቢ ወክፍሩል ኣ
ኣተወትሉ፡፡

7. ሀሳዊኢ ኣጽቢቻ ከተረጋገጽ ኣብ ዝባኡ ዓይባሓ ደው
ከብሉ ተወሲት ዚበረ ገላ ወሰኔትን ወክትላትን ናይ
ከፍልታትን ናይ ተደጋጋሚ ሓይላት ወሰኔት ሰፈዊት
ኣብ ሰፈሕ መለስተዎ፡፡

8. መደባታ ኣብ ንብሪ ከዎ ዝወፃላ ወሰኔ ኣረጋገጽት ን
ዚያዊ ወሰኔትን ዚበል ሰግ ብተግዲ ወሰኔት ተይራ
ኣብ ውሽጥን ወጻኡን ከዎ ዝላዓለት ሰልጣን ገይራ
ኣውጀት፡፡

9. ኣተን ኣብ ዝባኡ ዓይባሓ ብሕጋዊ ዝተመርጸ ከልተ ብ
ሽግግራታት ዝኾኑ ኣካላት-"ንበናት ኣተወጽዮ"
ንሃገሬዊ ዝባኡ ኣተዳሉ "ኣሰናዳዊትን"-ከብ ሰርሕን
ከወዘኣትዎ ገበረተ፡፡

እብ ተገራሮ ኢርትራ ዘነበረ ሸገሬት ባብ ውሽጢ ሀ.ሳ. ሳ.ኢ. ኣውገ ብሓይ ገዛ ከመፍክ ሰለዘይከኣል መሰረታዊ ኦፊስ ኣንተዘይከነ ጌና ንገላ ኣዋገ ናይ ኣገባብ ፍልጻይ ይርከብበረ፡ ኣንቱብ ንገ-ኣኑ ገጽኡ ሓጸኡ ሀሽባዊ ሓይልታት ንተገራራት ብገላቲካዊ ርክዕ ብገገኡ ነዚ ጸባሃ ዘፈጠሮ ኣብ ናይ ኢርትራውያን ናይ ሓይልት-መጥፋር ፈትሖት፡ ኣብ ብባብ ንቀሓት ዘፈልፈለ መከላከላዊ ጥርናፊ ደግ ኣብጽሖት፡ ሀ.ሳ. ዘነበረ ፍልጻይ ሃገራውን ጊደዎከፊሲያውን መደብ ናይ ሰውራ ጽሑፍ ኣብ ሃገራዊ ሓይልት ብዘባጽሖ መከላከላዊ ፈትሖት ንገንገሖ ኣለ፡፡

ፈ. ውገኑ ስደኑ ድ:

ወሰመ ሀ.ሳ.ሳ. መስ ሀዘቢ ዝተተሓሳዘ ኢዩ፡ ሰለዘ
ፕኢ መተከላታ ናብ ሀዘቢ ከተውርዱን ዕለማ ቀያዳ ኣል ሃማ
ናብ ቀደሚኡ ከትገልጽን ብዘጀመረት ሀዘብን ተገደልትን ኣብ
ሀ.ሳ. ዝነበር ኣመነት ኣናጻጽ ኮደ፡ ፡ በዚ መዝገያት
ኣዚ ብወርሳ ጥቅመት 1970 ዓ.መ.ፈ. ቀያዳ ኣል ሃማ ን
ሀ.ሳ. ብሐይላ ብረት ገዥ ጥያኣ ን ወተሃራት ትኣዘዝ ኣብ
ዘመሓለፈትሉ ጊዚ ብወተሃራታ ተቀባልነት ኣይረገበን፡፡
ዲከራ'ዚ ኩሉ ቀያዳ ኣል ሃማ ከሰብ ሸው ዝተመቐመትሉ ሰል
ትታት ከመ ዘወደቑ ተረድኦት ገወርሲ መገቢት 1971 ዓ.መ.
ፈ. ወተሃራፎ ኣገቢባ ገዥነባ ብታህሻ ወደቦት፡ ኣዚ ኣ
ገቢ'ዚ ኣብ ዝተገብረሉ ጊዚ ኣት ገሶ ዘሕለፍ ውሳኔታት ብ
1969 ኣብ ዓደባሻ ከባ ዝሓልፈ ውሳኔታት ዝተፈሪዩ ኣይነ
በረን፡፡ ኣብ'ዚ ኣገቢባ'ዚ ተረቢዑ ዝነበረ ሃገራዊ ገብኣ

ቅድሚያ መደብ:- ካብዚ ኣገጢባ'ዚ ዘወጽኦ ኣኖፂ ኮሎ ልዑቅ ንህዝባዊ ቅደልታት ጸረ ፖሊስ ኣኖቦላ ይበጅዮ ኣብ ርክሲ መንባረ ከመኡ'ውን ንህ.ቅ.ቅ. ኣብ ኸኔ ጸረ ፖሊስ ዘበል ሰጹ. ኣብ ጉባኤ ክትከፈል ከመዘኣኖ ይነገር:: ከመኡ'ውን ናይ ኣብናዳዊት ሽግግላ ተፃጫይ ኣኖፂ ጸረ-ፖሊስ ብዛብል ሰጹ ንህ.ቅ. ኣኖቦላዊ-ኣብ ጉባኤ ንክትከፈል ዓይኒ:: ኣዚ ኩሉ መገንታትኦም ኣዚ ተፃጫይ መደቦም ሰላ ዝመደቑን ህዝቢ ንመትላል ስብሉ ዘሰብሰቡ ውጉን ኢዮ::

ከጎ ሲሰናዳዊት ሽማግሌ ናብ ሀ.ሳ.ሳ. ንዘመጽኦ ወኪል ብመረቱ ሃገሬዊ ገዛኦ ኪገበር ንብጣጣዕ ኢና. ኦዚ ደግ ሲብ ጫካከል በውራ ንዘሉ ገርዊት ብብላጣዊ መንገዲ /ብደ ዋከሬሲያዊ ልዝብ / ክፍታኡ ከመዘለዎ ኦመነት ኢዮ፡ ዝብል መልሲ ተዋህቦ፡ ኣንቶን ንግ መረታውን ኣገዳሰን ዝሸነ ናይ ሀ.ሳ.ሳ. ርክይቶ ብመጀመርያ ኦታ ኣሰናዳዊት ሽማግሌ ከብ ክልቲኦ ወገናት ዝኾመት ከትከውንን ብገልጹ ርክይቶ ሀ.ሳ.ሳ. ልታትን ቅያዳ ኣል ሓጻን ኣብ ቅደጫ ሀዘብን ተገጻልትን ኣውራዳ ሀዘብን ተገጻልትን ደግ ወኪሊኦ ባዕላቶም ከመርቱ ቢዚ ኣገባብ፡ዚ ኦቲ ዚነበረ ገርዊት ብብላጣዊ መንገዲ ክፍታይ ከኣል ኢዮ፡ ብጣላት ሕባባ ኣኸረበት ኩሉ ዚፈተን ታት ኦዚ ብወገን ቅያዳ ኣል ሓጻን ኣሰናዳዊት ሽማግሌኦምን ቅቡል ኮይኑ ሰላሜ ተረኸቦ ሀ.ሳ.ሳ. ኣብቲ "ሃገሬዊ ገዛኦ" ኦና ተባህላ ዝጽዊዕ ከጃቱፈላት ተረፈት፡፡

አብ ኹኑ ፖሊሲ "ሃገራዊ ዝባከ" ቅዳሳ ኣሉ ሃጻ
ትጥቀሱ ዝነበረት መደብ ኣብ ቀደሚኣን ኣብ ቀደሚ ህዝብን
ተጋደልትን ኣብ ርክሲ መገለጽ ናይ ዘ. ሰገወት ኣዚ ስለፍነት
ናይ ቅዳሳ ኣሉ ሃጻ ኮይኑ ህዝቢ ብወገኑ በውራኑን ረብሓኑን
ከይዓት ዘለዎ ስለፍነት ገለጻ ንህሳዊ በውራኑን ንጥፍሂ ረ-
ብሓኑን ከካላገላ ከመ ዘለዎ ሀ. ሳ. ስለፍነት ንህዝቢ ኣበከ
ወተ፡ ካብ 14 መስከረም 1971 ዓ. ሙ. ፈ. 12 ጥቅምቲ
1971 ዓ. ሙ. ፈ. ኣብ ኹኑ "ሃገራዊ ዝባከ" ዘብሉ ፖሊ-
ሲ ኣብ ዝተገባረ ኣገጢጦ ዘሰለፈ ውሳኔ መሰረታዊ ድልዓት

ተበለጸጉት ገመርዋይ ገሀ.ሳ. ምቕንጻል አብ ገብሪ አውግላ፡፡ ናይ'ዚ ውሳኔ'ዚ ሓደገኛነት ስለዝተረድኦት ነዚ ታሪኻዊ ሓላፊነት ዝሰከመን አብ ገብሪ ዘውዕልን "ሰውራዊ ባይተን" "ፈጻሚት ሽማግሌን" ዝብል ኣስማት ዝሓዘለ ክልተ ኣካላት ኣቐመጡ፡፡ ኣካላት ናይ'ዚ ኣካላት'ዚ ብገበርኻ ዝተፈልጡ ነዚ ውሳኔ'ዚ ኣብ ገብሪ የውዕሉ'ዮም ተባሂሎም ብመጽናዕቲ ዝኖረቡኦ ኣንቲኮነ፡፡ ኣብ ግብሩ ዓይነት ይኹን ኣብቲ ኣፕሪል ፲፱፻፲፱ ክኸሱ ተገኒዮም ከብ ሰፊሕ ደው ከብሉ ዝተወሰኑ ኣብላት ላዕላዊይ ባይተን፡ ቅዱም ኣብ ከብላ ናይ ላዕላዊይ መሪሕነት ሰፊዊት ኣብላትን ኣብላት ቅዳሳ ኣል ሓጻን ዝተዋጽኡ ኢዮም፡፡

ሀ.ሳ.ሳ. ነዚ ውሳኔ'ዚ ብትዕገስቲ'ዚ ኣንተመልከተት መሰረታዊ መተከላታ ገሀዝቢ ኣብ ርክሲ ምቕፈብ ነዘመ ሓላፊነት ናይ'ዚ ዘሰከመ "መሪሕቲ" ከሃድኡ ከምዘለዎን ኣቲ ዚነበረ ገርግጥ ደማ ብደምክራሲያዊ ልዝብ ክፍታሕ ከምዘለዎን ኣተሓሳሰበት፡፡ ሀ.ሳ. በዚ ደው ከይበለት ገሀዝብን ተገደልትን ነዚ ሓደገ'ዚ ከታው ብጣለት ኣመሓደራ ተረብተም፡፡ ውጉኡ ሓዲሕድ ገሀዝብን ገበውራን ከብብ ከገደይ ሓደገኛ ከምዝነገረ ገለጸት፡፡ ኣብ ሀ.ሳ.ወይልታትን ቅዳሳ ኣል ሓጻን ዘርከቡ ተገደልትን ዚሰባብን ሀዝብን ሓደ ርክይተ ሃልይኦም ብሓደ ስድሃም ገዢታው ተባሂሉ ምዕደን ትምህርትን ዚተዘገብ፡፡

ከም'ዚ ዓይነት ናይ ተገደልትን ሀዝብን ግንቅስታሰ ገመደባ ከምዘውድኹ ስለዝተረድኦትን ሀዝባዊ ሓይልታት ደማ ነዚ ግንቅስታሰ ኣዚ ከትደፍኹ ከኣለት ከምዘለዎኒ ስለዚ ተገንዘበትን ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገመደባታ ኣብ ገብሪ ከተውዕል ተገደልትን ሀዝብን ከተገብሮት ተቐባደመት፡፡ ስለዚ ናይ ሓዲሕድ ኩኖት ኣብ ዝሓጸረ ጊዜ ጀመረቲ፡፡ ናይ ሓዲሕድ ኩኖት ገሀዝቢ ኣዲ ሃገደበት ኣንተብኖ ተቐውሎኩ ተጸሎ፡ ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገን ትተቐውሎኩ ብሓይሊን ብመፍርፈሕን. ጠጠው ከተብሉ ፈተነት፡፡

ነዚ ናይ ሓዲሕድ ኩኖት ከይገፈሕ ብመባል ሀ.ሳ. ቅደሚ ተወሲኑ ኣብ ገብሪ ምውግሉ ገዢጽመር ብዘኣከ ጸዕሪ ኣብ ርክሲ ምገባፈ ምስ ተጀመረ'ውን ከይገፈሕ ብመባል ከተጽብቦ ኣብ ርክሲ ምፍታና ሀ.ሳ. ናይ ሓዲሕድ ኩኖት ከብ ዚጀመር ኣብ መከልኻል ድኣመበር ኣብ ምጥቃዕ ኣይነበረትን /ዓላን'ውን/

ኣብ ውሽጢ ሓደ ሰውራ ዘሉ ገርግጥ ከልኣዊ ብመሆኑ ብደምክ ፈሲያዊ ልዝብ ክፍታሕ ኣለዎ ዚብል ኣመነት ስለዘለዎ ሀ.ሳ. ሕጂውን ኣንተብኖ ኣመነታ ገሰኢዮ፡፡ ነዚ ናይ ሀ.ሳ. ኣመነት ብገብሪ ዘበርህ ደማ ኣብ ርክሲት ከብብ ሕጂ ናይ መከልኻል ውጉኡ ጥፈዮ ዚገበረ ብጥቅመቲ 1972 ኣብ ገሀ ተብ ኣብ ዚተገብረ ኣፕሪል ከመ ውሳኔ ኣብ ርክሲ መሕላፍ ኣብ ወጻኢ ገዢርከቡ ፈተሞ'ውን ከመዚ ዝኣመሰለ ርክይተ ከብ ምቕፈብ ኣዳጅረጸትን፡፡ ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገን ገናይ መጀመርታ ውሳኔኣ ኣብ ገብሪ ገመውግል ተጸለት፡፡ ኣብ ልዕሊኦም ዝበጽሖ ሰዕረት ኣናፈለዎዎን ኣብ ሓደ መዓኸትኩ ናታቶም ውድቶት ዝኾነ ዓገኪል ይዘሩ ከምዘለውን ስለዘርድኦም መሪሕቲ ቅዳሳ ኣል ሓጻን መሰረታዊ ዕላማኦም ገሀ.ሳ. ምድምሳሰ ገይርሞ-ይቐርጽዎ፡፡

ኣዚ ናይ ምቕንጻል ኩኖት ገበውራ ዕገቅሩት ናይ ብዘሓት ገጽሃት ደቂ ሃገር ደም ምፍሳስ ኣንተኸተለላ ገመዕባሊ ኣየውደቓን፡ ብገጻሩ ቲጽርገ ዓይነትን ሀ.ሳ. ኣብ ከብ ዝበለ ደረጃ በጽሖ ኣሉ፡፡

በ. ተጠብርን ምዕባሊን ሀ.ሳ.ሳ. ኢርትፈ

ብወተሃደራዊ ገንባር፡- ተጽሩ ኣናበርከተ ኣብ ርክሲ መገታ ብተሓሰባኩ ብውጉኡ ከኣለታን'ውን ኣብ ከብ ዝበለ ደረጃ በጽሖ ይርከብ፡፡ ወተሃደራዊ ተገባራት ሀ.ሳ. ኣብ ገብታት ጥፈሕ ኣይተወሰነን ኣብ ውሽጢ ከተማታት'ውን ገጽሓኢ ዕረፍቲ ከብመሸላኽ ዓፄ ዑዒላ ኣይትፈልጥን፡፡ ኣብ መጠረብታ ብ1974 ዓ.ም.ፈ. ጸላኢ ገሀ.ሳ. ገመድምሳሰ ቅድመኩ ኣብ ተመክር ሰውራ ኢርትፈ ብዘይተጠቐመትሉ ተጽሪ ወተሃደራትን ሓዲሕ ኣጽዋርን ኣብ ዘጥቅዓሉ ጊዜ ኣም ሀ.ሳ. ብቐፈጽነት ነዚ ገሀላዊኡ ከተፍኽ ዝነቐለ ሓይሊ ተላኢ ትከላኸል ኣብ ዝነበረትሉ ገዛ'ውን ከይተፈረ ቅዳሳ ኣል ሓጻን ገሀ.ሳ. ገመጥቃዕ ሓዲላ ከይኮነላ ተፈረ፡፡ኣዚ ኣቲ ናይ ምቕንጻል ሓሳብ ከብብ ከገደይ ከመ ዝኾነ ኣብራሁ የርኢ፡፡

ብፖሊቲካዊ ገንባር፡- ኣብ ውሽጢ ገዢርከብ ሀዝቢ ኣብ ጉዳኣ ከምዝሰለፍ ኣብ ርክሲ ምገባፈ ሀ.ሳ. ኣብ ወ

ጸሊ ገለጸ አዕረኽ በውረኛ ኢርትራውያን ደገፍ ከመወፍፃሙ ገበረት በፍላጭ ደግ ደምከረከ ዓመገን ካልኮት ግንቅስቃሴ ላይ ነበር፡፡

በውደባዊ ገንባር፡- ውደባ ሀ.ሳ.ሳ. ግዕዢን ገሬሱን በሚገኝ ይርከብ ነው፡፡ አብ ታሪክ በውረኛ ዘግባዩ ደረጃ ዘላለኝ ያይ ተፃፃፎ ወገን ካልካይ ወገን ሀ.ሳ.ሳ. ኢ. - ፍጽሞ ዘላለኝ ሕብረትን ናይ ከልኩ ወገን ወተሃደራት መኸገፍጽን በ8 መስከረም 1973 ዓ.ም.ፈ.፡ ከፍጽሞ እን ከሉ ካብኩ ተጽሉ ወገን በሽመኩ ዘካመሰለ መገፈሰ ተገደለት ሳይልታት ሳይነት ኢርትራን /ዕበል/ ተገደለት ሀ.ሳ.ሳ.ልታትን በ13 በነ 1974 ዓ.ም.ፈ. ፍጽሞ ሕብረትን መኸገፍጽን ገበረ፡፡ እኑ ካብ ነጃ ገዛ ኢትዲዛው ተገደለትን ህዝብን ሃረር ዚባሉም ዚነበረ ሕብረት ፍጽሞ በዚኸን ሰመዕ በቐትዕ መኸከለዊ ኢገባብ ፈትቆ፡፡ እዚ አብ ታሪኽ ገደልና ሳይሸ መዕረፍ ዚቐንፍ ተሉ ዓቢይ ዓወት ኢዩ፡፡ ኹሉ ሽኢኤይ ተሰኩ ገቐሳትና ፍረ ዓረድኡ፡፡

ህዝባዊ ሳይልታት ሳይሉ በውረኛ ኢርትራ ህዝቢ መጅት ተረፃኢ ገዛኩ በመሰላፍን በመውፃብን በመገታትን መስኩ በመት አሰባርን ጥራሕ ዓወትን መከሰነትን በውረኛ ከመደከሙ ዚኸከል ትኣ ግን፡፡ በውረኛ መከሰነት ህዝብን በህዝብን ከዚኸከል ጥርፈኢ ተመረሰ አብቲ ነቲ ናይ መዓከታ ደረጃ መደርኽ በውረኛ በጸሐ ትርከብ፡፡ ዓወት ገደሉ ህዝቢ ኢርትራ ናይ ገደገ መጅት ደግ ትኣግን ተበሰር፡፡

1. ፖለቲካዊ ትምህርትን አድላይነትን

ሀ. ጥቐው አብ ውሽጢ ገደሉ፡- ሳይ ተገዳላይ ዘለዓለን ዘሽበረን ሳይባባት ሕዙ መክንቲ ሳይነት መላክ ህዝቢ ህይወትን መስጥኡ ዘተፃፃፉ በብ ሰለጸፉ፡፡ ነቲ ተፃፂሩ ዘሉ ሳይነት አድኒቶ ገሸፈልጦ ገብኩን ገዲታኩን ኢዩ፡፡ ከመኩ ወገን ዘሽነ ይኹን ተገዳላይ ዘለዓለ ደረጃ ገቐሳትን፡ ብሰለትን፡ ጥሬጽነትን ዘለዎ ናይ ህዝቡ ገጽህ "መሪሕ" ኢሽውን ይገባኦ፡ እዚ ዱ ግ ቅገዕናን ኢገባብን ፖለቲካና ብገብርን ብመስትመሃርን ገህዝ ቢ ዘረድኡ ከሽውን ይገባኦ ግላት ኢዩ፡፡ እመበኣርከሰ ገፍሱ ወከፍ ተገዳላይ ነዚ ቅነዕ ኢትዲዛውን ተረፃኢ ሳይነት ተፍሊሶ መክንቲ ከገሰገሰ ገፖለቲካ በውረኛ ከመሃር ገክርዱን ገዲታዊ ሳይነት ኢዩ፡፡

ተጽሉ ደግ ገደሉ አብ መገሰገሱ አገክሉ፡ ናብ ዓወት ገጽ ኢና ተፍሊሰ አብ ዘሽደሉን ገዛን፡ አብ ዓወት መስ በጽሓን ናይ በታን ሳይነትን ፍልልይ ገመባለ ሰፊሕን ፍጽሞ ዕለማን ዱ አመበር ናይ ጉይታን ጌልያን ወይ ከኣ ናይ አሸታልን ሸታልን ፍልልይ ከመዘይከን ከፈልጥን ከፍልጥን ዓደሉ፡፡ ናይ ዚ ነገር እዚ ሳይነት ዘመስከር ደግ አብ ገብሪ መስ ዘረኦ ጥሬይ ሰለዝ ሸነ፡ አብ ዘሽነ ገዛ ገለ ሳይነት ዘላፍ ዘላፍ አገተረኽበ፡ እኑ ነዚ ፖለቲካዊ ትምህርት ዚከመ መኸከል ዘተማህር ተገዳላይ ከክርዎን ግዕርነት ከረገገጽን ይርከብ ግላት ኢዩ፡፡

አብ ሰልፍና፡ ገለ ውሑዳት በጽት ገፖለቲካዊ ትምህርት ት ሕት ገመት በመሃብ፡ ወይ ደግ አብ ግን ፖለቲካውን፡ ወተሃደ ፈውን ዘሉ ዘመድና ሳይነትን አዕጽኩ ብዘይመርከይ፡ ወይ ደግ ገርክሰሽ አልዓልካ በመርከይ፡ አብ ፖለቲካ ከህልዎ ዘገባኦ ተገዳሰነት ጉዲሉ ይርክ ኢዩ፡፡ እዚ ኢዚፍ ሳይነት ኢዩ፡፡ ፖ ላቲካን ጽሕፈት መሕገጣን ናይ ካልኮት ሰፊሕ ኢዩ፡ እነ ከላ ሸነይ አሉኒ ወይ እነ ተማሂረ ኢዩ፡ አዓደልዓንን ኢዩ፡ ወይ ደግ ተገጽሎ ኢቢልካ በመርከይ፡ "ጉዳይ ሃገር ብብረት

ሥራ ዝፍታሕ" ኢልካ ገጽለቲዊ ትመሀርቲ ቸለል መባል፡ ገገድልና ኣህ
ሀብት ወቅተት ዘኣቦት መባይ ኢዩ፡፡ ፈጽመና ይግባኦ ካብ ኣተሳታቢና ካ
ርሕቕ ይገባኦ፡፡ ዕሳማኦ ኣገታይ መጪትን ናብ ዕሳማኦ ገመብጽሕ ኣዩና
ይ ሚላከተኦም ከመ ዘለዎን ኣጽኢዎ ዘይፈልጥ ተጋዳላይ ናብ ዕሳማኦ
በጽሕ ዘበት ኢዩ፡፡

ለ. ጥቕም ኣብ ዙርያ ገድሉ፡

ጸሐይ ጸላኢ፡ ኣቕሪብና መገዝ ኢዩም ጸላኢትና? ገዛብል መባክታይ
ኣርክሱቲ ኣሰራሽናን ኣብሪህናን ከገፈልጦ ዩዩሉ፡፡ ተደልና ይግባኦ ገሳ
ሴ ጸላኢ ተፈላስና ኣነወቅቶቱ ብልሳት ብመገዳይ ጭጥ ሲፈባይ ስትራ
ዲ ከህልወና ይገባኦ፡፡ ይሕሪ ሲይሊ ጸላኢ ዘመቅተሉ ዘነታት መፍላጥ
ኣብ ገብሪ ገመዱኦ ብዘሰዕበ ሚላታት መሕገጽ በዚ ይግባኦ ጸላኢት
ጋኡ ኢዩ፡፡ ኣብ ደመበ ጸላኢ ይርከቡ ህዝቢ ከከመደረፍ ትሕዝተ ሃብ
መ /ደርባዊ ቦታኦም / ዘተፈላለዩ ድልዩትን ርክይትን ስለዘለዎም ሲይ
ጸላኢ ገመድፈል ካብዚኦም ናብ ገድሉ ዚጸገቡ ሰባት መጥፊይ ዘከከሉ
መገገዲ ኩልና ተጋደልቲ ከገፈልጦ ዩዩሉ፡፡ ካብቲ ተደላኦ ኣብ ወተሃይ
ፊት ጸላኢ ዘፈርሑሉን ካብ ገይትኦም ዘፍለዱልን ብልሳትት መጽናዕ ዩ
ዩሉ፡፡ ገዛብነት ገዝተሚረቲ ዘገበረሎም ከገከን ደገፍ ናይ ዕሳማና
መጪት ከገከመ ነሱ ይገባኦ፡፡

መሰ ፈታይ፡ ኣነቲ ኣውራ ፍቓድ ጥገታቶ ከወሃቦ ዘለዎ ደገፍትና
መገዳይ ዘብል ኣርክሱቲ ኢዩ፡፡ ኣብ ውሽጢ ህዝብናን ኣብ ወጻኣን ዘ
ርከቡ ተሳታቢናን ሲገዝትናን መልሳዎም ተፃጻይ ገዲታና ኢዩ፡፡ ይ
ሕሪ መገነቲም መርገጽ ዘሰዕበ ይግመስኩኦም ኣገረፃዶኡሉን ኣገተከሰ
በረቱን ኩነታት ብጥብራ መፍላጥ ኢዩ፡፡ ገዛብነት ገድልና ናይ መጥከ
ህዝቢ ገድሉ ኮሚውን ኣገከሉ፡፡ በረሕተኛታትን ሲፈሰተትን ኣቲም ተገዲ
ተሳታቢናቲ በልፍና ደርብታት ኢዩም፡፡ ስለዚ ገሕና ካብኦም ዘፈለሰና
ገጥቶም ኣገገደሕ መጪና መገላጽ፡ ገረብሳ ሲባር ገሽሰዕቡና ይግባኦ
ስትምሃር ሰውራይ መዝነትና ኢዩ፡፡ ኣዚ ኩነት ኣብ ገብሪ ገመዱል በ
ውራዊ ባህልን ሰነሽርዓትን ዘለዎ ኣብ መገነቲን ሰርቶን ዘተኣመን
በቶል በራይት ኮሠቶ ይገባኦ፡፡ ገቡ ይግባኦ ብገሰለቲዊ ትመሀርቲ ጥራይ
ኢዩ ዚርከብ ፡፡ በቶል ወተሃይራዊ በልፊ መስ ዘመስደት ዘገነ ተ
ጋዳሳይ ከከመ ከኣለቶ ላብሕመና፡ግሕረስ፡ ትመሀርቲ ካብ ጸላኢ መ
ከልኻል ወ.ዘ.ተ... / ሲገዝ ካብ መውራይ ፈጽሞ ጳይተላብን ኢዩ፡፡

....

ኣብዚ ተዘርዚሩ ዘሉ ኣብ መትከላትና ዘተመሰረተሉ ፖሊ
ቲዊ መገለጺ ዘለዎ፡ ገዳወትና ከደገገዩ ወይ ከቐልጥፍ ዚ
ኸኣል ኢዩ፡፡ ኩላትና ከገከመነሉን ከገበርሑሉን ርክይት
ከገህበሉን ይገባኦ ፡ ኣገተዘዩሉ ክባብ ሸፍታ ኣገፍለዩሉ
መገገዲ ኣገታይ ኢዩ፡፡ ገሕናን ሸፍታን ሲይ ዓይነት ሕብርን
መልከዕን ቋንቋን ዓድገ ኣሉና፡፡ ከልቴና ብረት ተሰኪመና
በረኻ ገሰፍር፡ ከልቴና ውገ ገረብታትን ገላገልን ሃገርና
ገፈልጦ፡፡ ገሕና ካብ ሸፍታ ኣገፍለን ዓወትና ኣነረጋገጽን
ቅኑዕ ፖሊቲካዊ ርክይት መስ ዘህልወና በልፍና ገሕከነት ህ
ዝቢ ዘተፃጥተ መስ ዘኸውን፡ ኣሞ ኣቲ ገጠፊት ግገርና ዕር
ድና ከይት ህዝብና ደግ ግልታናን ሲጋዚናን ከይት መሳና መስ
ዚሰለፍ ጥፊይ ኢዩ፡፡

መስ ዚ ኣተሳሳተ ደግ ነፍሲ ወከፍ ተጋዳላይ ዓወትና
ናይ ገድገ መጪት ናይ መድገጊናን መቐልጣፍን ገን ብደረፍ
ናይ መስ ህዝብና ዘሉ ዘመድና ዘውስን መጪት ከፈልጥ ኣለዎ፡፡
ናይ ሃይማኖት ገድርቅናን ናይ ብሔራትን ቋንቋታትን ልዕልነትን
ከመዝገባኦ፡ ግዕርነት ናይ ኩሉ ህዝባታትን ብዘይ ሲይ ኣፈ
ላላይ ከመ ኣገከመን ከፈልጥን ከፍልጥን ከመዘለዎ ውገ ኪገ
ገዘብ ኣድላዩ ኢዩ፡፡

ገብኡና ኣገፈልጦ ገመገታይን ሰለመገታይን ዲሕሪ መባልና
ሰለዝቦነ፡ መልቶ ደግ ብገሰለቲዊ ትገታነ ሰለክገረብን ኩድ
ላይነት ፖሊቲካዊ ትመሀርቲ ገሰጽ ኢዩ፡፡ ዘይመፍላጥ ዕሳማ
ዘይመሕላው ኢዩ፡፡ ገገገና ኣገክሮሙ፡ ገዳወትና ደግ ኣገ
ፋጥነሉን ኣገቐጽሉሉን ጭጥ ፖሊቲካዊ መገለጺ ከህልወና ይ
ገባኦ፡፡ ኣብ ናይ መወረባ ዓወት ኣገበጽሕ ደግ ነዚ ፍልጦ
ት ኣዚ ኣብ ገብሪ መስ ኣነውዕሉ ጥፊይ ሰለዝቦነ ከገመሃርን
ከገተመሉን ናይ ኩላትና ገብኡ ኢዩ፡፡

2. በውራ ህዝቢ ኢርትፊን ዕሳማኦን

ሀ. ሰለመገታይ ገገደል ኣሉና፡-

ሲይ ተጋዳላይ ናብ ገድሉ ከነቀል ኣገከሉ ነዚ ገቐሉ ዚ

ገገገገር ዘገገገ ኮገገት ካሉ፡፡ ኣዚ ኮገገት ዚ ይግ ካብ
 ዕለታዊ ናብራቲ ዚገገ፡ ገናብራቲ ይግ ዚዕብልል ኣሉ፡፡ ኣ
 ኣዚ ዚገገ ዚ ብገህቶ ዘጥቶ ገዕጉ ዘይዕለል ናይ ወጻኢ ጸሓ
 ኢ ይርኢ፡፡ ሃበይቲ ሩብራባታትን ሕርባታትን ብወጻኢ ተፍታት ተ
 ታሒዞ ይርኢ፡፡ ገባራይ ካብ ኢቶ ናብ ኣፈ ዘበጽሕ ኣኖረገብ
 ጥራይ / ኣዚ ወገ ኣጸባቶ ከይጸገበ / ዘገባር ወጪት ይርኢ፡፡
 ከመሃረ ዘይልቶን ዘቨኣቶን ብዘሓት ኣገባባዊ ወጪት ጥራይ
 ከመሃረ ይርኢ፡፡ ከይዘረብ ካፈ ዘተለገ፡ ከይጸሕፍ ኢቶ ዘተ
 ካሰረ ወጪት ይርኢ፡፡ ሕጻን ቶገተርናን ይኸብትን ገህዝቢን
 ከባጂዮ ይርኢ፡፡ ይቲ ካገሰትዮ ሃቢ ዕድልን ገዝርናን ይይኮ
 ይርኢ፡፡ ወገኣንዓት ካብ ሕጻን ትገታት ተደርብዮም ብረኹ፡፡
 ተልታይ፡፡ በብይቲ፡፡ ተገባቶ፡፡ ይርኢ ኣይቲ ዘሉ ወገኣንቲ ገን
 ነዘም ጸገጻት ኣተህቶም ከተፍኦም ወይ ከፃርዮም ኣይፍትን፡፡
 ናይ ዚ ተገሉ ወኸገዓት ይግ ሃገርና ካብ ኢቶ ጸሓኢ ስለዘላ
 ወጪና ይርጻኣ፡፡ ካብ ርኣሲ ዚ ይግ ከፃፃትን ሰባትን ይቲ
 ሃገር ወሰኑ ወጻኢ ተፍታት ሕብርም ከም ዘጥባታን ዘመዘዝ
 ዓን ይርጻኣ፡፡ ነዚ ተም ገመዱባስ ሃጻቶ ይግ ናብ ገደላ
 ይነቀል፡፡ ዕላማቲ ገፃታቶ ይመሰሰባ ነዘም ዘተሰመቶ ዓይነት
 ት ገፍዕታት ብመሰረት ዘታወቁ ሕ/ባባዊ ሰርዓት ገመዱሰረት
 ኢዮ፡፡

ሃገርና ኤርተፈ ብዘሕ ባህርያዊ ሃብቱ ዘለዎ ሃገር ኢያ፡፡
 ሀዘብና ወገ ጸዕረናን ሀርቡትን ሀዘቢ ኢዮ፡፡ ኣገታብን ገን
 ወሰሲ ኩታ ሃብቲ ወረታን ከኣለቱን ሀዘብና ካብደላሃት ቶገ
 ተርናን ጥጂትን ሕጻን ጸጻ ዘይርከቦ ጸዕርን ት ሰራሕ ብም
 ሰኣን ወልሀዘን ተገራዘው ወባልን ወ.ዘ.ተ... ወሊቶ ይር
 ከብ፡፡ ኣዚ ይግ ኣይቲ ሃብቲ ሃገር ብወጻኢ ተፍታት ብወጪት
 ይቲ ሃገር ወባርኸቶን ተታሒቶ፡ ኣይቲ ወገኣንቲን ናይዘም
 ዘተመቶ ሩብራባ ዘሕቶን ዘኣለኸልን ይይኮ፡፡ ሀዘብና ሸገረ ዘ
 ታለላቲ ናይኣኣኣኣ ወባላ ስለዘሰኣኣ ኢዮ፡፡ ኣገገገል ዘሉና ይ
 ግ ኣዚ ብወጻኢ ተፍታት ገዛኣንን ብወጪት ከይፃት ወዘመዘቲ
 ይቲ - ሃገርን ተታሒቶ ዘሉ ሃብትን፡ ገረብሕኦም ዘሰርሕ ዘሉ
 ወገኣንቲን ካብ ኢቶ ሀዘቢ ወላስና ሀዘብና ናብራቲ ገመዱሰ
 ሸን ከግዕብልን ናጽነትን ሕርባታትን ገመዱገጸና ኢዮ፡፡

በሕጻረ ካብ ሃገርና ወሰረታቶ ለወጽ ናይ ኢኮኖሚያዊ ት
 ሕዝብ ኢኮኖሚያዊ ዘመቶናን ገመዱገጸ፡፡ ፖለቲካ ናብ ት
 ገመዱገጸን ባህላዊ ወሰባላ ገመዱገጸን ገገገል ኣሉና፡፡

ላ. ናጽነትን ሕርባትን ኣገታይ ግለትኢዮ?

ሕገቲ ሃገር ብገገገዕላዊ ብምስታላ ጥራይ ናጽነት ካለዮ
 ከብሃል ኣይከኣልንዮ፡፡ ናጽነት ብገገገ ዕላማ ወሰኑን ና
 ይ ሃገርካ ብገገገ ባዕላዊ መወገንን ወመር ትርቦ ዘለጽ ካ
 መር ኢዮ፡፡ ሕገቲ ሃገር ናጽ ገገገብሃል ኣይቲ ካብታ ሃገር
 ሰልጣን ሕዝብ ዘሉ ደርቢ ገመዱገጸ ካብ ገብሪ ዘመዕለቲ ግላ
 ብዘይ ናይ ባልታት ሃገራት ኢቶ መላሰን ገመዱገጸ ዚኸኣል ከሽ
 ወን ኣለያ፡፡ ኣዚ ኢገባር ዘኸኣል ይግ፡ ጸብዕ፡፡ ብደቡ ወጻኢ
 ዘይዕብለል፡፡ ወሰባላ ኢኮኖሚያዊ ሃብቲ ሃልይታ፡፡ ካብ ዘኸኣ
 ል፡፡ ወል ዚኸኣል ጥራይ ኢዮ፡፡ ስለዚ ሕገቲ ሃገር ካብ ዕፃጋ
 ናይ ሃጸያውን ገመዱገጸ ዘሸገረ፡ ሃብታ ባዕላ ከትጥቶ
 ዘይትኸኣል ወሰኑ ኣትኸውን ናጽነት ካለዮ ከትኸኣል ኣይከኣልን
 ኢዮ፡፡ ገለብነት ወገኣንቲ ኢትሰያ ናታ ብገገገ ዕላማ ካለዮ፡፡
 ገናኸ ኢኮኖሚ ብሃጸያውን ተፃብሒት ስለዘሉ ብድሕሪ ወገረ
 ጥ ይይነን ዚገዝኣኦ ብፃፊ ካሕፊ ኢዮ፡፡ ፖለቲካ ኢትሰያ
 ያ ወን ካብር ኣገሪ ካሕፊ ካሕፊት ሃጸያውን ሃገራትን ኢ
 ቶ ዚኸኣል፡፡ ስለዚ ኢትሰያ ናይ ካሕፊ ካሕፊ ሕጻን ገዝኣት
 ኢያ፡፡

በዚ ወሰረት ዚ ወባዘሕትኣን ኣዘን ሰልገገ ዕላማ ዘሰፍ
 ላ ገናኸብ ብሃጸያውን ዘመዘዘን ዘለዮ ናይ ኣፍሪካን ኣ
 ሰያን ላቲን ካሕፊ ካሕፊ ሃገራት/ገገገል ደረጃ ባዕላዊ ተጸዕና
 ካብ ሃገር ናብ ሃገር ዘረላላ ኣገታብን / ናጽነት ዘይብልን
 ሃገራት ኢዮ፡፡ ኣዘን ሃገራት ኣዚኣተን ሸገሪ ከም ናይ
 ተደግቦ ብጥታ ካብ ትሕቲ ባዕላ ዘይገዝኣ ኣገታብና ኢኮኖ
 ሚያኣን ገና ካብ ትሕቲ ሕገፈ ሃላጻ፡፡ ሃጸያውን ስለዘሸገ
 ፖለቲካን ወን ብናይ ሃጸያውን መርሕት ይገፃዝ ስለዘሉ፡፡
 "ሕገቲ ገዝኣት" ኢዮ፡፡ ስለዚ ካብ ከመዚን ዘካሰላ
 ሃገራት ብገገገ ዕላማ ወሰኑልን፡ ወገረጥ ገዛኣቲ ይኣቶ
 መብር ነታ ሃገር ናጽ ዚገባረ ወይ ይግ ኣይቲ ሀዘቢ ካብ ቶ
 ገንብኦ መዘግዚኦን ዘይከፍ ኣይኮነን፡፡

.....

በ. ዲከሪ ናጽነት ዚኸል ግንብት አገታይ
ዓይነት ከሽውገ ኢዩ፡፡

ገደልና ናብ ዓወት ዚበጽሕ ብጻዕርገ መስዋክትገ በውፊዩ ሀዘብና ኢዩ፡፡ ናይ ኤርትራ ናጽነት ብናይ ሀይወት ቀጋ ዝተ ረብቦ ናረ ጻዕሪ ሀዘብ ኤርትራ ስለዝሸነ ዲግ ኦት ዲከሪ ና ጽነት ዝኸውን ግንብት ነት ብደው ዝተሸሉ ሀዘብ ዘውከልገ ገረብሓኩ ከኣ ዚሸሕገ ከሽውገ ናይ ገደገ ኢዩ፡፡ ኦዚ ዓይ ነት ግንብት ዚ ሀዘብዩ ይዋከራሲያዩ ግንብት ይበሃል፡፡ ሀዘብዩ ይዋከራሲያዩ ግንብት ናብ ጽብብ ኢኮናሚያውገ ፖሊ ቲካውገ ባህላውገ ሀገሩ ሃገር ዘብጽሓና መሰጋገሪ መደረብ ኢዩ፡፡

ፖሊቲካዩ ይዋከራሲ፡- ኦት ብሃገራዩ ይዋከራሲያዩ በውፊ ዝኸውን ግንብት ኤርትራ ዘዘይካኦም ገገደላ ዘሰገቡዱ ዚነበረ ከዓፃትገ ተሰባብርቲ ግንብት ኢትዮጵያገ ሃጻያውያ ገገ ገሽሎም ኣገጻር ጸላኢ ዚተፃፃቱ ኤርትራውያገ ብጻዕርነት ዘካፍል ሀዘብዩ መጽሓፍ ከመሰርት ኩሉ ዘጋ ኣብቲ ዚኸውን ናይ መጽሓፍ ኣካላት ሓብ ቲ ዚተሓተ ከሰበቲ ዚላላ / ወኪል ኩይት ከመረጽ ወይ ወኪሉ ከመረጽ ጽሑፍ ጻዕርነታዩ መሰልገ ዕድልገ ከህልዖ ኢዩ፡፡ ጽሑፍ ረብሓ ሓረብ ሀዘብና ዘይገራዩ ናይ መጽሓፍገ መዝፈብገ ርክይትገ ሓሰብገ መገለጽ ጽሑፍ ናጽነት ከህሉ ኢዩ፡፡ ኦት ዚኸውን ግንብት ሀዘብዩ ስለዘሸውገ ሀዘብ መሰላት ከይገሃብ ባዕሉ ስለ ዚሕሉ ወሕሰ ነት ዚተረጋገጽ ኢዩ፡፡ ዚኸውን ግንብት ኤርትራ ጽሑፍ ናይት ናይት ተገዲ ሓረብ ሀዘብና ረብሓ ዚሕሉ ከሽውገ፡ ዕላማኩ ገ መተከላተገ ተኸቲሉ ኣብ ዚላላ ሸተኩ ከበጽሕገ ብናይ ቪታሉ መሪሕነት ብደዋከራሲያዩ ጻኢከልነት ከካዩዱ ኢዩ፡፡ ኩሎም ቪታሉገ ሕረስተገ ካልኦት ይዋከራሲያውያገ ሓይልታት ገ መሰሎም ንመሓውገ ዘክሉኦምገ ንኸተገገገገ ንመላዓልገ ጻ ሕበራት ገከቸው ጽሑፍ መሰል ከመሃቦም ኢዩ፡፡

ኢኮኖሚያዩ ይዋከራሲ፡- ኣብ ኤርትራ ዚኸል ኢ ኮኖሚ ኦውገ ይዋከራሲያዩ መልከዕ ከሕዝ ኢዩ፡፡ ባሕታትገ ዓበይቲ ቤት ዕዮታትገ / ረብራካታት ኢገባሕትፈታት / ዓበይቲ ናይ ርክብገ ግንባፃዝያገ፡ ዓበይቲ ናይ ገገደገ ቤት ዕዮታት ገ፡ ግንባፃ ባቡርገ ኣዩርገ ባሕርገ መደርገ...ወ.ዘ.ተ. ኣብ ንሕት ተገነትገ መጽሓፍገ መጻኢ ሀዘብዩ ይዋከራሲያ

ግንብትና ከሽት ኢዩ፡፡ ከመሉውገ ኩሎም ካልኦት ገናብፈ ናይ ቲ ሀዘብ ዚሰበሉሉ ዓበይቲ ኣብያተ ዕዮታት ተሃገሮም ኣብ ንሕት ሀዘብዩ መጽሓፍ ከኣትው ኢዩ፡፡ በዚ ግንባፃ ዚ ኦት ግንብት ገናብፈ ሀዘብ ካብ ናይ ብሕታዩ ርኣል መጽተገን ዕብላላገ ይከላኸል፡፡

መረት ዘይብሎምውገ ኦት ሕፃኒ መረት ግንብት ኦናተባ ሀላ ባዕዓዊት ግንብት ኢትዮጵያ ኦትተመሉ ዘላ ከመሉውገ ጸረ-በውፊ ዝሸነ ከፈኸርገ ወጻኢ ተይናታትገ ዝተመሉ ዘለው ዓበይቲ ሕርባታት ዝሓሸገ ዝጻዕበላገ ግንባፃ ተፈኣቶ ወይ ብኸተታ ከመሃቦም ኢዩ፡፡ ወይ ከኣ ኣብ ንሕት ተገነት መጻኢ ይዋከራሲያዩ ግንብትና ከይት ኣብ ተኸውን ከመዘውዕል ከገ ቦር ኢዩ፡፡ ብሓጻፋ መረት ዘይብሉ ዓሻይ ወይ ከኣ ካብ ሕ ርባ መረት ኤርትራ ዘይተመሉ ዓሻይ ኣይከህሉገ ኢዩ፡፡ ኣብ ገገፈት መሰሕ ናይ ዓሻይ ኢኮኖሚ ከፍተድ ኢዩ፡፡ ገገ ብ መኻላልኩ ኣብዚ ደረጃዚ ቪሕ ደብሕ ዓይነት ብሕብረት ሓሕበር / ዝሰርሑ ናይ ዲስነት መባያት ዝሓዙ ዓበይቲ ሕር ባታት ዝመሰብሉገ ዝሸሰኩሉገ ኣገተሸት ጊና ጽሑፍ ዲባዩት ሕዝተ ዘለዖ ሕርባ ብነጂሕ ገዚ ዲኣመበር ብኸጸበት ኣይከም ስረትገ ኢዩ፡፡ ኦመሕርከሰ ሀዘብዩ ይዋከራሲያዩ ግንብት ኤርትራ ብከመዚ ዚኣመሰላ ናይ ርክሰማል መጽሓፍገ ናይ መረት ተገነት መመርራይገ መሰር ገኢኮኖሚ ኤርትራ ከጻዕብሉ ኢዩ፡፡

ባህላዩ ይዋከራሲ፡- ኩሉ ገዚ ባህሉ ስነ ሓሰባዩ ነጻ ብፈቐ ናይ ኢኮኖሚ ፖሊቲካገ ኢዩ፡፡ ኣብዚ ገዚ ዓይ ኤርትራ ኢኮኖሚ መሰባላ ኢገባሕትፈታት ዘይብሉ ኣብ ዲሕር ሕርባ ጥራይ ዝተመርኮሰ ብደርብ መስፍናውገ ሃጻያውገ ባዕዓዩ ኢኮኖሚ ፖሊቲ ካገ ተፃብሉሉ ናብ ናይ ርኣልነት ስርዓተ ኣገባብ ዘመርሕ ዘሉ ኢዩ፡፡ በዚ መኸገያት ኦዚ ገዚ ኦት ኣብ ሃገርና ዚነገሰ ዘሉ ባህላ ዲሕር መስፍናዩ ባህላገ ጽዮናገ ዝመሰልገ ናይ ሃጻያውያገ ባህላ ኢዩ፡፡

ኦት ሎሚ ኣብ ኤርትራ ዘሉ ኣረገት ኢኮኖሚ ፖሊቲካገ ብላ ተመገብርነት ናይ ሃጻይነት ዝመረሕ ናይ ከልተ ኣዲሓርሓርቲ ቮር ካታት /መስፍናነትገ ሃጻይነትገ / ኢዩ፡፡ ከልቲኦም ጸረ-ሀዘብ ስለዝሸነ ዲግ ኦት ገሰተም ዚተሸሉዖ ወይ ዘኸተሉዖ ባህላ ኦውገ ጸረ ሀዘብ ኢዩ፡፡

ሐይቅ ባህሌ ስነ ሐሳብ የጸብፈኛ ናይ ፖለቲካን ኢኮኖሚ ናይ ሐይቅ ሕ/ሰብ ስለዚህ ለሕዝብ ኢርትራ የጸብፈኛ ባህሌ ናይ ማዘክ ደረጃ ኢትዮጵያን ሃገራችንን ኢብ ሳውላ ፖለቲካን ኢኮኖሚያን ይርከራሉ፡፡ ኢብዚ ናይ ማዘዘ ስርዓት ከመጠይቁ ያጋ /ወይ ብሕሩ/ ከገንደላ ሰብ ማዘክ ኢብ ቅዱሳን ማኖ ተራብካ ተጻፈክ ፊገራ ጸብፈ ሰገራ ሰላም መባል ገሰፊ ሕዝብ መታሰብን መሰላክን ዝኣመሰሉ ገደቦች ይርከቡ፡፡ ማዘክ መገንባትና ነዚ ደረጃን ጨብኝ ባህሌ ደመሲሶ መሰባሰብ ረብ ሕገ-ሀዘቢ ዘውከል ሀዘባዊ ባህሌ ከመሰርት ኢዩ፡፡ ድርጅ ተጻፈሩ ኢዩ፡፡

ሎሊ ገባሬ ኮነ በተለይ ከሙወን ካልክ ሰውሬዊ ነቲ ዚ ነከረ መስፍናዊ ሐይላ ኣጫን ኢልካ ተገዘካካ በቲገሱ ዚኸሉ ባህሌ ተባባሪ ኣውጽኦካ ድገደገት ተጻፈክ ልማኖ ካብ ብሕታውን ገዚያውን /ገሱውን ኣገተ ተረገሱ/ ፍታሕ ዘይሓልፍ መፈት ኣሰ ተውሊሱ ናብ ናይ መሰል ሕተ ናብ ናይ ጥቂና መደባሰብ ናብ ዝፍር ተጻፈክ "ከላቢን" ሳቲርካ ትህበኒ ደ ወይስ ኣብሕረካ. መባል በጽሑ ገርኦዩ፡፡ ኣዚ ሕዝብ ኢዩ ኣቲ ኣዘዩ ዝሓደሰ ሰውሬዊ ባህሌ ዝበሃል፡፡

ሸሕ'ዉ ናይ ኣመልኮት ናጽነት ኣብ ዝሸነ ይገብ ጊዚ ከሁሉ ዝገብኦ ኣገተኸነ ከገጽጉ ዝገብኦም ሃጻያውያን ዘኣኹም ብዘሓት ሃይማኖታትን ከበባትን ከም ለሃይ /በሃውላ/ ጀሆሽ መሰባሰብ ጸገ ጠ-ቀስጥ መሬል ሪኣርማመገት ዚኣመሰሉ ኣለው፡፡ ኣዚኣኹም ድሙር ገመገሰናት ርብሽ ዘብል ፍቕሪ ሃገር ዘፃሕድር፡፡ ፖለቲካውን ስነ ሐሳባውን ገቕሓት ናይ መገከሰናት ዘጉደም ናይ ሐርበኛነት መገፈሰ ዘቐህሙ ኣገጸር ጥቂና ገመገኦ ሕልና መገከሰናት ዘበትኸ ባህሌ መሰሪ ተም ሃገሬዊ ገደልና ከቐህሙ ዚተጻጥቱ ኢዮም፡፡ ዚዘርገሙ ዘተባብሶ ዘማዕብል ያገ ናይ መሰል ባህሌ ኢዩ፡፡ ሃጻያውያን ኣዚ ኣይኣብሩም፡፡ ብመቐላላኩ ገህዝብና ብፍላይ ከኣ ነዚ ሓሸ ወለዶ ብዝተፈቐቐ ኣገባብ ናይ መሰተን ዝመትን ሓሸሽን መረኽ ኮይት ከተርፍ መደቦም ኣብ ገብሪ ገመጻል ጀግናውያ ኢዮም፡፡ ኣብታ መጻኢት ሰውሬዊት ዝሸነት ኢርትራ ኣዚ ሕዝብ በፍይ ሃገር ባህሌ ዘማዕብሉ ከበባትን ብመገከሰናት ዝመሃርሉ ኣብያተ ትምህርትን ከ ትካክ ኢዩ፡፡

ብሓጻሩ ኣብ ሀዘባዊት ደመከራሲያዊት ኢርትራና ሀዘብና ናይ ስፈሕ መረሰን ናይ ናብራ ኩነታትን ሓፍ ኢሉ ውድድር ነጹን ኣብ ናይ ማሕበራዊ ዕብዓትን መብራህገዝን ዚኣመገ፡ ማሕበራዊ ሓላፍነትን ገዲታን ዚቐበል ሕብረ ተሰብ ከመሰረት ኢዩ፡፡

ተጽሑውን መጻኢ መገንባት ኢርትራ መሰ መቐይያር ኸኣዝተ ሃብቲ ተተሓሳዞ ዘሽይድ ካብኣ ከፍለ ዘይከኣል ለውጥታት ከገብር ኢዩ፡፡ ኣዚ ከኣ ከም፡-

1. ገሱሉ ዘጋ ብሐይ ፍልልይ መሰሉ ፖለቲካዊ መባል መሃብ /መሰ ጥቕሚ ሐባር ዘይጋሮ /
2. ነዞም ኣገልግልትን ሳተብቲ ባዕዳዊ ገዝኣትን ዝሸነ ፖሊስ ብናይ ሀዘቢ ሓለውቲ ጸጥታ-መትካክ፡፡
3. ኣብ ኩሉ በተታት ኢርትራ ቅገዕናን ርትዕን ዘለዎ ብቐሊሉ ዝርዳክ ሕገታት ብመሕጋን ኣብያተ ፍርዲ መሰረት
4. ኣቲ መገንባት ሀዘባዊ ብመፈት'ም ኩሉ ሀዘቢ ከኣላሽለሱን ከመተሉን ሓላፍነትን ገዲታን ስለዘለዎ ገህዘቢ ብረት ኣዕጠቐክ ገሃገረ ከም-ዝኣላሽለ መገባር /ሀዘባዊ ሚሊሽያ መፍጠር /
5. ሕክመና ገመሰፊ ገሱሉ ኣብ ዘዘቐርብ በተታት ኣብያተ ሕክመናን ከገከን ጥዕናን መሰረት፡፡
6. ገጥቐሚ ሀዘቢ ዝሰለፈ ሰውሬዊ ሓላፍነት ዝቐበሉ ቅኑሳት ዘጋታት ዚህነጽሉ ኣብያተ ትምህርቲ መትካል፡ ናይ ትምህርቲ ዕድል ገሱሉ መቐረት፡፡
7. ብዘከኣል መጠን ኣብ መገን ከተማን ገጠርን ዘሉ ፍልልይ መጥፋክ፡፡
8. ኣብ መገን ብሕፈት ፍልልይ ከይገበርክ ናይ ሀዘብና ቅኑሶ ባህልታት /ከም ፈንፈንታት ዝኣመሰሉ/ መሰባል፡፡
9. ናይ ደቲ ኣገሰትዮ መሰልን ማዕርነትን ከም ዘሕሉ መገባር፡፡
10. ሀዘቢ ኢርትራ ብመሰሉ ሰውሬዊ ርክይተ ሳለው ገሲሰፍሕን ኣህገሬዊ ሓላፍነት ከም ዝቐበል መገባርን ዘድሊ ኩነታት መፍጠር ...ወ.ዘ.ተ.

ነዚ ዚተመቐሰ ነገሬት ኣብ ገብሪ ዘውዕል መገንባት ናይ ገዲ ብሰውሬ ዚተኸለ ብባዕላት ዚገሰገሰ ሀዘቢ ብመሰሉ ብሰውሬዊ መገፈሰ ዚሰዕብ ከሽውን ኣለዎ፡፡ ኣመሓራርክስ ኣዚ ተጻፈኛናሉ ዘላፍ

ገደሉ ከዚህ በታች ያሉ መጻሕፍቶች ህዝባዊ መንግስትና አገተክላሉ ጫፍ ስለሆነ ፖለቲካዊ ገዢነትና ውድባዊ መሰረትና ሰውራዊ ተገባራትና ከነጽገዕ ገዢነትና አሉ፡፡

3. ዳላክነትና ፈተኝነት መገኘት

ሐይ ሰውራዊ ገንባር ወይ ሰላራ ገጥታ ህዝቢ በዘገባክ መሪሱ ከባባ ባዕዳዊ መገዛኝነት መዝግብ ለላውያንን ወታገ ከወጽኦ፡ ሐይ ከብቲ ከቸተሉ ዘላጋ ሰውራዊ መከፋፈል ዳላክነት ከብ ፈተኝነት መጥፋት መፍላት አሉ፡፡ ነዚ ከፈልጎ ዘቨኸል ከኣ ናይ ቲሕ/ሰቡ ኢኮኖሚያዊ ችግሮች መፍሰስ ብመገባር አሉ፡፡ ኣዚ ሽኣ ሰባት ወይ ደግ ደርብታት ኣብቲ ዘሉ ኢኮኖሚያዊ ስርዓት ኣገታይ ዓይነት ተፈ ኣለጋዎ ኢልካ መርግር ዩደሊ ጣላት አሉ፡፡ ኣብ ዚሓለፈ ናይ ገደሉ ዓመታት ሰውራ ኢርትፈ ነዚ ቅኑዕ መት ከል'ዚ ተኸተሉ ስለዘይሰርሑ ኣብ ዘይወጻኡ ሓሸውዩ ጥሒሉ ዕገ ከለል ከባል ኣሕለፍ፡፡ ስለዚ መታገ ከገዕወት ሓይልና ኣብይናይ ወገን ነዲቕና ኣገጽር መገ ከገሰለፍ ከመዘሉና መፍላጥ ኦቲ ተዓጻይ ገብኣና አሉ፡፡

ሀ. ዳላክነት፡- ናይ ዓለም ሃጻይነት ብኣጫሪካ ኦና ተመርሖ ናይ ዓመጽ ሰፈውረ ኣብ መላክ ዓለም ዘርገሑ ብረቲቕ ጥበብ ናይ "ሓይሽ መገዛኝነት" ገህዝቢ ዓለም ይመዝመዝ ኣሉ፡፡ "ሓይሽ መገዛኝነት" ባዕዳውያን ብቐጥታ ባዕሎም ሰልጣን መመሪያ ሲዘመ ኣብ ከገዲ መመሪያ ስብከራቲኦም ዘባኑ ደብባት ኣትሒዞም ውሽጢ ውሽጢ ገጥቐም ከመዝሰርሕ ገይርኖ ከመደላዮም ዝመዝመዙሉ ኣገባብ አሉ፡፡ ኦቲ በዚ ተገድል'ዚ ዘረብብዎ ጥቕሚ ከኣ ናይ ኢኮኖሚ ረብሓን ገረብሓን መመሪያ ደግ ወተሃደራዊ ስትፈተኝነት አሉ፡፡ ገናይ ደሑፈት ሃገራት ዓለም ናይ ተፈጥሮ ሃብቲ ብመገገገን ገናይ ደብታት ህዝብታት ጉልበት ብመዝገዝ ገናይ ገዛክ ሮክሶም ኢኮኖሚያዊ ችግሮች ይደልደሉ፡፡ በዚ መዝገባት'ዚ ደግ ሃጻይውያን ናይ መላክ ጥታገን መዝመዝን ህዝቢ ዓለም ዳላክነት አሉ፡፡

ዲሕሪ መፈጸምታ ስልኣይ ውገኡ ፀላም ህዝቢ ኢርትፈ ገናኝነት ብዘሕ መስ ተገተባቐብ ናይ ኣመሪካ ሃጻይነት ገናይ ኢርትፈ ተፈጥሮ ሃብትን ጉልበትን ህዝብን መዝመዝን ኣብ ከባቢ ተይሕ ባሕሪ ዘርከብ ረብሓኡ ገገሒሉን ኢሉ ኢርትፈ መስቲ ብተለሉ ከመደላዮ ኢዘውር ዘቨኸል ድር በቲ ገዛ'ቲ ኣብ ችሕቲ ሓይሽ መገ

ዘኣቲ ሃጻይነት ኣትዮ ዝነበረ ናይ ኢትዮጵያ መሰፍናዊ መንግስቲ ብናይ ፈደራሽን መልከዕ ከመከትፈን ገበረ፡፡ በዚ ረቲቕ ተገባራት ከኣ ሃገርና ኣብ ችሕቲ ናይ ኢትዮጵያ መገዛኝነት ናይ ኣመሪካ መዝግዘን ወዲቓ ብድርብ ሓይሉ ትገራዕገ ትገዛኣን ትመዝገ ኣለ፡፡ ኢርትፈ በተጥመዝ ለኣብ ከባቢ ተይሕ ባሕርን መበራቕ ኣፍሪታን መርከብ / መኽ ስትፈተኝ ስለዘለዩ ኣመሪካውያን ናይ ውትህድርናን ናይ ሰላላ መርበቦምን መደባር ገይርኖ፡፡ ኣዚ ሽኣ ኣብ ኢርትፈ ከነ ኣብ ከባቢ ዘሉዮ ሃገራት ገዛላዓለ ሰውራዊ ሓይሉ ገመቓገላል ተደባረ ዘሉ ሓይሉ አሉ፡፡ ስለዚ ተዓመይቲ ዳላክነትና ኦታ ብዘይ ናታ ሓገዝ መሰፍናዊት ኢትዮጵያ ኣብ ችሕቲ ከተከትወና ወይ ደግ ነቲ ኣገጽርና ኦትገብር ዘላ ውገኡ ባልስቲ ከትቅርሱ ዘይትከክል መሬት ናይ ዓለም ሃጻይነት ዘባኑት መንግስቲ ኣጫሪካ አሉ፡፡

ሃጻይውያን መከገቲ ኢኮኖሚያዊ ጥቕም ከይገደሉም ኣብ ደሑፈት ሃገራት ናይ ኢኮኖሚ መዕባለ ከርከብ ኣይደልዩን አሉ፡፡ ኣዚ ሽኣ ገመዕባለ ሓይልታት ጥክቲን ኣብ ችሕቲ መተጽጻር መከገቲ ደግ ይመዝ ይሕዝዎ ጣላት አሉ፡፡ ከብዚ ገመዳኦን ፈገገ መርመር ዝበለ ከኣ ብገረርኩ ሓይሉ ይሕዝዎ፡፡ ጥታገ ህዝቢ ኩሉ መት ከይት ስለዝረብሰ ብዘይ ብተከሓዱ ተለዓሉ ጥቅገኩ ብሓይሉ ገመድባቶ ዘይቀህመ ናይ ሰውራ ሓይ ይኣገድ፡፡ ኣዚ መገቅሰኝ ስ'ዚ ገሃጻይውያን ናይ ህይወት ወይ መት ገዓዩ ስለዝኾነ ጥቕም መገመላው ሓይሉም ብዘፍተደሉም ተጻጢሞ ከቐህመዎ ይፍትነ፡፡ ኣዚ ናይዘመ ተጻጦት ዳላክነት መባይ'ዚ ከገርድኩን ከገቅረበሉን ገዲታና አሉ፡፡

መንግስቲ ኢትዮጵያ ከባ ኩፊኩር ሃጻይነት ኦታ ተዓመይቲ ዳላክነትና አሉ፡፡ ገዛኣቲ ኢትዮጵያ ከባቲ ሃጻይውያን ዘመዝመዝዎ / ከባ ኢርትፈ ከነ ከባ ኢትዮጵያ / ትሒብ ሰላ ዘቐቐሉ ከመደላዮት ወይ መሰርሖታት ከይኖሩ ብመሰከ ልቦም ይገልገልዎ፡፡ መንግስቲ ኢትዮጵያ መስ መሰከ መሰርዑ ኣብ ችሕቲ ሰልጣን ሃጻይነት ስለዘኾነ ነቲ ብሃጻይውያን ዝተኣልመገ ዝተመደበን ነገራት ኣብ ገብሪ ገመዳል፡ ነቲ ብሃጻይውያን ዘዕለመገ ዘዕመቐገ ዘቨረሉን ዘሕገዙን ወተሃደራት ከነ ሞፍታት ልኡኡ ኣብ ልዕሊ ኢርትፈውያን ገሕሰዎ ዘይብሉ ገናሊ ይፍጽም ኣሉ፡፡

ፈበታዊ መንግስቲ ኢትዮጵያ ገህዝባና መቐጥታን መሕፈዳን ገደቲ ኣገሰትዮና መንባሰን ጥሪትና መርባሽን ሃብቲ ህዝባና መዘፈን ዘፈኦትናን ዓይተትናን መሕረርን ገጥሃት ኣሕዋትና ኣብ ፈቐዶ ቤት ጥክሰርቲ መስቐይን መጻልታዊ ሰፈሖ አሉ፡፡ ልከዕ ከኣ ከመት ደፋን ኣገረን ዝተሓመኸሰ ባብ ከገተባቐሰ ዘይከክል ነዚ ገሃጻይነት ኢዱን ኣገርን ከይኖተ ዘላ መንግስቲ ኢትዮጵያ ሓመኸሸና ገሃጻይውያን ኣፍገጣኦም ኣኩሪፍና ኦቲ ተነፈገና ዘሉ ናይ ኢኮኖሚ ፖለቲካን ባህልን መሰከ መበላት ከገ/ከባ አሉ፡፡

ከብ ናይ ኣመሪካ ሃጻይነት ተጸላ ኣታ ዝሓየለት ኩርቱር ኣሰራረል ኢያ፡፡ ጽዮናዊት ኣሰራረል ከም ወሰርላት ሃጻያዊት ኣመሪካ ከይና ጥራይ ዘይኮነስ መስካ ብመጽጋዕ ኣብ ናይ ኤርትራ ናይ ካልኦት ሃገራትን መዝግዘን ናይ ዓለም ሰላም ወገኖቹ መጻገን ዓቢ ተፈ ኣለዮ፡፡ ኣሰራረል ከብ ኤርትራ ኣትረኽቦ ኢኦ ከኖምያውን ወተሃደራውን ረብሓ ውጡድ ሰለዘይኮነ፡ ኣብ ኤርትራ ናይ ሰውራ ባርዕ መስተወለዕ፡ ነዚ ባርዕ ዘታውዶ ጸረ ሰውራ ዘባኑ ወተሃደራት ከግገዶስን ናይ ጸጥታ ሰራሕተኛታትን ብመዕላ መገ መራሕን ከባቢ ሎጺ ጭዛኡ ትታለስ ኣላ፡፡ ሰለዚ ጽዮናዊት ኣሰራረል ብዘይ ውልውል ጸላኢትና ኢያ፡፡

ኣብ ውሽጢ ሃገርና ውጡሳት ከደዓት ኤርትራውያን ሃገርዎን ህዝቦታን ብመሸቅድ መስ ወገንነት ኢትዮጵያ ሓቢርኦም ንኤርትራ ኣብ ትሕቲ ገዝኣት ኢትዮጵያ-ከም ኣትወደቐ ዝገበርኩም ኣለው፡፡ ገና ወገ ሕጂ ንሰውራና ኣብ ተጻጻይ ደረጃ ተሰሪዖም ይታወቃሉዎ፡፡ ኣቲ ከምዚ ዝኾነሉ መሸገያት ከኣ ጥቑም መስ ባዕዳ ደ ገዛኢ ዝተኣባብሩ ሰለዝኾነ ኢዮ፡፡ ገለ ከባዝኣቶም ንጉልበት በታሉን ንፍረ ጸዕሪ ንባርን ኣናመጸዩ ዝነበሩ ኢዮም፡፡ ኣቶም ዚተረፉ ከኣ ብመሰላት ህዝቢ ኤርትራ ኣናበጽጡ ኣብ ልዕሊ ደግ ህዝብና ተወጪሞ በይበይ ኣናበሉ ዝነበሩ ወኪናት ኢዮም፡፡ ነዚ ኣቶም ሰውራ መቻብርም ይኸዕተሎ ሰለዘሉ መስ ባዕዳውያን ጸላኤትና ሓቢርኦም ከባቢ መሬቲ ኪግገኩና ኢዮም፡፡ ባዕዳዊ ጸላኤ ዘወድተላ መጻልቲ ከኣ ሓመድደቡ መጻልቶም ከትከውን ኢያ፡፡

ኣቶም መካነቲ ዕለታዊ መገም ከባቢ ተታለሎም ዝነበሩ ከም ከግገዶስ፡ ፖለቲካ፡ ነጥ ለባቢ... ወ.ዘ.ተ. ዝኣመሰሉ ሰባት ገን. መሰረቶም ከብቲ ጥታን ወገን ሰለዝኾነ ንገዛኡ ደኣ ኢዮም ዝፀገቅሩና ኣመብር ንሓድሳስ ኣረጻኢካን ኣገጽካን መስ ወገናዎ ብመሕባር ኣገጻር ባዕዳዊ ጸላኤኦታን ገዛኡኦታን መዝግዚኦን ኪሰለፉ ዚከክሉ ኢዮም፡፡

ኣድሓርሓርቲ ኤርትራውያን ቅኑዓት ተመሲሎም ኣብ ገደላ ተጸብርኦም ብስም ገደላ ኣናበጽጡ ንገደላ ከምዘይሰኹም ሰለዝገብርዩ ጸላኤትና ኢዮም፡፡ ኣዚኣቶም ብገጽሃት ተገደልቲን ህዝብን ኣናተላገቱን ኣናታለሉን ንናብራኦም ዝሰርሑን ጥሪት ዘጥርዩን

ዝሓለሉ ኢዮም፡፡ መሸሰበም ንክይተርፍም ደግ ንሰውራ ንድሕሪት ይታከታ ኣለው፡፡ ዝጥቀሱ ፖለቲካ ደግ ናይ ዓለት ወገን ሃይማኖት... ወ.ዘ.ተ. ፍልልይ ኢዮ፡፡ ከምዚ ብመገባር ንገንባር ሓርነት ህዝቢ ኤርትራ ከፈሪሎም፡፡ ተገዳላይ ኣብ ከገዳ ንጸላኢ ዘወቅዕ ናይ ሓድሕድ ውገኡ ኣልጻሎም ንገሕደቑ ከም ዝፍለስ ገይርኦም ኣለው፡፡ በዚ መሸገያት ዘገኙ ገባቶም ጸላኤትን ጸረ ሰውራን ህዝቢ ኤርትራ ኢዮም፡፡

ለ. ፈተውትና፡- ሰውራ ንናይ መገዛኦቲ ብሉይ ሰርዓት ወገን ንናይ መዝገብቲ ደርቢ ሓይላ ከብ-ሰሩ በርተኞ ሕ/ሰባዊ ሞቅይደር ንመጻኢ ዘገበር ታልሲ ከብ ኮነ፡ ኣቲ ኣብ ትሕቲ መገዛኦትን መዝግዚ ር/ሓላውያንን ዝሓቑ ዘሉ ውጽዕ ሓፈሽ ህዝቢ ከሎም ፈተውትና ኢዮም፡፡ መሸገያት ከኣ ሰውራ ከብቶም በቲ ህሎው ኣኮናዊያዊ ትሕዝቶ ዝመደናን ፖለቲካዊ ሰርዓትን ብዘይ መስራሕን ብዘይ መርጽን ዚነበሩ ዘለው መጻይቲ ሰልጣን ኣሕጺን ነቶም ጸሓገንደዓኦም ዚነበሩ ደርብታት ሰለዘወርሱ ኢዮ፡፡ ኣዘመ ደርብታት-ኣዘዘኦም ከኣ ደርቢ በታሉን ደርቢ ንባርን ኢዮም፡፡ ጥተናት ንባርን በታሉን ኣቶም ዘበዝሑን ዘተወጽዑን ር/ሕጻን ፈሕቲርኦም ብቑጋዕና ደኣመበር ብጉልበት ሰባ መገባር ዘይፈለጡ ገጽሃትን ፍራጻትን ከፍላ ህዝቢ ኢዮም፡፡ በሕዚ ብዘይ ዕረፍቲ መረት ፈሕቲርኦም ዝበላዕ መገቢ ዘፍርዩን ኣመኒ ሰቢርኦም ዕገወይቲ ፍራጻዎ ዘዕተብ ገዛ ዘሰርሑ፡ ኣብዩ ኢንጽሕትሪታትን ፍብሪካታትን ከርተት ኣናበሉ ኣቑሑ ብመስራሕ ዘበርከቱ ኣቶም ከብ ጥጂትን ዕርታንን ሕጻንን ደገተርናን ከዩመለሙ ብሕሱም ደብነት ተፈራሪኦም ከፍፈሕ ናብራ ዘሕልፉ፡፡ ሰለዚ ሰውራ ነዚኣቶም ሪህዩን በላዎን ሰልጣኒን ጥዕናን-ሰለዘገናጽኦም ዓይኖም ከይሓሰቡ ሓገገሩይ ኣሎም ይቐበልያ፡፡ በዚ መሸገያት ኣዚ ከኣ ኢዮ በታሉን ሓገሩን ብተፈጥረኦም ጥዕከን ሰውራ ኢዮም ዘበሃል፡፡ ሰውራና መታን-ኪወት ሓይሉ ኣብ ር/ሕጻን በላዕ ከመሰርተ ኣለያ ግለት ኢዮ፡፡

መሀራት ሰውራውያን ከኣ ብናይ ገዛኦቲ ደርቢ ናብራ መብል ጥላጥ ከይተታለሉ ብዘረኽቡና ናይ ትመህርቲ ዕድል ተጠጂኞም ከይተታለሉ ብዘረኽቡና ናይ ትመህርቲ ዕድል ንዘሉ ኩነት ብገጽኡ ተረጺኦም ዝገባኡ ትርጕም ብመሃብ ንዕገወት መገዛኦትን መዝግዚን ብዘይ መጥርጣር ኣብ ጉድኒ በታሉን ሓገሩን ሰለዘሰለፉ ናይ

በውረዳ ተውትን በዓብትን ኢየሱስ፡፡ ከመኩራት ገላሽቱ በኋላ
ተማርን መሳሪያን ሃይ አብያተ ጽሕፈት በረከተናታትን ባልኮት
ሃገራዊያንን ሃይ መገዛከት መሪ ሐላገጊ ስለዘወደቀው ይገኛቱ
በውረዳ ይኮኑ፡፡ ስለዚህ በውረዳ መተገበሪያውን አብ ሐይሊ ገዛተ
ጠቀሱ ይርብታትን በልፍና በላል እንከይበላ ብዚገባክ አረዳሁ
አብ ጉዳኒ ከሰልፍሞ አለዎ፡፡

ዓለማዊ ሃይደነት መስ አብ መላክ ዓለም ዘለው መደብርሎርቲ
መገንባታትን ማሕበራትን ገላ ሰባትን ብመኽሰባር ከም ሐይሊ
መገን አብ ሐይሊ ተጠራሪ አገዳር አብ ዓለም ዘሉ ገሰጋሊ በውረዳ
ዘዕጠኙ ኢዮ፡፡ ከተም አገዳር ዓለማዊ ሃይደነትን በዕዳዊ መገ
ዛክትን መዝግዘገ ዚተገብሩት ገሰገሰቲ መገንባታትን በልፍታትን
በውረዳዎን ሰባትን ከመኩራት መላክ ተጥናት ህዝብታት ዓለም
ከኣ ከም ሐይሊ መገን አብ ሐይሊ ከይኖሩ ገናይ መደብርሎርቲ ሐይሊ
ዚታወቁ ኢዮ፡፡ እዞም ከልተ ተጸረርቲ ጉጅለታት ጸረ በውረዳ
አህጉራዊ ሐይሊን በውረዳ አህጉራዊ ሐይሊን ይበሃሉ፡፡ በውረዳ
ህዝቢ ኤርትራ ሐይሊ ከብቲ በውረዳ አህጉራዊ ሐይሊ ኢዮ፡፡ ዓወት
ናይ ዘላ ሐይሊ ዘላ ዓወት በውረዳ ኤርትራ ዓወት በውረዳ ኤርትራ ከኣ
ዓወት በውረዳ አህጉራዊ ሐይሊ ኢዮ፡፡ እመበኣርከሰ ከተም ገሃ
ገራዊ ናጽነትም ዝገደሉ ዘለው ተጥናት ህዝብታት ዓለም፡፡ ከተም
አብ ዝግዕበላ ርግላውያን ሃገራት ይሰነት ገመትካል ዚታለሉ
ዘለው በኃሉ ከተገዓወት ረጅብን ብደባዊ መገንገል ዝመሰገደ መገ
ገሰታትን ባልኮት ተጥናት ዝኾኑ ህዝብታትን ፈተውትናን ይገኛት
ናን ኢዮ፡፡

በሐይሊ ከተም መስ ሃይደነት ብመኽሰባር መካነቲ ተቐምም
ገዢኦት ብመቐታታ ዚነበሩ ኩሎም ማለት መገንባታት ኢትዮጵያ ሃ
ይደነት፡፡ ጽዮነነት፡፡ አዲሳርሳርቲ ኤርትራውያንን አብ ጉዳሊ ዘ
ለው ጸረ በውረዳዎን ባልኮት አብ መላክ ዓለም ዚነበሩ አዲሳ
ርሳርቲን ጸላኦትና ኢዮ፡፡ በኃሉን ሐይሊን ተገብሩት ገሃ—ሐይሊ ሰ
ውረ ከኾኑ ከነከለው፡፡ በውረዳዎን መራት፡፡ ገላሽቱ በኃሉን ተ
ተማርን መሳሪያን አብ አብያተ ጽሕፈት ዚርከቡ በረከተናታትን
ከመኩራት ከተም ከኣነቲ ናጽነት ኤርትራ ከጽዕር ዚደሊ ሃገራ
ዊ ብርጅዮዚ ከይተረፈ ናይ በውረዳ በዓብትን ይገኛትን ፈተውትን
ኢዮ፡፡ ከብ ህዝብና ወጻኢ ደማ ከተም አብ መላክ ዓለም ዚነ
በሩ ተጥናትን ገመትካል ሰብ ብሰብ ዚታወቁ መገንባታትን ማሕ
በራትን በውረዳዎን ሰባትን ከኣም ፈተውትና ኢዮ፡፡

4. በረታዊ ተገደሉና

ሀ. ስለመገታይ ብዕቁቲ በረት ገገደል አሉና፡፡

አብ ዚኾነ ይኹን በታን ገዛን ፖለቲካዊ ስልጣን ዚቐውም
ሐይሊ መስ ዚህሉ ጥራኡ ኢዮ፡፡ "የትሪ ገመገሰቲ ተጽገዓ"
ዚባል ጥገታዊ መሰላ ዚኾነ ይኹን መገንባታት ገደታ ወይ ደላት
ክቲ ገዛኢ ይርቢ አብ ገብሪ ከውዕል ሐይሊ ብመዝውታር ከም ዚ
ኾነ አብሪሁ ዓረድኢና፡፡ በባልክ በነቪ ደማ አብ ስልጣን ዘሉ
ይርቢ ወይ በዕዳዊ ገዛኢ ብሰላም ገብታሉ ዚገደሉ ገዛ ተራክዮ
አይፈልጥ፡፡ ገደብ ሕጂውን አይከመጽክን ኢዮ፡፡

ታሪኽ ኤርትራ መስ ከገመልከት ኩሉ ገሃገርና ከቐተገን ከ
ገዛክን ዘመጽክ ዚነበሩ ገዛኢ ብሰላም አይኮነን ዚህተው፡፡ ገ
አብነት ጥልባን በሕጂ አጥፋው ሚስፍናትን ናይ ገንዲ ኩባን
ያን እንተለኣኹ ተልጠፋ ተራክዮ ዘይፈልጥ አጽዮር ውገክ ዝሓዘ
በራዊት ለኣከ፡፡

መገንባታት ጥልባን ከኣ ተገብሩ ገብዘሓት ተቐውምኩም ዘር
ኣዮ ጸጋት ኤርትራውያን ገገሊኦም አብ ዓውዲ ውገክ ይመሰሉ ገ
ገሊኦም አብ ናጥራ ሐይሊ ገመገዛክ ብመዘደልደል ገላጽ ኢዮ፡፡
ከመኩራት ገኤርትራ ወሪሩ ከብ ዚገዛኡ ገዛ፡፡ ገህዝቢ ዚይተስ
ሐይሊ አሰለፋ ይኣመበር ብዘይብኣድ ከተ አይገዛኡ፡፡

ከመኩራት መገንባታት ሃይለስላሰ አብ ኤርትራ ከኣ ተገብሩ
ገብዘሓት ዝተቐውም ብበረት ከመዘገፍኩም ዘይሰሓት ኢዮ፡፡ ገ
አብነት ክቲ ጽገና ኤርትራዊ ዓብይልተደር ከበረ ብከፈሮር ናይቲ
ገፍዐኛ መገንባታት ከመዘገፍኩ ሐይሊ ከርሰዓ አይከክልን፡፡ ገሃተ
ወልደኣብ ወልደሚርያም ኦውን አብ ማሕበር "ኤርትራ ገኤርትራ
ውያን" ከመኩራት አብ ማሕበር በረከተናታት ከይኖሩ ብርቶ
ተገደሉ ስለዘርኣዮ ጸላኢ ብጥይትን ብብመብን ይሃድኖም ከመዚ
በረ ታሪኽ ዘመስከር ኢዮ፡፡ መገንባታት ሃይለስላሰ ብሐይሊ ሃይ
ያውያንን ውሑዳት ከይዓት ተበለጽቲ ደቂ ሃገርን ተደገፋ አብ
ኤርትራ መሰከተው ገዛኣ ብመጽናዕ አብላት ብኣውሪካ ዚተገብሩ
ወተሃደራትን አብ መላክ ኤርትራ ዘርከኑ፡፡

ህዝቢ ኤርትራ ገመገዛክት ሃይለስላሰ ብጋህዲ ከነጽገ መስ

ጀመረ ኦዚ ኢብ ኦርትዶ ዘሰፈር ሳይላ ውገኣን ፖሊስን በባገዛሉ ብሳይላ ብረት ኢብ ሳዕላ ህዝቢ ኦርትዶ ንፍቂ ክኖረጹ ጸንሑ። ሸሕፊ ካብቲ ተጽፎ ከፈገገ ወተሃደራት ሳይላ ኢትዮጵያ ተጽፎ ህዝቢ ኦርትዶ ኢዛዩ ዝበዘሰን ፖሊስን ጸብላል ዘብልን ኣገተ ሸነ ህዝቢ ኦርትዶ ብብረት ንዝኾዘፍ ዘሉ ጸላሊ ብጥፈሕ ኢቶ ወይ ብቦትፊ ከታላቦ ከተ ኣይከክልን ኢዩ።

ኣብ ኦርትዶ ገመገዛኦቲ ኢትዮጵያ ዚታወቅ ብዘሕ ፍሕሕታ ተገደረ ኢዩ። ናይ 1956 ዓ.ም.5ፈ. ናይ ተመሃር ተኾዎ ብሳይላ ፖሊስ ተወኾው ብዘሓት ተሓሰረን ተገርፋ። ብዓቢሉ ደግ ብ1958 ዓ.ም.ፈ. ግሕበር በፊሕ ተኖታት ኦርትዶ ብበላግደ መገገዲ ገመገሰቲ ሃይለስላሴ ተኾዎኡ ወሰ ኣርከዩ ኣብ ኣሰ መሬን ወጽዮፊ በግገዳን ሸመገተን ሰባት ብጥይት ተኾዘ።

ኦዚ ተመኩር'ዚ ናይ ሳይላ መሰረታዊ ሳይላ ወሰከር ኢዩ። ኣቲ ገመገዛኦቲ ኢትዮጵያ ኣብ ኦርትዶ ደው ኣበልጥ ዘው ኣቲ ሰፈዊት ኢትዮጵያ ዓጢኻ ዘሉ ሳይላ ብረት ኢዩ። ብረት ገዝ ሳይላ ጸላሊና ኣገታወሙ ሳይላ መገገዲ ጥፈሕ ኢዩ። ገሱ ሸኣ ብሳይላ ብረት ወሕመዳኸ ኢዩ። ነዚ ብመዕዛብ ከኣ ኢዩም ጀጋኑ ሃገራውያን ነዚ ቅኑስ ሕልጺ'ዚ ዘሓዙ። ከልና ከኣ ኣብ'ዚ መሰረታዊ ሳይላ ኣትኪልና ብዕጥቲ ብረት ገመስት ኣሉና።

ለ. ዓወትና ሰለመገታይ ናይ ገደን ይኸውን።

ዓወት በውሬና ናይ ገደን ዝኾነሉ ተገዲ ወሽገያት ንናይ ሳይላ ህዝቢ ረብሓ ዘሕሉን ገዕዙ /ሳይላ ህዝቢ/ ኣገታዊን ኣዕጢኻን ዘሰታፍን ሰለዝኾነ ኢዩ። ገባርን በታሉን በውሬውያን ውሁራትን ኦርትዶ ተገዲ ተሰተፍቲ ናይ ህዝባዊ ገደልና ከይኖም ንረብሰው። ከመኡ'ውን ገሱን ብርጅኖ ኦርትዶውያን ኣብ ንሕቲ መገዛኦቲ ኢትዮጵያን ሃጻይነትን ጽኑዎት ሰለዝኾነ ናይ ገደልና ደገፍቲ ኢዩም። ሃገራውያን ብርጅኖ ኣውን ደገፍቲ ሃገራዊ ደ ወሰከርናዊ በውር ዘኾነ ዘሸከሉ ኢዩም። ወሽገያት ከኣ ወጽኢት ዓወት ገደልና ንጥኾሚ ሳይላ ብኣውሬኡ ከኣ ንረብሓ ኣቲ ርሂጽ በላዕ ህዝባዊ ዘሕሉን ንናብፊኡ ዘግዕብልን ሰለ ዝኾነ ኢዩ። ገባርን በታሉን ኣቶም ኢዛዩም ዘበዝሙ ደቲ ኦርትዶ ሰለዝኾነ /ሳዕላ 95 ፈ/ ንሰታዊ ዘደገፍዎ ሳይላ ናይ ገደን ይዕወት።

ተጻፒኦም ንዝታወቀዎ ጸኻጢ ከኣ ፈሽ ፈሽ ኣብሎም ይሰዕርዎ። ሳይላ ህዝባዊ ብርቱዕ ሳይላ ሰለዘለጥ ኣብ ተጋደሎ ናይ ዓወት ተኣምር ኪገባር ከመዘኸከል ንኣዎን። ሰለዚ ከኣ ኢዩ ዓወት ግላት ዓወት ገደልና ናይ ገደን ይኸውን።

ኢትዮጵያ ንሃገርና ወሬ ኣትገዝኣ ዘላ ብሳይላ በነቨ ኣቲ ነዚ መገዛኦታ ዚታወቅ ከፍላ ህዝባዊ ኣጸቢተ ሰለዘይ ተወደቦ ኢዩ። ኣቶም ገመገዛኦቲ ኢትዮጵያ ኢዛዩም ዘርድኡን ፍቕሪ ና ጽነት ኦርትዶ ዘለጥዎን ደቲ ኦርትዶ ብመሉኣቶም ኣብ በረኻ ይኹን ኣብ ከጥ ኣብ ንሕቲ ሳይላ ጸላላ ሳይላ ውደብ ኣይተጠርነፋ። ናይ ህዝባዊ /ብፅሬትና/ ብሳይላ መጥርናፍ ገደና ናጽነት መረጋጽ ኢዩ። በቲ ሳይላ በነቨ ደግ መብዛ ንኡ ህዝባዊ ኣቲ ናጽነት ከገገጽፍ ዘኸከል መትከልን ግላን ሰለዘይ ተረድኦ ኢዩ።

ኣመባርከስ መጀመርታ ነቲ ገተኸን ኣብ በልሬ ንኢባተፍ ዚተኾረበን ከፍላ ህዝባዊ ብመሉኡ ከገውደቦ ወሰኡ ኣትሓሒዝና ደግ ነቲ በዘይ ፍላጥ ዚነብር ዘሉ ጥቶንን መዝመዝን ከፍላ ህዝባዊ ብፖሊቲካ ከነገቅሎን ከነብሰሉን ኣሉና። ህዝቢ ገዕላ ግን መተላለጥ ናይ በውሬና ከርድኦ ዩደላ። ኣናተረድኦ ብዝኾነ መገን ደግ ደጋሬ በውሬና ኣናበዝሐ ይኸይድ። ወተሃደራዊ ሳይላ በውሬና ሸኣ ካብ ዕለት ናብ ዕለት ይደገፍዕ። ኦዚ ከገባር ከሉና ሸኣ ኣቲ ናብ ሳይላ ኢትዮጵያ ዘዘዩ ዘርከብ ግደን ናባና ይዝመብል። ኣታ ደረጃ ኣቲ ወሰከርናዊ ናብ ናይ ዓወት ወቕልታል መደረሽ በጸሕና ግላት ኢዩ።

ንሰልፍና ህዝቢ ኣገተዘይ ተሓደሰጥ ንገ ሳይላ ብረት ንበይት ዓወት ከመጽኣልና ኣይከክልን። ዓወት በውሬና ኣብ ናይ ህዝባዊ ተሰታፍነት ዚተመስረተ ኢዩ። ንተሰታፍነት ንገ ንኾሞት ይኾኹም። ኣመባርከስ ኦዚ ካብ ከነ ፖሊቲካዊ መገታሕ ኣቲ ተጻዕነት ዚ ወሃቦ በውሬዊ ዕዮ ሰልፍና ኢዩ። መገዛኦቲ ኢትዮጵያ ኣብ ናይ ህዝባዊ መደገፊርን መጥታገን ዝተመስረተ ሰለዝኾነ ንረብሓ ውሑ 9ት ዘኸውን መመሕዳር ብሳይላ ተኪሉ ይካዩድ ኣሉ። ህዝቢ ነዚ ነገር'ዚ ወሰ ተረድኦ ብመሉኡ ከዕገኾናን ከታወቀን ይኾር። ኣብ መወጻኣታ ደግ ተጻፒተ ዩፍርቦ። ብሸመዚ ኣገባብ ከኣ ኣገሆ ሕጅ ህዝቢ ኦርትዶ ነቲ ዓገዲ ሕጅ መገዛኦቲ ኢትዮጵያ ዚኾነ በፊዊት ኣብ ዓውዲ ውገኣ ሕጅኡ ሳይላ ናጽነት ከገገጽፍ ዕጥተ ካብ ዕለት ናብ ዕለት ዩሰርቲዕ ኣሉ።

ሀዘባዊ ገደላ ናብ ዓወት ከሀጽሕ ሓይሉ ዓመታት ከወሰዱ ዚኸከል ብረታዊ ተጋድሎ ኢዩ። ገደልና ከኣ ተገላ ኣመነቱ ኣብ ሀዘቢ ኣገባረ ብወጹድ ሰብ ሸግረ ሀዘቢ ኣናባዓባገ ኣናተረጅባገ ብዘሮፈ መገን ከባ ትሑት ሓይላ ናብ ብርቶ ሓይልን ናብ ዓወትን ኣናባጐ ዘሸገድ ዘሉ ኢዩ። ሀዘባዊ ሓይልታት ከባ ዚወሰረት ኣገባቦ ምባላገ ዚኸተባ ናብ ቀነዕ ስልጣን ዚሸገብ ሀዘባዊ ተቸ ባልነትን ደግ ሞሕን ናጽነት ሀዘቢ ኢርትዕ ምጽኑ ዓመስከር።

በአገረ ግንባራ ኢትዮጵያ ወሰን ህዝቢ ርከብ ዘይበሉ ን ጥቑሩ ገዛከቲ ኢትዮጵያን ሃጻይነትን ዘገግ ኢዮ፡፡ ኣዚ ግንባራት ዚበላግግዩ ወዳኤባርን ሃጻይነትን ተግባሩ ንህዝቢ ኢትዮጵያ ውተትን ንህዝቢ ኢርቱፊ ወረራን ንዘኾነ ይኹን ገሰጋሲ ብዳሊ ይታወቃ፡፡ ኣወነት ኣብ ህዝቢ ዘይከበሰ ኣብ ብረት ሰላ ዘኾነ ከኣ ወዳኒ ኢዮ፡፡

ጥገን ሀዘቢ ኢትዮጵያ ነዚ ኮነታት'ዚ ከጥናክ ከመ ዘዐመቑ ዘይሰላት'ኢዮ፡፡ ከመዘ ዘህመሰለ ናይ ሀዘቢ ናሕታታ ኣብ ውሽ ኢትዮጵያ መልዓሉ ከኣ ነዓወትናን ነዓወት ሀዘቢ ኢትዮጵያን ዓፋ ጥናን፡፡ ከመ'ውን ኣብ መላኡ ዓለመ ዘሉ ህዝቢይ ገደልታት ነዓለማይ ሃጸይነት'ዮላሕልህን ዓዲከዋን ኣሉ፡፡ ኣብ ርክሲቲ ደማ ናይ ሃጸይውያን ሃገራት'ቢታሉ ኣብ ርክሲቲ ካብ ዝወድቑ መዝሃዘ ዳፊ ነመዳክ ተቓውመኦም ኣናበርቲ ይሸፉ ኣለው ኣዚህ ቲ መስ ገደልታት ቢታሉን ሀዘቢ ሰላሰይ ዓለፆን'ደባውያን ሃ ገራትን ተሓሰርቲ ብዝገብርቲ ታሰለ ደማ ሃጸይነት ኣብ መዓ ኦታኩ'ረማዕማዕ ከመ ዘብል ኣይገንሒታን፡፡

ቅገዕና ዘይብሉ ሓይሊ ሸጎሕ ብርቱዕ ኣገኝኦን ኣገጽር ሓይሊ ዕጹቅ ህዝቢ ገጡ ብኣዝዩ ዘሕፍርገ ዘሰባሕኸኡን ኣወፃድኛ ከዎ ዘሰፃር ናይ ተሞ ሓብናታት ደቲ ሺዓትኖዎ ኣብ ልዕሊ ሓይሊ ሃጽ ያደት ኣሚሪካ ዘፈጸዎ ናይ ፃፂት ታሪኽ ሓይሊ መስከር ኢዩ። ኣዚ ህዝባዊ ሓይሊ ተት ኣብ ልዕሊ ኢትዮጵያ ኦና ተፃወተት ኣትውርዳለ ዘላ መሰልካይገ ፈዕደን ንገዛኡ ርክሱ ካልኣ መስከር ኢዩ።

እዚ ተሰሪት እናደልደለ ዘኮይድ ዘሉ ሓይልና በፊት ንኢትዮጵያ መስ ዝወቐላ ኣብ ከብቲ ብ1974 ዘወረደ ቅልውላው ዘገደደ ኩነታት ከውድኝ ይኸኣል፡፡ ወተሃደራዊ ሰዕረት ኣብ ሚዓ

ኢየሱያዊ ዘብራ ኣብ ውሽጥ ፖለቲካዊ ዝኾኑሞና ኣብ ውሽጥ ወጻኣን ኣውራጃና ከገጸብኻ ከመ ኣክብሩል ኣዋጪፕር፡፡ ኣዚ ዓወት፡ዚ ንገብቻሉል ዘይኮነህ ናይ ነጻነት ሰውራዊ ኦዋን ሰን ሰለታዊ ጸዕሪ ዓፋፍቶ፡ ኣብ'ዚ ነጻነት ሰውራዊ ፖዘሲብ ሕይወትና ኣናደለብ ከንገሪ ከሉ ሕይወል ጸላራ ደግ ከሰብ ኣብ መዓ ኦታ ዚባተኽ ኣናላሕሰሕ ይኸይድ፡፡

፳. ካድሳይ ነት ሰውራዊ ሰነድ ሰርዓት፡

በውጪ ስነ ስርዓት /ዲፒሎማ/ አብቲ በውጪ ዘርከብ ሕ
ገን ምስኩ ከህልወና ዘገባክ ዝወድናገ ዘገልጽ ኢዩ፡፡ ኣብ ዚ
ጸነ ይኹን በሰፊ ነቲ በውጪ በሬዲት ዘጥርገፍ ስነ ስርዓት
ከህሉ ናይ ገደገ ኢዩ ስነ ስርዓት ዘይብሉ በውጪ ኣብ ግን
ኣባላቶ ፋላሳነት ሰለዘገነሰ ኦቲ በውጪ ፋላሳነት ኣትዮ፡ ናብ
ፃዕት ኪበጽጽ ኣይከክልኦን ኢዩ፡፡ እምበኣርስስ ዘቸነ ይኹን ተ
ገፃላይ ህዝባይ ኣይፈልጉት ብፍርሒ ዘይኮነሰ ገዡ ብመዝከር ኩሉ
ጊዜ ብበውጪ ስነ ስርዓት ተፀይቶ ከፓይድ ይገባኡ፡፡

ሩሳስት አቲ ካብ ሰውሬ ኪጠፍኩ ዘገባኹ ዓቢ ሕጻኖ ሊዮ፡
 ብወሽጣዊ ሕጊ ከፊተኛዮዊክ ብደገታኻ ተመራሕካ ቃሕ ዘበለካ ም
 ገባርገ ምዘፈብን ኣኣዞዮ ጸረ ሰውሬዊ ዝኾነን ተገባር ሊዮ፡፡ ምብ
 ህዝቡ ኣብ ኦገግባር ርክብ ኩሉ ገዛ ብቲ መትከልና ዘቀልም ሰነ
 ስርዓት ከገሕጦር ይገባክ፡፡ ከመቲ ወሽጣዊ ሕገታትና ብዘይ ምኾ
 ታል ኣብ ውሽጢ ሰልፍና ዘይመቐየም ኦገወርፊ ነቲ ብረህ ምስ
 ህዝብ ዚሓበረና ቅኑሶ ኣገባብ ብዘይ ምኾታልና ደግ ገዓወትና
 ብዓሊኡ ገዕገቅና፡፡ ውሽጣዊ ሕገታትና ከገከተል ምስ ህዝብና
 ብላዝቦ ክገመላለስ ገፋታና ሊዮ፡፡ ኣብ ናይ ሓፃኒ ርክብና
 ከኣ ሓቅጎ ትሕትናን ምክብባርን ምዘውታር ይገባክና፡፡ ሰውሬ
 ሰነ ስርዓት ማለት ከኣ ኣሕ ሊዮ፡፡ ውደባዊ ሰነ ስርዓት ዘይም
 ቨባር ብኸመዛ ዚሰብስ ኣብነታት ኪርኮይ ጸክኦል፡፡

1. ውሉዓት ውባነ ናይ ብዛሕት ዘይመቐበል፡ገመረዱ ዲከሪ ከትዕ መርጃ ተገይረ ኣቶ ሓባባቶ ቅቡል ዘይኮነ ውሉዓት ነቲ ከመ ናይ መሉኡ በሰፊ ከይት ዚሓልፍ ውባኒ ናይ ብዛሕት ካብ ልቢ ተጊሆመ ኣብ ገብሪ መስ ዘዓውዕል፡፡ ይመከራሲያዊ ሰነ ሰርዓት ዘፍርሱን ዘይ ሰውፊውያን ንኣሉዎ፡፡ ብተመኩር ከመሰረኢናና ብናይ ሕሉፍ ጸጋመነት ኣተሓሳስባ ዚተመሰራ ውሉዓት ከባት ዘዳሎውን ነገር ብይይሉ ኣብ ኣከባ ስለዚ ተሰሪጎ ነዚ መሰረታዊ ሕጊ ኣፍሪሰመ ነቲ ውባነ ኣይገቐበሉን ብመባል ብዛኡ ኣዕገርጊሮ፡፡

አዚ እዞኖ ጸረ መባከታዊ በውሬዊ ሰነ ሰርዓት ኢዩ፡፡

ዚህን ይሱን አከፈሽሪ ጉዳይ በዘይ መጽዕዓንን ዕብጥብጥን ከግጸረ ይገባኑ፡፡ ነፍሴ ወከፍ አሺበኛ ሰባባ ዘይተወደኑ ነገር ምስ ዚህሉ ገዘጽኦን ገዚ ይመሳሰላፍ፡፡ ንገ እብ ምገዥ ዘመ ጽኑ ጉዳይ ገደሉ ከሰፊኡ ይገባኑ፡፡ ነቲ ጉዳይ ከባዕ ዘፍጸመ ሰፊኡ ደው ይበል መበል ኣዞኖ ጸረ ገሰጋቦ በልፍን ሰነ ሰርዓትን ኢዩ፡፡ ዲኡሪ ብቐዕ መርዳኦኦ ብዘበዘሎ ዝሓልፍ ውባነ ኩሉ ብት ገሃት ኪቐበሉን ኪከተሉን በውሬዊ ገዲታኑ ኢዩ፡፡

2. ናይ ውዳብ ሰነ ሰርዓት ብዘይ መብታል ምገታፍ፡፡ ምስ ይሱን ነቐፊታ ከብ ሓቅን መርገጽን ዘፈለፈሉ ከሆነ ይገባኑ፡፡ ቅደሚ ምገታፍ መብታት የደሉ ዲኡሪ መብታት መርገጽ፡፡ ከም'ዚ ብመገባር ከብ ጊጋ ከተጠብ ገሽኡል ከም'ውን ኣቲ ንነቐፊታ ኣነቐርቦ ርገጽ ሓቲ ብሰውሬዊ መገልሰ ኪቐርብ ይገባኑ፡፡ ነቐ ፊታ ተገብል ዚሓዘለን ገመገመዎ ዚተላዕለን ኣነቐይት ኣብ ከ ገዲ ሃፍጺ መዕነዊ ይሆነ፡፡

ዚህን ይሱን ነቐፊታ ብጋህዲ ኪገበር ኣለዎ፡፡ ሕሜት ጸረ በውሬ ኢዩ፡፡ ሕሜት ደሐር ኢዩ፡፡ ነፍሴ ወከፍ ተገዳላይ ኣብ ዚ ኪጸህ ይገባኑ፡፡ ከምዚ ምስ ዘርኦ ደግ ኣትሪሩ ኪተወዎ ይ ገባኑ፡፡ ተገላልባ ብታክቲ ታክቲ ዚገበር ነቐፊታ ጥርጣሪን ዘ ይመቐዓውን የኸትል፡፡ ኣብ ናይ ነቐፊታ ተገባራትና ቅገዕናን ጋህዲን ነዘውትር፡፡ ብሓፈሽ ደግ ኣብ ሓይሊ ርክብና ከብ ዕ ባሬ ገርጺ ናጻ ዚሆነ ቅትዓት ከገከውን ይገባኑ፡፡ ገህዝብና መሬኡ ከብ ዘገብረና መባያት ሓይ ኣዚ ኢዩ፡፡

7ላ ከብ ሓፈሽዊ መብከላት ሰነ ሰርዓት ገዝከር፡-

1. ውልቱ-በብ ገውደብ ይኣዘዝ
2. ውሑዓት ገብዘሓት ይኣዘዝ
3. ላዕላዎት ናይ ታክተያት ርክይቱን ጥርዓንን ይቐ በሉን ይመዋን ይፈትቱን፡፡
4. ታክተያት ገላዕላዎት ናይ ገዲን ይኣዘዙ፡፡
5. ብመሓዎ ኣባላት በልሬ ነቲ ዝላዓላ ኣባል ኣባ ያዲ ወይ መሬብነት ይኣዘዙ፡፡

መ. ቅትዕን ዘይቅትዕን ውገኡ፡-

ናጽነትን ሓርነትን ወይ ገሰጋቦ ሕ/በባዊ መቐይያር ከመጽኦ ዘልዓል ውገኡ ቅትዕ ይበሃል፡፡ ኣቲ ነዚ ሓይሊ'ዚ ተጸሪሩ ን ናጽነት ሃገር ዘዕገቅጽ ወይ ገሰጋቦ ገመቐመ ዚገበር ኩናት ከኣ ዘይቅትዕ ውገኡ ይበሃል፡፡ በውሬና ጸረ-ባዕዳዊ መገዛኸትን ጸረ መዝግዘን ከይት ገህዝቦ ዘዕገገልን ሕ/በባዊ መቐይያር ን መጽኦኦ ዘፍፀርን ስለዚህን ኣዚ ገንብር ዘሉና ውገኡ ቅትዕ ው ገኡ ይበሃል፡፡ ነዚ ኣገንብር ውገኡ ቅትዕ ዚገበር ጽቡቅ ሕል ናን መደብን ስለዘሉና ጥሬኡ ኣይከብን ብዓሊኡ ሰነ ሰርዓት ዚ መልኮ በውሬዊ ዕላማን ሰፊኡን መገዲን ስለ ኣገብተል ኢዩ፡፡

ንኢርትፊን ገህዝባን ኢዩ ዘገደል ዘበል ዘይበውሬዊ ውደብ ኣውገ-ኣገጸር-ኢትዮጵያ-ወግኦ ኢዩ፡፡ ንገ ኣቲ ዚገበር ኩናት ቅትዕ መከዓቲ ከሆነ ትከላቱን ዚኸተሉ ቅጥጥ ምስ ህዝብና ዘለዎ ርክብን በውሬውን ገደኡነት ህዝብን ከሆነ ኣለዎ፡፡ ኣነ ተደላ ነዚ ዘይከተል ክይት ዚተከሰ ኣነተ ተከሰ ቅትዕ ኣይገብ ርገ፡፡

ኣመበኣርከስ ጥፍና ገመገሙ ምስ ህዝቡ ተረዳዳኦናን ተሓ ገገዝናን መሰሉ ሓላናን ምስኡ ከም ማይን ጸባን ተሓዋደሰና ምስ ኣገገደል ጥሬኡ ኢዩ ኣቲ ኣገጸር ጸላኢ ኣገንብር ኩናት ቅትዕ ከሆነ፡፡ ኣቲ ኣደሓርሓሪ ኣገጸር በውሬ ህዝቡ ኢርትፊ ተሰላ ፋ ዘሉ ናይ ኢትዮጵያ በሬዊት ውገኡ ንገ ጥፍና ገመገዙተዓ ጥተ ኢዩ፡፡ በዚ ደግ ፋፒስታዊ-ሰነ ሰርዓት ኣለዎ፡፡ ገህዝቡ ይገፍዕ ይቐትል ይሓርድን ጥሪት የጥፍኡን ደቲ ኣገስትዮ ይዕመጽን፡፡ ቅትዕ ዕላማ ስለዘይበሉን ገንገዘብ ተዓሊቡ ዘበርሖ ብመጥኡን ጥሬኡን ጥሬኡነትን የበሉን፡፡ ከዕወት ደግ ከተ ኣይከኣልን፡፡

ኣቲ ጸረ በውሬን ጸረ ህዝብን ዚህን ዘይቅትዕ ውገኡ ብሰ ውሬ ህዝቡ ዘፍጸመ ቅትዕ ውገኡ ኢዩ፡፡ ዘውደቐ፡፡ መገዛኸትን ጥፍናን መዝግዘን ኣብ ዓለም ከሓብ ዘሉ ገዚ ውገኡ ኣይከመፍኣን ኢዩ፡፡ ዘይ ቅትዕ ውገኡ ዘመፍኦ ብቐትዕ ውገኡ ጥሬኡ ኢዩ፡፡ በላዎን ናጽነትን ዘይከሉ ናብሬ ብውገኡ'ዮ ናብ ሬህዋ ዘልወጥ፡፡ በሬዊት ውገኡ ኢትዮጵያ ኣብ ሚዓ ከይተደርዳመ ናይ ኢትዮጵያ መገዛኸትን ጥፍናን ኣይከተርፍን ኢዩ ብኣኡ ከኣ ኢዩ ኣገጸር ኢትዮጵያ ገንብር ውገኡ ቅትዕ ከሆነ፡፡

በ. ፍልልይ በውረዳ በረዳትን አዲሳርሳሪ በረዳትን:-

በውረዳ በረዳትን አዲሳርሳሪ በረዳትን ገንገር ዘገባ ሰላ ማታት ዘሰለፉ ኢዮም፡፡ በውረዳ በረዳት ገጥኖና ከጥፍኦ አዲሳርሳሪ በረዳት ከአ ገጥኖና ከርገኦ ይሰለፍ፡፡ በውረዳ በረዳት ተገዳላይ ኢዮ፡ አዲሳርሳሪ በረዳት ከአ ገደዋዝ በቲ ጸጋጥን አዲሳርሳሪን ሳይሌ ዘተፃሰበ ኢዮ፡ ተገዳላይ በኖይ ገዛኦ ሮክሱ ሕልና ተገሰኑ ይቃላሉ፡፡ ዕላማ ተገዳላይ ናጽነትን ሳርነትን ሀዘቡ ኢዮ፡ ሸተ ወተሃደር ኢትዮጵያ ድረ ሰለት ኢዮ፡ ተገዳላይ ናይ ሙሉኩ ጭተገን ጽጥን ሀዘቢ ኢርትራ ረብሳ ከመጽኦ ዘገደላ ኢዮ፡ /ገሰድራቢታት ወተሃደራትን ከማገደስ ፖሊስን ከይተረፈ / ከማገደስ ሞር-በረዳትን ገን ገኖይ ኢትዮጵያ ላዕ ለዋይ ደርቢ /ገዛኦቲ/ ጥቕሚ ሳላውን ናይ ገዛኦ ሮክሱ ሕልና ተበዝሞ ደማ ናይ ሰድራ ቢተ/ ድረ ሰለት ዘመክርርን ኢዮ፡፡

ተገዳላይ በጽ ሀዘቢ ገነብሱ አሕሊፉ ይህብ፡ አዚ ከአ ኢዮ ሙስዋክቲ ዘበሃል፡፡ አመበኣርከስ ተገዳላይ ይሰዋክ ይኣመበር ኣይመውትን ኢዮ፡፡ ጸዕርን ሙስዋክትን ተገደልቲ ኢርትራ ሙስ ናይ ተሞ ቅደሚ ሕፂ ዘተሰውኩን ሕፂ ዘለውን ብሕፂ ዘውለዩን ደላ ይቲ ናጽነትን ሳርነትን ደቲ ኢርትራ ዘተኣሰበረ ኢዮ፡፡

በውረዳ በረዳት አመበኣር በተሞ ገደብነትን ናጽነትን ዘደልዩ ተገደልቲ ዘጃ፡ በሰውረዳ ሰነ ሰርዓት ሳርነትን ዘተሃገጹ ኣብ ከገፂ ህዝቢ ሙስዋክን ናይ ሞገባር ትርጉም ውገ ገህዝቢ ሙስኢ ዘርዳኦን ኢዮ፡፡ አዲሳርሳሪ በረዳት ገን ብገንዘብ ገንዘብ ዝተገዝኦ ሰለዝቦን ገዎት ከብ መጠገ ገላዕሊ ይፈርሳ፡ አገተ ሞተ ደማ ሩቢስታዊ ሰነ ሰርዓት ሞላት ሙቐጸዕትን ርፍትፃገ ሞ ቑፊጽ ደዋዝን ብመፍሬሕ ደኣ ኢዮ መበር ትርጉም ሙስዋክትነት ተረፃኡ ኣይከብን፡፡ ከማገደስ ወይ ሞር-በረዳት ኣይሰውኩን ኢዮም፡ ይሞተ ደኦ፡፡ ዕላማኦም ደማ ሙስኦምን ሙስቲ ሳፈባዊ ሰዕረ ተሞገ ሞጽዋን ይበገን፡፡ ሞት አዲሳርሳሪቲ ወተሃደራት ብኣ ወፃትን ብቪፃትን ይሰነ፡፡ ሙስዋክቲ ተገደልቲ ገን ብኣድኖት ይሰነ፡፡ ገብኦም ከመ ዘፈጸ፡ ደማ ነፍሲ ወከፍ ብጸዮም ኣረጋ ጌጽሎም ገዳወት ገደሊ ሀዘቢ ሳይ ደረጃ ገቐደሚት ከመዘሰገም፡ ይመስከረሎም፡፡ አዲሳርሳሪ በረዳት ጥገቲ ኣብ ዘገነፍ ኣዋገ ዘተኸትበላ ሙዓልቲ ይረገፍ፡፡ ገዛውተኣ ኣናዘከረ ከአ "ሎሚ ገዓኦ ጽባሕ ገዓይ" ብመባል ብዓቕሊ ጽበትን ሙስተር ቷርን ይወሳጥ፡፡

በውረዳ በረዳት ገሳርነት ሀዘቢ ዘተፃጥተ ሰለዝቦን ዘቲ ሀዘቢ ደማ ኣዚ ሰለዝርድኦ ነቲ በውረዳ በረዳት ብመሉኦ ሳይሉ ይድገፍን ይቐበሉን፡፡ ኣብ መገን ሀዘብን ተገደልትን ደማ ፍቕሪ ይርከብ፡፡ ገህዝቢ ከበሰብሰ ሙስ ዘፍትን ገን ኣብ በረኻ ኣገ ጸር ገዛኦ ሙቅላሱ ጥራሕ በውረዳ ሰለዘፃብሉ ከብቲ ኣዲሳርሳሪ በረዳት ኣይፍላገ፡፡ በብ ብሕልናኩ ጥራሕ ኣይከብን ዘፍረድ፡፡ ብዓቢኡ ብገብሩ ኢዮ ዘፍረድ፡፡ ኣቲ ዘላመኖ ናይ ገደገ ከፍጽሞ ይገባኦ፡፡

ነቲ ከማገደስን ሞር-በረዳትን ኣብ ልዕሊ ሀዘብና ዘውርድ፡ ገፍዕን ሙቐተልትን ዘታወሞ በረዳት በውረዳ ሰነ ሰርዓት ናይ ገደገ ከቪተል ይገባኦ፡፡ በውረዳው ብዙ ኢዮ ዘመስከር፡፡ ናይ ዓወቱ ሞሕስ ደማ ገሱ ኢዮ፡፡

ገዢ ወረዳዊ ዘገባና ቅጂ ስልክ ወገኑ ላላው ናይ ፈረንሳይ ፖለቲካ ግብረት ገሰልግላ ይታሰባ ነበረ።—መስከተኩን ሳባዊት ግብረት ፈረንሳይ። በ1940 ገን ጀርመን ገፈረንሳይ ኪወራ መስተገሃደደት መብካት ግብረት ፈረንሳይ ናይ ሰባር ጸላኪ ዘገባ ተረኽቦ፣ ኣዘን ግብረት ኣዚን ነቲ ዚተረኽቦ ናይ ባሕረ—ሰባብ ናይ ፖለቲካን ዘይወቅዳውን ህዝቡ ረብዓን ኣገጽር ሰባ ጸላኪ ጀርመን ቢዋገካ ተጥቓ። ከመቡ፣ ውገ ኣብ ቻይና ከዲታገን ሳባውያንን ነገሳዊታዊ ወዋገታ ነበረ። ገን በ1937 ነቲ ኣብ ቻይና በባዕን ዚወረደ ወረራ ገወቅዮም ናይ ነገሳዊታዊ ውገኑ ገዲኖም በወረ።

ውን ውሉን መጥናና ዜላውን ገሰገሰኑ ደረሃገር ዚሕሰረተ
ት ውሉን ኩሎ ሃገራዊን ኢያ፡፡ ቅያ 99 ገን ውሉን
ካድሳርሳርነት መስፍናውን መሪና በቴ አትክተሉ መስመር ካ
መስፈረ ካላ፡፡

በመሰረት ሃገራዊን ስጦርን ገንባር ገሃፍራዊ ድሕነትን
ናጽነትን ፍታን መቆራረት ስለዚህ ሀ.ሷ.ሷ.በዛዕባኩ ዘለ
ዋ ገመት ዓቢይ ኢሉ፡፡ መከንያት ከካ ባዕዳዊ ጸላኢ ካብ
ሃለወና ነቴ ካብ ኢርትራ ዚርከብ ሕብረተሰባዊ ኩነታት ዘመ
ላይ ፍልልይ ካጸነሕ ካብልካ ገጸላኢ መቃዕ ናብ ዕላማኻ
በቐሉሉ ገመባጸሕ ዚሕገዝ ሰልፎ መሪት ትካውነት ኢያ፡፡ ቅዱ
ዱ ሕጂ ሰልፍና ውገክ ሳይሕድ ይውጥልል ብመባል ኣወጀት፡፡
ፈተሞት በውራ ኢርትራ /ደቡብ የመን ሰማል / ገናይ ደሃ
ኢርትራ ሳይሕድ መቅታል ይው ገመባል ገሀዘባዊ ሳይልታት
ን ገጻማን ከላዘባ ፈተነ፡፡ በናይ ቅያ 99 ገል መገ
ዲ ደለኻ መገዳን ተረፈ፡፡ ድሕሪ ውገክ ገረገር ቡዳን መ
ፈሕቴ በራዊት ቡዳን ውገ ገረገር ውገ ፈተናዎ ካፈረረዎና፡፡
ኣንተን ገን ቅያ 99 ድሕሪ ተረብ ኣዋን ገሀ.ሷ.ኪ
ትድመሰሰ ካልኣ ፈተነ ገይራ ከመ ተደማ ነቴ ውዕል ኣፍረ
ሰተ፡፡

ኣዚ ኣብ ቅያ 99 ናይ መሪሕ ሰልጣን ወጪዱ ዘሉ
ናይ ገነብ ቡርቻዋ ቡቕላ ነቴ ዘመርሕ ዘሉ ተገዳሳይ በ
ቴ ካብ ሕብረተሰብና ዚርከብ ሀልዲ ኩነታት ከመ ናይ ብሕ
ር፡ ሃይማኖት ዘካውሰላ ፍልልይ ኣናመበረን ኣናታለላን ድል
ዓት ሃጸያውያንን ባዕዳውያንን ካልኣትን ካብ ገብሪ
ዓዕዕል መሀላዊ ኢርትራዊ ሕብረ ዚላበሰ ኣገታውነት ከካ
ገና ዘይተፈልጠ ካጠፈጠራ ኮይነት ገረኸቦ ፡፡

ሀ. ሷ. መተላለፊን መሰረታዊን ፍታሕ ገመርካብ ኩሉ
ገሀ ዚተጻፉት ሰልፊ ስለዚህ ነቴ በ1974 ካብ ሀዘቢ
ተጻፉሉ ገክልኲን ውሉን ከላዘብን ከተፈርብን ዚተመርጽ
ሸግላ ውሉን ከመዚ ዚሰዕብ ርክይቶ ካቐረቡት፡-

- 1-ካብ ዋገን ክልቴና ሳይልታት ዘሉ ተኸሲ ይው ኮልል፡፡
- 2-ካብ ኢርትራ ዘሉ ናይ ክልቴና ወገን ሳይልታት ነዚ
ናይ ተኸሲ መጅመ ውዕል ዘኸበር፡፡
- 3-ካብ ተመ ናይ ሀዘቢ ሸግላታት ካብ ኩሉ ወገናት ኢ
ርትራ ልኮኻት በዳይመ ነቴ ናይ መፍራሽ ተኸሲ ውዕ
ል ቤተጽጻርያ፡፡
- 4-ገሀዚኩ ካብ ዋገን ክልቴና ሳይልታት ናይ ቦታ መር
ሕሳቕ ኢንባርግሳዊራ ካብ ዋገን ደብ ገጽሁሉ ገን
ገታዎ፡፡ /
- 5-ናይ ክልቴና ወገናት ብረት ካገጸር ኢትዮጵያ ኩባንቤ፡፡

6- ካብ ከተማ ይኹን ካብ ገመር ሳይ ካገጸር፡፡ ቴ ሳይ
ከይሰበኸ፡፡

7- ገጻና ወይ ገጻታዎ ዚጽገሩ ኢርትራውያን፡ ካብ
ገብረቶም ይኹን ካብ ሀይወቶም ብሳይና ከይተተገከ
ሩ ብሰላም ከመ ዘነበረ፡፡

8- ኣዚ ነጥበታትኪ ካብ ገብሪ መስ ወጻለ፡ ኣፎ ደዋ
ከረቢያዊ ልዝብ ብቐጥታ ከቐመር፡፡

ገሀዘቢ ካብ ቅያ 99 ዘቐረበ ርክይቶ ስለ ዝነበረ፡
ሀዘቢ ነቴ ኩነታት ተጻዚቡ ጸዕሪ ብዘይ መቐራረጥ ተሰሩ
ብዘይ መሕጻርን ነዘን ዚሰዕብ ነጥበታት ከመ መገናኛ ከይ
ነ ካቐረበ፡፡

- 1- ካብ መገን ሄሳን ዓጻን ዚገበር ውገክ ይው ኮልል፡፡
ነዚ ዘፍርስ ብሀዘቢ ከኸነ፡፡
- 2- ኣዚ ስመዕ ኣዚ ካብ ነበሪ መስ ወጻለ ገ30 ጥ
ቐጻቴ 1974 ዓ.ም.ፈ. ካብ ዋገን ሀ.ሷን ዓጻ
ን ዚነበረ ዘይመርቶኣክ ገመታሕ ዘደርብ ከቐመር፡፡
- 3- ከባብ ናይ ዕርጅ ዘርርብ ዚቐመር ዓጻ ካብ ፍልፍ
ል ገብጻን፡ ሀ.ሷ. ካብ ፍልፍል ገመብ ከጸገቡ
ላብ ወኪ ዘመርቶ ጽርገያ ካብ ዋገን /፡፡
- 4- ተኸሲ ይው ከመ ዘበለ ብካዋቶ ገሀዘቢ ከገገር፡፡
- 5- ኣዚ ናይ ተኸሲ ውዕል ካብ ገብሪ ከውዕ መስ ሃ
መሪ ሳይ ካገጸር ሳይ ከይሰበኸ፡፡
- 6- ካብ ከተማ ዘርከብ ናይ ዓጻ ወይ ሀ.ሷ. ደጋሬ
ዘኸነ ሀዘቢ ብሀ. ሷ. ወይ ብዓጻ ከይፈረፈረ፡፡

ነ ጸሕዘቢ ዘቐረበ ሕጻዎ ዕርጅ በልፍና ብጽኑክ ኢቐበ
ሉ ኣገከሉ፡ ቅያ 99 ድሕሪ ናዓ በጽገ መብገጊ በ12-
10-74 ነቴ ብሀዘቢ ዘቐረበ ርክይቶ ብመተካካውዝ ነጸገ
ተ ካፍለመት፡፡ ካብኩሳኢኡም ከካ ገጸባሕቲ /13612-74 /
ካገጸር ድልዓት ሀዘቢ ብመኸቶ ገሳይልታትና ካዘገጸ መ
ጥታዕ ፈተነት፡፡

ሃገራውያን ውሉን ስጦር ገንባር ኢንባራ ዚኸኣላ ጸ
ረ-ገድቶ ስራሕቲ ይው መስዚብል ጥራሕ ነፍ፡፡ ነዚ ናይ
ቅያ ካልዓጻ ጸረ ሃገራውያን ካድሳርሳርን ተገባር መይ
ብ /ውገን ሳይሕድ / ሀዘቢ ነቴ ኩነታት ተራቶን ከመዘመና
ሀ.ሷ. ጽኑክ ኣመነት ካለዓ፡፡

ሀዘቢ መስ ነቅሎ ትክልን ቀዳሳ ቀዳሳ አል-ዓጣ ብመርዳ ከ ጠሪቱ ይነጸጋን ይወገኑ፡፡ ክላ-ብደረጃ ንቅሎት አናተላ ገጽቱ ካብ ውሽጢ ተካሲረ ዘሉ ሀዘቢ ፍጹሙኡ ብመባል ነቲ ተመታሊቱ ዘሉ ሰገሰሉት ጠረሰረሰ ዓብሉ፡፡ ስነ ሃሳዊ ዓይነት ከኣ ኣገታታ ፖሊቲካ ተበላጽ ንኩሰ-በርቶ መጋርያ ዝኾነት ውብ ቀዳሳ አል-ዓጣ ረግዕዳዕ ትባል ወይ ትሰቅቅ፡፡ ሀዘቢ ኸኣ ብወብቱ መስ ቀዳሳ አል-ዓጣ ዝነበረ ከይተረፈ ንውብ ቀዳሳ ዓጣን ተገባረታን ቡኒት ኣብነቲ ሃገራዊን ይወከረሲያውን ዝኾነ ውብ ሀ.ሷ.ሷ.ኤ ይሰለፍ፡፡ 6

ለ. ጸጋመነትን ዓጣንነትን

ጸጋመ+ አዚ ጸጋመ ዝበሃል ታል፡ ኣብ ፖሊቲካዊ ኣጽሕፍ ኩነ ኣዛረርባን ካብ ዝተላቐል ሷይ ጭኦትን ሷመባን ዓመት ኣ ባህት አዚ ኣተገበረ ሷረባዊ ታሪካዊ ዕውቀት ዘለዎ፡ ኣብ ጥገታ ታሪካት ዝዘውተርን ዓርጋ ሷይ ትርጉሙ ብብዙሕ ጲንፊት ት ዘለዎን ኢሉ፡፡ [ኣብ ሕገረተ-ሰብ ኦርትዶ ውን ጸጋመ ብዙ ሕ ተቐባልነት ዘይብሉና ናይ ተጀመን ዘይኣይታን ዘይደሕንን ኣሉታዊ ትርጉሙ ዝሰዘለ ታል ኢሉ፡፡]

ጸጋመ ግለት ሷይ መቐሰንኻ ናይ መካባይ፡ መገዳ፡ መጽ ፈር መቐመ መቐያር ከመዘውን ካልኦ ኣሉታዊ መቐሰንኻ ኣብ ሳዕሊ ሀልዮ ኩነታት ኣብ ዓለም ናይ ዘሉ ነገራት ኢሉ፡፡ ኦ ዚ ኣሉታዊ ጠባይ ዚ ኾኑ ነገር ከመ ዘለዎ ኣግን ኢሉ ዘይ ቀበል፡ ኣብ መቐያርን መባይን፡ መባላን-ዚኣውን፡ ኣገዳር ናይ መሀናጽ ዘይብነስ፡ ኣገታይ ጽኢ ኣገዳር ናይ ዚኣነ ነገ ር፡ ኣግን ኢልካ ከመዘለዎ መቐባል ኢሉ፡፡ ኦዚ ኣተሰባሰባ ኦዚ ካብ ተመ ነፃይ ሀዘቢ ቨገር ንመቐታሕን ለውጢ ሺገብርን ከመገታ ዚነበረ ኣባላት ባይተ ፈረገባ /18 ከፍሺ ዘመን / ዚተወርሰ ኢሉ፡፡ ነባሎ ኩሉ ጊዜ ኣብ ጸጋመይ ቨኻኻ ናይቲ ሷረባኻ ይቐመ ነበረ፡፡

ጸጋመ ከንብል ኣንከሉና ኩነባዕ ከመ ሷይ በይነት ዚተፈልይ ሷባብ ዘይብነስ መዘመቶቲ ዘለዎ፡ ኦናዘመቶካ ዝዘረብ ካብ መ ዘመቶት ሀላዊት ዘይፈልጥ ነገር ኢሉ፡፡ ኦዚ መዘመቶት ዚኣነ ተገራሪቱ ኸኣ ዓጣን ኢሉ፡፡

ዓጣን፡ ዓጣን ከንብል ኣንከሉና ናይ ኣወታን ተቐባላይን፡ ኣግን በሃላይን ብለውጥን ብመባላን መቐያር ዘይኣውን ዝኾነ ነ ይኹን ነገር ብዘይ ቀያር ኣረካኦያ ጥራይ ዚጥመት ጸባባ ኣተሰባሰባ ኢሉ፡፡ ናይ ዓጣን ኣተሰባሰባ ዘለዎም በባት በቲ

....

በጽልቢ ኣገዳር ዘውለድ ሀልዮ ሕበረተሰባዊ ተነታት ኩሉ ጊዜ ይወድቱ፡፡ ኩሉ ጊዜ ኣብቲ ዚነበረዎ ወይ ዘለውዱ ዓለም ጥ ራይ ይው ከብሉ ይፈትዩ፡፡ ካብቲ ኣይገለጽን ይብሉ፡ ነቲ ብ ሾዕ ኩነታት ረገሱ ከልወጥ፡ ኢቐዓር፤ ከመባል፤ ከዲገፍዕ፡ ንዚገብ መቐሰንኻ ኩሉ ጊዜ ኣገዳር ይኾነ፡፡ ኦዚ ኣተሰባሰባ ባዚ ነፃይ መባላ በረገላ ብድሕሪት በይነት ንድሕሪት ይገት ት፡፡

ከመዚ ኢሉ "ጸጋመ" ኣረካኦያን ኣብ ከነሱ ተመከር ዚተመ ርኮስ ውብዓዊ ታሪካዊ መባላ ክልበሰባብ ከመስርት ኣገከሉ፡ ዓጣን ከኣ መርኮኛ ናይ ሀላው ኩነታት በይነት ንኹሉ ነገር ከ መ ዘለዎ ገይረ ይቐበሉ፡፡ ከመቲ ኢሉ ንኺነበር ይኾነ፡፡ በዚ መቐገያት ዚ ጸጋመ ናይ ገሰጋሪ ፖሊቲካዊ ሰነሳባብ ከዉ ልዎ ኣንከሉ፡ ዓጣን ነገ ኣብ ኣድራሻሪ ፖሊቲካዊ ሰነሳባብ ይጸጋሳ፡፡

ኣብ ሳዕሊ ከመዚተመኸስ ጸጋመ ግለት ብመቐባልናን ለውጥን ዚኣውን፡ ንኹሉ ነገር ከመዘሸዎ መቐባል ዚኣቢ፡ ኣረገ፤ ነጹ ነጹ ሷረባኻ ዚሉ፡ ንዘለኣላጭ ዚበሃል ነገር ተጀመሮ በባህዚ ኩ ዚቐየር ነገር ዚኣውን ንዚኣረገ ኣዕገዱ ብሰላሽ ዘትከኦ መቐሰንኻ ግለት ኢሉ፡፡ ኦዚ ከንብል ኣንከሉና ነገ ኩሉ ኣ በያ ወይ ኣሉታ ጸጋመይ መቐሰንኻ ግለት ኣይኩነን፡፡ ንመረ ጽኢ ፈሺኦትነት ነፃይ "ወይመር ሪፓብሊክ " ኢነጽጎ ኣንከሉ ናይዚ መገዳዚ መቐሰንኻ በተ መዕነውን ዕጻወትን ንድሕሪት ናይዚ መገዳዚ መቐሰንኻ በተ መዕነውን ዕጻወትን ንድሕሪት ናይዚ መገዳዚ መቐሰንኻ ኣብ ገሰጋሪ በውራ ወይ ሃገ ከመልሰን ነበረ፡፡ ከመቲ ኣውን ኣብ ገሰጋሪ በውራ ወይ ሃገ ር በናይ ዓጣን ሷይሊ ሰልጣን ዘይመራሕ ጸረ-በውራ ዚኣነ ነገ ጽኢ በባት ወይ ውብነት ኣገዳር ኣቲ ገሰጋሪ በውራ ዘርከይዎ ተጀመሮ ናይ ጸጋመይ ተጀመሮ ኣይብሃልን፡፡ ሰለዚ በሕዚ ተጀ ውሞ ካብቲ ሷይ ኣውራ ዓይነተይና ጠባይ ናይ ጸጋመ ኣንተኣነ ኣቲ ነቲ ተጀመሮ ጸጋመ ወይ ዓጣን ገሰጋሪ ወይ ኣድራሻሪ ዚገብር ኣቲ ኣገፈቶ ናይ ተጀመሮን ዕላማኡን ኢሉ፡፡

ኣዚን ዘመዚ ዚኣመበለ ነገራትን ከመቲ ኣብ ሳዕሊ ዚተመቐ በ ጸጋመ ከጸብል ከሉና ኣዚሉ ሰለዘይበርሀ ከመቲ ኣውን ኩሉ ኣብዓታት ጸጋመይ ሰለዘይብነ፡ ኣብ ሷይ ፖሊቲካዊ ሰልጣን ጸ ጋመ ኣበይ ይው ይብልናዓጣክ ኣበይ ይቐመር ኢልካ ካብ መሕ ታት "ኣየናይ ፕሮገራም ወይ ኣረካኦያ ኢሉ ጸጋመይ መቐነቲ ካ ልኦ ኣረካኦያ ከተወዳደር ከለኻ? ኢልካ መሕታት ይሳይኸ፡፡ መ ቨገያት ከኣ ኣቲ መቐሰንኻ ወይ ፕሮገራም ወይ ኣረካኦያ ብ በራቱ ኣገፈቶን ዕላማኡን ኣካያይዓኡን ኣብራሁ ሰለዘርከዓካ ኢሉ፡፡

ገናይ "ጸጋም" ገሰጋሲ መሰል አባርኖና ከገደዎ ይገባ ነ። ገሊጋም ገደላዎች ሕልሜ ከም ሕድ ገደሮም ይርከደዎ አም በውራዊ ታላት ከም ሰገደቅ ዕላማ አናመበልበሱ ነ፤ ሀልው ኩነታት ገለጸው ዘመቻቸው፡ በዕቅድ ታሪካዊ መዕባል ዘረገሮ ቅድሚ መበጸጠም፡ ገቻዮች ካብ ሀዘቢ ተፈልጎ ለረብሰው ይገልቡ፡፡ አዚ ተገባራት አዚ ከካ ካብ ሀዘቢ ከአቅ ዝኸኸል ሰላዕ ኢሉ፡፡ ከመዚ ዘወይነቱ መገባጠሻኦ ከካ ጸጋም ካይኮነን ካገታይ ደካ ጸጋማይ መጥፊፍ ይበሃል፡፡ ኣቶም ከመቲ ዚካው ሰሉ መዕነዊ ሲባብ ዘለዎምን ገዕዮ ካብ ገብሪ ከወዕሉ ዚህቅ ኩነ ጥፊፍ ጸጋማውያን ይበሃሉ፡፡ ጥፊፍ ጸጋምነት ሲይገኝ ኢሉ፡፡ ዓብይ ውድቶት ደማ ከበጸ። ይኸኸል፡፡

ጸጋም ኣገታውነት ካጸቢቸ ኣናበርህን ኣናተገልጸን በዝኸደ መጠን በዙሕ ሕብረተ-ሰባዊ መገባጠሻኦ ከሰዕብ ይሄረ፡፡ በዚ መኸገያት አዚ ከካ ኣቲገሱ ዚጥቀሙ የጻናውያን ይጥቀሙ ኹም ኣቲ ቅነዕ ትርጉም የጥፍኩ፡፡ ገመረዓኣታ ናጽነት ደሰነት ኮነ ማዕርነት ቢሉ ጥርጠታት በመሰረቱ ናይ ጸጋም መገባጠሻኦ ትን ሰነ-ሲባብ ትን መቻልሲት ኢሉም፡፡ ገናኹ በዙሲት ናይ ፖለቲካ ናይ የጻን ገመደናጋሪ ይጥቀሙሉም ናይ በዙሲት ካድሲር ሲርኒር ርክሰጻላውያን ፖለቲካዊ ማሕበራት ከም ኹኒ ሸልዓ-መኢር ናይ ኣሰራኢልን፡ ሚተራን ናይ ፈረንሳን ናይ ደሰነት ማሕበር፤ በሃርልድ ዴልሰን ዝመራሕ ናይ "ሰገገላዝ ናይ በረሐተኛት ት ማሕበር" ተባሂሉ ይጽዋዕ፡፡ ሰለዚ ነፍሲ ወከፍ ሰብ ደሰነት ስም ጥራሕ ዘይኮነስ ገብሪ ከሀልዎ ይገባክይረዓኡ።

ሰለዚ በዝገዕ ጸጋም ጸጋምነት ዘፍልጦ ከመቲ ቅድመ ዝተጠቐስ ካገረታን፡ ዕላማኦን ሲረብዩ ፕሮግራምን ሰርቡን ኢሉ፡፡ የጻን ከበሃል ጽጽል ተጠቒሞ ዝበርሕ መገባጠሻኦ ወይወይብ ናይ ጸጋም ኣተባሰባ የብሉን፡፡ ገሱ ውን በገደቡ በዕላማኦን ካገረታን ቅጽም ኣሂን ትፈልጦ ወይ ተለልዮ፡፡

ኣመበኣርከስ አዚ ናይ ጸጋም ቅነዕኣተሲባባ ካብ ሲይ ውድቶ በወይ በውራ ከዝውተር ኣገከሉ ኣቲ ዝተመታየ ጥርጠታት ሰልተታትን መሰቲ ሀልው ኩነታት ደረጃ ታሪካዊ መዕባልና በውራን ዘሉ ኩነታትን ኣናዘመደ ከባቢም ካለዎ፡፡ ነዚ ነገር ዚከይረደኡ ባዶ ጥርጠታት ገሰገሲቲ ታላትን መስ በመዝውተር ዘኸከል ሰልል ነገ ጸጋማይ ጌን ወይ ውድቶት ይፍጽሙ፡፡ ጸጋማይ ጌን ወይ ጥፊፍ ጸጋማይ ጌን ከከመኩነታታ ተባሂሎም ዚሰሙሉ ጌን

.....

ታት ወይ ውድቶት ከካ ከከም ካሰጋከነቲምን መብጽምን ባዕቢ ናምን ይሰሙሉ፡፡ ነኣብነት ኣቲ ጌን ጸጋማይ ጌን ዚበሃል ባፍሊል ደው ከተባሉን ከትኣርፍን ኣትኸኸልን ገበውራ በርከቶ ገደባት ዘየሰዕብን መስ ዚኸውንን ጸረ በውራዊ ኣመነትን ጸተገባራትን፡-ከም ሩልሉነትን ሰዲ ደዋከራሲን ኢሉ፡፡ በበውራዊ ነኣልካት ሰነሰርዓቱ ዘይመኣማንን ገበውራ ዘዕቡን ነድሕሪት ዚመልሰን ገበውራውያን ዚገድኡን ፍልሰልሰን ኩ ከዙ አዚ ጥፊፍ ጸጋምነት ኢሉ፡፡

ካብ በውራታት ዓላም በባህሒኡ ከም ውልተ ሰባትን ከም ውድብንኮይኖም ብጥፈፍ ጸጋምነት ተመራሕመ ገበውራታት ከገደይ ዚካከል ጸገምን ነድሕሪት ናይ መገታት ባዕቢንን ከም ዘሰዓቡሉ ታሪኽ በውራ ሩሰያን ገፍን ከመቲ ውን ካልኦት ገሰገሲቲ በልፍታት ብመመልካት ገርዓኡ፡፡

በውራና ውን ልክዕ ከመቲ ነኣልኦት በውራታት ዓላም ዘጋጠሞ ናይ ደይሲታት ማዕበል ከም ዘጋጠሞ ታሪካዊ ሲቲ ኢሉ፡፡ ኣቲ ቡር ወይ መሰረት ካተሲባሰባ ናይቲ ጸይሲ ካብ ጸጋማይን የጻናይን ጌንታትን ጥፊፍነትን በሪዕካ ኢበርህ ይከካል፡፡

ገመደኣታ ኣቲ ካብ በውራና ቅድሚ ሕጻውረደን ገብድሕሪ ሕጽ ውን ተመርቶ ዚኸኸል ጸጋማይን የጻናይን ውድቶታት ከም ዚሰዕብ ገርና ከነቐርቦ ነኸኸል፡-

1-ቅያዓ ዓጻ ከም ጸጋማይ ዘይና ተጅዎም ናይ ባዕዲ ውን ዚካቲ ከተርኢ ተገባሂ ከተባቐዕ ኣገተኮነ ነገ ካብ ሰዕሊ ተጋደልቲን ሀዘብን ናይ ዓላትን ብሂርን ሃይማኖትን ፍልልይ ኣኣትያ ካብ መዓኣታ ከካ ካብ ሉቡር ካተሲባሰባ ተመርኮሰ ውንኡ ሲይሕድ ካደኛ ከተሩልሰ ኣነ ከላ ሕሉፍ የጻናይ ውድቶት ትፍጽሙ፡፡

2-ካብዚ ህዚ ዚረጃ በውራና ሃገራዊ ደዋከራሲያዊ ኣነ ከሉ ነ፤ ካብ ኢርትራ ዘሉ ከውንን ባዕላውን ኩነታት ከየመዘዘንካ ገቻዮም ነጻርካ ገሰልፍና ከም ዲባይሮ ሰልፊ ገርካ ርኽቢ ካብ ዓጽም ገላዕሊ ጸር ከተኸከሞ መፍታን ጥፊፍ ጸጋምነት ኢሉ፡፡ ሀዘብኻን በልፍኻን ካብ መብሰል ደረት ወፍኣካ ውልታውን ገደባዊን መስመርካ መፍላይ ካብ በውራ ካብ ዘይህሒ ደርባዊ መገማሴ መዓኣ ኣ ጥፊፍ ጸጋምነት ኢሉ፡፡

3-በውራና መስ ገሰገሲቲ ዲባውያን ሃገራት መትዕርራኽ ኣገተዘይኮይነት መስ ካልኦት ዲባውያን ዘይኮና ሃገራት መትዕርራኽ ከም መድሕርሲር መገዳር ጥፊፍ ጸጋምነት ኢሉ፡፡

4-ሃገራዊ ሰልፊ መጪት ረሲዕካ ዲባነት ዚበል ካልኦት ገደረጃ ገቻሲት ለጠቐ ዚበል ወዓረዊዘገፍኦ ጥርጠታት ኣረጃ ገቻሲት ለጠቐ ዚበል ወዓረዊዘገፍኦ ጥርጠታት ኣረጃ

.....

5- ስነ-ሒሳብ ወትከሰባር ገርካ ገነባቸው ለጠቅ ዘ በላ ተጋደሉት ከይሠሩት ከዓገደካን ከዚህኑም ከይጠቅ ገ ኢሞ፡ ናይ ብረት በባት ጥሪይ ኢሞ ኢልካ ጠተገባበ ጸጋጭ ገጋ ኢሞ፡፡

የጻፍው ገጋን ወቅተት ስረገ ጠተላትን ደካ ካብ ጸጋ ጭ ዘተረፈው ከባታን ይኸክል ኣመበር ካብ በውራ ዘመጽኡ ዕገወት ወይ ገብኣት ልክዕከጦ፤ ናይ ጸጋጭ ኢሞ፡፡

1- በልፍኻ ወይ በውራኻ ካብ ክገደ ካብ ስነ-ሒሳብ ጠተከልን ዘተሰረተ መፊን፡ ካብ ናይ ገርብትናን ባረገ ሃ ይጻፍትን ወገንን ዘመጽኡ ዘተሰረተ ኪባታን ጠገባር፡፡ ሓ ደገኛ የጻገነት ኢሞ፡፡

2- ገገላቲካ ካፈናሌባካ መርካይ፡ ገጽሁረት ካብ በውራ ዚርከቡ ካነካከሰካ ጠገጻት፡ካብ ዳሊ ብረት ጥሪይ መባሕ፡፡ ኣዚ ከቡ የጻፍይ ገጋ ኢሞ፡፡

3- ካውራቸውን ጻሊታውን ሃይማኖታውን ዘመጽኡ ካብ በ ውራዊ ዘመጽኡ ከብ ካህልካ ብመርካይ ገመሬነፍን ጠተሓፈ ፍን ከትጥተው ጠገባር፡፡ ኣዚ የጻገነት ገጋ ኢሞ፡፡

4- ገጸላኪን /ጸላኪ በልፍኻን ሀዘብኻን / ከውራ ፈታዊ ኻ መፍጸር፡ የጻፍይ ገጋ ኢሞ፡፡ ከመኩ ልካ መስባቢ ከካ የጻፍይ ወቅተት ኢሞ፡፡

ቀዳሚ ሕጄ ካብ በውራ ኤርትራ ዚነበረ ወቅተት የጻፍ ይ ጻሊት ናይ ብዓሊት ብወገን ብካውራጃ መሸጥን መብላቱ ገ ኢሞ፡፡ ካብ ሀ.ሓ ዶሞ ሓይ ሓይ ገዚ ጸጋጭ ዘመባለ ይርከ፡፡ ብሕልፈ ዶሞ ብ1974፡ /መጀመርታ / ገለ ረክሳው ያን ሃይ ጸጋጭ ካታሒባሰባ ለቢቦም ገደገፍትና ሃገራት ካታሒባሰባትን ኣፃጸላው ካብ መዓከታ ካብ መዓከታ ዘገ ደይየጻፍይ ወቅተት ካርካሎ፡፡

በለጽ በለጽ ካብ የጻገን ካብ ጸጋጦን ይርከ፡፡ መሰረ ተ ሙረብ ረብሓ በታላባ ወይ ገዛክ ርክሰኻ ልዕሊ ሓባር ጥ ፍኢ መርካይን ካፈራጭ ናይ ዓወት ብዕዞ ገመርካብ ሀርቡን መባልን ኢሞ፡፡

ሓይ ገዓሊትን ሃይማኖትን መባርሒ ኢገባር ዚይሉ በብ ወይ ገፍሉ የጻፍይ ተበላጽ ኢሞ፡፡ ከመኩ ወን ናይ መሁራ ፊት ወይ ሊታውገቲታሉ ካታሚካ ካብ በውራ ገርገጽ በላዕ መባባን /ወይ ደረት መፍላይ / ጸጋጭ በለጽ ኢሞ፡፡ ዓወ ት ናይ ኣትታወቁ ዘነበረካ ናይ ካታሒባሰባ ሓይሉ ርክኻ ገብጾትካ ገደፍካ መስኩ ጠገላል ጸጋጭ በለጽ ኢሞ፡፡ ገ በውራ ሃገርካ ሓጽ ልገዝ ኩወብ ዚኸክል ገን ገበውራ ሀ ዘዚ ዓለም ዚዕገቅፍ ስገመቲ መውባቶ ጸጋጭ በለጽ ኢሞ፡፡

6. ባህላዊ በውራና

ሀ. ኣገጻር ሕጻኖች ባህልታት

ባህሊ ኪባሃል ኣገቡሉ ኩሉ ናይ ሓይ ሕ /በብ ልመዲ፡ ደገ ፈ፡ ሃይማኖት፡ ስርዓት፡ ኣገባብ ኣተሓሳስባ...ወ.ዘ.ተ. ዘጠመ ር ኢሞ፡፡ በውራና ገንሰጋቢና ዘዕገቅፍ ባህልታት ሽጥፍኦ ገን ሰጋጸና ዘይገፍው ደሞ ከጻዕባልን ኪመስርትን ኢሞ፡፡

በውራና መሰረተደ ኢኮኖሚያውን ሕ /በባውን ለውጢ ከመጽኦ ከውዘ ተጻጥ ተ ደጋጊመና ገለጽና ኢሞ፡፡ ባህሊ ካብ ኢኮኖሚያ ደ ትሕዝተ ዚፈልል ኣጸብራቕ ኢኮኖሚያውን ፖሊቲካውን ቅጥጥ ኣገባብን ስለዝኾነ ባህላዊ በውራና ገዘጸንሎ ኣደሓርሓርን ጸፍ ጥን ባህሊ ኣጸጉ መስ ዚኸክል ሓይሽ ኢኮኖሚያውን ፖሊቲካውን ስርዓት ዘበጻጻዕን ገጻኡ ዘጻዕባልን በውራዊ ባህሊ ይመስርት፡ ባህላዊ በውራና ኣመበኣር ኣገጻር መስፍንነትን ሃጸይነትን ባህ ለውን ዚተጻጥቶ ኣብ ርክሲ መፊት ኣገጻር በለጽ ደሞ ኢሞ፡፡

ኣገጻር መስፍንነትን ሃጸይነትን፡- መስፍን ርክሰጻላዊ ባህሊ መዝግዞ ውልቶ በባደነት ኣደልፃ ዓሊትነት... ወ.ዘ.ተ. ዘበባኸን ኣመገዝረነት ኩተር መስተ መስታይ መርዘመ ተመጻት /ሓ ሸሽ / መዝውታር... ወ.ዘ.ተ. ኣብ ሃገርና ዚዘርገብን ስለዚ ሽነ ብዘይ ውልውል ገታወ፡፡ መስፍናዊ ባህሊ ደሞ ነቲ ሃካይ ሽነ ብዘይ ውልውል ገታወ፡፡ መስፍናዊ ባህሊ ደሞ ነቲ ሃካይ መርጣጥ መስፍንነቲ ኣመስጊት ሓይን ገዛቸጥቱ "መበብቲ" ወርቁን ብረርን ገዘሰርሎ "ኣገመረኛ" ከፃገን ገዝኣል፡፡ "ኣለመቲ ኣናበለ ዘኒናጽብን ብመዝግዞ ብሕልፈ ከካ ብጽታውን ዓሊታውን ኣደልፃ ዚ ኣመገን ደሓር ልመዲ ስለዘዘውትርን ገነጽገ፡፡

ኣመበኣርከስ ባህላዊ በውራና ብመሰረተ ኣገጻር ብርሃኡ ወዲ በብ መገባር ከይት ነዚ ሃጸይነትን መስፍንነትን በብ ኣገጻኻ ገመገባር ዚበባኸን ዚኸተሉን ጠባይን መገባብርን ዚታወቅን ዘፍ ርሰን ኢሞ፡፡ ብተወሰኑ፡ ደሞ ገናብራ ሀዘብን ሓይሽ ዘመጽኡን ዘጻጻይሽ ረብሓ ውሑዳት መዝመዝቲ ዘሕሉ ዘይኮነስ ሓይሽ ሀዘብና ዘባተፈሉን ዘመሰባለሉን በውራዊ ባህሊ ተክልና ነደገፍዕ፡፡

ኣዚ ቅጥጥ ዘ ኣብ በውራ ኤርትራ ገመጀመርታ ገዚ ብሀዘባዊ ሓይልታት ዚተሓገጸጸ ገተጋደሉት ዘወሃብ ፖሊቲካዊ ትምህርትን

ነቲ ሓይ ገበይት ጸርካ መሰከን ኦሳ ዘለኹ ኣናበልካ ነቲ ካልኣ ከኣ ከመኹ፡ ኣብ መጨረሻ ገን መስተ ዝሓየላ ወይ ከኣ መስተ ዝሰላረ ተሸረ፡፡

ኣገዳር መተከልና ገዛኹን ዕርቲ መስ ኢትዮጵያ ኢገብር ህርዱን ዘበል ውዳብ ብዕድል ህዝቢ ኤርትራ ዘጠላዕ ብመጅኡ ከተርፖሊቲካውን ወተሃደራውን ተጽዕኖ ነቐርቦሉ፡፡ ፈጸረኪን ይኹን ኣዚ "አውተኖሚ" ወይ ርክሰኻ መጽሓፍ ዘበሃል ነገር-ፍርቲ ወይ ሓይ ገዚ ናይ ናጽነት ስለዝኾነ ኣይገቐቦሉን፡፡ ናጽነት ዘይሸረፍ ኩሉ ገዚ መሉኡ ኢዩ፡፡ ስለዚ ንናጽነት ህዝቢ ኤርትራ ዚገዝ ተበላሪ ኣበርቲዕና ገታዎም፡፡

ኣብ መፃልታዊ መነባብርናን ናይ ሓይልቲ ዝመድናናን መስ ህዝቢ ዘሉና ዝመድናን ካብ ባለጽ ናጽ ከገወጽኦ ይገባኡ፡፡ ብኸፊሉ ኣዘመ ዚሰዕቡ ከነውገዶም ካብ ዚገቡኹና መባያትን ተገባራትን ኣብነታት ኢዮም፡፡

1. ናይ ብሕሽን ረብሓ ኣብ ዘለዎ ነገራት መገዳሰ ብዛዕባ ዝተረፈ ገን ትመ መባል፡፡
2. ርክይተ ብጽት ነፊገካ /ነጸገካ/ ብሕታዊ ርክይተካ ልዕሊ ኩሉ ነገር መገባርገ መጽሃርገ፡፡
3. መዕባይን ንነብሰኻ ሓፍ መባልን ካልኦት ዝሰጩኻ ጭኢሽተ-ስርሓት ኢልካ መስትገዳኹ፡ ባዕልኻ ሽኢ ዓበይት ስፈሓት መስፈሕ ዘይመሸክል፡፡
4. ጌጋ ከመ ዝገበርካ ኣናፈላተካ ከትኦረመ ዘይመድላይ፡፡
5. ኣብ ቅድሚ ሰብ ዘይመዝፈብ ብድሕሪኡ ገን መስጻይን መገጣትን፡፡

ሐ. ኣገዳር በለልትነት፡-

ሰውፊውን ማሕበራውን ውድባት ካብቲ ኣዝዩ ሓይገኛ ዘኾነ በለልትነት ኢሕሉ ይገባኡ፡፡ ብሰገቢ በለልትነት ኣባላት ማሕበር ኢከፈረሉ ማሕበር ኢልሕልሕ ኦቲ ማሪሕ ሰውፊ ዘኾነ ማሕበርውን ካብቲ ሓፈሽ ህዝቢ ከፍላ ይከኣል፡፡ ስለዚ በለልትነት ኣገዳር ሰውፊን መዕባላን ስለዝኾነ ኣበርቲዕና ከገታላቦ ይገባኣና፡፡

በለልትነት ብብዙሕ መገገዲ ከርኦ ይከኣል ኢዩ፡፡ ኣዘመ ዚሰዕቡ ኣብነታት ከገመቡ፡-

1. ሰላማ ፍቕርን መስ ዓርከይ መስ መተዓብይተይ መስ ወድ ዓይይ ወድ ቤት ትምህርተይ መስ ዘመይይ ከይጉድ ለኒ ኢልካ ኢጋገ ኣገከሉ ኣብ መትከልካ ጸኒዕካ ኣብ ከገዲ መስታዕን መርዳኣክን ሰቕ ኢልካ መገሓፍ፡፡
2. ኣብ ኣሺባ ገላ ነገር ዘይመዝፈብ ብድሕሪኡ ገን መልፍላፍ፡፡
3. ገጭት መስ ካልኦት ብመፍፈሕ ኣዳናይ ጌጋ ወይ ከኣ መገ ገጉይ መጅኡ ብልከው ኣናፈላተካ ኣገከላኻ ሰቕ መባል፡፡ ብኩሉ ወገን ለባመገ ወረዳን ከትመሰል መጽዓር፡፡
4. ጉጉይ ሓበሳት ኣናበሣዕካ ኣብ ከገዲ መፍሻሉ ሰቕ መባል፡ ከመኹውን መዕገርገርትን ጸላኦቲ ሰውፊን ዘብልጃን ዝገብርጃን ኣናበሣዕካን ኣናፈላተካን ኣብ ከገዲ መስፈመገ መገላጽመገ ገላ ነገር ከመዘይ ተባህላ ሰቕ መባል፡፡
6. ገገቕሚ ሓፈሽ ህዝቢ ዚጉድኦ ሰፊሕ ኣናፈላተካ ኣብ ከገዲ ነቲ ገባር መቐመገ መስኡ ከትረዳኣክ መሀታንን ሰቕ ብመባል ኢቐጽሉ መስዳገን፡፡
7. መርገጽኻን መደብካን ከይፈላተካ ብፍርቲ ልቢ ሰቕ ኢልካ መስፈሕ፡፡

ሰውፊና ናብ ዓወት መታን ከበጽሕ ነፍሲ ወከፍ ተጋዳላይ ነዚ ኣድሓርሓገን ጸረ ሰውፊን ዘኾነ ሰሚትን ኣተሓሳስባን /በለልትነት/ ካብ ሱፋ በገተሩ ከገፍኩን ገውድቡን ሰልፋን ደማ ከከለሽልን ይገባኡ፡፡

7. ገርጭታትን ኣፈታትሒትን፡

ሀ. መቐፍል ገርጭት፡-

ዘኾነ ይኹን ነገር ወይ ተርክዩ ሓበርመ ብዝርከቡ ኣገዳር ዘኾኑ ኣካላት ወይ ኩነታት ዚኾኑ ኢዮ፡፡ ገዛኹን ይኹን ነገር ከኣ ሓበርመ ዚነባር ኣገዳር ኣለዎ፡፡ በዚ ዘገተ-መገታዊ ኣረክ

እያዚ ዝሆነ ነገር ወይ ተርክዮ ብዘይቲ ኣገጻፋ ፈጽሞ ኣይርከብን ኢዩ። ንኣብነት "ታሕቲ" ኣገተዘይህሉ "ላዕሊ" ኣይመሃለውን / ከምኡውን ብዘይ "ላዕሊ" ታሕቲ" ኣይመሃለውን / ህይወት ኣገተዘይህሉ ሞት ኣይመሃለውን። ብዘይ ጭንቲ ፈህዮ ኣይመሃለውን። ብዘይ ተወረር መስፍናውያን ኣይመሃለውን። ብዘይ ሸታሉ ር/ማላውያን ኣይመሃለውን... ወ.ዘ.ተ.

እዞም ሓበሬታ ዘርከቡ ኣገጻፋ ዝሆኑ ነገራት ወይ ተራክዮታት ኩሉ ገዢ ሓይ ነቲ ሓይ ነቲ ሓይ ከዕብልል ኣናተጋረጠው ዚነበሩ ዘይፈለላዮ ከኣ ኢዮም። በዚ ገርዊታት ኣዚ ደግ ኣዮ መዕብልና ዝርከብ። ኩሉ ገዢ ኣቲ ዝኣረገ ወይ ዝደሓረ በቲ ዝሓደሰ ወይ ዝሰልጠነ ኣናተሰራረ ሓይሽ መዕብል ኩነታት ይፍጠር። ንኣብነት ኣብ ሓይ ር/ማላዊ ሕ/ባብ ሸታሉ ሞስ ር/ማላውያን ተፈጻምዮ ዓባገፋ ዊሳነት ይተክሉ። ኣብ መገዝኦ፣ ባዕዲ ደግ ኣቲ ገዢ ህዝቢ ኣገጻፋ ቲ ገዢ ሃገር ተላዲሉ ኣሰኒፋ ናጽነት ይገኛዮ።

ለ. ዓይነታት ገርዊታት:

1. ንጻጻውን ውስጠ ሕ/ባብውን ገርዊታት:-

ሕ/ባብ ብሓረግኡ ኣገጻፋ ከም ሕጻን፡ ጥጂት፡ ደባት፡ ቲር፡ ለህር፡ ዝኣመሰሉ ባህርያዊ ተርክዮታት ዚገብር ታልሲ ወይ ከኣ-ጸዕሪ ንጻጻዊ ገርዊት ይበሃል። ኣመበኣርከሰ ንጻጻዊ ገርዊት ዝበሃል ኣብ ሞገጉ ወደባብን ባህርይን ዘሉ ገርዊት ኢዩ።

ኣቲ ኣብ ሞገጉ ደቲ ባብ ማለት ኣብ ሞገጉ ባርያን ዋና ባርያን፡ ተወረርን መስፍን፡ ሸታላይን ብርጅዮን፡ ኣብ ሞገጉ ተገዢን ገዢን ... ወ.ዘ.ተ. ዘሉ ገርዊት ደግ ውጤት ሕ/ባብዊ ገርዊት ይበሃል። ገሕብረ ተሰብ ዘማዕብሉን ዘልወጠን ከኣ ኣዚ ዓይነት ገርዊት ኣዚ ኢዩ። ንኣብነት ዋገነት ባርያ ሕ/ባብ በቲ ኣብ ውሽጡ ዘርከብ ሓይሊ ገርዊት ዓገዮ ንኣብኡ ዝለዓለን ዝማዕብሉን መስፍናዊ ሕ/ባብ ተፈ ይህብ። መስፍናዊ ሕ/ባብ ኣውን ብገሂኡ ብናይ ኣብ ውሽጡ ዘርከቡ ደርብታት ገርዊታትን

መዕባሉ ሓይሊን ተደምቢሉ ንኣብኡ ዝማዕብሉ ር/ማላነት ቦታ ይለቅቅ። ር/ማላዊ ሕ/ባብውን ከምኡ ብገሂኡ በቲ ገሰ ዘማዕብሉ ገርዊታዊ ኩነታት ዓገዮ ንኣብኡ ሕ/ባብ ማዕጾ ይኸፍት።

2. ተጸረርቲን ዘይተጸረርቲን ገርዊታት:

ተጸረርቲ ገርዊታት:- ዘበሃሉ ኣኮም ዘይዕረቕ ኣብ ሞገጉ ወደባን ተጠቓሚን ደርብታት ዘለው ናይ ጥቕምን ዕለማን ገርዊታት ኢዮም። ንኣብነት ር/ማላውያን ተገዲ ዕለማኦምን ድልዩታምን ብዝሆነ ይኹን ወገንዲ መሸብሮም መብዛሕ ከሆነውን ኣገከሉ ድልዩትን ዕለማን ሸታሉ ከኣ ናብፊኮም ንመጽደሽ ደምዘም ንመብሸኡ ኢዩ። ር/ማላውያን መሸብሮን ንከብዛሕ ንሸታሉ ብፍረብ ንገዢ ኣናሰርሑ ከጥቶት ኣለዎም። ሸታሉ ሸኣ ናብፊኮም ንከመሓይሹ ኣተኮም ከብ ር/ማላውያን ብዝበዛሕ ከፈሸብዎ ኣለዎም። ኣዚ ናይ ጥቕምን ዕለማን ፍልልይ ኣዚ መሰረታዊ ዘብነ ከዕረቕ ዘይበኣል ተጸረሪ ፍልልይ ወይ ገርዊት ኢዩ። ከምኡውን ኣብ ሞገጉ ባዕዳውያን ገዢኡን ገዢኡን ኣህዝቡን ዘሉ ገርዊት ዘይዕረቕ ተጸረሪ ናይ ጥቕምን ዕለማን ገርዊት ኢዩ።

ዘይተጸረርቲ ገርዊታት:- ዘበሃሉ ኣብ ሞገጉ መሰረታዊ ጥቕም ወይ ሓይሊን ዕለማኦም ዘገጠም ወይ ዘሰማማዕ ደርብታት ብሂፈት ... ወ.ዘ.ተ. ዘርከቡ ገርዊታት ኢዮም። ንኣብነት ኣብ ሞገጉ ገባርን ሸታሉን ዝርከቡ ገርዊታት ኣለው። ኣብ ር/ማላዊ ሕ/ባብ ከተማ ኣብ ልዕሊ ገጠር ዝጥቀምን ጸብለልትነት ዘለዎን ሰለዝሆነ ኣዮ ሸታሉ ኣብ ከተማ ገባር ከኣ ኣብ ገጠር ሰለዝነብሩ ኣዚ ኣብ መገዝኡ ፍልልይን ናይ ጥቕሚ ገርዊትን ይፍጠር ኢዩ። ከምኡውን ኣብ ዕገጋ ኣቲ ሸታላይ በተን ተፈብ ደምዘለዓላ ከተማ ብሕብር ዋጋ ከገዝኡ ገባሪይ ከኣ ነቲ ርሂቶ ዘመጽኦ ኣተት ወይ ጥሬ ተብሸብር ዋጋ ከሸይጥ ናይ ጥቕሚ ወገን ወይ ይለዓል ኢዩ። ሸታሉን ገባርን ንገሕ ወይ ኣብ ሓይሊ መሰረታዊ ነገራት ኣብነት ጥቕም ዘገጠም ኣገተሆነ ኣብቲ መሰረታዊ ነገራት ዘሰማማዕ ኢዮም። ከልቲኦም ኣባላት ናይ ታሕተዎ ደርብታት መዝግዞትን ሰለዝሆኑ ንመዝማዛ ከሕፍኩ ብሓባር ዘጸዕሩ ኢዮም። ሰለዚ ኣቲ ኣብ ሞገጉ ዘርከብ ገሰሰ መሰረታዊ ዘይኮነ ገርዊታት ዘይተጸረሪ ገርዊታት ይበሃል። ከምኡውን ህዝቢ ሓይ

ሃገር በበዛታት ዝተሰለፉ በሰራት ዝኾነ ከሽውገ ይኸኸል ኢዩ።
 ኣብ ዋገን ኣዘመ ዝተሰለፉ በሰራት ኣውገ ሓይሊ ይሰላይ
 ወይ ገርፍታት ኣለው። ኩሎም በሰራት ንገ መበረት ጥፍኦም
 ሓይሊ ጥላት በዕዳውገ ደርባውገ ወገዛኦት ስለዝኾነ ሓይሊ ይሰላይ
 ዓቶም ነዚ መጥፋኦ ኢዩ። ስለዚ-ኣት ኣብ ዋገንዎም ዘሉ ንኩሰ
 ገርፍት ዘይተጸፈሪ ኢዩ።

3. ተፃፃውገ ከልካውገ ገርፍታት፡-

መዕብልና ናይ ዝኾነ ይኹን ሕ/ባብ በበዛታት ገርፍታት ዝኾነ
 ኢዩ። ኣብ ሓይሊ ናሎይ ደረጃ-መዕብልና ሓይሊ ከበዛታት በበዛታት
 ገርፍታት መበረታውገ ወባገገ ገርፍት ከይት ይርከብ። ንሱ ከኣ
 ተፃፃውገ ገርፍት ይበሃል። ኣዚ ተፃፃውገ ገርፍት ኣዚ ንኩሎም ኣ
 ተም ዘተረፈ ገርፍታት ከኣ ይተፍኸፍኦ ኢዩ። ኣዘመ-ኣት ተፃ
 ፃይ ገርፍት ዘትገከፍኦ ዘተረፈ ገርፍታት ከኣ ከልካዊ ገርፍታት
 ይበሃሉ። ኣብ መስፍናዊ ሕ/ባብ ከም ኣብ ዋገን ተወረርገ መ
 ባፍገት ወነገት መረትገ ሸታሉገ ገባርገ ... ወ.ዘ.ተ. ዝኣ
 መሰሉ በበዛታት ገርፍታት ኣለው። ከብ ዋገን ኣዘመ ኩሎም ንገ
 ኣት መሰረታውገ ወባገገ ዘኾነ ኣት ኣብ ዋገን ብርጅፍኦ ወገይ
 ገትገ ወይ ገባርገ መባፍገትገ ዘሉ ገርፍት-ኢዩ። ኣብ ናይ
 ብርጅፍ ሕ/ባብ ኣውገ ከምኡ-በበዛታት ገርፍታት ኣኪ ኣገተሃለው
 ኣት ተገደገ ወባገገ-ኣብ ዋገን ሸታሉገ ብርጅፍኦ ዘሉ ገርፍት
 ኢዩ።

ኣብዚ ገዛ'ዚ ኣብ ኢርትፈ ኣገተ ተወልዘትና በበዛታት ገርፍ
 ታት ኣሉ። ኣዚ ደማ ኣብ ዋገን ሀዘቢ ኢርትፈገ ገዛኢት ወገ
 ገስት ኢትዓፋይገ ሓገዝታገ /ሃጸያውያንገ ጽዮናውያንገ / ኣብ
 ዋገን ሸታሉገ ብርጅፍኦ ሸታሉገ ገባርገ-ከምኡ-ውገ ናይ በሰራት
 ጸገታት ጸገ... ወ.ዘ.ተ. ዘሉ ገርፍታት ኢዩ። ኣት መስ
 ረታውገ ወባገገ ተፃፃውገ ገርፍት ንገ ኣት ኣብ ወገን ሀዘቢ ኢ
 ርትፈገ በዕዳዊ ወገዛኦት ኢትዓፋይገ ሓገዝታገ ዘሉ ገርፍት ኢዩ።
 ኩሎም ኣትም ከልካት ወብሞውገ ገርፍታት ከኣ ከልካዊ ገርፍታት
 ኢዩም።

ተፃፃውገን ከልካውገን ናይ ገርፍት መስ ኩነታት ዘለዎም
 ኢዩ። ኣብ ናሎይ ገዛ ተፃፃውገ ዝነበረ ኣብ ከልካ ገዛገ ኩነ

ታትገ ከልካዊ፡ ከልካዊ ዝነበረ ደማ ተፃፃውገ ከሽውገ ይኸኸል
 ኢዩ። ንኣብነት ኣብዚ ዘሉናዩ ገዛ ኣብ ዋገን ርሂጸ በላዕገ
 ር/ማላውያንገ ኢርትፈውያን ዘሉ ገርፍት ከልካዊ ኢዩ። ዲኸሪ
 ናጽነት ንገ-ተፃፃውገ ዝኾነገ ንሱ ኢዩ።

ሐ. ኣፈታትሕ ገርፍት፡-

1. ገፃፃውገ ውስጠ ሕ/ባብውገ ገርፍታት

ባብ ኣገጸር ሕጻን ጥጂት ደኻም ተርገ ለሀርገ ወ.ዘ.ተ.
 ዝኣመሰሉ ባህርያዊ ተርክዮታት ኩሉ ጊዜ መስ-ተፃላስ ኢዩ።
 ኣዚ ፃይነት ተልቢ ኣዚ ሽኣ ከብ መጀመርያ ባብ ኣብ መረት መስ
 ተተልቶላ ኣትጲዙ ከባብ ሎዚ ዘሉ ብዘይ መተረፍ ከኣ ዘቐጸል
 ኢዩ።

ኣመበኣርከስ ገፃፃውገ ገርፍት ከመሓየሽ ወይ ከታለል ደኣም
 በር ብመሉኡ ከፍታሕ ዘይከኸል ዘለፃለማዊ ገርፍት ኢዩ። ንገ
 ፃፃውገ ገርፍት ዘፈትሕ መዕባለ ሰፊሕ ኢዩ። ከብ ናይ ሰፊሕ
 ተመኮር ሓይሊ መሀዘ ባይነስ ይውላድ። ኣት ሓይሊ ባይነስ ከ
 መኡ ኣናበለ ነት ዝጸገሕ ገርፍት ንከፈትሕ ይሕገዝ።

ኣት ዝመድና ባብገ ሰነ ፍጥረትገ ከምኡ-ውገ ኣት ናይ ው
 ደብብ ኣብ ልዕሊ ሰነ-ፍጥረት ዕባላለ በጸሕጎ ዘሉ ደረጃ ኣብት
 ኣብ ውሽጢ ሕ/ባብ ዘሉ ደርባዊ ዝመድናገ ኣብት መባይ ሕ/ባብ
 ሰርፃትገ ዘተመርኮስ መጺት ከነስተውሉ-ይገባኦ። ንዝኾነ ይኹን
 ኣብ ፃላም ዘሉ ነገር ዘልዎገ ዘማዕብሉገ ናይ ገዛኦ ርክሱ
 ኣብ ውሽጢ ዘርከብ ገርፍት ኢዩ። ኣብ ውሽጢ ኩሉ ነገር ኩሉ
 ገዛ ውሽጣዊ ገርፍት ኣሉ። መገቀስታስገ መዕባለገ ናይ'ት ነገር
 ዘውስገ ከኣ ኣዚ ገርፍት'ዚ በዕሉ ኢዩ።

ዕለታዊ ናብፈና በይተረፈ ብውሽጣዊ ገርፍታት ኢዩ ዘመረሕገ
 ዘካየድገ። ንኣብነት ናይ ሕፂ ናብፈና ናይ ውገኦ ናይ ታልቢ
 ኢዩ። ብረታዊ ታልቢ ሀዘቢ ኢርትፈ ከትከል ዘገደደ ናይ ገዛኦ
 ርክሱ ውሽጣዊ ናሎይ ኩነታት ደረጃ ታሪኻዊ መዕብልናገ ኢዩ።
 ኣብ ኢርትፈ በውራ ገጸገበር ዘይፋፍኦ ተፃፃውገ-ኣት
 ኣብ ኢርትፈ ዝርከብ-ኣኮፍጻውገ ፖለቲካውገ ታሪኻውገ ሕ/ባብውገ

ገባክ ሳይሆን ወይ መሪሕ ከባዛ ቀኑን መከላከል ይገባል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

ከመኩረት ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

ፊርማውን ይገባል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

አባ ከሆነ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

እኔ ከሆነ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

በወራ" አባ ወሸጠ ሆኖ አርጎ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

3. ቀዳሚውን ክልሉን ገርግዎት

አባ ዘመናዊ ሕብረተሰብ ማለት አባ ርክብላለን፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

አባ መገን ሆኖ አርጎ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡ ይህንን ወይ ገጣጥሞ ብተባሉ ይባላል፡፡

ርእሰማላውያንን ዘጥፍለኝ ዘለው ኢየሱስ፡፡ ስለ'ዚ ኢየሱስ'ዚ ገዛ
 ወስ ሕፋሽ ህዝቢ ኢርትራ ናይ ሓብር ሮቲንን ጠፍላኝን ኣለዎም፡፡
 ስለዚ ከብ'ዚ መጽተ፡፡ ኣዚ ገሊርትራ ናጻ መዳኡ ናይ ኩሎም
 ኢርትራውያን ተጻጻይ ዕጻፍ ኢዩ፡፡ ርሂጹ በላዕን በውፊውያንን
 ኢርትራውያንን ገናይ ኢርትራ ሃገራውያን ብርጅቶ ተጻፆት ጸላኡ ቲ
 ገደርም ኣብ ክገዳ ዘወገኡዎን ዘጸልኡዎን ዘጥሰዎን ኣብዚ
 ሃገራዊ ገደልና ገዢ ተፈገ፡፡ በዚ ተፈገ፡፡ በውፊዊ በሕረ ሓብብ ኪ
 ኖሎን ኪሕገዝዎ ገዳታም ኢዩ፡፡ ከወኑ'ውን ሃገራውያን ብ
 ርጅቶ ብናጽነት ሃገርዎን ብጻዕርነት ኩሎም ደቲ ሃገርን ብገሰ
 ገሰን መዕባላን መሓ ህዝቦን ሃገርዎን ተጻፍኖም ወስ ሃገራ
 ውያን በውፊውያን ገደረ ገደረ ኪሰለፉ ገዳታም ኢዩ፡፡

ኢበ'ዚ ኣቲ ተገዳ መገገጃዎ ዘደለ ኣቲ በውፊ በሕደ ሓወ
 ሲ በውፊውያን ተበለጽትን ኣደሓርሓርትን ተጻፍቶ ገደራት ከዩ
 ገብትን ኢዩ፡፡ ከወኑ'ውን ብሓላፍ ጸጋጻውያን ተጸጽቦት ብዘይ
 ገዛኑ ገሂ ተልቶል ኣፋ ተፈገ፡፡ ከደጸደፍ ኦም ኣቲ ዘይተጸራ
 ክከውን ዝገብኡ ገርጽት ተጸራሪ ከይት ናብ ገንዘ መስመር ከይ
 ዘመበል ዓቢ ተገገጃዎ ዓደለ፡፡

በልኣዊ ገርጽታትና ብሰላጻዊ መገገዳ ጻለት ከከም ደረጃኩ
 ብመርዳኡ ብመሃር ብነፍረታን ርክሶ ነፍረታን በውፊዊ ስነ
 ስርዓት ብመሕላውን ብሰውፊዊ ሕገን ኪፍታኡ ይገባኦ፡፡ ከወኑ'
 ውን ኣብ መገን ገጠርን ከተጻገ ዘሉ ገርጽት ብመዕባላ ሕርሻን
 ናይ ሓብር ዕዩን ይፍታኡ፡፡

በልፍና ከብ ዝተፈላለዩ ደርብታትን-በሕፊትን ዓይነታት ሙ
 ነባበርን ብዘመቶ ኢርትራውያን ዘኖሙ ሰልፊ ኢዩ፡፡ በዚ መሰረ
 ት'ዚ ደጻ ኩሉ ቲ ኣብ ውሽጢ በልፍና ኣውን ኪርከብ ስለዚክኡ
 ከገገገገጥኡን ብሰውፊዊ መገገዳ ከገፈትሎን ይገባኣና፡፡ ሃይማ
 ናት ናይ ገሊ ደኣመበር ናይ ሃገር ከም ዘይኮነ፡፡ ኩሉን ብሕፊት
 ጻዕርነት ከምዘለወገ፡፡ መሬትነት ናይ ስፊሕ መዝነት ደኣመበር
 ገላዊ ሹት ከምዘይኮነ፡፡ በውፊና ሃገራዊ ደምክራሲያዊ ብመሆኑ
 ገሱሉ መሰና ዘሰለፍ ሃገራዊ ብዘይ ኣደልፓ ከም ዘከፍል፡፡ ናይ
 ዚ ደረጃ'ዚ ዕላማኡ ደጻ ገባዕዳዊ ጥፋና ደምሲካ ሃገራዊ ና
 ጽነትን-ደምክራሲን መሰረት ከምዝኮነ ገኩሉ ተገገላይ መሃርን
 ብገብሪ መርኣይን ናይቲ በውፊዊ መሬት ገዳታ ኢዩ፡፡

ኣብ ውሽጢ በልፍና ዘላገሉ ገርጽታት መካነቲ ኣቲ ቅኑዕ
 መፍትሔ ከገገገገሎም ብመገታይ ዝተላዕሉ ገርጽታት መሆኖም
 ከነጽገዎን ከገርዱዎን ይገባኦ፡፡ ኣቲም ብዘይ መርጻኡን ብ
 ዘይ ፍልጠትን ዘላገሉ ገርጽታት /ከም ናይ ስነ ሓብርዊ ፍልልይ /
 ብመዘርን መርጻኡን መገታኡን ዘፍትሑ ኢዩም፡፡ ኣቲም ብገዘያዊ
 ብለልትነት ሕልና መዳኝ ዘይመገገገ፡፡ ወ.ዘ.ተ. ዘፍጠረ
 ነኣሽተ ገርጽታት ብነፍረታን ርክሶ ነፍረታን መገታኝታን ዘፍ
 ትሑ ኢዩም፡፡ ኣዘም ዓይነታት ገርጽታት ኣዘላኦም ደሕሪ ብዘኣከ
 በዚ መገገዳታት'ዚ ናይ መካሪም ፈተነ ገና ዘኖጽሉ ወስ ዘገኑት
 ከወኑ'ውን ገመትከል ናይቲ ሰልፊ በውፊዊ ሕገ መሰረት ይፍትሑ፡፡
 በውፊዊ ውደባዊ ሕገ ኣቲ ናይ መፈሻ ናይ ሰልፊ ከልኣዊ ገር
 ጽት መፍትሔ መሰርሑ ኢዩ፡፡ ኣብ ውሽጢ በውፊ በውፊውያን ተ
 ሲሞ ዘሰርሑ ተበለጽትን ጸረ በውፊውያንን ናይ ጸላኢ ሰለይትን
 ብሰውፊዊ ሕገ ኣገተዘይኮይት ወስነት ሰልፊ መካሪዊ ፍልልይ ስለ
 ዘለዎም /ጸላኡ ተ-ሰለዝኮት/ ብመሃርን ነፍረታን ኪኣረፍ ዘይ
 ከኣሉ ኢዩም፡፡ ነዚኦም ብኩሉ ከኣለትና ከገገገገጥኡን ከገ
 ቅይደዎን ገዳታ ኢዩ፡፡

ወ. ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን፡-

ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን ብዘይ ብኩ ከወዓላን ኪሰገገጥ
 ዘይከኣል ዕለታዊ ሕብስቲ ናይ ኩሎም በውፊውያን ገሰገሰትን
 ኢዩ፡፡ ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን ብሰውፊዊ መገገዳ ኣዘውጥኖ
 ስፊሕና ከነጻዕብላሉን ውሽጢዊ ገርጽታት ከገፈትሎን ዘከኣለና
 ኢዩ፡፡

ሓይሊ ሓይሊ ጻዕብር ውደባ በልፊ ወይ በብ ገናይ ገዛኡ ርክሶ
 ጥሬኡ ዘይከነስ ገረብሓ መሓ ህዝብን ደሕነት ሃገርን ዝተጻጥተ
 ስለዝኮነ ኣብ ዝፍጽም ገገታትን ናይ ስፊሕ ጉዳላታትን ዘፍርሑ
 ነገር ስለዘይኮሉ ነፍረታኡ ይፍበል፡፡ ኩሉ ገዛ ብገገገጥ ኣፍተ
 ጻህረ ከኣ ከመዕባል ደልፊ ኣብ ርክሶ መሆኑ ኣቲ ገሰ ዘፈጸም
 ገገታት ከልኮት ከይፍጽም ከይሓፈረሉ ይገልጽ፡፡ ገናኸውት ነ
 በሰሻን ገጥፍ ገዛኡ ርክሰሻን ከተጻይ ኣገከሎሻ ተሰዕቦ ገገ
 ታት ተፈይ ኢዩ ከልፍር ዘከኣለ፡፡

አገዳርነትን ናይ ዚፈላለዩ ሓሳባት ታሰብን ኣብ ሓይ ማሕበር ወይ ውድብ ኩሉ ገዛ ዘሉ ኢዩ። ኣዚ ሽኢ ነጻብፊቕ ናይ ኦቲ ኣብ ወገን ደርብታት ማለት ኣብ ወገን'ቲ ኣረገትን ሓሳብን ሕብረተሰብ ዘሉ ገርዖት ኢዩ። ኣብ ውሽጢ ውድብ ነቶ ኣብ ውሽጢ ሕብረተሰብ ዘርከቡ ገርዖታት ንወፍቲኡ ናይ ሓሳብ ጭልልይን ገርዖትን ይህሉ ኢዩ። ኣዚ ገርዖታት ዚበቅዮናን ስነ ስርዓትን ውድባዊ ኣገባብን ከፍጽሞ ኩሉ ነቲ ውድብ ዘግዕብሉ ኢዩ። ጠርናፊ ወይ ኣባሪ ናይዚ ኩሉ ነገራት ባሕረ ሓሳብ ኢዩ። ስለዎንታይ ንሓይነት ናይ ሓይ ስልፍን ሰውፊፊ ውድብን ጥሕሱ ባሕረ ሓሳብ ኢዩ። ነፍሲ ወከፍ ተጋላጭ ከኣ በዚ ዕጥቲ ኣዚ /ባሕረ ሓሳብ/ ከዕጠቐ ይገባኦ።

ሓይ ሰብ ንመክራዊ ነፍረታ ተቐቢሉ ከይፈርሐ ገገኡ ከይበፈነ ብጽህፍ ከብ ልቡ ከዕረ ኣገተተቸረበ ወታን ጽቡቕ ብጻይ ከቪ ነፍ ወርሓብ ኢልና ተቐቢልና ከገፍወብ ይገባኦ። ከብኡ ብመፍ ላይን ብገነጽን ይገገሙከ ብመሸመባገን ወርሓቕን ፡ መክራዊ ኣይክኣልን ኢዩ። ንገ ወድሉ ከብ ዘጽበ ብገገኡ ዘይከወገ ኣይባይን፡ ተቐጻይን ሰልፊ ከሕሉ ኣይላይ ኢዩ።

ናይ ውሽጢ ማሕበር ነፍረታ ንዓባይቲ ነገራት ሓይነት ብነ ኣሸተ ጥሉ ጥጥቕ ኢትድዎድዎ ኣይገባኦን። ተገዲ ጥቕሚ ናይ ነፍረታ ፖሊቲካውን ውድባውን ገገታት ንመልከትን ንመክራዊ ኢዩ። ናብ ሰብ ፖለቲካታት መስቲ ፖሊቲካውን ውድባውን ሰፊሕ ኣገተዘይ ተዛጂቶ ፈላፍ ነቲ ሰብ ኦቲ ኣመሪርና ኣገነኸፍ ኣይድልን ስለዎንታይ ኣገተደኣ ኣመሪርናዮ ከብ መዕልባጥ /መርባሽ/ ዘተ ላዕሉ ኦቲ ሰብ ኣገተይ ከመ ዘገብር'ውን ክመፍኦ ይኸኣል ኢዩ። ከመዚ ዚኣመሰሉ ነፍረታ ኣብ ሓይ ሰልፊ መስ ዚህሉ ናብ ነኣሸተ ገገታት ጥራይ ወድሃብ ማሽታል። ሰዕጸት ከኣ ነፍሲ ወከፍ ከፈርሕን ከብ ልክዕ ንላዕሊ ከጥገተቐን ሰለዚኸኣል ኦቲ ናይ ሰልፊ ፖሊቲካዊ ዕዮ ይርሳዕ ወይ ንድሕሪት ይገብኦ።

ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ዘገበር ነፍረታ ኣብ ርገጽነት ወይ ጥብብ ነገር ዚተመርከሰ ከይት ብዘገዳ ፖሊቲካውን ውድባውን ዝሓዘለ ከቪውን ይገባኦ። ከመዚ ዓይነት ነፍረታ ንሰልፊ ዓይልድል። ብገዳፊ ንሰልፍን ንወልተ ሰባትን /ተገደልቲ/ ጥብብ ነገር ከይ ሓዘከ ኣብ ፈቐድኡ መውጽዮን መጥፍጠፍኦን ነፍረታ ኣይኮነን

ጥራይ ኢልከ ዚሕለፍ ዘይኮነስ ፍልስፍና ዘኣተ ጸረ ሰውፊ ኢዩ። በዚ መሸገገት ኣዚ ከኣ ሰልፍን ወልተ ሰባትን ከብ ዘገባኦ ገላዕሊ ሃፍጺ ብዘይኮነ ነፍረታ ከይህሰዮ መሕላው ንሓይነት ኣብ ላትን ንድሕነት ሰልፍን መሕላው ኢዩ ዘቐጽር።

ከብ ዝኮነ ይኹን ሰብ ዘቐርብ ነፍረታ ኣገተደኣ ቀኑዕ ገሰልፊ ዘመቐም ንህዝቢ ዘርብሕ ከይት ተቐቢልና ኣብ ገበሪ ከነ ወዕሉ፡ ንገይን ዘይቀኑዕን ሓሳብ ኣገተኮነ'ውን ነቲ ዘቐርብ ሰብ ገገኡ ከነረድኦ ይገባኦ። ሓተኛ ሰውፊዊ ሰብ ኣዚ ንኸይ ገበር ጥላ ሓይ ነገር ኣኪ ዘዓገተ ማለት።

ብገገኡን ብዘፈጸመዎ ናይ ሰፊሕ ፖለቲካ ብዚተህራ ሰባት ዝተሃገጸ ውድብ ንገዳዮ ብዝሰለጸ ዘሰይድ ይኸውን። ሓይ ሰብ ወይ ሰልፊ ከይተገገዩ ከሰርሕ ኣይከኣሉን ኢዩ። ንገ ብዝ ከኣል መጠን ንገገታት ከመሕደመ ይገባኦ። ሓይ ገዛ ገገ ኣገተደኣ ፈጽሞ ከገኣርዎ ይገባኦ። ኣዚ ከኣ ከፍፍሕሰኻ ብዝተልጠፈ ገዛ ኪገበር ኩሉ ዝበለጸ ይኸውን።

ኣብ ዕለታዊ መነባብርና ነፍረታን ርክሰ ነፍረታን ኣብ ገበረሉ ገዚ ብዚ ዘኸተል ነጥብታት ክገመገሙ ዓይሉ፡-

1. ብኣገነኸፍ ርገጽኛታት መጪ ዘይመሕባው ዘይወገናን
2. ዘይመሰሰዕ ብዘዓይሉ ወገኢ ታላት ዘይመዝፈብ ከትኸር ሞ ኣመበር ብኣሸመርን ወገኢ ታላትን ከተጥቅዕ ወይ ከትደህል ዘይመሕባብ። ብነፍረታን ርክሰ ነፍረታን ዕለጣኻ ሰላም ከተገነሰ ሰፊሕ ከተጠጥሕ ገርዖት ክት ፈትሕ ይኹን።
3. ሓሳባትክ መስ ብጽኑክ መርዳኣክን ፍታሕ ንመርከብን ይኹን ንገ ብዕበጠ ዕበጠ ሕይን ሕይን ሰላም ወይ ፍታሕ ንመርከብ ዘይኮነስ ሕርብ-ርብ ዘብል ነገራት ከይተርፍ ኩሉ ኦቲ ከተሓሕርን ከዕገቀፍን ዝኸኣል ነገራት ብገቲርክ ተረዳድኣሉ። ኦቲ ዘድሉ ሰላም ወይ ፍታሕ ከኣ ኣብ ሓይነት መተከልን ዚተመስረተ ናይ ሓይ ከቪውን ኣላዎ።

4. ንዝኖረበ ነፍረታ ብብወራዊ መገፈሰ ወቐባል፡
5. ንብላይካ ነፍረታ ኢልካ ሕነ ንመፍፃይ ዘይመገታናን ዘይመትገፈልን፡፡ ነፍረታ ርክሶ ነፍረታ ናይ ሕነ-መናይ ወብርሕ ኮነውን ፈጽሞ ኣይገባኣን፡፡
6. ንብላይካ ብኣጋባብን ኣብ ቅዱሳን ደኣመበር ኣብ ዘይገዛን ብዘይ መገፍን ዘይመገታና ከመኹውን ዘይመሕግድ፡፡
7. ንገዛኡ ርክሶን ንባሕሩን ነፍሩን መኣረመታ ወሰተገብረ ዘይመድገ፡፡

ነፍረታን ርክሶ ነፍረታን ብዚ ኣገባብ'ዚ ኣገተዘይተራቡ ኣብ ከገላ መህናጽን መዕባልን መዕናውን ንናኣሸተ ንርጭታት መባይን መሰራትን ኢዮ ዘሸነፉ፡፡ ስለዚ ብጥገናታ ከገተተሉ ይገባኡ፡፡

8. ኢትዮጵያ

ኢትዮጵያ ኣብ ተርኒ ኣፍሪታ ኣትርከብ ብሰላን ወሰ ኢርትፊ ብመብፈቕ ወሰ ሰማልን ጅቡቲን ብደቡብ ወሰ ሰማልን ከገደን ብመሪብ ደማ ወሰ ሱዳን ኢትዮጵያ ነገር ኢያ፡፡ ኢትዮጵያ ኣዚ ሕጂ ሕዛታ ዘላ መልከዕ /ደባት/ ዘወሰደትሉ ገዚ ነፍሱ ኣይኮነን፡፡ ኣብዚ ዘሓለፈ ጫኒት ዓመታት /መብል 19 ክፍለ ዘመን/ ሃጻይ መገልከ ብናይ ወረር ቅጥጥ መሰረት ከብ ከባቢ ኣላሲ ኣብባ /ሸዋ/ ሰራዊታ ንመብፈቕ ወገን ሃረርገ ንደቡብ ሰዓዊ ንደቡባዊ መዕረብ ወገናት ከኣ ኢላባቦር ወ.ዘ.ተ. ኣናዘመተ ዘሰፍሖ ንዝኣት ኢዮ፡፡ ኣዚ ዘተባህሉ ቦታታት ግለት ከብ ሸዋ ንመብፈቕን ንደቡብን ንመዕረብን ዘሉ ነዝኣታት ኩሉ በቲ ገዛ'ቲ ዲሕሪ ከገደይ ኩናትን ወረራን ኣብ-ኸቲ መመሓደር መገልከ ዚኣተወ መፅኑ ኣይኸፈዱን፡፡ ብዘተረፈ ቅድሚ ብወተሃደራት መገል መደመባቡ ኣዚ ህዝብታት'ዚ ናተ መስፍናውያን ነገስታትን ሰልጣናትን ፍሉይ ታሪኻዊ መዕባልን ከም ዘሕለፈ ይመስከር፡፡ ንኣብ ነት'ዚ ኣብ ወላዎን ጅማን ሃረርገ ኣቲ ህዝቢ ፍሉይ ንገሓዊ ሰርዓትን ሰልጣኒን ነይርዎ፡፡ ናይ ጅማ ሰልጣን ዚተባህረሉ በ 1934.9.መ.ፈ፡ ኢዮ፡፡ ስጋደን ኣብ ኸቲ ኢትዮጵያ ዘኣተወ ትሉ ደማ በ 1949 9.መ.ፈ. ኢዮ፡፡

ኣተጣሕዘ መረታን ኣከሩፍላ ሰልጣንን ኣብዚ ነዝኣታት'ዚ ሕጂ ኣገተ ተመልከትናዮ ናይ'ቲ ገዚ ወረር ነጸብፈቕ ቦይት ንረኸቦ፡፡ በቲ ገዛ'ቲ መሬት ኩናት ዝነበሩ ወተሃደራት መገልከ ከመኹውን ብናይ ጥልገን ወረራ ገዚ ኣበቲ-ቦታታት'ቲ ሕርበይና ታት ዝነበሩ ብዘይ ዓቕን መረት ተጻፊዎ ኣብ ልዕሊ ኣቲ ህዝቢ ሰልጣን መጠመ ኣቲ ህዝቢ ብብሕራውን ኢኮናዊውን ጭና ኢባቕ ይርኣ፡፡ ኣቲ ህዝቢ ኣብ ገዛኡ መረተ ናይዘመ ነፍጠኛታት ኣመሓራ ንባራይ ከይት ኣብ ኪገመት ዘይከኣል ናይ ጭና ዓዘቕት ተሸጊሉ ዚነበረ ታሪኻን ልዎዳን ባህልን ኣጥፊኦ ኣብ ዘሰከሕከሕ ኩነታት ይርከብ፡፡ ኢትዮጵያ ኣመበኣርከሰ ብሽመዚ ዓይነት ሰፍሒት ግለት ብዘሓት ብሕራት ኣብ ኸቲ ብሕራ ኣመሓራ ብመጽገጥ ተቐሪጻ ዘኖመት ሃገር ኢያ፡፡ ኣዚ ጥራይ ዘይከነ'ውን ዲሕሪ መገልከ ሃይለስላሴ ብናይ ኣጫሪካ ሃጻይነት ተሓጊዙ ንቅጥመ መገልከ ሃይለስላሴ ብናይ ኣጫሪካ ሃጻይነት ተሓጊዙ ንቅጥመ መገልከ ብመጽገጥ ንኢርትፊ ብዘይ ፍቓዱን ዲሊን ህዝባ ብዘሕፈረ ብመጽገጥ ኣገርትፊ ብዘይ ፍቓዱን ዲሊን ህዝባ ብዘሕፈረ ከም ኣትፂረን ገበረ፡፡ ናይ መስፍናዊ ኢትዮጵያ ናይ መስፍኡሩሕ ቅጥጥ ኣብ ዘውዳኡ ኣይከነን፡፡ መዓኣታ ሰርሒት ኢትዮጵያ በቲ ቅጥጥ ናይ ሃይለስላሴ ሓላዎትን ብተከኣተ ከመዝደሉ ንና ኣብ መታ ናይ ዘሉ ኢዮ፡፡ ዲሕሪ ሕጂ'ውን ንጂቡቲ ዝጠመ ኣብ ኸቲ መመሓደር ከኣ ትውጥ ይሕልት መህላጋም ከብ ግጥም ሰብ ዝተኸወሉ ኣይከነን፡፡

ሀ. መገሰቲ ኢትዮጵያ

መገሰቲ ኢትዮጵያ ከገብል ኣገከሉና መገ ግለትና ኢዮ፡፡ መገሰቲ ዘበሃል ናዩናይ ኢዮ? ኣቲ መገሰቲ ዘበሃል ሓይሊ ናይ ሓይል ደርቢ ብመፅኑ ነቲ ሕተታት'ቲ ንመላሽ መጀመሪያ ኣቲ መገሰቲ ከብ ህዝቢ ፈላና ንመልከተ፡፡ ብዘዕባ መገሰቲ ከገሓሰሉ ኣገከሉና ኣቲ መጀመሪያ ዝርኣዩና ሓይሊ በረኒት መሬት ውገኡ ንገሰ ወይ ሓይል ወሰ ኣግኸር ቱን መፈረፈረ ቢት ፍርዲ ብብዓይነት መመሓደርት ... ወ.ዘ.ተ. ኢዮ፡፡ ኣብ ኸቲ ህገ-ዝረኣዩና ከኣ ኣቲ ሓፍሽ ህዝቢ ኣሉ፡፡ ስለዚ ኣመበኣር መገሰቲ ኢትዮጵያ ከብ ህዝቢ ፍሉይ ኣብልና ኣጸቢቕና ከገርድኦ ይገባኡ፡፡

መገንባት ኢትዮጵያ አምባራርከስ ገሊትዮጵያ ዘስፍሕገ ዘመ
 ልደርገ-አብ ሰልጣን ዘሉ ልደሊ ገጽላን ተረካታ ልገዝታን ከሽ
 ወገ አገሐሉ ተሸልጎ ዘሉ ስርዓተ መገንባት ደግ መስፍነ-ርክሰ
 ጣላቂ ኦት መገንባት ወከል ናይ ሳዕላዎት ደርብታት ኢዩ። ኣብ
 ኢትዮጵያ ከመቲ ኣቐላጦና ዝኣመትናዩ ኣብ ብዘከሰ ቦታታት ኣባላት
 ብሕረ ኣመሳሪ ዝኾኑ ነፍጦናታት ከልኮት ተኣማኒን ኣገልገልትን
 ገዛኢ ደርቢ ወጽኦ ናይ ሕርሻ ቦታ ተግራቶ ተግራቶ። ኣቐ-
 ኣብቲ ቦታ ዚነበሩ ደተባት ደግ ብቐጥታ ናይዞም ልደስቲ ዘረፍቲ
 መረት ገባር ወይ ተወረር ኮኑ። ነፍሲ ወከፍ ወናኒ መረት መ-
 ሰፍን ናይቲ ገንባዊ ቤተ ሰብ ኣውገ ብመሆኑ ተቐው መሰ ተቐው
 ቲ ገዛኢ ደርቢ ተኣባባሪ ኣናተረብሶ ኦት ገንባ ናይ ደርቢ መባ
 ናገቲ ዝላላሳ ሰልጣን ሕዛ ነዞም ወነገቲ መረት መባኖገቲ ይወክ
 ሎን ተቐምጦ ይሕሉ። ገባቶም ደግ ብወገኖም ብዝኾነ ይኹን
 ነገር ወሎኡ ልገዝታ ይህብዎ። ኣብ ወገን ዘሉ ኩሉ ኦት ልፍሽ
 ሀዘቢ በዞም ዝተባህሉ ተጠቓቐሙ ተጽፎን ተመዝግዞን ይነበር።
 ኣብ ልዕሊ ዱን በይል ከፍጽመ ኣገሐሉ ኣብዓት ናብ ዘባሉ ዓብሉ።
 ናብ ቤት ፍርዲ ኢዩ ዘመልከት። ገን ቤት ፍርዲ ከኣ ናይኖይ
 ደርቢ ኣገልጋሊ መሆኑ ፍሉጥ ኢዩ። ስለዝኾነ ደግ ናትሒ ከረ
 ከብ ኣይከክልን። ከመዚ ኢሉ ደግ ኣብ ናይ ጌልያነት ጭቓ ኪ
 ቐጣጣዕ ይነበር።

ኦት ኣቐላጦና ዝዘከርናዩ ናይ መገንባት መገለጺ ናይ ውገክ
 ሰራዊት ፖሊስ ቤት ፍርዲ ጫኒሰተራትን ቤተ ክርስትያን በብዓይ
 ነተ መመሓዳሪት ኣብዓተ ጣኦሰርትን ጸጥታን ብመሉኡ መሰርዕን
 መሰርሕን መገንባት ኢዩ። ብመሉኡ ኹኣ ነተቐላ ኣዞም ውሑዳት
 ሰባት ጣላት ገንባዊ ቤተ ሰብን መባኖገቲን በብዓይነቶም ተሓባ
 በርትን ይሕሉ። መሉኡ ልደሊ መገንባት ገንዘኢ ደርቢ ይሕገዝ
 ነቲ ሀዘቢ ከኣ ይጸቅጥ።

ቤተ ክርስትያን /ተግህዶ/ ኣብ ኢትዮጵያ ተቐማ ኮነ ህላ
 ዊኣ መሰ ቲ ገዛኢ ደርቢ ዝተኣባባረ ኢዩ። ገባውን ብዘከሰ
 መረት ኣብ ገጠራት ኮነ ኣብ ከተማታት ተገላታ-ገህዝቢ ብኣመነተ
 ናብ ዝመራሕባዩ ከመዝመራኡ ብመገባር ኣገተወታዕባዩ "ሃይ" ዘይ
 ብል ኣገተጸቐባዩ ፍጺኡኡ ዘይብል ከይት ዝነበር ኢትገባር

ጸኒሞ ኣላ። ብሓጺ መገረባዊ ጣኦሰርቲ ኢዩ። ከመዚ ብመገ
 ባር ገሓገጉሉ ገዛኢ ከመሓገቲ ሕጻን ናይ ቲ መገንባት ብመሆኑ
 ገህዝቢ ተመዝግዞን ተጨከና። ገህላዊን መደልዳልን መገንባት
 ኢትዮጵያ ቤተ ክህነት ዓባይ ረጅሕት ኢያ። ኦት ክልኡ ኣካላት
 መገንባት ኣመገን ከረትን ኣገተኾነ ቤተ ክህነት ሰጪንታ ኢያ
 ኪበሃል ይከኣል። ከመኡ ቤተ ክህነት ተግህዶ ኣብ ልዕሊ ኣመ
 ገቲ መሰልመናን ካልኦት ሃይማኖታትን በብዓይነቶ መጽቀጥቲ ከመ
 ዘወርድ ትገባርን ተባራትዕገ።

ኣብ ርክሲ ዘሉ ኩሉ ውሽጣዊ ልደሊ ኦት ገዛኢ ደርቢ ካብ
 ወጻኢ ዝመጽኦ ልገዝውን ኣለዎ። ናይ ኣጫሪካ ሃጻይነትን ናይ
 ኣስራኢል ጽዮንነትን ብሰውር መገዛኢቲ ገሊትዮጵያ ስለ ዝቐጸጸር
 ዋገ ካብኣ ዘረብብዎ ኣካፍላዊውን ስትራተጂያውን ተቐምታት ስለ
 ዘሉን ኣዘ ተቐምጦ ከኣ መስቲ ኣብ ሰልጣን ዘሉ ገዛኢ ደርቢ
 ዚተኣባባሪ ስለዝኾነን ኣዘ ደርቢ ዘመታን ኪደልድልም ተቐምጦ
 ከኣ ከረገገጽ ብመሉኡ ልደሊም ይሕገዝዎ። ብዘሓት ኣጣኸርቲ
 ብመስዓይ ኢትዮጵያ ኢትክተሉ ዘለዎ ቅዋም ይሕገጽዮ ይትልግ።
 ተቐምጦ ከይገደል ገንዘብን ወተሃደራዊ ዕጥቅን ዓፍሰሱ። ዝኾነ
 ይኹን ገስጋቢ ባሕሪ ልብሰብ ኣብ ሀዘቢ ከይሰርጽ ናይ ሰውራዊ
 ተጋደሉ "ባርዕ ልዊ" ወይ ሃልሃልታ ከይልዓል ኩሉ ገዛ ናይ
 ስለያ መርበብ ብመዝርጋሕን ብካልኡ ሰውር ጫታትን ይቐጸጸሩ።
 ብሓጺ መገንባት ኢትዮጵያ ዝኾነ ይኹን ናይ ሀዘቢ ቅነዕ ተጋ
 ደሉ ብሓገዝ ሃጻያውያንን ጽዮናውያንን ከተቐህመ ኣተገለወት።
 መቐበር በብኣዊ መሰላት ወዲ ሰብ ከትገህስ ሰጋኡ ዘይትብል ናይ
 ኢያ። ልደሊ መደሓርሓርቲ ዓገዲ ጣኦከል ዝኾነት መገንባት
 ሪያ። ሸሕፊ ኣዘ ሕፃዊ ዘሉ ወተሃደራዊ መገንባት ብሕተ-ሀዘቢ
 ተጻራሪ ገስጋቢ ጥርሕታት ይዝመር ኣገተሉ ኢትዮጵያ ገና ካብ
 ዓገከል ሃጻያውያን ፈልከት ኣይበለትን። ወተሃደራዊ መገንባት
 ኢትዮጵያ ኣገጸር ሃጻይነት መሪገ ብወገዓ ኪዓፍር ድሕሪ መጽናሑ
 ገገደሊ ኢርትፈ ገገወቐዕ ብመባል ብረታዊ ልገዝ ካብ መገንባት
 ኣመሪካ ኪልመገ ተረብቦ።

ሰ. ሀዘቢ ኢትዮጵያ፡

ሀዘቢ ኢትዮጵያ ከብ ብዙላት ብሔራትን ሃይማኖትን ዝኾመ በብዓይነት ባህልን ልዎይን ያታገ ደገደገ ዘለዎ ብመስፍናዊ ደብላ ተመቱዎ ዘሉ ኢዮ፡፡ ገሉ ከብዘገ ብሔራት ኩ ብሔረ ገላ፡ ወላዎ፡ ጌሬ፡ ቦማል፡ ትገሬ፡ አማራ... ወ.ዘ.ተ. ኢየን፡፡ ብሔረ ገላ 40% ከብ ሀዘቢ ኢትዮጵያ ዝሾት ጋልኖ ኮርዎ / ዝጸገቱዎ ፍሉይ ታሪኽን መዕባሊን ዝነበርዎ ኢዮ፡፡ ብሔረ አማራ አመሳርኖ ዝጸገደኦም ኣብ ሸዋን ጉኞን ወሉን ቢገመድን ዝርከቡ ኢዮ፡፡ ኣቲ ኣብ ኢትዮጵያ ገዛኢ ብሔር ብሔረ አማራ ስለዝሾነ ኣብ ወላኽ ኢትዮጵያ ብተጻመነት ናይ አመሳሪ ባህሊ ደገደገ ሃይማኖትን /ተዋህዶ/ ነገሱ ይርከብ፡፡ ናይቲ ከልኽ ሀዘቢ ባህሊ ደገደገ ሃይማኖትን ልዎይን ዋጋ ዘይ ብሉ ተቐጻሪ ቦቲ ብጥፍኡት ዝገደሰ ገዛኢ ብሔር፡ መገገጺ ጥፍ ኣቲ ተጸሪጉሉ ኣሉ፡፡ ናይ ዝሾነ ይኹን ብሔር ኣባል አመሳርኖ ከመ ደገደገ ባህሊ አመሳሪ ከመ ባህሉ ገይሩ ከመሃር ብመገገጻት ዓቢ ብሔረዊ ጭፍን ባህላዊ ወረራን ኣለዎ፡፡

መገገስቲ ኢትዮጵያ ከመቲ ኣቐላጭና ዘመልከትና ጥቐውን ጥቐሚ ጉይተትን /ሃጻውያን/ ብዝሾነ ዓይነት መገገጺ ከከላሽል ዝተጻጥቶ ስለዝሾነ ብዘዕባ ሀዘቢ ዋላ ሓገቲ ተገጻስነት ኩ ዓ ብሉን፡፡ ኣዚ መገገስቲ ዚ ገደልዮት ውሑዳት ገገሳውያን ቢተ ሰብን መስፍንትን ናይ ውገኡ ኣሕሉቕ ሰብ ጽረረታትን ዚነበር መሰረታዊ ናይ ሀዘቢ ፖለቲካዊ መሰላት ዚነፍገ ገዝሾነ ይኹን ገስጋሪ ሓባብን ስጉምትን ናይ ሀዘቢ ዘዕገቅፍ ብደልዮት ሀዘቢ ዘይከነሰ ብደልዮት ሓይሉ ብብ ወይ ውሑዳት መስ ኮፈርኩም ዝከዩዱ ጸላኢ ሀዘቢ ዝሾነ መገገስቲ ኢዮ፡፡

ቦማንያ /80% / ከብ ጫካቲ ዝሾነ ሀዘቢ ኢትዮጵያ ተወረር ኮይኖም ይርከቡ፡፡ ነቲ ዝተዘመተ መሬቱም ከብ መስፍንትን ነፍ ጠፍታትን ተቐቢሎም ብመሕረስ ብሔረ ከብ ሰለስተ ርብዓ /3/4 / ዘይወሕድ ኣናገባሩ ይነብሩ፡፡ ሀዘቢ ኢትዮጵያ መናባብርኩ ኣዚዮ ድጡር ብመሆኑ ኣቲ ዘበዝሕ ሀዘቢ ናይ መገባር ጸገም ኣለዎ፡፡ ከመ ኩሉ ኣብ ዝሾነ ይኹን ድሙር መስፍንነት ዚነገሰሉ ሕብረተ

ሰብ ዘርከብ ሀዘቢ፡ ሀዘቢ ኢትዮጵያ ብደኸነት ሕጻን ሩገተርና ዚተጠቐዕን ብሓይ ብሔርን ሃይማኖትን ኣናተጠቐነ ኣብ ኸሕቲ መ ስፍነ ርክሰማልነት ስርዓት መገገስቲ ዘመሓደር ውጽዕ ሀዘቢ ኢዮ፡፡ ከብ ገዛ ናብ ገዛ ሃገይቦታዊ ብሀርያዊ ኩፍታት ደጋገሙ ንመነ ባብር ሀዘቢ ከመልኮ ይርከብ፡፡ ንኣብነት ኩ ኣብዚ ዝሓለፈ ተ ሩብ ገዛ ኣብ ትገሬይን ወሉን ሸዋን ከመኩውን ደብባዊ ክፍልታት ብሰገኪ ደርቲ ዝተላዕለ በማኣታት ሸሕ ዚቐር ሀዘቢ ብጥጫትን ሕጻን ሃለቑ፡፡ ጩኒ መገገስቲ ብሀዘቢ ዘይሓመን ገብዝን ብመሆኑ ነዚ ሓይጋዝ ኪቐጽጽ ኣይከኣለን፡፡ ኣድሓርሓሪ ጩኒ መገገስቲ ኩሉ ገዛ ብሰገኪ ሕጻን ኣመራርሓኩ ኣብ ሀዘቢ ሸ ገር ከመርድ ኩሉ ኣብ ባህርያዊ ኩነታት ኣናማሻነዮ፡፡ ብሰገኪ ባህርያዊ ኩነታት ንዝፍጠሩ ሸገሬት ከኣ ኣብ ከገጺ ተቐላጠፉ ከፈትሖም ዘፍትን ብሸለልትነት ዓይኒ ይመልከቱን ይጻባብጡን፡፡ ንኣብነት ኣዚ ኩሉ ሀዘቢ ኣናዎተ ኣንከሉ ኣመ መሸገያተ ዓቢ ናይ ደርቅን ከብ ጥጫት ዝተላዕለ ሕጻን መትን መሆኑ ኣና ተፈልጠ፡፡ ወጽኦ ተፍታት ነዚ ፈለጠም ኣብ ኢትዮጵያ መጽሓ ከዩ ፈርዮ ኢትዮጵያ ከብ ዚዛወሩ ኣጋይሽ /ተሪስት/ ኣትረኽቦሃ ኣታዊ ከይፈረጸ ከብ ዓለመ ሓቢኡ ስቐ መሰሉ ኢዮ፡፡ ከባብ ወጽኦ ተፍታት ነቲ ነገር ተመልኪቶም ዝኾልዕ ኣዚ ኩሉ ሰብ ኣና ሃለቑ ኣቲ ገዛኢ ደርቢ ስቐ ኢሉ ይመልከተ ነበረ፡፡ ኣቲ ነዚ ርኽሶ መገገስቲ ሃይለስላሰ ዚገመል መገገስቲ ወተሃደራውን በዚ ጥጫት ዚ ብሕጽ ይኣመበር ብመሆኑ ልቡ ይኼው ኣይፈትሑን፡፡ ኣን ታይ ይኣ ገሓገዝ ብደርቲ ዚተጠቐስ ሀዘቢ ገዘመጸ ሀያብ ኣብ ወተሃደራዊ ስፈራን ኣብ ጽቡኩን ጸውዕሉ፡፡

ሀዘቢ ኢትዮጵያ ኣመክሮከስ ኣቲ ገባሬ በተመ መስፍንቲ ኣቲ ኣብ ከተማታት ዘርከብ ናይ ኣብያተ ዐዩ ሸታለይ ደማ ብተመ ርክሰማላውያን ኣብ ተወጻጻሪ ዘይብሉ ናይ ኢኮኖሚያውን ፖለቲካ ውን ባህላውን ጭከና ጥሒሩ ከርከብ ጸኒሑ ኣሉ፡፡ መገገስቲ ኢ ትዮጵያ ነቲ ተሸጊሩ ዘሉ ሀዘቢ ብሔርብ ብኢገጥስትሪ ብትመሀርቲ ኪማዕበልን ኩነታት ጥዕናኩ ከመሓደሻን ኣብ ከገጺ ኣትጽዕር፡፡ ደኹም ኢኮኖሚያዊ ዓቕሚ ዘፍቅዶ ዘለዎ ገንዘብ መብሓሕ ኹን ኣብ ወተሃደራዊ ሓይልን ሓለዎ ጸጥታ ናይቲ መሸገጽ መገገስትን ተጥፍኦ፡፡ ከመዚ መገገስቲ ደማ ኣዚ ብጭፍን ከፈኡዎ ዘሉ ሀዘቢ ኢትዮጵያ ሀዘባዊ ፍሕሕታ ሓርነት ሀዘቢ ኢርትሬ ከኣ ንመቐጻይን

ኢቶ፡፡ ገን ወቀ ደክ መገንሰት ሃይለስላሴን ተከክታን አይፈልግ
 ጠን ከፈለጉት አይደለም፤ አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር አገልግሎት
 ገንዘብ አይከፈልም፤ ስለሆነ ብረት ወገን አይከፈልም፤ አገሪቱ ደክ
 ሀዘቢ ኢቶ፡፡ ገንዘብ መገንሰት ኢትዮጵያ ገንዘብ ብሔራዊ ኮሚሽን
 ወጪ አሰራር አሉ፡፡ ገንዘብ መገንሰት ሀዘቢ ኢትዮጵያን ሀ
 ዘቢ ኢትዮጵያ ነዚ ናይ ጥያቄ ሰጠላት በባሽነን በታችኛው
 ሰጠ ተፈጻሚ ተከክታን ትደብ መሰልን ትደብ ገንዘብን አይከፈል
 በገ ኢቶ፡፡ ዘላለማዊ ጥያቄ ከአ አይከፈልም፤ ኢቶ፡፡ ከት
 መሰል ናት ናይ በሀሪኩ ኢቶ፡፡ ከት ዘመዝገብ ዘሉ ገልበት
 ደግ ናይ ገዛክ ርክሱ ኢቶ፡፡ ከት ገንዘብ ሃብት ናይ ሃገር
 ኢኮኖሚ ከአ ናይ ገዛክ ርክሱ ናረ ደብዳቤ ርሃታን ኢቶ፡፡ በዚ
 መሆኑም አዚ ከአ መሰል ገባላ መሰል ገንዘብና ሰው ሀዘቢ
 ኢትዮጵያ ዘይተርፍ ናይ ገዳን ኢቶ፡፡ በውጪ ሀዘቢ ኢትዮጵያ
 ከአ ብናይ ሰብ ስራ ስራት ናይ መገንሰት መሰላው /ጉዲት/ ዘባ
 ዓይ አይከፈልም፡፡ በገንዘብ ሰነድ ሰነድ ሰው ወይን ምሁራ
 ትን በታላብ ገባርን ጥሬክ ኢቶ ዘመራሽን ዘትከልገ፡፡

ከባ ሰነድ ገዛ ምሁራ ኢትዮጵያ አት ሀዘቢ "ገባር"
 አከፍል አምሳይን ገን ሰነድ አይተገባረላይ፤ መሰላው ወገ ተገ
 ፊፍ ስለዚ አይ ገብ፣፡ ናይ መሰላው ጥያቄ አምብዛ መሪ ሂ
 አይጸርገ፡፡ አናበላ አባባ ዘለግ በታ-ባሞሰበል ተገላሲ ነቶ
 አባ ከባህኑ ዘርከቡ መሰላውን ወኪላት ላዕላት ደርብን ብሓይላ
 አናወረረ ሳጥቆ አሉ፡፡ "ኢትዮጵያ ትኞሪ" ብዘብል ጥርፊ
 ገንዘብ አናታለሉን አናፈረሙን በዘገበርዎ መሰላው መገንሰት
 ብሓይላት ዓባይ በውጪ ኢቶ አናበላ ሰነድ ሰነድ ተገ
 "ሰነድ አናባይ ገንዘብ ናረ ጸዕሪይ አይሀበን ብመባል" ተላላሉ
 ዘሉ ተወረረይ ከም ዓመጸይ ፕሮፖ ይኸውን ይፈርድዎኝ ከም
 ዘለው ከኩ በዕሉም ከይሰፈርሉ ብረዱ ከገልጽ ጸኒኡ፡፡ ጥ
 ኩን ሀዘቢ ኢትዮጵያ ጽፋኛ ፖሊቲካዊ መስመርን ቅጥጥን ሰነድ
 ጸሉ ከምኩ ወገ መደብን ሀዘባዊ ዕለማኩ ዘፍፍ-ብሓይላ ብረት
 ታልሲ ስለዘይመረ በት ገንዘብ ገንዘብ አናደናገረን ብሓይላን
 ገፈፍ ዘብል ዘሉ አይሰፈርሙ ወተሃይረዊ መገንሰት ገንዘብ ከዕ
 ገት ተገላሉ አሉ፡፡

አባ መጀመርታ አጥርሕ 1974 አባ ኦዲሲ አበባን ከልኮት
 ከተማታን ናይ በታላብ ብርቱኦ ናልሕታ በብዘለግ ተላላሉ ገንዘብ

ገሰት ሃይለስላሴ ፈጥረጥ አቢሉ መሰረተ ከነገሩ ተፈክቶ፡፡
 ነዚ ናይ ብሓይ ናይ ሀዘቢ መገንሰትን ገን አብ መገንሰት መታን
 ከይበጸሕ ከት አይሰፈርሙ በረዊት ሃይለስላሴ ናይ ሀዘቢ ሰነድ
 ነት ዘይገፍ ተመሲሉ ናብ ሸትኩ ገመገሙ ከገባቸዎ ጀመረ አዚ
 አይሰፈርሙ በረዊት ከዚ ቀደም ደላይ ናይት ዘገጸር ደርብን መ
 ገንሰትን አብ ገብሪ ገመገሞ ሀዘቢ ይጥፍጥፍ ነይረ፡፡ ሕጂ
 ገንሰትን አብ ገብሪ ገመገሞ ሀዘቢ ይጥፍጥፍ ነይረ፡፡ ሕጂ
 ከአ ነዚ ከባ ሀዘቢ ዘነፍሎ ናይ ሰነድ ደላይትን መገንሰትን
 አብ መገንሰት ከይበጸሕ ብናይ ሃገራዊ ደላይት ፈጽሞ ዘሸነ
 አይሰፈርሙ በረዊት ተገብሎ ባን አብ ከገላ ዘብል ትኪ ዓገ
 ይብል አሉ፡፡ አብ መገንሰት ገን አዚ በብገዛኩ አብ መላኩ ኢ
 ትዮጵያ ዘለላል ዘሉ መገንሰትን ናይ በታላብ ተመሲሎ ከልግ ጥርጥር
 ናይ መገንሰት በረዊት ተገብሎ ናብ ባርዕ ሰነድ ከም ዘልግጥ ጥርጥር
 ያልባ፡፡ ናይ በታላብ ጥሬክ ዘይከፈል ከባ አብ ደቡብ ኢትዮጵያ
 ዘለው ተወረር ናይቶ መሰላውን መሪ ጥያቄ አምብዛ ስለዘሸነ
 ይመጥ ከይዘረሱ አኖም ልጁ ከይጸሕፍ አክላም አሰር ብመገ
 ባረ ከመት ኩሉ ገዛ በብገዛኩ ዘገብርዎ አብዚ ዘሰለፈ አኖን
 /መጀመርታ 1974 / ናይ ከተማታን ናልሕታ ብመሰባሰብ አብ ገጠ
 ፈት ወገ ገባቶ ነቶም ሰብ መረት /ባላባታት/ ወረርሞ አናገጥ
 ተጠ ገመገሰት ኢትዮጵያ ረዕሲ አክትዮምሉ፡፡ አዚ ዘረዳኢና
 ሀዘቢ ኢትዮጵያ አብ ገጠሬት ብመሰላውን አብ ከተማታን ብርክሰ
 ጣላውን ብኢኮኖሚ ተጠጅቦ ከባ ኢቶ ናብ አፋ ከይት ናይ ሰነድ
 ይናበራ ከልግ መገንሰት ኢቶ፡፡ መገንሰት ሃይለስላሴ ገን ሀ
 ዘቢ ኢትዮጵያ ሰነድ ኢቶ አናበላ ገላላም ከኩሙ ገንዘብ ገዛ
 ጸገሙ፡፡ ከት መገንሰት ደግ ወኪላ መሰላውን ርክሰማልነት ዘሸነ
 ከምኩሙን ከት ዘሉ ሰርዓተ መገንሰት መሰረታዊ መሰላት ናይ ደት
 ሰብ ዘታወጥ ብመገንሰት ሀዘቢ ኢትዮጵያ ከባ ናይ መገንሰት ዘይሰፈርሙ
 ናብ ሰነድ ያልፈፍ መሰላው ኢቶ፡፡ ከት ሀዘቢ ገን ኩሉ ገዛ ተገብሮ
 ምኩ ይገልጽ አሉ፡፡ ይለላል ከአ አሉ፡፡ ሕጂ ዘለግ ኩነተኛ ከአ
 ከርዳክ ዘሸነሉ ኢቶ፡፡ ሰለዚ ከተም በውጪ ገንዘብ ዘይልፍ ከል
 ተ አይሰፈርት ኩነታት አለው ጣላት ኢቶ፡፡ ፩ ከት ዘሉ ጥበብ
 ሀልው ኩነታትን ከባ መገን ሀዘብን ገዛኪ ደርብን ዘሉ ገርጥት
 ከባብ መጠሪኻ አናበላል-ብመገንሰት ገንዘብ ብመገንሰት ተረዳኢዎ ደር
 አሉ፡፡ ፪ ከት ሀዘቢ ነዚ ኩነታት ዘሉ ብመገንሰት ተረዳኢዎ ደር
 አይሰፈርት ሕብረተሰባዊ መብታዊ ፈላጊ ነዚ ለውጡ ዘሉ ገመገ
 ጸኡ ይውደብ አሉ፡፡ አዚ ከልተ ኩነታት ሰለዘሉ አብ ኢትዮጵያ

በውራ ተጽዕኖ-ከዕውት ከመዘከረ ርዝቱ ሊኖር፡፡

እንደዚህ ገን አዚ ገሰጋሪ ተሰራ ገህዝቢ ገደብላል፤ ገሰገሰት ገደብገደብ ገላ ሩብሪካታት በመሀገር ናይ ወረት ጾርሊት ለውጪ በመጠጸዕ ዘነበር ዘሉ ወተሃይረዊ ወገሰት ስር ዎስ ቸሰለ ናብ መጸርሳርገ ኩርኩርነት ሃጻይነት ከመዚህ ለስ ካይከሳይ፡፡ ስለዚ ነፍሲ ወከፍ ገሰጋሪ በብ ወይ ወደብ ነዚ ሰልጣን ሲታ ዘሉ ጉጹላ ኣብ ድላዩ ገዢበጽሕ ጾታላና፤ ገናሕሕታ ህዝቢ ኢትዮጵያ ደግ ኣብ ገብሕ ወርብ መባሕር ይገባታ፡፡

፩. ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን

ኣብ ሳይ ገዛን ቦታን መዝግዞ ነገሱ ሕጻን ደገብና ደብ ነት ካልኡ ገናዕገገገ ናይ ዕለት ገዳይ ከይት-ኪርክ ከሉ ተደላይነት ሕብረተሰባዊ መቅደያር ኣዚሩ ገሁድ ሊኖር፡፡ በዚ መ ሸገያት ኣዚ ከኣ ኣብ ኢትዮጵያ ናይ ሕ/ሰባዊ መቅደያር ኣድላይነት ዘተገንዘቡ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ኣለው፡፡ ኣዚኣቶ ከኣ መብዝሕትኦም ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያ ገመድነ ርክሰጣላዊ ስርዓተ ወገሰት ኢትዮጵያን ገዢኩርነትን በመቅደም ኣብ ቤት ጣኦርቲ-ዝበልዩ ዘለው፡፡ በመውት ተሃሳኝም ሰላም ብመስኣን ሃገርም ገዳኝም ዝተሰጥን ሊኖሩ፡፡ ገሳይ በብ ገሰጋሪ ኢሩ ዘበሉ መሰረታዊ ጣዚን ኣሉ፡፡ ሳይ ገሰጋሪ ቅደም ገጽኦን ዝኾነ ይኹን ህዝቢ ዚቃወም ከኹውን ኣለዎ፡፡ ስለዚ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ኣገባብሎ ገጽኦን ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ኸሕት ባዕዳዊ ገዝኣት ኢትዮጵያ ተገንዝቦም ከብ'ዚ ጽዮና'ዚ ናጻን ሳይን ገመድጸኡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ዚገብር ዘሉ ብረታዊ ተገደሉ ብመክል ዚህሙትሉ፡፡ ካብኩ ሳይኖም ወገን ነዚ ህዝቢ ኤርትራ ዚገብር ዘሉ ቅኑዕ ውገኡ ብኣህጉራዊ ወገኒ ተለዓላሎም ብዝከኣሎም ወገን ደጋፊ-ሕልናኦም /ሰላሳሪት/ በመርኣይ፡፡ ወይ ኣብኩ ብጥታ ይኹን ብተዘዋወሪ ነት ተርጓሚ ባዕዳዊ ገዝኡ ሳይኖ ገመድኦም ከኣለቶ ዘመፍዩ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ኣገባብሎ ጸሓኢ ህዝቢ ኤርትራን ህዝቢ ኢትዮጵያን ናይ ኢትዮጵያ ወገሰትን ናይ ዓለም ሃጻይነትን መጪት ተረጓኦም ኣብ ጣኦከል ኢትዮጵያ በውራ ብመክል ገናይ

ገናይ ሳይኖ ጸሓኢ ኣብ ዘሕመም ከመቐዕገን ገህዝቢ ኢትዮጵያ ብተኑዕ ህዝባዊ መስመር ኣኖመርቱ ካብዚ ዘለዎ ወገን ሳይ ከው ጸኢኦን ገኣደሳርሳይ ሳይኢ ከደክመዎን ዘዕጠቱን ኣህጉራዊ ሳይ ናነቶም ኣብ ገብሪ ዘውዕሉን ብኣኩ ዚህሙትን ሊኖሩ፡፡ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ኣገባብሎ ናይ "ዓባይ ኢትዮጵያ" ሕልጢ ደርሀን ናይ ልዑል ብሕር-ጸቢብ ኣረኣኦን ናይ መስፍሕፍሕ ቅዳምን ወረራን ብመክል ዚቃወም ከኹት ኣለዎም፡፡ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ኣብ መላኡ ጣዕርነት ናይ ኩላን ብሕራት ኢትዮጵያ ዚህሙትን ሕብረተን ከኣ ኣብ ናይ ነፍሲ ወከፊን ፍታይ ከኹውን ከመዘለዎ ዚገንዘቡን፡፡ ናይ ዕድልን ባዕላን መውሳን ከባብ ናይ መፍላይ መሰልን ከመዘለዎን ደግ-ብመክል ዚቐበሉን ሊኖሩ፡፡ ኣብ ወይም ደግሞ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ኣገባብሎ ህዝባዊ ወገሰት ገመድ መ ብሳይኢ ብረት ከገደሉ ዚተጥቱን ከዕጠተ ቀረባት-ዚኹትን ከኹት ኣለዎም፡፡

እመባርክስ ገሰገሰት ኢትዮጵያውያን ናይ ዝኾነ ይኹን ውጽዕን ጽኑን ህዝቢ ቅኑዕ ተገደሉ ብመክል ዚደገፍ ብፍላይ ደግ-ገዝኡ ህዝቢ ወይ ጽኑን ብሕር'ዕድሉ ባዕሉ ከውስን ዘይገ ሃስ መሰል ከመዘለዎ ፈላጊም ገህዝቢ ኤርትራ ኣዚ መሰሉ ዚ ብዘይ ገሕስያ ስለዚ ተገህሱን ዚተወረን ኣገጻር'ዚ ወረራን መሰል መገሃልን ኣብ ዚተጥቱሉ ገዚ ብመክል ዚሕገዙ ኣገጻር ሃጻይ ነትን ጽዮንነትን ደው ዚበሉን ሊኖሩ፡፡

፪. ዝመደና ገደላ ህዝቢ ኤርትራን ህዝቢ ኢትዮጵያን፡-

ኣብ ዘላፍዩ ገዚ ኣብ ናይ ዓለም ሕብረተሰባት ፖሊቲካውን ስነ ሳይንሳውን ዝመደናታት ኣገተመልከትና ዓለም ኣብ ክልተ ዓባይነት ይመበታት ቸኸራላ ነረቨብ፡፡ በዚ መስመር'ዚ ከኣ፡ ኣተሓሳስባ ናይ ኢኮኖሚ፡ ኣተሃናገኣ ናይ መከላከላ ታል ኪጻናት፡ ናይ ሳይንስ ኣውሃህባ፡ ኢኮኖሚ ተገደሉ ይርከብ፡፡ ኦቲ ሳይ ከ ሳይ ዘይዕረቕ ተጻይ ከፍልታት ተመጽኦ ይርከብ፡፡ ኦቲ ሳይ ከ ፍላ /ገሰጋሪ ይመ/ ኣገጻር ጽኑን መዝመዝን ተሰለፍ ገመድ በብ ካብ ዘሉ ሕጻን ፍብራ ተገደሉ ሳይ ብመደኣኡ በፍቕርን ሰላምን ሰልጣኒን ፈህዋን ዕቢትን መኸገገዝን ኪነበር ዚጽዕርን ዚሳልን ከኹውን ኣገከሉ ሰዓብተ ኣዘን ኩላን ኣብ ዓለም በብገ

ገዛቱ በሰይጣን ባለ ሕረት ጥፋት ሲሆን ወደገን ዘላቂ ደብዳቤ
 ሃገራትን፡ክት አብዛ ገዛ'ዛ ባለ መዝሙር ሃገሪት ሲሆን ነገ
 ወጽኦ ዘገይላ ዘሉ ርሃ-በላዕ ሀዘቢ ዓለማ፡ ባለ ባዕዳዊ
 መገዛክት ናዳ ገደቢ ገሃገራዊ ናጽነት ብብረት ዘገይላ ዘሉ
 ሀዘቢ ኩሎ ይመክራል ዓለማ ሳይሆን፡ ክት አብ መላክ ዓለም
 አብ ሕገት ገሕሰያ ዘይብሉ ኢኮኖሚያውን ፖለቲካውን ባህላውን
 ጭከና ዘባቾ ዘሎው ዓለማ ሀዘቢ ዓለማ ኢሞ፡፡ በሽልክ ኢዛ
 ረርባ ደማ ክት አብ ጸጋም ዘሉ ኢዩ፡፡ ክት ሓይ ክፍሊ ደማ
 /ኢዳሕርቲ ይመበ/ ኢኮኖሚያዊ ዕብተ አብ መዝሙርን ጭከናን
 ሀዘቢ፡ ሀዘቢ ዝተረፈ ዓለማ፡ ባልኮት ሃገራትን ዝተሰረተ
 ብመሆኑ፡ ዘብኦ ይኹን ሀዘቢ ባለ'ዛ ጥፋት'ዛ ገመዳክ ዘገብር
 ጸዕሪ ብመገንባብ አብ ዓለም ሰፊው ርርቲ ገደቢ ሰብ ጠኩት
 ዘገቢ ከሆነ ኢኮኖሚያዊ ብፍይ ኢሞሪካ ሃገሪት ዘመር
 ሙ መዕረባውያን፡ ሃገራውያን፡ ጽፍዊት ኢሰራክል፡ ኢዳሕር
 ሳርተ ከረኩርጎን ኢሞ፡፡ ነዚ መሰረት ብመገባር ብዘዕባ ገ
 ደላ ሀዘቢ ኢርትፊን ሀዘቢ ኢትዮጵያን ከገሰሰኩ ኢኮኖሚ፡
 ከሰራኩ አብ ሓይ ይመበ ከመዘሉ ይበርሃል፡፡ ሀዘቢ ኢርትፊን
 ሀዘቢ ኢትዮጵያን ከሰራኩ ብሓይ ጸላኢ ይባቾን ይመዝገብ፡
 ጸላኢኦም ከኢ ኢዛ ዝተባህሉ ሃገሪትን ከመኩን ተሓጋጋዚ
 ይመበ ሃገራውያንን ኢባልን ዘብኦ መሰፍናዊ መገንባት ሃይለሰ
 ላሰ ወይ ተከክተ ኢዩ፡፡ ገደላ ሀዘቢ ኢርትፊ ደማ ወተሃይራ
 ውን ፖለቲካውን ሰትፊተኩ ኢገዳር ኢዛ ዝተባህሉ ሃገራዊ
 ይመበ ብመኸር ተጋደሎ ይቆጽል ኣሉ፡፡ ብሓይኩ መሪሕ ሓ
 ሩሽ ሀዘቢ ኢትዮጵያ ብት ገጽዕና ናይ ሃገር መገንባት አብ
 ልዕሊ ሀዘቢ ኢርትፊ ዘመረገ ዘመርድ ዘሉን ገፍፋ ብመኸር
 ይቃወሙን ይኹንን ኢሞ፡፡ ገሓድ ከኢ መላክ ሀዘቢ ኢ
 ትዮጵያ ተረፋኩ ብቃወም ኢዩ፡፡ ገደላ-ሀዘቢ ኢርትፊ ደማ ከመ
 ኢባል ዓለማዊ ገሰጋቢ ይመበ አብ ልዕሊ ሓሩሽ ሀዘቢ ኢትዮጵያ
 ዘመርድ ዘሉ ኢረሚናዊ ጭከናን መገማዘን ኢደላን ከኩን፡
 ገደምከራሲ ሳይሆን ውሽጢ ኢትዮጵያን ቅኑዕ ሀዘባዊ ተጋደሉ
 መሰረተን ገዛቡ ደቂ ኢትዮጵያን ብዝከኣሉ መገንባ ከደገፍን
 ከባራትዕን ኢህገራዊ ሳይኮኖሚ ኢዩ፡፡

ኢዛ ገራዊ ዘይብን ሀዘቢ ኢርትፊን ሀዘቢ ኢትዮጵያን ገ
 ረባብተ ሀዘባታት ብመሆኑ፡ ኢብ መብራቕ ኢፍሪያን ከባቢ ተይሕ
 ባሕርን ጭከከላይ መብራቕን ሃገራውያንን ጽፍዊውያንን ዘሓልመዎ
 ኢረሚናዊ ውሳኔ ብቐረጽነት ብመቅዎ ገከብገፋ፡ መዝኩ ሰትፊተ
 ጂካዊ ቦታ ኣለዎ፡፡ ከመ ከሰተ ገረባብተ ሃገራት መገን ባዛ
 ሀዘባታት'ዛ ኢብ ገዛ ተጋደሉ ይኹን ድሕሪ ናጽነት አብ ገሰ
 ጋቢ መኸላትን ናይ ሓባር ጥቕምን ዘተሰረተ ጽቡቕ ገርብትና
 ኢገባር ዓቢ ኢሞነትና ኢዩ፡፡

ብሓይኩ ዘመድና ገደላ ሀዘቢ ኢርትፊን ሀዘቢ ኢትዮጵያን
 "ብገብረልና ከገገብረልኩም" ዘይብሰኑ ናይ መኸላት ኢሞነት
 ትን ገዳይ ከይት፡ ኢዛ ከሰተ ገረባብተ ሀዘባታት ገጠመዎ ዘሉ
 ናይ ገፍዕን በይልን ዕድል ከብ ሰሩ ነጅልካ፡ ብሰላም ዘነበረ
 ሉን ጸገቡ ዘሓደረሉን ፖለቲካውን ሰብኣውን መሰሉ ዘሕለወሉን
 ሰይዓት ገመጃም ኢብ ዘገባር ጸዕሪ ዘተሰረተ ኢዩ፡፡

9. ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ
ታሪኽ መዕባለ ሕብረተሰብ

ሕብረተሰባዊ መቆያያር ዘርከብ አገባብ ማለት መስዋዊ ዓር ኢዩ፡፡ በዚ ማለት ደግሞ ሕይወት መሰረታዊ ኪነውን አብቲ ዋገነት ናይ ናውቲ ማክታት ዝመደናዊ ለውጢ ኪገበር ኣለዎ ማለት ኢዩ፡፡ ኣብ ደርባዊ ሕብረተሰብ መዕባለ ዘርከብ ነዚ ለውጢ ዘመሰረት ብመገባር ኢዩ፡፡

ታሪኽ ሕብረተሰባዊ መዕባለ ኣብ ሕብረተሰብ ይኸረፍ፡-

1. ፍልጠ-ደሰነት
2. ዋገነት-ባርያ ሕብረተሰብ
3. መስፍናዊ ሕብረተሰብ
4. ርክስማላዊ ሕብረተሰብ
5. ደባዊ ሕብረተሰብ

1. ፍልጠ ደሰነት፡-

ፍልጠ ደባዊ ሕብረተሰብ ኣቲ ናይመወደብን መጀመርያ ማሕበራዊ ናብራ ኢዩ፡፡ ኣብዚ ደረጃ መዕባለ ኣዚ ሰባት ብሓባር ኣናቱሒሉን ብሓባር ኣናቱሒሉን፡ ኣናብርሑን፡ ናረ ናይ ሃደኛዎን ሰራሕዎን ደግሞ ብሓባር ኣናቱሒሉን ብሓባር ዝውት ኩሉ ደረጃ መዕባለ ኢዩ፡፡ መሰርሒ ማክታት ናይ ሓባር ስለ ዝኾነ ኣብ ፍልጠ ደሰነት ናይ ደርብታት ፍልልይ ዓልባን ማሕበራዊ ናልባን፡፡

ኣብ መጀመርታ ናይ ፍልጠ-ደሰነት ዘመገመኩልኩምንቢ ስለዘይነበረ ሰባት መገቢ ንኪክሩሩ ከብ ቦታ ናብ ቦታ ኪገዛዩ ይገደቡ ነበረ፡፡ ብድሕሪኩ ገን ዕዮ ማዕቢሉ፡ ሕርሻን መርባሕ ክብትን ተጀመረ፡፡ ከብ ድረር ዕልት ንሓዕሊ ዝያዳ መገቢ ስለዝተረከቡ፡ ኣብ ሓይ ቦታ /ዓፂ/ መሰረር ተጀመረ፡፡ ጸኒሑ ከኣ ሕርሻን መርባሕ ክብትን ተፈልዮ ተፃጻይ ማሕበራዊ መክፍሩል ዕዮ ኣመጽኡ፡፡ ከመኡ ወገ ገላ ሰባት ሓረስቲ፡ ገላ ጊሰት፡ ገላ ሃዳኖ፡ ገላ ከኣ ኣብ ገዛ ተረብቲ መገቢ ብመገቢ ናይ ዕዮ መክፍሩል ተጀመረ፡፡ ጸኒሑ ወገ መሀዘ ሰራሕ ኣቶሎ ማለት ናይ ከዓውንቲ ድስቲ ኩስኩስቲ . . . ወ.ዘ.ተ. ተገብረ፡፡ ቅድመ-ኣዚ ሰራሕ ኣዚ ብተም ኣባላት ናይ ነፍሲ ወከፍ ሸገዳ ይገበር ነበረ፡፡ ጸኒሑ ገላኡ ሰራሕ ናይ ገላኡን ጽገዳታት ወይ ተቢላታት ብፍላይ ኮነ፡፡ ከልኣይ ናይ ማሕበራዊ ዕዮ መክፍሩል ኣሰፋፍ፡፡ ዝተረላለየ ምዃን ሰራሕን፡ በባዓነቱ ንዋትን ኣቶሎትን ከልኣ ነገርን ኣፍረዮ፡፡ ኣብኡ ዚተመሰረተ ዚፃበዩ ማሕበራዊ ዕዮ መክፍሩል

ለውጥን ንገዳን ኣሰፋፍ፡፡

ኣቲ ዝፃበዩ መሀዘ ናይ ፍልጠ ደባዊ ሕብረተሰብ ሓይ ኢዩ፡፡ መሀዘ ሓይ ኣብ መነባብር ደብብ ፃቢ ለውጢ ዘመጽኡ ኢዩ፡፡ ኣቲ ከልኣይ ፃቢ መሀዘ ደግሞ ሓይ ነበረ፡፡ ሓይ ኣብ ብዛኡ ኣገልገሉት ውጥሉ ኣብ ማክታትን መነባብር ደብብ ነገ ኣገዳሲ ለውጢ ኣመጽኡ፡፡ ኣብ ኣገ መዓክታ በዚ ናይ ፍልጠ-ደሰነት ናውቲ ዕዮ ኣናቱሒሉን ዕዮ ወገ ኣናማዕበሉ ከይ፡፡ ብርኩት ኣተን ጥሪትን ኪርከብ ጀመረ፡፡ ናይ ዝኾነ ይኹን ነገር ዝያዳ ዘለታ ሰብ ከኣ ኣብ ልዕሊ ዘይበሉ ጸብላ ልትነት ኣርኣዩ፡፡ ብሽመዚ ኣገባብ ከኣ ንመጀመርታ በዚ ኣብ ታሪኽ ሕብረተሰብ ሃብታማ ደግን ተፈኣዩ፡፡

ኣብ ፍልጠ-ደባዊ ሕብረተሰብ ተፈ ደቲ ኣገስትዮን መስልን ከብቲ ናይ ደቲ ተባዕትዮ ኣይፍለን ነበረ፡፡ ብፍላይ ኣይ ኣብቲ ታሕተዋይ ደረጃ መዕባለ ፍልጠ-ደሰነት ናብራ ደቲ ሰብ መስቲ ኣካያይዳ መጊላ ከብቲ ዘመሰበል ስለዚነበረ ዚተወልዮ ውሉዓት ከይተረፉ ብናይ ኣዲኦም ሰዎ ይጽውዑ ነበረ፡፡ ኣብ ኣዳናይ ከብ ኣዳናይ ኣብ ከፍለጥ ኣይከኣልን ነበረ፡፡ ኣብ መዓክታ ንገ ነፍሲ ወከፍ ቤተሰብ ነባብ ብመኽኣል ኣብ ዚጀመረትሉ ጊዚ፡ በብኣይ ወገ ኣብቲ ናብራን ኢኮኖሚያዊ ህይወት ናይ ሰድራ ቤት ፃቢ ተፈ መስ ሓዘን፡ ውልታዊ ጥሪት መስ ተጀመረን መክንቲ ውርሻ ጥሪት ኣብ ውሉድ በዛኡ ተጽውዒ፡፡ ሞሰራ ሰኡ ተታሒዙ ከኣ ልዕልነት ደቲ ተባዕትዮ ተጀመረ፡፡ ውሉድ ብሰዎ ኣብኡ ከጽዋዕ ጥሪት ሰድራ ቤት ከኣ ንውሉድ ከመሓለላ ለፍ ተለመደ፡፡ ዚተፈላለየ ኣቶሎ መፍራይ ለውጢ ኣመጽኡ፡፡ ለውጢ ከኣ ንገዳ ኣሰፍሖ፡፡

ንገዳን ለውጥን ንማክታት ኣዚዮ ኣናማዕበሉ ከይቶ፡፡ ማዘ ተፍልጲሉ ንሕብረተሰብ ኪለኪ ጀመረ፡፡ ማለት ለውጢ ኣብቲ ጊዚ ት ሓይ ዚያዳ ኣብ ልዕሊ ሓይ ከሰበ፡፡ ገላኡ ኣናኸሰበ ገላኡ ኣናኸሰበሩ ሃብታማ ደግን ተፈጥረ፡፡ ከመዚ ኢሉ ከኣ ሓይን ንሓይ ዘይኸደቦ ንሓይ ዘሃበትም ኣገባብ ማክታት ናይ ዋገነት ባርያ ሕብረተሰብ መጽኡ፡፡

ፍልጠ ደባዊ ሕብረተሰብ ከባብ ሕጂ ከብ ገጽ መሪት ኣይመፍኣን፡፡ በዚ ለውጢ ጊዚ ከይተረፉ ገላ ሕብረተሰባት ፃቢ መስ ኣብ ደረጃ መዕባለ ዚይርከቡ ኣለው፡፡ ንኣብነት ኣብ ላቲን ኣሚሪክ "ኖዊሪያንስ" ዚተባህሉ ኣብ ማክከ

መልዓንን ካብ መስፍንነት በብደረጃ ቤተርፍ ከኢሆ፡፡ ካብ መስፍንነት ኣቶ ዜግቡ ከልተ ናላዳት ኣቲ ሓይ ናይ መስፍንነት ላዕላዊ ደርቢ ኢዩ፡፡ ኣቲ ዚተረፈ ከኣ ናይ ተወረር ታ ሕተዓይ ደርቢ ኢዩ፡፡

ካብ መስፍንነት ኣቲ ተገዲ ግዕዝን ናይ ግኣት መሰረት ሕርሻ ኢዩ፡፡ ኣቲ ቡር ናይ ተወረር መዝሙዩ ዶግ ገቡ ኢዩ፡፡ ካብ መስፍንነት በብደረጃ በለስተ መለሰ ናይ መዝግዘ ይርከ፡-

1- በሰረሕ፡ መስፍንነት ካብ ትሕዝብ ገዛለዉ ተወረር፡፡ ገመገሙ ጥሪይ ኣትካከል ገኢሽተ ታጽዖ ይህበዎም ኣዎ ኣቶ ተወረር ናይ ገዛኡ ርክብዎ ገሓይ-ከልተ ግዳልታት በሪሎም ኣቲ ዚተረፈ መጻልታት ዶግ በዓይገዛኡ ርክብዎ ናዎይ ዕዮ ካብ መሰረት ናይቲ መስፍን ቢዓዩ ይገደቡ ኣዚ ጻይነት መገባርቲ ከባብ ሰላ ካብ ብዙሕ በታ ታት ኢትዮጵያ ኣዎን ዚሰቅተር ኢዩ፡፡

2- መገሰ / ገብሪ-በዓይነት /፡ ተወረር ካብ መሰረት ናይ መስፍንነት ኣበርቲዎም ሰለዘይበርቱ፡ ኣቶ መስፍንነት ኢዩ ወረረ፡፡ በዚ መስፍንነት ዶግ መስፍንነት መካነት ኣቶም ከበዝቱ ሓፊቶም ገተወረር ኢሕርስዎ ሂሳም መካነት ገብሪ ከብፍልዎም ወረረ፡፡ ገካብነት ካብ ኢትዮጵያ በዚ መገደዱ ተወረር ሓሪቦም ካብቲ ዘተረኸበ ኣዎት በሕሊ ካብ በለስተ ርብዒ /3 /4 / ዘይወሕዱ ገዮና መሰረት ይኸፍኩ፡፡ ኣዚ ጻይነት ካወዛመዛ ካብ ደቡብ ኢትዮጵያ ይርከ ኢዩ፡፡

3- ገብሪ በገገዛብ፡ ናይ መስፍንነት ኣቶ ኣናበዝሕ፡ ገደዱ ኣናግዕበለ ብዝኸደ፡ መስፍንነት ነቲ በገገደ ካብ ወጻኡ ሃገረት ዚመጽኦ ግዕዝ-ከበራት ግዕዮቲን፡ ከመዝገብ በኣገጠረፍታት ዘሰርቱ ገሽልግን ገመሰሕን ዚባኩ ኣቶታን ገመዓን ናይ ገቡን ገገዛብ ኣብሉዮም፡፡ ሰለዚ ዶግ መስፍንነት ገተወረር መሰረት በብሪይ ኣናሓረቱ ሓይ ወታን ገገዛብ ከመዝኸፍኩን ኣገበረ፡፡ ኣዚ ጻይነት ኣከረፍላ ገብሪ ኣዚ ካብ ተዋፍርነቶም ናብ ገባር መገን ዚሰጋገሩ ገዛን ደረጃን ኢዩ፡፡ በዚ ገዛዚ ተወረር

መካነት ገብሪይ ዚኸፈለ ገገዛብ ቤተክብሩ፡ ገለ ካብ ኣቶም ናብ ዕጻጋ ከወጹ ገደነት ቦኖም፡፡ ኣብዚ ገህዚ ተወረርን ገባርን ሃብቲ በገገዛብ /ብሰለሊ/ ቤተክብሩን ይለመቱ፡፡ ኣዚ በገዛቱ ናይ ዕጻጋ መዕባላ ዓመጽኦ፡ ከተማታት ውን ዓግ ዕበል፡፡

መስፍንነት ባህሊ፡ መስፍንነት ባህሊ ካብ መስፍንነት ኣብኖሚያ ዩ በርዓት ዚተወልደ ኢዩ፡፡ ኣቲ ጉሊሕ ዚርከ ዶግ ኣዚ ዚኸተል ኢዩ፡፡

1-ካብ መስፍንነት ሕ/በብ ኣቲ ኣካናሚን ሓይሊ ሰልጣን መስፍንነትን ካብ ኣወራጃ ዚተወሰረተ ብመጸኢት ካብ መገን ትህዝቢ ኣወራጃዊን ተባላውን ስመኢታት ገዲኖም ይርከቡ፡፡ መስፍንነት ነዚ ጸረሃገራዊ ስመኢት ኣዚ ገመገገሰ ኣቲ ህዝቢ ካብ ትሕቲ ጽፍሪ መዝካቶም ገንዘወጽኦ ይከላከቱ፡፡

2-ሓይሊ መገሰነትን ቢተ-ሃይማኖትን ግዕረን ዚተሓሳዝን ኢዩ፡፡ ኣበያተ ሃይማኖት ናይ መስፍንነት መገሰነት ቀንሲ መስርሕን ኣዎናት ብጽንገን ቦይነን ይርከባ፡፡ መሬሕ መገሰነት ከመዝካቶም ዚተሓሳዝ ከመ ተከላከላይ ናይ ሃይማኖት ይቐጽር፡፡ ብሓይሊ መሬሕ መገሰነት ዘይተሓሳዩ ኣገታን ብሰብ ከኣ ዘይተሓሳዩ ኢዩ፡፡ ካብ ኢትዮጵያ ህገጻ መገሰነት ወሰ ናይ ተዋህዶ ቢተከርሲትን ዚተካባብረ ኮይነት ጸሕፊ ኣሉ፡፡ ሃይለስላሴ ናይ ረብሓት ኣትኩልወ፡፡ ሃይማኖት ተገዲ ተከላከላይ ነበረ፡፡ መገሰነት ሃይለስላሴ ካብ ኢትዮጵያ ገካልነት ሃይማኖትን ጸሕፊ ገተከርሲትን ተዋህዶ ገን በሬሕ መሰረትን ገገዛብን ህዝቢ ሕዝ ኣብቲ ተፈ መዝግዘ ናይ ርኢዝበላዕ ወገን ድልውቲ ተከረሊት ገይረ ይሕዛ፡፡ ቢተከርሲትን ብገደኡ ኣቲ ሓረሽ ህዝቢ "ብሃብቲ ካልቦት ኣይትቐናኦ ኣይትወነ፡ ገንጉስ /"ሰላም ኣገዛኣብሊር"/ ቤተክዛዝን ከተኸበርን ቀላሰ ሓላፍነትካኢዩ" ኣናበለት ትበብኩ፡፡ ገካብነት ካብ ናይ 1960 ዜነበረ ናይ መገሰነት ሃይለስላሴ መገልጻይ ፈተን ህዝቢ ገንዘወቐሉ በብሕን ሓይሊ ናይ ህዝቢ ዘሰካነቱ ቢተከርሲትን ተዋህዶ ኢዩ፡፡ ከመዝገብ ኣቲ በ1974 ዓ. ረ. ዚተገብረ ናይ ሕገመገሰነት ለውጢ ኣቲ ከዩ ናይ ሃይለስላሴ መገሰነትን ናይ ተዋህዶ ቢተከርሲትን ናይ ጥቕሚ ሓይሊ መትከሰባር ዚትገክፍ ሰለ፡፡

3-ካብ መስፍንነት ሰራሕ በመ መርገም ይቐጽር ኣት ሰራሕ ዚተላዕለ ውን ኣቶም ገመዕበለ ቐመ መሰገን፡ ቡዳ፡ ኣገጠረፍ...ወ.ዘ.ተ

ይጸረፈ፡፡ ሰናፍ፤ ሕበረተ/ባብ ካትሕተን ገሊጽን ይርከሮ፡፡
ሸሕቢ ሰናፍንነት ንሰረሕ ዓካቢዎቹ ካንተብን ገፍረ ሰረሕ ገ
ን ካይረዎቹን ኢዎ፡፡ ንካገጠረኛ ገንባር ከናካናካኣብ ገፍ
ረ ጸዕርዎን ገጠካብ ሃርገፍገፍብል፡፡

4- ካብ ዚ ሕበረተ-ባብ ኣዚ ገበብ ደዎ ካዕጽል
ጽሬይ ኢዎ ወይ ረባሕ ኢዎ ኣናበልካ ያፍልጻይ ካዚዎ ገ
ዎን ኢዎ፡፡ ናይ ሙዕብ ሙሰረት ዎን ወለዶ ይኸውን፡፡

5- ካብ ሰናፍንነት ናይ ባይገስ ሙዕብልና ጉዚዎ ትቅት
ሰለዝኦን ቡብርና፡ ኣዎነት ካጋንነትን ሙናፍሰትን ይቅር ና
ይ ሃይማኖት ይርቀናን ገነኒት ይርከብ፡፡

6- ደፋ ካንስትዮ ካልካይ ተረ ተጻጻፎ ወይ ሙላካት
ናጥረት ወደ ባብ ከይነን ይተባዛ፡፡

ሃገርና ኣብ ትሕቲ ሰናፍ-ርክሰጻላይ ስርዓት ሰለኣትርከ
ብ ኣዚ ካብ ላዕሊ ተገዛዙ ዘሉ ሰናፍና ያህልዎታት ካብ ሕ
በረተ-ባብ ኦርትዲ ዘሉን ዘዘዎተርገ ኢዎ፡፡

ዎቶተት ሰናፍንነት፡ ገበሪ በገንዘብ ሙስ ቦነ ተወረር ከ
ረይ ገጠና፤ ገሊጽኦ ካበርቲዎ ከሰርቅ ጸፈ፡፡ ኣተፖ
ዎ ዎን ናብ ዕፃጋ ጠመወረዱ ከሆኑ ጸፈ፡፡ ኣዚ ጭብጥኦና
ጸያይ ስርዓት ናይ ሰናፍንነት ዓቢ ለዎጪ ኣርካዮ፡፡ ሙኸንያ
ቱ ደግ ቅዱሳን ሰናፍና ሕበረተ-ባብ ካብ ሙገብ ከፃኡን
ጻለት ካብ ገዕለታይ ሙከባርቱ ዘድልዱ ገላዕሊ በተሕ ገዕፃ
ጋ ዘሆነ ዓፍሪ ካይነበረ፡፡

ኣዚ ገዕፃጋ ሙፍሬ ወይ ሙህርቲ ሙብርኩጻ ገንጋፃን ገሽ
ታዎን ዓቢ ተረ ሃቦ፡፡ ከመዝን ሰባት ካብ ርክሲ ሙገዎ
ገንዘብ ሰለዝሕዙ በተሕ ኣቅቶት ቤትን ናዎቲ ዕዋን ኪገዛዩ
ጸፈ፡፡ ናይ ገደብ ከተማታት ጻዕባን ተሃገጸን ዎ ካብ ከ
ተግ ዚነበረ ጠቢብን በተሕዛዝ ሙከባርቱን በተሰባዎን ካብ ሕ
ደታት ዚሰርቅ ዘነበረ በብቑሩን ካብ ኢዎ ሙከባርቲ ጠመወዳኣ
ገዕፃጋ ዘሆነ ኣቅቶ ከሰርቅ ጸፈ፡፡ ካብ ሕርባ ረዳጻ
ጠመታኸ ካብ ከተማታት ዓበሉ፡፡ ኣዚ ከኣ በፃፊናይ ናይ ከ
ተግን ገጠርን ናልልይ ካስፃብ፡፡ ሙስ ዚ ደግ ዘላፃላ ዎብባ
ዎን ወኣኣን ናይ ገደብ ሙዕባል ቦነ፡፡ በዚ ገዚ ዚ ካብ ት
ሕቲ ተግ ጠጻሕብር ዚተኣባብረ ገደዎ ዚሆነ ጠቢብን ሰብ
ዎዕለት ነበረ፡፡ ሙስኦ ከኣ በተሕ ለተርቆ/ ዚገዛዩ ተ
ሰደን ትብብዎ ገጠቢን ዓቢ ናይ ኣብቲ ሙህርቲ ካበርከቱ
ሎ፡፡

ሕርባን ገደብ ኣናጻዕባል በዝኸይ ነካሽቶ ጠቢብን በቲ
ዚነበር ናይ ሰረሕ ከነታት ነቲ ኣናልፃላ ተሆይዶ ዚነበረ
ድልዩት ባብ ከርዎዎ ካይከኣሉ፡፡ በዚ ሙኸንያት ኣዚ ከኣ
ዘድልዱ ኣቅቶ ገጠርካት በህብኦ ዘሆኑ ሰባት ቤት ዕዋታት
ገሊጽኦ ጠባል ከነታት ተፈጥረ፡፡ ኣዚ ካበያት ሰረሕ ኣዚ
ናይ ሩብሪካታት ሙሰረተ ስርዓት ኢዎ፡፡ ካብ ታሕቲ በታሉ ካ
ብ ላዕሊ ደግ ዓናታት ሩብሪካ ዚነበረኩ ሕ/ባባይ ገጽላ ናይ
ነቲ በተሕ ሰናፍንነት ገመዳኣ ተደባቢት ዚነበረ ሕ/ባብ
ጻለት ርክሰጻላይ ሕበረተባብ ናይ ሙሰረታ ካገባብ ኢዎ፡፡
በተሕት ሕይሰቲ ኣቅቶን ቤትን ናዎቲ ጻሕረሰን ...ወ.ዘ.ተ.
ከሰርቅን ገዕፃጋ ኢቐርቡን ጸፈ፡፡ ቅዱስ ሰባት ካብ ገንዝ
ኦዎ ዚሰርቅ ዘነበረ ነገረት ዎን ሕጽ ካብ ቤት ዕዋታት
በተሕብ ከሰርቅን ተሕዳሮቹን ጸፈ፡፡ ናይ ሰናፍንነት ሕበረ
ተባባት ይኸውን ዓገወን፡፡ ባረድ ካብዚ ገዚ ዚ ሰለዚተግህዘ
ዓቢ ሕይሊ ሃሰ፡፡

ሰናፍንነት ኣመክርክሰ ካብ ባርያይ ሕ/ባብ ሕይሊ ጻኣት
ት ዘጻዕባል ባኣታታት ኣቐልተለ፡፡ ካብ ሙረባን ህልወና
ሰናፍንነትን ስርዓትን ዚላፃላ ሙዕብልና ገክይርከብ ገሕይል
ታት ጻኣተት ገድሕሪት ዚሕሕብ ልሙስ ቦነ፡፡

ገዚቐጽል ሙዕባል ሕ/ባብ ዓገጽጽ ሙስኦ ከኣ ካብ ነጋይ
ን ጠቢብን ሕይ-ከልተ ገባርን ሰረቱ ካብ ከተማ ተሆነ በተ
ሕ ገንዘብ ዘለጽ ሕይ ደርቢ ተረኣዮ፡፡ ኣዚ ደርቢ ኣዚ ደር
ቢ ቡርቑዚ ይበሃል፡፡ ደርቢ ቡርቑዚ በዘለጽ ገንዘብ ቤት
ዕዋታት ኣናኸረተ ዓቢይ ኣተት ተረከብ ይደሊ ነበረ፡፡ ገናኸ
ሰ ካብቲ ገዚ ነቲ ዚነበረ ቤት ዕዋታት በሰናፍናይ ዚዕብለል
በመገባረ ሰናፍንነት ኣቲ ዕፃጋ በቡርቑዎ ከይዕብለል ተወፃደር
ነቲ ካበያት ዕዋ ገክይርኦታ ይከላኸሉ በመገባርዎ ሕይሎ ገደ
ልዩት ቡርቑዚ ዓቢ ዕገቀሩት ቦነ፡፡ ካብ ርክሰቱ ዎን ሰናፍ
ንነት ካብ ኣውራጃነት ተሕሰረተ በመሬት ሕይ ነጋፃይ ካብ
ሕይ ኣውራጃ ኣቅቶ ገዚኦ ካብ ካልኣ ኣውራጃቢይዎ ሙስ ዚይ
ኢ ኣውራጃይ ተረጽ ከሆኖል ሰለዚገደዱ ዓቢ ዕገቀሩት ዓጋጥዎ
ነበረ፡፡ በዚ ሙኸንያት ዚ ደግ ካብ ዋገን ደርቢ ቡርቑዎን
ሰናፍንነትን ዓቢ ገርፎት ተፈጥረ፡፡ ደርቢ ቡርቑዎ ደግ /ን
ተወረር ሙርኩስ ኣናገበረ / ተፃወተ፡፡ ሙስኦ ሰናፍናዎን
በመገባረት ቡርቑዎ ተተክኦ፡፡

ካብ በተሕ ቦታታት ደርቢ ቡርቑዎ ሕይሊ መገባረት ካብ ኢ
ሙስ ሕዘ ሕይሊ ናይቲ ሙዕባል ተሕረርን በታላይን ሰ
ለዘፍርሕ ተቐላጢረ ነቲ ሕጋዚ ዚነበረ ሕይሊ ከፃው ረብሕኦ

ገመሳው መስጦት ጥላ ጸላክቱ ዚነበረ መባፍገት ተቻላጪ ከሰማዕ ይቼመር። ኣብ ብዙሓት ሃገራት ውጥ ደርቢ ቡርቶ ገናይ መስፍንነት ካተሓሳዘ መረት ከመዘለገ ኪቐጽል ገደፍ። ወይ ዶግ ጥዕዕ ለውጪ ካመጽኦ። ኣዚ ከኣ ሸሕሲ ናይ መባፍ ገዢ ሓይሊ መገንብት ብሓይሊ ቡርቶ ኣገተተከኣ ወብዳት ወ ነገሮ መረት ገና ሰፊሕ ብመሓዘ ገንባር መዝግዞም ከመዘቐ ጽሑ ገበር።

፩. ርክሰማልነት

ብመሪሕነት ደርቢ ቡርቶ ዚቐጽል ሕብረተሰብ፡ ርክሰማልነቱ ሕብረተሰብ ይበሃል። ኣብ ዚሕ/ብብ ኣዚ ኣኩ ገዢ ኣኩ ዓ ብላሊ መባፍገት ጥኣት ወይ ርክሰማል/ባገክታት ኣብያተ ዕዮ. . .ወ.ዘ.ተ. / ዘውገን ደርቢ ቡርቶ ከዝውገ ከሉ፡ ኣኩ ብ ሕታዊ ሃብት ዘይበሉ ገርክሰማልነት ብሕብተ ኣናሸሙ ተወግዞ ተ ዚነበር ከኣ ደርቢ ቡርቶ ኣሉ።

ታሪኻዊ ተራ ናይ ቡርቶዚ ነቲ ብህሊ መስፍንነት ኣብ ሩ ብሕታት ተበታቲኦ ዚነበረ መባፍገት ጥኣት ወረራዊ ገይረ ና ብዘመናዊ ኢንቡስትሪታት መስገጋር ኣሉ። ኣብ ርክሰማል ዶግ ነቲ ብብሕብነት ብብ ዚነበረ ዚነበረ ናውቲ ሩብሪካታት ብካልኦ መካይን ከመዘዘወር ገበረ። ኣብ መስፍናዊ ሕብረተሰብ ኣኩ ተገዲ ኣገባብ ጥኣት ኣብ ገመገሞቲ ዘድልዩን ነገራት ባ ዕልኻ መስራሕ ዚመስረተ ኣሉ። ገኣብነት ኣብ መስዛኸቱ ገመራት ኣርጎራ ሓገሪ ቤት ናይ ገባር ሕመንዚ ዘድልዩ ዋ ነገራት/ኣክሊ፡ በርበረ፡ መለበገሪ...ወ.ዘ.ተ. / ከመሉ ኣውገ ገመገሞቲ ዘድልዩ ናውቲ /ነዊት፡ ኣርቡት፡ ኣብዑር... ወ.ዘ.ተ. / ገኣትነብረሉ ገዛ ዘድልዩ ነገራት /ዓገዲ-ገመል በርወ...ወ.ዘ.ተ. / ከሉ ባዕላ ኣይ ኣተቐርቡ። ኣኩ ከብ ዕፃጋ ኣትደልዮ ነገራት ብመዕሊ ወሐድ ኣሉ/ማሕረባ፡ መባፍ፡ ከርሒሰ...ወ.ዘ.ተ. / ኣዚ ውገ ከባብ ሎሊ ኣብ ባብባታት ሩሕ ኣሎ ዚርከቡ ነቲ ከባባኦም ጥሪይ ዚነበሩ ሓገሪ ዘዕድ ገ ዚነበረ ኣሉ።

ኣብ ርክሰማልነት፡ ደርቢ ቡርቶ ነቲ ብባሰደራቤት ሩሕ ኣሉ ናይ መባፍገት ነገራት ዚኣከል መባፍገት ኣብ ሓይ ቦታ ኣኩ ቡ ብሸታሉ ብዚቐላለገ ብዚወገን ናሰርሖ። ቡታሉ ኩዝባሮ ካብቲ ቐደም ብዚተረፈዮ መገገዲ ሓይ ናይነት ነገር ስለዚነበር ሎ ከኣለቶን ቐልጥፍንቶን ይልዕል-ኣም ብዚመሓድ ባባት ዚ በዝሖ ነገራት/ኣክሊ/ ከሰፊሕ ይከኣል፡ ኣኩ ኣኣናሊ ዶግ ይመዕበል።

ገናኸሰ ደርቢ ቡርቶ ነቲ መባፍገት ጥኣት ስለዚውገና ኣ ነቲ ብርሃጽ ቡታሉ ዚተሰርሕ ነገራት ኣብ ዕፃጋ ኣውራሉ ነቲ ቡታላይ ባዕሉ ዚነበር ሓይ መብሰብ ብዘለገ ዋጋ ትሸመሉ። ከ መዚ ኣሉ ዶግ ቡታላይ ብረሃሉ ዚርከብ ኣተት ኣናበዝሕ፡ ኣኩ ገሱ ነቲ ብረሃሉ ዘፍረዮ ኣተት ዚቐጽሉ ዋጋ ከኣ ኣናለዓለ /ናበራኩ ኣናኸፍኦ/ ይኸይድ። ስለዚ ከኣ ርክሰማልነት ኣኩ ኣብ ታሪኽ ዚተረፍፍ መሪር መዝግዞ ዘለገ ሕብረተሰብ ኣሉ። መዕበልና ርክሰማልነት ኣብ ከልተ ደረጃ ዚተከፍለ ኣሉ። 1ይ. ርክሰማልነት ቐደሚ ብሕትዎና 2ይ. ከኣ ብሕትዎ ርክሰማልነት።

ርክሰማልነት ቐደሚ ብሕትዎና፡

መጀመሪያ ኣብ መዕረዝያውን ሃገራት ደርቢ ቡርቶዚ ዘብ መባፍገት መገዚው ሓይሊ መስ ሓዘ ብዙሓት ነኣሽቶ ርክሰማልነት ገመገሞቲ ነኣሽቶ ቤት ዕዮታት ዚውገንቶ ህሊ ነበረ። ኣብቲ ህሊ'ቲ ሓይ ነቲ ዕፃጋ ዚመበልል ሓይ ኢንቡስትሪ ብዙ ይመገባረ ኣተም ብዙሓት ነኣሽቶ ርክሰማልነት ዚላዓለ መብሰብ ብ ገመርካብ ናፃ ናይ ዕፃጋ ወደድር ዕድል ነበር። ገዢ ቤት ቡታሉ ብዚላዓለ ዘመጽሉን ዕፃፃኦም ዘሰሙሉን ኩነታት ከኣ ሃለው ይበሉ ነበረ። ኣዚ ወደድር ኣዚ ኣብ ዚበዝሓሉ ህሊ ከኣ መዕረባውን ርክሰማልነት፡ ዚነበረ ጥሪ ሃብት ኣና ወሓይ፡ ወሽጻዊ ዕፃጋኦም ዶግ ኣናቐበም ከይ። ጥሪ ሃብትን ገዢነትን ወዲ ባብን ሰፊሕ ናይ ዕፃጋ መተጽፃር ገመርካብ ዶግ፡ ነተን ኣብቲ ህሊ'ቲ ገና ኣብ ደረጃ ርክሰማልነት ዘይ በጽሓ ዚነበረ ሃገራት ኣፍሪካን ኣስያን ላቲን ኣሜሪካን ብሓይ ደሊ ብረት ወሪር፡ ብመሓዘ ባዕፃዊ መገዝኣቲ ኣኹ። ነቲ ኣብኣተን ዚዚርከብ ኣክሊ ገደረ ሃብት ኣናዘመተን ቡታሉ ኣናዘ መዘብን ሕሽር ኣኹሓ ብከብር ኣናሸሙን ዘይተኣደነ መብሰብ ኪ ረኽቡ ከኣኹ። ሰፊሕ ዕፃጋ ብመርከቦም ከኣ ብዙሕ መብሰብ ደለቡ።

ብሕትዎ ርክሰማልነት፡

ኣዘመ ብመገዝኣቲ ህዝቢ ሰልሳይ ዓሰም ብዙሕ መብሰብ ዚረኽቡ ርክሰማልነት፡ ነተም ኣብ ሃገሮም ዚርከቡ መዓደር ቶም ከውደቑዎምን ከዕበልልዎምን ጀመሩ።

ውድድር ከተረ ማለት አናጽኦኝ አቸላ መሆኑ ካበደ፡፡ ገሊገሊ ሩብሪባታት አናጽኦኝ ተጽዕኖ በተከሰተ የውጥ ዓላም፡፡ አተን ነዚ ቀልውላው ዚ ዚሳለፍ ፀብዓት ደማ በደሕሪክ አናሰ ፍላጊ ገዕዳጋን አቸውን በታላብ በሕተን ከመዝመዝ ጀመረ፡፡ ካብ መዓክታ አኔ ዚነበረ ርክሰጻል፡፡ ካብ ኢድ ፀብዓት ርክሰጻል ውያን ካተወ፡፡ አኔ ዕዳጋ አውን በውጥዓት ዓበይቲ ኢንቱስት ሪታት ተጻብለለ፡፡ አዚ ናይ ርክሰጻልነት ደረጃ አዚ በሕተው ርክሰጻልነት ይበሃል፡፡ ካብ በሕተው ርክሰጻልነት አዘመ ዚሰ ዕቡ መባደት ይርካዩ፡፡

1-ዓበይቲ ኢንቱስትሪታት ንነኣሽቱ መዕናውን መዕብላል፡፡

2-ናይ ርክሰጻል ገወጃኢ መስጋር፡፡ ርክሰጻልውያን ካብ ሃገራት ባልባይ ዓለም ንዘለዎም ጥቕሲ ተመዝገቡት ደላጅ ር ደማ በረኸር መንገስታት በመሰራትን ወተሃይራዊ መ ደበራት በመጀመሪያ ይሕልውያ፡፡ ንኣብነት ንዝካት ጥልያ ን ካብ ኤርትራ ወተሃይራዊ መደበራት ካዲሪካ ካብ ገሪ ቨ ይዞብ ኮሪያ፡፡ ከመባደያ፡፡ ኤርትራ ዚርከቡ ነጥቕሲ ር ክሰጻልውያን ናይዘን ዜተመቐሰ ሃጽውያን ሃገራትን ረ በላክን ዚሕሉ ኢዮ፡፡

3-በሕተዎቹ ርክሰጻልውያን ንመዝገባዊ ዕዳጋ ሃገርም ጥራይ ዘይኮነ ንናይ መሃከ ዓለም ዕዳጋ ይዕበልልዮ፡፡

4-በርክነት ናይ ባንክን ኢንቱስትሪ፡፡ ባንክታት መስ በሕተዎት ኢንቱስትሪታት ቶ ተሸሪጠን ንናይ መሃከ ዓለ ም ናይ ር/ሣል "ዕዳጋ" ይዕበልላሉ፡፡ አዚ መሰረት ዚ ንበሕተዎት ር/ሣልውያን ዓቢ ሳይሴ ይህበውን ንናይ ም ሃከ ዓለም ሃብትን ትልባብን በኣክብ ይመዝመዙ፡፡

5-መሀዞ ፍልጠት ኢደ ጥበብ ኮሎ ዓለምለኸ መልከዕ ይሕዝ፡፡

ርክሰጻልባይ ባህሊ፡

ካብ ር/ሣልነት ፀልተበባት ካዜዮ ገሊገሊ ይርከብ፡፡ ገላዊ ረብሳ ቅድሚ ኮሎ ዚመጽኦ ኢዮ፡፡ ይሕታዊ ጥሪት ከጃ ከባዕ ልዕሊ በብ ዚቐጽር ዓቢ ከብርን ሳለዮን ዘለዎ ኢዮ፡፡ ናይ ሳይ በብ ዕብዓት ሚዛን በሕታዊ ሃብቱ ደካ መበር፡፡ ሰራቱ፡፡ በባዮ፡፡ ወ.ዘ.ተ. ካይኮነ፡፡ ኮሎ ዚሰራሕ ነገራት

ደማ መሸበብ ከመጽኦ በመባል ደካ መበር፡፡ ንበብ ዚመቱም በ ሕት ተባሂሉ ካይኮነ፡፡ ርክሰጻልባይ ንሸታላይ ከሰርሕ አገከ ር መሸበብ ሰለዘርከቦ ጥራሕ ኢዮ፡፡ ጥበብ፡፡ ልቦና፡፡ ከኣለት፡፡ ር/ሣል፡፡ ኮሎ በገንዘብ ይሸረፍ፡፡

ካብ ርክሰጻልነት ንሃገራዊ ሰሜኒትን ሃገራዊ መንቀሳቃሰት ን ገሊገሊ ይርከብ፡፡ አዚ ደማ ር/ሣልውያን መሸበቦም ንመዝ ሕ ጸብብ/ኣውራጃዊ/ ዕዳጋ ዘይኮነሰ ሰራሕ ዕዳጋ ንመዕብላል ሰለዚደልዮ ኢዮ፡፡ ከብ ካልኦ ሃገር ንዚመጽኦ ካቸሎ ንመቐ ም ኮሎሎ ናይ ካታዊ ካቸሎ ተረጽ የበዝሎ፡፡ ሰለዚ ካብ ፀብ ጪ ንመሰፍናዊ ኣውራጃነት ዘፍርሰ ሃገራዊነት ይደልደል፡፡ ካ በ ናይ ወጃኢ ርከቦም ደማ በሃገራዊነቱ ተጠቂም ንረብሳኦ ም ይከላኸሉ፡፡

ካብ ር/ሣልነት ሃይማኖት ካብ መንገስቲ በተሕ ተራ የበሉ ነ፡፡ አዚ ደካሰ፡፡ ንፍሎም ንገሊ ዚራገፍ ቤተ-ክህነት ዚቃወ ም ካልኦ ሳይቸ "ካብ ዓለም" ድካሪኸ "ሰራሕ" ተሰል፡፡ ና ይ ከህሽ ገይማኖት የመዕበል፡፡ ነቲ መዝገብ ዘሉ በታላይ ም አገሪ ከታልልን ከፃህልልን ውን በተሕ ዓይነታት "ከህሽ" ሃ ይማኖታት ከመጽኦን ከመዕበልን ይርኦ ኢዮ፡፡ አዘን ከባብ ካ በ ሃገርና ተዘርጊሕን ዚርከባ ጀህሽ መሰከርን፡፡ ካይቸገሪሰ ትን፡፡ ፈይት ሚን፡፡ ወከነ ኢዮሰ፡፡ ብጊዚ ርክሰጻልነት ዚማ ዕበላ ኢዮ፡፡ ካብ ሃገርና ጀህሽ፡፡ ብሃይ ፈይት ሚን፡፡ ወ.ዘ.ተ. ንበውራዊ መንገዱ ዚህገና ንበውራዊ ፍራል ናይ ጥ ኮናት ደማ ኮሰበራ ዚቐጽ ኢዮ፡፡

ካብ ርክሰጻልነት ከም'ኒ ጥራይካ መሰዕባዕ፡፡ ሳይቸገሪ መስ ታይ... ዚህመሰሉ ጸዮናትን ገጻኣትን ነገራት ልዩነት ኢዮ፡፡ አዚ ደማ መሰረቱ ንሕልፍ በታላ መዓቕን፡፡ ንመ'ኣሰደት ም ትላልን ከመ'ውን ካኔ ህዝቢ ካኔ መልከዕ ናይ 'ጥከና ንሽይ ርዶት ዚገበር ፀዲት ኢዮ፡፡ በታላ ነዚ ጸዮና ነገራት ዚ በ መደካይ ወይ በመጥታም ጊዜያዊ ባህታ ረገም ሰውራዊ ፍራሎም ይገሙ ተጻዕኢም ንሽይቶሉ ተባሂሉ ዚተባባዕ ነገራት ኢዮ፡፡

ፀብተ ርክሰጻልነት፡

ካብ ርክሰጻልነት መዝግዘካዜዮ ከም ካራ ዚሰልሕ ኢዮ፡፡ ማሕበራዊ ጭብፍል ዕዮ ካዚዮ ሰራሕ፡፡ ማኣተት ማሕበራዊ መል ከዕ ይሕዝ፡፡ ወነገሪ አተት ፀብተት በባት ሰለዚከሕመዕዓል

መልከዕ የባሉ፡፡ በታላቁ በባገዛኑ ከአለቱን ቀልጣፊውን አናልግላ ብርሃኑ ዘርከብ አቶ አናበዝሐ ከገደደ ከሱ ም ነባበርኩም ነገ አናገደደ ይኸይድ፡፡ አቡሉ ዝተርፍ ግቢ አንከሱ ወነገሩ በሕተዋት ር/ላላውያን ብልዑል መኸፊብ ስለ ዝኸተዎ ጥላት ገኒኑ ይርከብ፡፡

ከዎኑውን አገሉ ዘተ ርፍ መደሃኒት አንከሱ ሕጻን ነገሱ ይርከብ፡፡ ንኣብነት ኣብ ኣመሪካ ኦቲ ውሐዕ ሀዘቢ በላው ከይጸገብ አንከሱ ምክነት ዋጋ ኣኸለ ከይሰርህ ኣኸላት ከነትል ሰርፍይ ምገዳ ወይ ኣብ ተላይ ምድርባይ ልዑክ ኢዩ፡፡ ኣዚ ከኣ ኣብ ቀደሚ ዓ ይኒ ኦቲ ጥመድ ሀዘቢ ዝገበር ኢዩ፡፡

ኣብ ርክሰማልነት በቐለት ኣልባነት ገኒኑ ይርከብ፡፡ ር/ላላነት ብዘይ በቐለት ኣልባነት ከሰፍኦ ኣይከኣልን ኢዩ፡፡ ስለዝገታይ በታላቁ ይዞዎ ከውሰኹም ብዝሰተ ብኣታቶ በ ተም ሰገኑም ዘይብሉም ተፃኒደው ዘውዑሉ በባት ንምትከኦም ተላል ስለዝሆነ ኢዩ፡፡ በዚ መገገዱ ኣዚ ይዞዎ ስታሉ ትሉት /ድረር ዕለት/ ከይት ይርከብ፡፡ ይዞዎ በታላይ ምስት ነሱ ዘፍርዩ ከተነጻጽር ኣንከሉን ኣዚዩ ለጠቐ ዝበለ ኢዩ፡፡ ገደ ረር ዕለቱን ፈርዶ ዘርኩ ዘኸፍለሉን መገ ጥፈኡ ኢዩ፡፡

ርክሰማልነት ናይ ኢኮኖሚ ልዎጎን ናይ ማክተት መደባን /ፕላን ኣይገባርን፡ ማለት ናጻ ውድድር ኣናበለ ናይ ማክተት ፈላጊነት ይነገሱ፡፡ ዕፃጋ ከዕምር ከሉ ር/ላላውያን ዕፃጋ ኣሉ ብምባል በባውገኖም ብዘሕ ኣቐሉት የሰርሱ ሞ በቲ ዘኸ ሰበዎ ዋጋ ኩሉ ከሸየጥ ስለዘይከኣል ዘተረፈ ዚገዝቡ ሰኢት ይኣከባን ይበላሸገ፡፡ ኣብ ከምዚ ዘኣመሰለ ገዛ ንባዝሕት በታላቁ ሰፊሕ ዘሕትሉ ኣሉ ብምባል ይሰጉዎ፡፡ ርክሰማልነት ማክተት ከምዚ ሉ ላዕልን ታሕትን ኣናበለ ብቅልውላው ዘነበር ኢዩ፡፡ በዚ ደማ ኦቲ ሓይሊ ማክተት ይመሸሸ፡፡ ኦቲ መባርሒ ማክተት ደማ ይኣርገገ ይበላሸገ ናይ ሕሰፍ ገዛ ኣቐላ ከይት ከኣ ይተርፍ፡፡

ኣዚ ኩነታት ኣዚ ንበታላቁ ብዘዕባ ጭፍኦም ሂደቱ የገቁ ሕፃ፡፡ ነቲ ኣብ መገንቦምን ኣብ መገን ርክሰማልነት መዝ መዝትን ዘሉ ገርጭት ደማ ብዘላግላ የበልሕ ኣዎ በታላቁ መባ ሎ ንከረኸቡ ይጥፈን ይላግሱ፡፡ ምሉኡ ሓይሊ ኣብ ኢዎም

መሀላው ብመርጻኡ ደማ ምስቲ ሓገዝኦም ጭኩን ይርቢ ገባር ሓበርም ሰውራ ኣልፂሎም ንርክሰማልነት ብሓይሊ ብምውጻፍ ነቲ ብርሃኑም ዝተጠርዮ ሃብቲ /መባርሒ ማክተት/ በዕሉም ይኸዝዎ፡፡ ሓይሊ መገንብቲ ኣብ በታላቁ ይኣተ ናይ ላዕለት ይርባዊ ምዝግዛ ደማ ከብ ሰሩ ተበርቲቶ ይፃኑ፡፡ በዚ መገ ገዲ ደማ ርክሰማልነት ጠፊኡ ይሰነት ይነገሱ፡፡ ኣዚ ዓይ ነት ሰውራ ዘ ድር ኣብ ረስያ ቻይፍ ሃገሬት ምብራቕ ኤውሮጳ ሰሜን ኮሪያ፡ ሰሜን ቤትኖም ኩባ ድር ተፈጸመ ኣሉ፡፡ ከምኡ ኣውን ይዞከፈሲያዊት የመገ ብዘየጠፈጥር መገገዱ ናብ ይሰነት ገጽ ትገሰገሰ ኣላ፡፡ ኣብ ብዘሓት ከልኮት ሃገሬት ደማ ሰውራ ይላግላልን ይጽርገን ኣሉ፡፡

ግዛክቲ

ቀደም ከም ዘተጠቐስ ናይ ግዛክቲ መሰረት ርክሰማልነት ኢዩ፡፡ መሰረት ናይ ርክሰማልነት ድልዩት ደማ ገመባርሒ ማክ ተት ወኒገካ ብሕታዊ መኸሰብ ብዝበዝሐ ምርከብ ኢዩ፡፡ ርክ ሰማላውያን ብሕታዊ መኸሰቦም ንምብዛሕ ንጉልበት በታላቁ ብዘወ ሓይ ዋጋ ዚገዝቡሉን ንዘውገገዎ ኦቲ ብብዝሕን ብዘላግላ ዋጋ ጥረ ሃብቲ ዝዘዎተሉን ኩነታት ሃሰው ከብ ምባል ኣየቋርቱን ኢዩ፡፡ በዚ መኸገያት ኣዚ ደማ ኢዩን ንርክሰማልነት ዝ ወከላ መገንብታት ይብ ሃገረን ጥሒሰን ንከልኮት ሀዘብታት ዓለም ብሓይሊ ኣብ ኸሕቲ መገዛክቲን ዘኣተዋኦም፡፡ ኦቲ ተገዲ ከብ ዝዝኣተን ዘይልያኦ፡፡

1. ሕሰርገ ብዘሕን ሰበኣዊ ጉልበት፡፡
2. ሕሰርገ ብዘሕን ጥረ ሃብትን ናጻ ጥፃዩን ግልበጥን ሰፊሕ መረት፡፡
3. ከምኡ ደማ ሕፃኡን ዘኸፍሉ ተወፃዖፍ ዘይብሉ ሰፊሕ ዕፃጋ ንመርኣብ ኢዩ፡፡

ግዛክቲ ኣብቲ ገዛ ርክሰማልነት ቀደሚ ብሕትዎን ማለት ናይ ብዘሕትን ነኣሸተን ፈብሪካታት ውድድር ኣዚዩ ሰላሞ ዘ ነብረሉ ገዛ በፍሕ ኣብቲ ገዛ ቲ ከኣ ኢዩ ርክሰማልነት ኣ ብቲ ዝላግላ ደረጃቱ ዘበጽሕ፡፡ ገሱ ኦቲ ደረጃ ኦቲ ከኣ ዘጸይነት ይበሃል፡፡ ኣዚ ደማ ኣብ ኣጋ መዓኣታ መባ 19 ከፍለ ዘመገ ኢዩ፡፡ ኣብ ዘ ገዛ ዘመሰገውያን ሃገሬት

ከመደብ ምዕራብ ደማ ገህዝቢ ኢርትራን ኢትዮጵያን ገመዝማዝ ናጻ ዕድል ገኪትረከብ ኢዩ። ኣብ ሮክሲ'ዚ ኣውገ ብዝበለጸ ኢኮኖሚያዊ ጥቕሙን ገመሕላውን መስፍኦራሕን ወተሃይራዊ ሚዛንን ኣብ ዓለም ከሕሉን ኣብዘነ ሓይሰት ገዝኣታት ናይ ገዛኡ ሮክሲን ወተሃይራዊ መደበራት ዘርገጠን ይርከባ። ገዛብነት ኣቲ ኣብ ኣስመራ ዘርከብ ናይ ወተሃይራዊ መፈሽቢ መደበር ሃጻያዊት ኣመሪካ ኣብ ኣፍሪያን ማክከላይ መበራቕን ዘለዎ ኢኮኖሚያውን ወተሃይራውን ጥቕሚ ገመሕላው ኣብ'ዚ ቦታታ'ዚ ገዝላዓል ህዝባዊ ገደልታት ደማ ገመሰላይን ገመቅዎን ኣትፋተሙ መደበር ኢዩ።

ህዝባዊ ገደላ ኣብ ገዚ ሃጻይነት፡-

ኣብ መዕረብ ሃገራት ዘርከቡ ውሑዳት ሮክሲማላውያን ገዚ በዝሕ መሰርሒ ማኣተት ኣብ ሮክሲማላዊ ዓለም ዘርከብ ሰለዝ ውገት ኣብ ባልባይ ዓለም ርግላውያን ደርብታት ኣብቲ ደረጃ ጽሑፍ ማዕቢሎም ከወፃደርዎም ኣይከኣሉን ኢዮም። በዚ መሸ ገያት ኣዚ ኣብ ባልባይ ዓለም ዘርከብ ናይ ብርጅዮ ደርብተት በዘመ ናይ ዓለም ብሕቶት ሮክሲማላውያን ዘመርኩ፡ ኣብ ሕሕቲ ሰልጣናዊ ደማ ዚተኣሰሩን ኢዮም። ሰለ'ዚ ደማ ኣብ ባልባይ ዓለም ብገዛኡ ሮክሲን ዝሓደረ ናፃ ዝሸፍ ርግላውያን ሃገራት ኪሸፍ ኣይከኣሉን ኢዮን። ኣመበኣር ኣብ ባልባይ ዓለም ዚከኣል ገደልታት ገናጽነትን ገሕርነትን ዘመድ ኪሸፍ ናይ ገደን ኢዩ።

ገናጽነትን ሕርነትን ዘጥርገፍ ገደላ ደማ ናይ ገደን ህዝባዊ ገደላ፡ ጥለት፡ ሸታት /ባሕረ-ሰባባዎ/ መስ ሓረሰትን በውራውያን መሀራትን ኪፃገ ብመገባር ዘመርኩዎ ገደላ ኪሸፍ ይገባኡ። ብህ፡ ሓ. ሓ. ሕ. ዘመራሕ ገደላ ህዝቢ ኢርትራ በዚ መበረት ኣዚ ዚህመንን ዚካየድን ዘሉ ኢዩ። ኣብ ናይ ሰሜን ኮሪያን ቢዮትናውን ዚተፃወተ በውራ ኣብ ከመዘ መኸከል'ዚ ዚህመንን ብኣኡ ዘመራሕን ኢዩ። ከመኡ'ውን ኣብ ኣፍሪያ ከነ ኣብ ኣስያን ላቲን ኣመሪካን ዝገባገን ዚገባገን ባን ዘለዎ ቅትዓት ናይ ህዝቢ ገደልታት በዚ መኸከል'ዚ ዚህመን ኢዩ። ሓረሸዮ በውራኡን ደማ በዚ መኸከል'ዚ ዚተመርነሩ ኢዩ። በውራናን በውራ ኩሉ ጥኩን ህዝቢ ዓለም ሓይረ ኢዩ ከገብል ከሉና ዕለጥና ሓይረ /ናጽነትን ሕርነትን ገመር ከብ/ ጸላኣኡን ከኣ ሓይረ ዓለማዊ ሃጻይነትን ከፈረኹ መገን ስታትን /ብመፈናኖም ኢዩ። ኣብ ቅደሚ ሓይረ ናይ ኩላተም

ጥኩናት ህዝቢ ዓለም ሃጻያውያን ፈጽመዎ ጠመው ኪብሉ ኣይከኣሉን ኢዮም። ሰለዚ ዓወት ጥኩን ህዝቢ ዓለም ገዚ ይወስድ ኣመበር ዘይሕለፍ ታሪኻዊ ሓይረ ኢዩ።

ሰ. ደስነት

ኣብ ደስነት ኣገጻር ኣቲ ቅደሚኡ ዚነበረ ሮክሲማላነት ናውቲ ማኣተት ናይ ሓባር ኮይት ሰብ ብሰብ ዘይመዝመሉ ሓይረ ዚኸነ ሕ/ባብ ይፍጠር። ኣብ ደስነት ብሕታዊ ሃብቲ ይተርፍ፡ ምዝማዝ ከልክ ዓይነት ጥኩናን ከኣ ከብ ሱርም ይመሓው።

ኣብ ደስነት ክልተ ዓይነት መውናን ጥሪት ኣሉ። ኣቲ ሓይረ ጥሪት ህዝቢ ኮይት ብቲ ገዕዮ ዘውከሉ መገንሰቲ ዝውነን። ኣዚ ናይ መገንሰቲ ጥሪት ወይ ገብረት ይበሃል። ኣቲ ከልክ ኣይ ከሸ ብኖይ ሓይረ ማሕበር ዘውነን። ኣዚ ከልክይ ከኣ ማ በራዊ ጥሪት ወይ ገብረት ይበሃል። ኣዘመ ክልተ ዓይነት መውናን ኣዚኡም ዲባዊ መባያት ዚሓዙ ኮይኖም ናብ ሮክሲደስነት ገመባሕ ዘረጋገሉ ዓይነተኛ ሕርሕት ይፍጽ።

ኣብዚ ሕ/ሰብ'ዚ ዲባዊ ዚኸነ መውናን ሰለዘሉ፡ ዝመድኖ ማኣተት ኣብ መገን ኩሉ ኣቲ ህዝብን ርሂጽ-በላሳን ከኣ ሕውነታውን ማሕበራዊ መኸከገዝን ዝመልኮ ይኸውን። ኣብ ደስነት ምዝመዛ ናይ ሰብ ብሰብ ዓልባን።

ኣቲ መተካላዊ ኣተፃፃደላ ሃብቲ /ኣተት/ ኣብ ደስነት ገነባሲ ወከፍ ከም ሰርሑ-ኢዩ። ሰለዚ ከኣ "ዘይበርሕ ኣይበልዕን" ማለት ኢዩ። ኣብ ዲስነት ነባሲ-ወከፍ ኣባል ናይቲ ሕ/ባብ ብጽሕቶ ዘረከብ ብመተካል ነባሲ ወከፍ ከም ከኣለተ ገነባሲ ወከፍ ከኣ ከም ሰራሕ ኢዩ። ኣብ ሮክሲማላነት ናረ ሰራሕ ናይ ሚልዮናት ሸታሉ ናብ ቛባ ውሑዳት ብርጅዮ ወነገቲ ኣብያተ ዕዮ ኢዩ ዚህተ። ኣብ ደስነት ገነኣቲ ናረ ሰራሕ ነቶም ኣፍረይቲ ነቶም ርሂጽ በላዕ ኢዩ። ኣብ ደስነት ኣፍረይቲን ሓይረነትን ባዕላቶም ርሂጽ በላዕ ኢዮም። ከብ ናርቲ ገላዕሊ ከብቲ ሃገራዊ ኣተት ገመባብር ሶግን ገመሰፍኡል ባህልን ይወዕል። ኣቲ ዚተረረ ከኣ ኣብ ከልክ ገህዝቢ ዘደሊ ነገራትን ገመሰፍኡል ማኣተትን ይወዕል። ኣዚ ሃጻረግዬ'ውን ናይ'ቲ ህዝቢ ኢዩ።

አብ ደባዊ ሕ/ብብ ገመዕባለ ገረብሳ ኩሉን ከይት ስ
ፈሕ ማሕበረውን ሕውነታውን መቅገገዝን ዝመልኦ ኢዩ፡፡ ኦዚ
ጠባዕት ኦዚ ኣብ ግንገ ናይ ኢገዳስትሪ በፈሕ ተኛታትን ናይ
ሕርባ በፈሕ ተኛታትን፡ ኣብ መገን-ኢገዳስትሪን ሕርባን ኣብ
መገን ከተማን ገጠርገ፡ ኣብ መገን ናይ ጉልበትን ናይ ሓገ
ገል በፈሕን . . . ወ.ዘ.ተ. ይርከብ፡፡ ኦዚ ለገሰለታዊ
ዚኸነ ናይ ኢኮኖሚ መቅሰሰባር ከኣ ገዢዎ ዘማዕብል መጅት
ደረገገጸልና፡፡ ኣብ ደባነት ውን ከይተረፈ ኣብ መገን ኦዚ
ዚተጠቐስ ለገሰለታዊ ዚኸነ ርክብን ከመኡ ውን መስቲ ኣዚዩ
ዚደገፍዕ ሓይሊታት ማእተት ኩሉ ገዚ ዚተወሃሃደ ስጉምቲ ኪ
ርከብ ስለዘይከኣል ገርፍት ይፍጠር፡፡ ኦዚ ከኣ ነቲ ኢኮኖ
ሚያዊ መዕባለ ተይዲ ይኸኖ፡፡ ገን ኣብ ደባነት ገርፍት ዘ
ይተጸፈሪ ባህሪ ስለዘለዎ ኦቲ ዘላረገ ርክብ ብካልኦ ሓደሽ
ገመዕባለ ዚደገፍ ርክብ ብቐሊል ገኪቐዮር ናይ ገዲ ይኸውን፡፡

ኣብ ደባነት ኩሉ ሰብ ገመዕባለ ናይ ሓባር ስለዝሓሰብን
ተጸረርቲ ደርብታት ከኣ ብዘይመህላዎም፡ ገመዕባለ ዚቐይድ
ዘላረገ ርክብ ብዝሓደሰን ዘማዕባለን ብመቅከኦ፡ ነቲ ገርፍት
ኣብ ደባዊ ኣገባብ ማእተት ዘሉ ይፈትሖ፡፡ ኣብ ደባዊ
ሕብረተሰብ ኣደሓርሓሪ ሓሰባት ዚዘርገሑ ወይ ኪዘርገሑ ዚከኣሉ
ደርብታት ያለውን፡፡ ኣብ ደባዊ ሕ/ብብ ኩሉ ርሃጽ-በላዕ
ማዕቢሉ ናብ ርክብ ደባነት ማለት ናብቲ ዝለዓለ ደረጃ ናይ
ደባነት ገከበጽሕ ገዳስ ኢዩ፡፡

ኣብ ርክብ ደባነት ሓይሊታት ማእተት ኣዚዩም ይደገፍዑ፡
ወጽኢት ናይ ሰይገሰን ቲክኖሎጂ- /ሰነ-ጥበብ/ ኣብ ማእተት
ይወዕሉ ኦቦ ኦቲ ዝጸገሐ ዲባዊ ዝመደፍ ማእተት ናብ ርክብ
ዲባዊ ዝመደፍ ማእተት ይልወጥ፡፡ መተከላዊ ኣተፃፃደላ ገዋ
ትን ኣበፈርሓን ኣብ ርክብ ደባነት "ከብ ነብሲ-ወከፍ-ከመ
ከኣለቱ ገነብሊ ወከፍ ከኣ ከመ ዘደልዩ" ኢዩ፡፡ ከመዚ
ኢሉ ከኣ ኦቲ ኣብ ደባነት ዘጸገሐ ዘይተጸፈሪ ገርፍት ኣብ
መገን ከተማን ገጠርገ ኣብ መገን ኢገዳስትሪን ሕርባን ኣብ
መገን ናይ ጉልበት በፈሕን ናይ ሓገገልን ፈጽሞ ይተክፍ፡፡